היסטאריש חסידישער צוריקבליק

חסידיש פייער אויפן רוסישן אייז

בעזהי"ת

היסטאריש חסידישער צוריקקער

חסידישע פייער אויפן רוסישען אייז

שילדערונגען און אויספירליכע באריכטן איבער דער צען טאגיקער רייזע קיין רוסלאנד, פון אייר תש"נ, מתפלל צו זיין אויף די הייליגע ערטער פון קברי צדיקים, און אויפצולעבן דאס רוסישע אידענטום מיט דער באטייליגונג פון כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מסקווירא אין באגלייטונג פון הונדערטער חסידים פון סקווערער הויף.

ארויסגעגעבן דורך

יוסף הלוי

שיכון סקווירא נ.י.

ל"ג בעומר שנת תנש"א לפ"ק

כל הזכיות שמורות
להשיג אצל:

THE HISTORIC RETURN
c/o 205 WILSON AVE.
New Square N.Y. 10977
(914) 354-3738

אות חיים טייפסעטינג
(914) 362—0664

פעסט–אפ דורך:
מו"ה שמעון פאל נ"י
(914) 354-6977

א י נ ה א ל ט

אריינפיר

ערשטער קאפיטל: געפילן פון בענקשאפט. דער קניפ מיט דער פארגאנגענהייט / נאסטאלגיע צום "דארט" / פאליטישער מצב מאכט רייפער די מעגליכקייטן / א חלום ווערט פארווירקליכט.

צווייטער קאפיטל: "זיי האבן נישט קיין שליטה..." די ערשטע נסיעה / "רעוואלוציאנערע" פלענער / אמעריקאנער "דיפלאמאטען" מיטן חסיד'ישען טראכט / מען ראטעוועט דעם ביה"ח אין סקווירא / וואונדערליכע השגחה פרטית אין "אנאטיווקע".

דריטער קאפיטל: נאנטע קאנטאקטען און ווייטגייענדע פעולות. בוי פון פילע "אהלים" אין רוסלאנד / הויכראנגיקע רוסישע דיפלאמאטען אויף א באזוך אין שיכון סקווירא / דאס "פארען" ווערט נענטער.

פערטער קאפיטל: ...רייזע פיבער! דער "דאטום" פון דער נסיעה / פיבערהאפטע צוגרייטונגען / דער "וועד הנסיעה" מיט פולע הענט / מען כשר'ט די "שיף" / דער "לוח" ווארפט אראפ א בלעטל נאך א בלעטל.

פינפטער קאפיטל: דער סקווערער הויף צוריק אין אוקראינע. מען פארט! / אויף דער רוסישער טעריטאריע / די "האטעל" אויפן דניעפער / מסיבת הילולא און "שמועס" פון רבי'ן שליט"א אלס הכנה.

זעקסטער קאפיטל: די בריק צום פארגאנגענהייט די ערשטע באגעגעניש מיט רוסישע ברידער / אויפן ציון פון רבין ר' דוד'ל סקווירא'ר / אין "מיליטערישע באסעס" קיין טשערנאבל / "בר יוחאי" און "בר נחמני" אויפן ציון אין אנאטיווקע / א "שפאציר" איבער די גאסן אין קארשוב / "א קאפל פאר מיין אייניקל" / מען לייגט תפילין אין די גאסען פון אוסטרהא / באגלייטער קיין אניפאלי / שפאקולאציעס אונטערוועגנס קיין ראחמיסטריווקע / "האפ-קאזאק" אין שפאלע / א פארנאכט אין טאלנע / געסט פון אמעריקע.

זיבעטער קאפיטל: צו די אלטע היים דער "גרויסער פרייטיג" אין סקווירא / א "בעל תשובה" פון רבינ'ס בילד אונטערוועגנס / די

באגריסונג ביים טויער / טויזענטער אידן אין "סקווערער הויף" / "הזכירו" אונטערן שאטען פון "רויטע קנעפלעך" / דער שמועס פון רבי'ן שליט"א / דאס התעוררות אויפן בית החיים.

אכטער קאפיטל: דער שבת אויפן דניעפער. קבלת שבת אויף דער שיף / מיט רוסישע בריידער ביי דער סעודת שבת / "פארענטשעס" אין דער קיעווער שול / מיטן טלית אויף די פלייצעס אין די קיעווער גאסען / א חסידישער טאנץ אויף דער שיף / רוסישע אידן כאפן שיריים / רוסישע קינדער מיט די ציצית אינדרויסן / די "מיליצע" פארלעשט דעם עלעקטער צו שלש סעודות / געזאנג איבער די "שלאפענדע קיעווי" / דער "שווימענדער האטעל" ביי מלוה מלכה.

ניינטער קאפיטל: אין דער מחיצה פון צדיקים אין קיעווער "חדר" / "פאסטאווי" / "רבושע" מיר ווען מאכען א בייט" אין די ד' אמות פון הייליגן בארדיטשובער / "דער בעש"ט וועט אייך אנטקעגן קומען" / טויזענטער בארדיטשובער אידן אין שול / דער רבי שליט"א זאגט א שמועס פאר בארדיטשובער אידן / "גיט אריין א נחמה'לע אין א אידישער נשמה'לע" / "מיר ווילן זיין אידן" / מאכנובקע / א טבילה ערב מעזיבוז / פיר שעה פון פנימיות'דיגער דערהויבנקייט ביים ציון פון בעש"ט הק' זי"ע / א מנחה צווישן מאשינען אין סאדיגורער הויף / "צווישן וויזניץ און קאסוב איז א בריקעלע פארהאנען" / געראטעוועט דעם מקום קדוש אין "טשארטקוב" / ביים עלות השחר אין "בעלזא".

צענטער קאפיטל: א ספר תורה מיט א קרוין אין די מאסקווער גאסען. עגמת נפש אונטערווענגס קיין מאסקווע / לבטלא לכל קליפין / "הכנסת ספר תורה" פענדלעך אין די הענט פון מאסקווער אידישע קינדער / עס טאנצען אלע עולמות /בריידער! מיר ווילן אייך נישט פארגעסן / טויזענטער רוסישע אידן שעות לאנג אין א חסידישען טאנץ / מלאך רע בעל כרחו יענה אמן.

עלפטער קאפיטל: מען פארט אהיים. בריידער געזעגענען זיך... / מיט געזאנג און פאקלען ביים טויער פון שיכון סקווירא / א גרוס פון די רוסישע בריידער.

צוועלפטער קאפיטל: ווייטערדיגע אקטיוויטעטן "יד ועזר" אין די ארבייט / מנין אין בארדיטשוב / א חדר פון פופציג קינדער / אסיפות פאר אידישקייט מיט פינף הונדערט באטיליגטע / כשר'ע שחיטה אין רוסלאנד / א "סדר" נאכט מיט זעקס הונדערט אידן / א האפענונג פאר דער צוקונפט בעזה"ת.

פאראוואָרט

פריידיגע געפילן באהערשן דאס הארץ, אז עס איז ענדליך פארווירקליכט געווארען דאס שטרעבן, ארויסצוגעבן אין א בוך-פארעם, אן אויספירליכע שילדערונג איבער דער "מסע החסידות" וועלכעס איז אזוי סוקסעספול דורכגעפירט געווארן דעם פארגאנגענעם חודש אייר תש"נ לפ"ק.

די נסיעה האט אייגענטליך געטראגן צוויי הויפט-צילן. נעמליך, אנצוקומען צו די קברי צדיקים פון אונזערע הייליגע רביים נ"ע און אין זייערע ד' אמות אנקלאפן אויף די שערי רחמים. און גלייכצייטיג אויך ברענגן א גרוס פון ברענענדיגער אידישקייט צו אונזערע פארוואגעלטע אידישע ברידער אין רוסלאנד.

דאס וויכטיגקייט צו פאראייביגן אזעלכע זעלטענע מאמענטן וואס הונדערטער אידן האבן מיטגעלעבט און געשפירט אין געהויבענע רגעים פון זייער לעבן, איז א טאפעלטער. איינס: צו ערפרישן דעם זכרון פאר די אלע וועלכע האבן עס זעלבסט מיטגעלעבט, וואס ליינענדיג די וויטערדיגע קאפיטלען וועט זיך זיי נאכאמאל שטעלן די בילדער לעבעדיג פאר זייערע אויגן. און צוויי: איבער צוגעבען א לעבעדיגע באריכט פאר די אלע אנדערע וואס האבן זיך אליינס נישט באטייליגט אין די נסיעה, צו קענען דורכן געשריבענעם וואָרט מיטלעבן און מיטשפירן די געהויבענע איבערלעבונגן.

דער בוך טוט אנטהאלטען א פונקטליכען און דעטאלירטען באריכט איבער אלץ און אלעם וואס עס איז דורך אין די געהויבענע צען טאג, פראבירענדיג ארויסצוברענגען די פאקטען אין זייער לעבעדיגסטען ליכט, צו שאפן פאר דעם ליינער דעם קאלירפולן בילד פון די מאמענטן. ווי פארשטענדליך, אז דאס געשריבענע וואָרט איז קיינמאל נישט אין פארגלייך צום פאקט, אבער מיר האבן פרובירט דאס בעסטע וואס עס איז געווען אין אונזערע מעגליכקייטן.

צוזאמען מיט דעם באריכט איבער די קברי צדיקים, וועט דער ליינער אויך געפינען אן אלגעמיינעם איבערבליק איבער דאס לעבן און שאפן פון דעם צדיק, איבער וועמענ'ס ציון-באזוך מיר באריכטען, וואס אין אלגעמיין זענען דאס געווען די מחשבות, און אין מערסטנס-טייל דאס געשפרעך פונ'ם ציבור באטייליגטע אין דער נסיעה.

צו פארזיכערן דעם פולסטן שלימות פון דעם ספר, רעכענענדיג זיך מיט'ן רייכען אינהאלט און היסטארישען באדייט דערפון. זענען אנגעוועדעט

געווארען אלע מעגליכקייטען און טיילמאהל אנשטרענגונג העבער אונזערע מעגליכקייטען צו פארזיכערן אז עס זאהל זיין אן ערשט - קלאסיגער ווערק. דאס איז צושטאנד געקומען א דאנק די איבערגעגעבענקייט און אוממידליכע טאלאנטפולע שרייבערישע כוחות וועלכע האבען מיט הארץ און געפיהל און מיט זייערע קאפעראטיווע ארבעט פוהל בייגעשטייערט צו דעם, באזונדערס דארף דא ארויסגעהויבען ווערען מו"ה יחיאל שמואל פריעד נ"י אב"י בק"ק באקאנט א.נ. "כתיבה תמה", וואס דער גרעסטער טייל פונ'ם ספר איז באזירט אויף זיין געלונגענע "טאג בוך", וואס מערערע ציטאטען דערפון זענען ציטירט אינ'ם ספר, ישאו ברכה מאת ה'.

דא איז אויך דאס ארט ארויסהויבען די אלע איבערגעגעבענע עסקנים פון דער וועד הנסיעה וועלכע האבן געארבייט אימערמידליך צו פארזיכערן דעם פולסטען סוקסעס פון דער נסיעה, און צו זייער קרעדיט דארף ווערן צוגעשריבן איר שיינענדע הצלחה. באזונדער פאר דעם שטאב פון "איידיעל טורס" און ספעציעל פאר איר אייגנטימער מו"ה נחמן אלבוים נ"י, וואס זיין איבערגעגעבנהייט איז געווען איינס פון די שטארקע יסודות פון די הצלחה אויף אלע דעטאלן פון דער נסיעה.

ביים ענדע ווילן מיר באמערקן: טראץ אונזער אנשטרענגונג ארויסצוגעבן א דבר השלם, פארשטייען מיר אז די באגרעניצטע כוחות און מעגליכקייטן פון א מענשטליכע האנט קען נישט אויסמיידן טעותים און שגגות. מיר בעטן אונזער אנטשולדיגונג פון די חשובע ליינער.

מיט האפענונג אז די נסיעה האט דערגרייכט איר קלימאקס פון הצלחה אין אלע הינזיכטען, און אז די אלע תפלות ובקשות על הציונים הקדושים זענען נתקבל געווארען לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

די ארויסגעבער

אריינפיר

דאס בוך, וועלכעס איר האלט יעצט אין האנט פארמעסט זיך צו זיין א באריכט איבער אלץ און אלעמען וואס עס האט זיך אפגעשפילט אין די הערצער פון הונדערטער חסידים אין די צען טאג וואס זיי האבן באזוכט אין רוסלאנד צוזאמען מיט דעם רבי'ן שליט"א אין שפיץ. עס זענען געווען היסטארישע מאמענטען פון יעדן כאראקטער, וואס יעדער טייל פון דער נסיעה האט געשלאגן ווארצלען פון היסטאריע.

עס איז שוין זיבציג יאר וואס דער אייזערנער פארהאנג האט הערמעטיש אפגעשלאסען דאס רוסישע אידענטום פון דעם כלל ישראל איבער דער גאנצער וועלט. און אפילו ווען עס האבן זיך באוויזן שפאלטען דא און דארט ווען עס איז ערלויבט געווארן פאר א טייל פון די רוסישע אידן זיך ארויסצובאקומען פון הינטער דעם אייזערנעם פארהאנג און אנקומען אין דער פרייער וועלט, איז אבער נאכנישט ערלויבט געווארן פאר די פרייע ברידער איבער דער וועלט זיי זאלן זיך קענען אריינבאקומען דארט אהין און א קוק טאן וואס עס הערט זיך דארט אין יענע שטעט און שטעטלעך וואו עס האט אמאל געווירבעלט דאס גרעסטע טייל פונ'ם כלל ישראל, און וואו עס זענען פארבליבן צענדליגער טויזענטער אידן וועמענס הארץ עס איז צעבראכען און צושטאכען וועדניג פלוצלינג אפגעהאקט פון יעדן קאנטאקט מיט כלל ישראל.

נאכמער איז צובראכען און צושטאכען געווארן דער חסיד'ישער פליגל פון כלל ישראל, וועמענס נעסט איז געווען אזוי הערליך שיין אויפגעבויט אין יענע שטעט און שטעטלעך. דארט אין רוסלאנד איז געווען דאס ווי גלע פון חסידות פון די ערשטע מינוט, דארט האט זי געבליט אין פארלויף פון הונדערטער יארען און דאס גרעסטע טייל שטעט און שטעטלעך וועלבע שטעלן מיט זיך פאר דעם גאנצען פראכט פון חסידות זענען אין יענעם טייל וועלט.

עס האט שווער געקענט אנקומען אהין א איד פון דער פרייער וועלט. נאך שווערער, כמעט אן אוממעגליכקייט, איז געווען אז א

חסיד׳ישער איד זאל קענען אהין אנקומען און א ודאי נישט מיט זיין חסיד׳ישען טראכט. עס האט דאך בכלל נישט געקענט קומען אויפן געדאנק אז א גאנצער קיבוץ פון הונדערטער אידן, און נאכמער וועו עס איז חסיד׳ישע אידן, זאלן קענען דארט באזוכען דעמאנסטראטיוו. און אין זיסטען חלום האט דאך עס נישט געקענט קומען אויפן געדאנק, אז א חסיד׳ישער רבי, אין באגלייטונג פון זיין חסיד׳ישען הויף, זאלן באטרעטען די ערד, ארומפארען אין די שטעט און שטעטלעך פראנק און פריי, פירן דארט רבי׳שע טישן, זאגן חסיד׳ישע תורה בריש גלי, מחזק זיין אידן אויף אידישקייט, און טאקע אנקלאפן אין די שערי רחמים ביי די הייליגע ציונים.

אבער דאס וואס מען האט זיך נישט געקענט קיינמאל פארשטעלן איז יעצט געווארן א פאקט. מען האט זיך געוואונדערט צי איז עס נישט אמאל נישט מער ווי א זיסער חלום. אבער ניין, עס איז קיין חלום נישט געווען, עס איז געווען די פולע ווירקליכקייט.

הונדערטער סקווירא חסידים אין שפיץ פון דעם גרויסען חסידישען מנהיג כ״ק אדמו״ר שליט״א דער ממשיך פון דער גלאר־ייכער סקווערער דינאסטיע וועלכע האט געשפילט אזא מעכטיגע ראלע אין דער אמאליגער חסידישער רוסלאנד וועו צענדליגער טויזענטער חסידים האבען זיך געווייקט אין זייערע הויפען און נאכגעפאלגט די הדרכות פון די הייליגע רביים נ״ע - און וועלכע איז צוליב דעם אויך געווען פארהאסט פון דער צארישער רעגירונג, וואס האט געהאט אין יענע תקופה ארויסגעגעבען א פריקאז אז די ״טווערסקי רביים״ וואס האט דאן אידענטפיצירט די צדיקים פון די טשערנאבלער גזע טארען נישט ארומפאהרן די רוסישע שטעט און שטעטלאך ווייל זיי האבען געקוקט מיט א בייז אויג אויף דער רוחניות׳דיגע מהפיכה וואס זיי טוען פאראורזאכען אין די ערטער וויי זיי קומען אן - האבען יעצט באטראטען די רוסישע ערד, און אפגעפראווען דארט צען טאג אז עס האט אפגעקלונגען פון איין עק וועלט צו דער צווייטער און אן אינערליכער געפיל:

די אלע שטעט און שטעטלעך מיט וועלכע מען האט געלעבט און געאטעמט, מיט וועלכע מען איז אויפגעוואקסען און ערצויגן געווארן. די נעמען פון די אלע ערטער אין וועלכע עס האבן געלעבט און געשטראלט די צדיקים וקדושים, די מאורי החסידות, די דערפלאך אין וועלכען זיי זענען געגאנגען גלות, די טייכלעך אין וועלכע זיי האבן געהאקט דאס אייז צו גיין טבילה אינמיטן די פראסטיגע נעבט, די געסלעך אין וועלכע זיי האבן געלעבט און משפיע געווען אזויפיל קדושה וטהרה וואס די שטראלען דערפון ווארימען נאך ביז צום היינטיגן טאג, די אלע נעמען

וועלכע מיר קענען פון די מעשיות, די הונדערטער סיפורי צדיקים מיט וועלכע מען איז דורכגעזאפט, אויף וועלכען עס האבן זיך אזויפיל חסיד׳ישע קנייטשען אויסגעאקערט אויף די פנימ׳ער פון די פארצייטישע חסיד׳ישע אידן, וועלכע מיר האבן נאך זוכה געווען צו פארכאפן, בשעת וועו זיי האבן דערציילט די סיפורים און געריעדט פון אט די ערטער - אט די אלע ערטער און פלעצער, די שטעט און שטעטלעך, די בריקן און טייכלעך, די בערג און די טאלען, די בתי מדרשים און בתי חיים, זענען יעצט געשטאנען פאר די אויגן פון דעם חסיד׳ישען קיבוץ מיט זייער גאנצען חסיד׳ישער מאיסטעטישקייט. די הארץ-דורכגעווייקטע סיפורים האבן באקומען אן אנדערע צורה, וועו מען האט זיך דערזען אין בלויזן פאקט, פנים אל פנים מיט די אלע ערטער וואו זיי האבן זיך אפגעשפילט.

אט דאס אלעס, און נאך פיל מער, האבן צו דערציילן די צען טאג אין וועלכע מען האט באזוכט אין רוסלאנד. דוכט זיך, אז די אלע באטייליגטע וועלן דאס גאנצע לעבן האבן צו דערציילן פון דעם וואס זיי האבן מיטגעלעבט. דאס איז געווען נישט בלויז אן איבערלעבעניש, נאר א תקופה אין לעבן! זעלטען וועו צען טאג זאלן פארשטעלן מיט זיך א תקופה, אבער עס איז מעגליך, און די מיטפארער זענען אויף דעם לעבעדיגע עדות.

ערשטער קאפיטל

געפילן פון בענקשאפט

שיכון סקווירא - דאס איז דער נאמען פון דעם חסידישען שטעטל אין וועלכען עס בליהט א דור פון תורה און חסידות. דא אין שיכון סקווירא איז דער צענטראלער הויף פון דעם סקווערער חסידות אונטער וועמענס פליגל עס באשיצן זיך טויזענטער חסידים פון איבער גאר דער וועלט.

אבער שיכון סקווירא, איז נאר "נייַ" סקווירא, זי איז בלויז אן איבערפלאנצונג פון סקווירא אין אוקריינע דארט אין רוסלאנד, וואו עס איז געווען דאס וויגעלע פון סקווירא. סקווירא אויף יענער זייט וועלט האט אמאל געשפילט א גרויסע ראלע, דעמאלט אין יענער תקופה וען אידישקייט בכלל איז געווען פעסט איינגעווארצלט אויף איר באדן. דאס גייט צוריק צו די צייטען איידער דער קאמוניסטישער רעזשים האט איבערגענומען די ממשלה אין רוסלאנד, וען אידישקייט בכלל און חסידישע הויפן בפרט האבן דאמינירט אין יענער גאנצער אומגעגענט, אין יענער תקופה, האבן זיך טויזענטער חסידישע אידן אנגעהערט צום סקווירער הויף און זיך געווייקט ביי די הייליגע רביים. אין אלע שטעט און שטעטלעך ארום האבן פולסירט סקווערער "שטיבלעך" וואו דאס חסידישע לעבן האט געווירקט מיט איר גאנצען פראכט, און אויפגעצויגן אונטער אירע פליגל איין דור נאכן צווייטן.

דאס האט אנגעהאלטען אזוי ביז צו דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע וועלכע האט אנגעמאכט א חורבן אין גאנץ רוסלאנד. דאס אידישע לעבן איז דערשטיקט געווארן און חסידישע הויפן זענען אויסגעריסן געווארן מיטן ווארצל. טויזענטער סקווערער חסידים זענען אומגעקומען ל"ע אין יענע שוידערליכע תקופות און דער הויף איז אויסגעריסן געווארן פון ארט און מיטגעמאכט פארשידענע גלגולים ווילאנג זי איז ענדליך פריש איבערגעפלאנצט געווארן פונדאסניי אין אמעריקע, קודם אין וויליאמסבורג, און נאכדעם אין דעם בא׳חנ׳טען חסידישען שטעטל "שיכון סקווירא".

שרידי חרב פון דעם קוים פארבליבענעם שארית הפליטה האבן זיך געקלאמערט ארום דעם צדיק יסוד עולם, כ"ק אדמו"ר מסקווירא זי"ע, וועמען די השגחה עליונה האט באשטימט צו זיין דער באנייער פון דעם ווידער-אויפבוי פון דעם פראכטפולען חסידות-סקווירא. א נייַ דור פון ערליכע חסידישע בחורים און יונגעלייט זענען אויסגעוואקסען אונטער זיין הייליגע השפעה, און נאך זיין פטירה אונטער די הנהגה פון זיין ממלא מקום וממשיך דרכו, כ"ק אדמו"ר שליט"א, וועלכע זענען א דירעקטע פארזעצונג פונעם חסידישען הויף דארטן אין סקווירא. די טויזענטער חסידים וועלכע

זענען אנגעבינדען מיט אומצאליגע פעדימער פון חסיד׳ישען קשר אין סקווירא זענען די גייסטיגע ירושה פון יענע פארצייטישע חסידים דארט אין רוסלאנד, און דער נצח ישראל ווערט פארגעזעצט מיט הייליגן פייער.

אבער אט די גייסטיגע יורשים זענען אנגעבינדען אין דער פארגאנגענהייט מיט שטארקע קניפן. די חסיד׳ישע יונגעלייט דא אין שיכון סקווירא זענען פארבליבן אנגעבינדען אין יענע אמאליגע חסידים און אין דעם אלט-פארצייטישן הויף מיט אן אומצעטיילבארען קניפ. דאס איז א קשר וועלכעס מען קען נישט אפרייסן. אמת, דער הויף איז טאקע חרוב, סקווירא דארט אין רוסלאנד איז ווייט פון די אויגן אבער עס איז נישט ווייט פון הארצען. מען רעדט דערפון, מען טראכט דערפון, און מען אטעמט איר לופט פונדערווייטענס. אזוי איז עס מיט סקווירא, אזוי איז עס מיט טשערנאבל, אנאטיווקע, אניפאלי, מעזיבוז און די אלע אנדערע צענדליגער שטעטלעך און דערפלעך, וואו עס האבן געלעבט און געווירקט די גדולי החסידות. די אומשטענדן האבן אפגעהאקט דערפון, די אלע שטעט און שטעטלעך זענען ווייט טויזענטער מיילן און הארמאטיש פארמאכט מיט אן אייזערנעם פארהאנג וועלכע די קאמוניסטישע ממשלת הרשעה האט איבערגעצויגן איבער זיי, מען קען נישט אנקומען אהין און מען קען זיך אפילו נישט דערוואוסטן וואס עס טוט זיך דארט, צי עקזיסטירען נאך די אלע קברי צדיקים, צי שטייען נאך די אלט-פארצייטישע הויפן צו וועלכע עס בענקט זיך מיט אזא נאסטאלגיע. אבער די הארץ געפילן זענען אנגעבינדען אהין און מען קען עס נישט פארגעסן.

לאנגע צענדליגער יארען האט מען געלעבט מיט אט די געפילן וועלכע זענען געווען דערשטיקט אין הארצען. דא אין שיכון סקווירא האט געלעבט און געווירקט דער הייליגער ליכט, דער רבי זי״ע, אבער זיינע געדאנקען זענען געווען דארט וואו ער איז אויפגעוואקסען אין דעם הויף ביי זיין הייליגן טאטען זי״ע און אין דער לופט פון די ערטער וואו עס האבן משפיע געווען קדושה זיינע עלטערן און אור-עלטערן זי״ע. ער האט פון זיי נישט פארגעסן קיין רגע, דאס גאנצע לעבן זיינע איז געווען איין שטיק אנבינדונג מיט יענעם עבר.

דער רבי זי״ע איז געווען א שווייגענדיגער, מען האט אים ווייניג געהערט רעדן, אבער זיינע טיפע נשמה-קרעכצן וועלכע האבן געריסן שטיקער ביי אלע צוהערערס האבן טיילמאל אויסגעדריקט דעם ווייטאג פון דארט...

איינער פון די מיטפארערס אין דער ערשטער קבוצה [זעה אין צווייטן קאפיטל אויספירליך איבער דער ערשטער נסיעה] שרייבט אין זיינע מעמוארען:

פון זיי [די פארבליבענע אלטע סקווערער חסידים וועלכע זיי האבן באגעגענט ביי דער ערשטער נסיעה קיין רוסלאנד] האבן מיר ערשט פארשטאנען און

באנומען דעם "סוד" פון דער הערמעטישער פארמאכטקייט און שטיל-שווייגעניש פון כ"ק מרן דער אלטער רבי זי"ע. א פנים אז אין אים האט שוועך געדרוקט דער גרויסער צער אויפן פארלוסט פון דער הערליכער סקווירא-מלכות וואס האט געלעבט און געפינקעלט אין גאנץ אוקראיינע, מיט צענדליגער שטיבלעך און קלויזן אין יעדן ווינקל, מיט הונדערטער יושבים וכו'.

אבער מער ווי קרעכצן איז אין יענער תקופה נישט שייך געווען. עס איז כמעט נישט געווען קיין מעגליכקייט, צו קענען אנקומען אין יענע ווינקלען. אין אן אויסער-ארדענטליכן פאל ווען די רעגירונג האט באשלאסען אין יאר תשכ"א צו צושטערן דעם אלטען ביה"ח אין קיעוו וואו עס איז געווען דער ציון פון הרה"ק רבי דוד'ל מסקווירא זי"ע, און מען איז געצוואונגען געווען איבערצופירען דעם קבר אויף דעם נייעם בית החיים, האבן א גרופע אלטע סקווערער חסידים בראש פון הרה"ח ר' מאניע ז"ל א בארימטער גאון ומורה הוראה, וועלכע האבן נאך געלעבט אין רוסלאנד אין יענער תקופה, דורכגעפירט די אחריות'דיגע מיסיע. דער רבי זי"ע האט דאן געשיקט פון דא א ספעציעלן שליח דארט צו זיין בשעת מעשה, אבער לויט די דעמאלסטיגע אומשטענדען און שווערigקייטען וואס האבן זיך געשאפן, האט דער שליח נישט באווייזן דארט צו זיין אין דער ריכטיגער צייט, און ער איז געפארען שפעטער. דער רבי זי"ע האט אים געבעטן ביי דער געלעגנהייט אז ער זאל זיך משתדל זיין אנצוקומען אויך קיין אנאטיווקע, דארט וואו עס איז דער אהל פון טשערנאבלער מגיד זי"ע. וועו ער איז צוריקגעקומען און איבערגעגעבן א באריכט פון זיין נסיעה, האט ער דערציילט מיט באדויערונג , אז ער האט נישט געטראפן דאס ארט אין אנאטיווקע, האט דער רבי זי"ע באמערקט מיט א קרעכץ: "אזוינס! נישט געזען דאס ארט! עס האט דאך אזוי געלאכטען דאס ארט..." און מיט זיינע הייליגע פינגער האט ער דאן אנגעוויזן אויפן טיש "דא אהער און אביסל צוריק" ער האט אנגעפאנגען צו ברענען מיט התרגשות, און שפעטער האט ער צוגעלייגט "וועו איך וואלט דאָרט געווען וואלט איך עס זיכער געטראפן!"

אזוי זענען געלאפן יארען נאך יארען, נישט האבענדיג די מינדעסטע מעגליכקייט אנצוקומען נענטער דארט אהין וואו מען האט זיך געשפירט אזוי נאנט... אינצווישן איז דער רבי זי"ע נסתלק געווארן אין ב' ניסן תשכ"ח לפ"ק און די הנהגה איז איבערגעגאנגען צו זיין גרויסן בן יחיד, ממלא מקומו וממשיך דרכו, כ"ק מרן אדמו"ר דער רבי שליט"א. דער סקווערער הויף איז זיך צעוואקסען בליעה"ר, פילע טויזענטער חסידים זענען אויסגעוואקסען אונטער די פליגל פונעם הויף און ביי אלע איז מיטגעוואקסען די תשוקה צום אמאל.

פלעגן זיצן חסידים ביי די חסיד'ישע פארברענגענ'ס און זיך דערציילן און אנהערן סיפורי מעשיות פון "דארט" וועלכע האבן אויף פליגלען פון דער טיפע נאסטאלגיע אריבערגעטראגען דארט אהין. די תשוקה צו יענע הייליגע מקומות וואו עס האבן

געלעבט און געווירקט די הייליגע רביים, תלמידי הבעש״ט הק׳, און בפרט די טשערנאבלער גזע אין וועלכען מען איז אזוי אנטאפענדיג אנגעבינדען, איז געוואקסען פון טאג צו טאג, און מען האט געווארט אויף די מעגליכקייט וועז מען וועט קענען אנקומען דארט אהין.

דער רבי שליט״א האט כסדר געלעבט מיט דער האפענונג, אז עס וועט זיך נאך אפזוכען א מעגליכקייט צו קענען אנקומען אהין, אדער כאטש באקומען עפעס אן ערשט-האנטיגן גרוס פון דעם וואס עס טוט זיך דארט אויף די הייליגע ציונים. ריכטיג האט זיך אויסגעדריקט איינער פון די אידישע שרייבער וועלכע האבן באריכטעט די נסיעה אין די אידישע צייטונגען בשעתו:

וועז האט זיך אנגעפאנגען די נסיעה? אויף דעם קאלענדער פון ר׳ נחמן אלבוים, דער אייגנטימער פון די ״אייריאל טורס״ און ארכיטעקט פון דער נסיעה, האט זיך עס אנגעפאנגען זונטאג ל״ג בעומר, אויף דעם לוח פון די הונדערטער מיטפארער האט זיך עס אנגעפאנגען מיט וואכען פריער וועז די פיבערהאפטע הכנות זענען געווען אין פולן שוואונג, ביי דעם וועד עסקנים וועלכע האבן אויספלאנירט אלע דעטאלען און פרטים פון דער נסיעה, זיי ״פארן״ שוין חדשים לאנג. שוין מערערע חדשים וואס זיי ווייסן נישט פון עפעס אנדערש נאר אט די איינציגסטע מטרה, צו פארזיכערען די פולע הצלחה פון דער נסיעה. ווייטער דער וועד וועלכע האבן זיך אפגעגעבן מיט אויפשטעלן אהלים און ראטעווען קברים פון די צדיקים אין רוסלאנד, זיי האבן שוין אנגעפאנגען די נסיעה מיט עטליכע יאר צוריק - און דער סאמע נקודת האמצעי פון דער נסיעה, דער רבי שליט״א, ער האט שוין לאנגע יארען נישט מסיח דעת געווען דערפון.

וועז נאר דער רבי שליט״א האט זיך באגעגענט מיט איינעם פון די זקנים וועלכער האט גהאט עפעס א ידיעה פונעם אמאל, האט ער אים פונקטליך אויסגעפרעגט איבער דעם גאנצען ארום, ער האט כסדר געאטעמט מיטן געדאנק פון דארט, און געהאפט אויף דעם טאג וועז השי״ת וועט העלפן צו קענען דערגרייכן דעם ״מקום שהתפללו בו אבותי...״

און דאס אומגלויבליכע האט מען זיך ענדליך דערלעבט. פרישע וויינטען האבן אנגעפאנגען צו בלאזן אינעם קרעמלין. עס איז געווען מיט אכט יאר צוריק וועז עטליכע דרייסטע יונגעלייט האבן באשלאסען אז די צייט ווערט רייף צו טאן וואס מען קען. זיי זענען געווען געציילטע יחידים, און זיי האבן קיינעם נישט דערציילט אין אנפאנג פון זייערע געוואגטע פלענער, זיי האבן פרובירט זייער מזל ביים רוסישען קאנסולאט אין אמעריקע, וואו מען האט מסכים געווען זיי צו געבן אן אריינפאר-ערלויבעניש, אבער נאר אין די גרויסע הויפט-שטעט פון רוסלאנד. אין די קליינע שטעטלעך, דארט וואו עס

איז געווען דער עיקר הויפט ציל פון אונזערע יונגעלייט, דאס האט נישט געקענט קומען אין באטראכט. פארשטענדליך אז עס איז גארנישט געווארן דערפון.

אבער די חסיד׳ישע יונגעלייט האבן נישט אויפגעגעבן, צו שטארק איז דאס זיי געליגן אין די ביינער אז מען זאל אזוי שנעל גרייט זיין זיך מייאש צו זיין. דער ציל-פונקט איז געווען "מעזיבוז" דארט וואו עס איז דער חלקת מחוקק ספון פון הייליגן בעש"ט הק׳ זי"ע. פון אנקומען אויף סקווירא אדער די אנדערע זייטיגע שטעט און שטעטלעך האט מען נאך דעמאלט נישט געוואגט צו טראכטען, אבער אויף מעזיבוז האט מען נישט געווארט מוותר זיין.

צוביסלעך איז עס געווארען אויס "סוד", מען האט זיך דערוואוסט אינעם היימישן קרייז אז עס ווערן געטאן פעולות אין דעם ריכטונג, אבער עס האט גיכער אויסגעקוקט א חלום ווי איידער א מציאות.

די אינטערעסע פון יחידים וועלכע האבן אויך געווארט "חלומ׳ן" פון מיטפארען איז געווארקסען, די חבורה האט שוין געציילט איבער צוואנציג און מען האט באשלאסען צו פרובירען נאכאמאל און נאכאמאל. דער רבי שליט"א האט שטארק געמוטיגט דעם געדאנק פון די ערשטע מינוט. ער האט געזאגט פאר די געציילטע יחידים נאך באלד אין אנהויב: "אדרבה! מען זאל אנהויבן, זיך אינטערעסירען און אהינפארען זעהן וואס עס טוט זיך דארט בכלל און אין סקווירא בפרט, וואס עס איז געבליבן דארט און וואס עס איז חלילה חרוב געווארן און זען די אופנים און וועגן וויאזוי צו באזוכען דארט"

מען האט פרובירט א צווייטע מאל און עס האט זיך שוין אויסגעדוכט אז אט אט וועט מען דערגרייכן דעם לאנג-יעריגן חלום, אבער אין די לעצטע מינוט איז געקומען די מעלדונג פון רוסישען קאנסולאט אז "מעזיבוז איז סטיל נאט אן אינטוריסט פלעיס".

ווייטער אויסגערינען אלע פלענער.

די פאליטישע לאגע איז אלס געווארן רייפער, און עס האט געגעבן די האפענונג אז סוף סוף וועט זיך עס אויסווירקען אויך אויף דעם ענין. מען האט אנגעוועגדעט אלע השתדלות׳ן, געגוצט פאליטישע פארבינדונגען אין אלע הויכע פענסטער און אנגעקלאפט וואו עס האט זיך נאר געלאזט, און פארשטענדליך אז דאס תהלימ׳ל האט געשפילט די הויפט ראלע, אז השי"ת זאל העלפן מען זאל דערגרייכן די שאיפה.

ענדליך האט מען זיך דערוואוארטעט.

עס איז געווען ביי דער סעודת בעש"ט, וואס מען פראווען אין סקווירא מוצאי פסח. לאמיר זיין פונקטליכער: מוצאי פסח תשמ"ח לפ"ק, די חסידים זענען געווען ביים

טיש, וועו פלוצלינג איז געקומען צו פארען א ספעציעלער שליח פון דעם רייזע אגענט, האבענדיג אין טאש די עטליכע אונצוואנציג וויזעס פאר דער געקליבענער קבוצה. ענדליך איז די בקשה אנגענומען געווארן אוו עס איז געגעבן געווארן אן ערלויבעניש פאר דער גרופע אויף דער געהאפטער אריינפאר־וויזע, אוו טאקע קיין מעזיבוז אויך.

די געפילן פון דעם זמן גרמא, אז דוקא ביים בעש"ט סעודה איז אנגעקומען די פריידיגע בשורה, אז ענדליך וועט פארווירקליכט ווערן די לאנג־יעריג שאיפה, צו קענען אנקומען "דארט", האט געהויבען די געמיטער אויף די העכסטע אקטאוועס. מען האט אפילו נישט געוואוסט ווי גרויס עס איז דער באדייט פאר דער צוקונפט פון דער איצטיגער באשיידענער ערלויבעניש, אבער די מאמענטאלע געפילן האבן זיך אויך איבערגעגאסען אלע גרעניצן פון פרייד.

די בענקשאפט געפילן הייבן זיך אן צו פארווירקליכען...!

צווייטער קאפיטל

"זיי האבן נישט קיין שליטה..."

עס האט נישט געגומען לאנג, קוים עטליכע טעג, פון וועו די גרופע האבן באקומען די אריינפאר ערלויבענישן, אוו אט זענען זיי שוין געווען גרייט אויפצושטייגן אויפן עראפלאן, אויפן וועג קיין רוסלאנד.

מיט געהויבענע געפילן האבן זיי אין דער שנעל אפגעמאכט אלע נויטיגע הכנות, זיך איינגעפאקט דאס ביסל כשר'ע עסן אוו דעם גאנצען "פאק" קוויטלעך וואס קינד אוו קייט האט מיטגעשיקט. א קלייניגקייט! מען גייט זיין אויפן ציון פון בעש"ט הק' זי"ע אין מעזיבוז, אוו זיך געגרייט אפצופליען.

אבער דא האט געווארט אן איבערראשונג. ממש אין די לעצט מינוטיגע הכנות איז געפאלען אויף זייערע פלייצעס דער גרויסער גורל, נאך עפעס מיטצונעמען. א "שליחות" פונעם רבי'ן שליט"א, א גאר געוואגטע אונטערנעמונג.

לאמיר ליינען די מעמוארען פון א מיטפארער:

"נאך א היבש ביסל הכנות, ווי דאס באזארגן זיך מיט כשר-עסן וכדומה זענען מיר, די קבוצה פון 23 חסידישע יונגעלייט, זיך געגאנגען געזעגענען פון כ"ק מרן דער רבי שליט"א. דער רבי שליט"א האט אונז אויפגענומען מיט

התרגשות, זיך אינטערעסירט אין אונזערע פלענער בפרטיות, און דערביי אריינגעווארפן: "ס'וואלט געווען כדאי זיך אריינצוכאפן קיין סקווער און זען וואס מען קען נאך דארט געפונען. מיר האבן געענטפערט, אז מיר האבן עס נישט געמאלדען, ווייל ס'איז ווייט פון די "אינטוריסט" ערלויבטע פלעצער, און אויס מורא צו זיין א תפסת מרובה... ניט צו פארלירען מעזיבוז, אונזער הויפט ציל. איינער פון אונז האט באמערקט: "גלייך ווען מען קומט אריין אין זייערע גרעניצן איז מען אינגאנצען אונטער זייער שליטה" האט דער רבי דערויף געענטפערט: "אויף קיין איין רגע האבן זיי נישט קיין שליטה אויף אונז!" גלייכצייטיג האט דער רבי געפרעגט בנוגע "אנאטיווקע" א קליין דערפל נעבן קיעוו, וואו דער הייליגער רבי מאטעלע טשערנאבלער זי"ע איז באהאלטען, און געבעטן צו מאכען השתדלות צו פארשען וועגן דעם הייליגן מקום. דער רבי האט אויסגעפירט מיט א ברכה, אז די זכות פון די צדיקים וועלכע מען האט במחשבה צו זיין אויף זייערע מקומות הקדושים זאל מגין זיין אין זיין פון מחשבה טובה מצטרפת למעשה, מען זאל אנקומען צו די מקומות בשלום און אז די נסיעה זאל זיין בהצלחה"

אלזא, אונזערע יונגעלייט פארן שוין קיין רוסלאנד מיט "רעוואלוציאנערע" פלענער, זיי האבן שוין א שליחות דורכצופירען, אביסל אנדערש ווי דער וויזע שרייבט עס פאר, און לויטן פלאן וועט עס גיין מיט אמונת צדיקים אז: "זיי האבן נישט קיין שליטה אפילו אויף א רגע".

די גרופע איז אנגעקומען קיין מאסקווע, פון וואו זיי זענען אפגעפלויגן קיין קיעוו. דארט אין קיעוו איז דער ציון פון הרה"ק רבי ר' דוד'ל סקווירא'ר זי"ע, צו וועלכען מיר וועלן זיך נאך אומקערן אין די קומענדיגע קאפיטלען.

נאך זייענדיג אין מאסקווע, האבן זיי איינגעגעבן א ביטע פאר א וויזע קיין סקווירא. דארט אין רוסלאנד דארף מען האבן באזונדער אריינפאר ערלויבעניש אין יעדער שטאט. דער מאסקווער אינטוריסט האט, לויט ווי עס איז געווען צום דערווארטן, די ביטע אפגעווארפן. אבער די יונגעלייט האבן זיך נישט מייאש געווען, זיי האבן א שליחות דורכצופירען. אנקומענדיג קיין קיעוו האט מען פריש איינגעגעבן די בקשה צו באקומען ערלויבעניש אריינצופארען קיין סקווירא, און אויסגענוצט שתדלנות וואו עס האט זיך נאר געלאזט.

דא איז צונוץ געקומען אן עצה טובה. די חסידים האבן מיטגענומען א "מעסעדזש" פון "ווילעדזש אוו ניי סקווירא" צו דער שטאט פארוואלטונג פון "אלט-סקווירא" אין אוקראיינע. עס איז געווען א סארט באגריסונגס-בריוו מיט א פארשלאג צו מאכען א "סיסטער-סיטי" אפמאך, צווישן די ביידע שטעט, און די עצה האט געארבייט. לויט די מאמענטאלע פאליטישע אומשטענדן וועט מען האט געזוכט נושא חן צו זיין ביי די מערב

מדינות האט אזא אנטראג געטראפן אפענע אויערן, און עס איז געגעבן געווארן דער געגארטער ערלויבעניש פאר די קבוצה.

און סקווערער חסיד׳ישע יונגעלייט, נאך זיבציג יאר הפסקה פארן קיין ...סקווירא!

אין סקווירא האט זיי דער "גאיד" צוגעטראגן צום בית החיים. דארט האבן זיי געטראפן א גרופע איינוואוינער וועלכע האבן אפגעריניגט דאס ארט לכבודם פון די "אמעריקאנער דיפלאמאטען" וועלכע ברענגען א גרוס פון "ניי סקווירא" די סיסטער-סיטי אין אמעריקע... א טייל פון די איינוואוינער, אידישע קינדער האבן זיך נישט געגלייבט וואס זיי זעהן מיט די אויגן. וואס? אידישע יונגעלייט מיט אן עכט אידישן לבוש, קומען פון "סקווירא" אין אמעריקע? א חסיד׳ישע סקווירא, אזוי ווי אמאל דא אין די גוטע יארען. זייערע אויגן זענען פארלאפן מיט טרערן און עס האט זיי געשטיקט דאס געווייין, זיי האבן קוים געקענט צום ווארט קומען.

א געוועזענער סקווירא חסיד איבעראשט די מיטרייזנדע פון דער ערשטער נסיעה, אנווייזנדיג די מקום מנוחה פון כ״ק מרן אדמו״ר מהר״י זי״ע.

די קבוצה האט באלד ערפארען אז זיי זענען נישט אויפן ריכטיגן ארט. די זקנים מאכען זיי קלאר, אז זיי געפינען זיך יעצט אויף דעם נייעם בית החיים. און דאס ארט וואו עס האבן זיך געפינען די הייליגע ציונים, "וואוהין מען גייט זיך אויסווייגען וועט עס טוט וויי" ווי איינער פון זיי האט זיך אויסגעדריקט, איז גאר אויפן אלטען בית החיים, וואו עס געפינט זיך היינט א ציגל פאבריק און דאס גאנצע הייליגע ארט איז צעשטערט. די געפילן ווערן דערביטערט, הייסט עס, אז מען איז ליידער אנגעקומען צו גארנישט.

ערשטע היסטארישע אויפנאמע ביים אויספויעלן דאס זיכערקייט פון דעם "הייליגן ארט" אין סקווירא.

לויט באקומענע אינפארמאציע האט זיך די קבוצה געפרעגט אויף עטליכע זקנים, סקווערער חסידים פון אמאל. יא, א טייל פון זיי לעבן נאך, מען טרעפט זיך באלד מיט זיי, ר' יעקב לוצקער, ר' יצחק קרעוויצקי, זיי פירן צו די גרופע צום "אלטען הייליגן ארט" ווי זיי רופן עס אן, און געשטיקט אין הייסע טערען ווייזן זיי דאן אן פונקטליך דאס ארט וואו די אהלים פון די הייליגע ציונים זענען פונדאמירט געווארן. זיי ווערן איבערגעגאסען מיט הייסע זכרונות און פיל מיט התרגשות אויף די פראגע פון איינעם פון די גרופע: "ווי אזוי האט דא אמאל אויסגעקוקט א יו"ט?" איז געקומען דער ענטפער מיט אזוי פיל הארץ: "א יו"ט? אילע שבת איז געווען דא א יו"ט! אויף יו"ט איז מען דאך שוין געקומען פון אלע זייטען צו פארן".

אבער דא איז אלעס ארום א חורבן עולם, דער גאנצער בית החיים איז צוגראבן און צואקערט, דארט אויבן אויפן בארג האט מען געבויט א ציגל פאבריק וועלכע טוט זיך יעצט פארגרעסערן און אין אלע זייטן זעהן זיך הויפענס מיט פריש-אויפגעגראבענע ערד און עס וואלגערן זיך ביינער און סקלעטן אין אלע זייטן... אך! א פחד!

די גרופע האט זיך באלד אריענטירט, אז די הייליגע אהלים, כאטש די ערטער זענען חרוב, איז עס אבער נאכנישט באירט געווארן. דערווייל איז די בוי-ארבייט אנגעגאנגען אביסל אהינ-צו. אבער וער ווייסט וואס די קומענדיגע טעג וועלן ברענגן? און וואס קען מען דא טאן? וער וועט דא אפילו אויסהערן? און דא שפילן ממש די טעג אויב נישט די שעות, וואס אלעס אלעס וועט ווערן אויסגעריסן מיטן ווארצל, חס ושלום היה לא תהיה!

אזוי שטייענדיג מיט פארקלעמטע הערצער און פארטרערטע אויגן, ווערט א טומעל ארום. וואס איז? דער מעיאר פון סקווירא מיט א גרופע פאליציאנטען זענען אנגעקומען! הערצער שרעקן זיך... ווער ווייסט וואס עס האט שוין פאסירט. אבער באלד ווערט אלעס אויפגעקלערט, דער מעיאר האט געהאט באקומען אנווייזונגען פון "אויבן" אז מען זאל די "דיפלאמאטישע געסט" פון אמעריקע, אויפנעמען מיט דעם פאסיגען כבוד, ער האט זיך טאקע געזארגט און באפוילן אז מען זאל געהעריג אויפרוימען דעם

ר' חיים בערגער און ר' אביגדור אסטרייכער פון די ראשי הקהלה, פרעזענטירן דעם מעיאר פון אוקראינישן "סקווירא" א מעדאל פון ניי סקווער.

בית החיים. ער האט אבער נישט געווארט אז די "הויכראנגיקע דיפלאמאטען" האבן גאר זייער ציל אין דעם אלטן בית החיים, וועלכעס ער האט קוים געווארט אז עס עקזיסטירט. און אט האט ער באקומען די ידיעה אז זיי געפונען זיך אויף דעם אלטען

בית החיים, וואו זיי האבן געטראפן אזא פארלאזעניש. אזא דיפלאמאטישען "פאטש" איז אים גארנישט אנגענעם, איז ער געקומען צו פארען בכבודו ובעצמו, און דורכאויס פארלאנגט זיך צו באגעגענען פערזענליך מיט די "גענסט". די גרופע ווערט אויפגעקלערט פונעם "גאיד", אז דער "מעיאר" פון סקווירא איז אנגעקומען אויפן ארט, מען האט אים געשיקט פון די הויכע פענסטער, צו באגריסען די דיפלאמאטישע גענסט פון אמעריקע, אבער דא איז נישט דאס ריכטיגע ארט... דער רמז איז ענוג פארשטענדליך, און מיט א פארווייטאגט הארץ פארט אפ די גרופע, אין "סיטי-האל" וואו עס ווארט זיי אפ א הערליכע אויפנאמע מיט געגרייטע טישן פון נאר פרוכטען און סאדא, ווייל די "דיפלאמאטען" זענען רעליגיעז...

דער מעיאר האט אויפגענומען די גרופע מיט א דיפלאמאטישן כבוד, ער האט געהאלטען א באגריסונג און זיך אנטשולדיגט אז מען האט געטראפן דעם בית החיים אין אזא צושטערטען אופן... ער איז גרייט צוהערן וואס די "גענסט" האבן צו זאגן אין דער אנגעלעגנהייט.

די "גענסט" זיצן שאקירט, פון דעם וואס עס שפילט זיך אפ פאר זייערע אויגן, און גלייבן זיך נישט וואס די אויערן הערן, אזוי "נישט צו האבן קיין שליטה". ר' חיים בערגער און ר' אביגדור אסטרייכער, צוויי פראמינענטע עסקנים און "טראסטיס" פון ווילעדזש אוו שיכון סקווירא, גיבן איבער דעם מעסעדזש פון מעיאר אין שיכון סקווירא ר' מתתי' פריזל, דער מעיאר דארט אין אלט סקווירא נעמט דאס אן מיט צופרידענהייט און אקצעפטירט דעם אנטראג פון "סיסטער-סיטי". דא נעמט דאס ווארט ר' אביגדור אסטרייכער און שילדערט אויספירליך די בריט פארצווייגטע השפעה פון "סקווירא" אין אמעריקע וואס טויזענטער קלאמערן זיך אונטער אירע פליגל, און די אלע קוקן ארויס אז דאס ארט וואו עס ליגן באהאלטען אונזערע פריערדיגע רביים זאל געהאלטען ווערן מיטן פאסיגן כבוד, די בוי ארבייט זאל זיך אפשטעלן און דאס ארט זאל דעזיגנירט ווערן ווי א אידישער בית עולם און געהאלטן ווערן מיט דער נויטיגער שמירה.

ר' אביגדור האט געענדיגט זיינע ווערטער און א שטילקייט האט געהערשט אין דעם קליינעם זאל. שפאנענד האבן געקלאפט די הערצער פון די צוויי מנינים "אמעריקאנער דיפלאמאטען" וועלכע האבן געבעטן א שטילע תפילה צו השי"ת, אז די בקשה זאל פאזיטיוו ערלעדיגט ווערן. דער מעיאר האט נישט געלאזט זיך לאנג ווארטען, די בקשה וועלכע מען האט אים איבערגעגעבן איז אנגעקומען צום ריכטיגן פערזאן, ווייל טאקע ער איז געווען דער אויטאריזירטער כח איבער די אנגעלעגנהייטן, און באלד האט ער מודיע געווען זיין באשלוס, אז ...מען האט געפועל"ט! די ארבייט ווערט תיכף אפגעשטעלט, און ער וועט שטיין צו דער האנט מיט אלע מעגליכקייטן צו קענען צוריק אויפשטעלן דעם חרוב געווארענעם בית החיים.

די גרופע איז יעצט צוריק געפארן צום בית החיים, יעצט שוין מיט פריידיגע געפילן. מיט הייסע טרערן האט מען זיך געווארפן אויף די־האלב-צעשטערטע קברים און

געבעטן א הארציגע תפילה, אז השי״ת זאל העלפן אויך ווייטער, מען זאל זוכה זיין צו סייעתא דשמיא אויף טריט און שריט. ״זיי זאלן טאקע נישט האבן קיין שליטה אויף א רגע״.

אין דער זעלבער צייט האט מען אנגעהאלטען א כסדר׳דיגן קאנטאקט, לויט די באגרעניצטע מעגליכקייטן, מיט שיכון סקווירא. יעדע בשורה פון די דערגרייכונגען פון דער גרופע האט געהויבן דעם גאנצען ציבור אין דער העכסטער שפאנונג. דער רבי שליט״א איז געווען די גאנצע צייט אין א מצב פון אויסערגעווענליכער התרוממות הנפש, און ווען די גרופע האט געהאפן פרייטאג נאכמיטאג מיט דער בשורה טובה אז עס איז געלונגען בעזהי״ת אפצוראטעווען דעם הייליגן מקום אין סקווירא, האט זיך דער רבי שליט״א איינגעשפארט אין זיין חדר מיוחד מיט א שטורמיש געווייין פון פרייד און התרוממות, הערענדיג די בשורה טובה. די דערהויבענע לופט האט זיך געשפירט אין דער אטמאספערע דעם גאנצן קומענדיגן שבת.

זייענדיג אין סקווירא האבן זיי אויך געהאט די געלעגנהייט צו באגעגענען מיט דעם ארטיגען היסטאריקער וועלכע האט זיי דערציילטן ווי אזוי דאס שטאט האט אויסגעקוקט אין יענע יארן. ער האט דערציילט אז דאן האבן געוואוינט ארום זעכציג טויזענט משפחות אין סקווירא, דאס רוב פון זיי אידן.

ביי דער ערשטער נסיעה: די מצבות אין מעזשבוזש ווערן געטראפן גרייט אוועק צו נעמען. א דאנק די אינטערוועניץ פון דער דעלעגאציע זענען די מצבות צוריק געשטעלט געווארן.

די גרופע איז אפגעפארען קיין בארדיטשוב, וואו מען האט נאס געמאכט מיט הייסע טרערן דעם ציון המצויינת פון הייליגן בארדיטשובער זי״ע. אין די קומענדיגע טעג איז מען אויך אנגעקומען אויף דעם געגארטען ארט אין מעזיבוז צום ציון פון הייליגן בעש״ט הק׳ זי״ע וואו מען האט שעות לאנג מתפלל געווען פארן כלל און יחידים, נישט קענענדיג זיך אפרייסן פון דעם הייליגן ארט, דארט איז אויך מקום מנוחת קדשם פון אנדערע, הרה״ק רבי וואלף קיצעס זי״ע, וועלכער ליגט רעכטס פון בעש״ט הקדוש. לינקס ליגט הרה״ק רבי מאניש דיין זי״ע. אנטקעגן דעם בעש״ט הק׳ זענען די ציונים פון הייליגן אפטער רב זי״ע, דער רבי ר׳ ברוכ׳ל מעזיבוזער זי״ע און דער הייליגער דגל זי״ע. די גרופע האט מתפלל געווען ביי אלע ערטער און געלייגט קוויטלעך. אגב, זייענדיג אין מעזיבוז, האט מען מיט אן השגחה פרטית באוויזן אפצוראטעוועט דאס הייליגע מקום פון א טראגישען טעות פון ארטיגע עסקנים,וועלכע זענען דאן פלוצים אנגעקומען צו רענאווירן דעם מקום, וואס וואלט פארטוישט אויף לדורות דאס פונקטליכע ארט פון מנוחת קדשו פון בעש״ט הק׳ זי״ע.

די ערשטע גרופע באזוכענדיג די הייליגע קברים אין מעזשבוזש.

די גרופע איז אנגעקומען אויך אינעם סאדיגורער מלכות׳דיגן הויף, וואו זיי האבן ״בלי רשות״ געזאגט עטליכע קאפיטלעך תהלים מיט א קדיש יתום. דאס ארט איז היינט א פאבריק פאר אויטאמאביל טיילן אין וועלכען איינטריט איז פארבאטען, אבער די גרופע האט ״פארגעסן״ וואו זיי זענען און אריינגעכאפט א תפילה. מען איז אויך צוגעפארען צום ארטיגן בית החיים און נאך אנדערע מקומות הקדושים אין דער געגנט.

די טעג האבן זיך געדוקט און מען איז שוין געווען נאנט צום אפפליען אהיים, וועז די קבוצה האט זיך דערמאנט, אז זייער שליחות איז אייגנטליך נאכנישט פארטיג. דער רבי שליט"א האט דאך זיי באפוילן צו פרובירן אנקומען אויך אויף "אנאטיווקע" דאס ארט וואו עס ליגט דער טשערנאבלער מגיד זי"ע, וועלכע איז אין דער געגנד פון קיעוו, און דא זענען זיי יעצט העט ווייט פון דער גאנצער אומגעגנד. אמת, וועז מען איז געווען אין קיעוו האט מען פרובירט זיך נאכצופרעגן וועגן אנאטיווקע, אבער אפילו די עלטערע אידן האבן בלויז געוואוסט אז עס דארף זיין ערגעץ וואו אין דער געגנד, פונקטליכערס ווי דאס האט קיינער נישט געוואוסט צו זאגן, און דער אינטוריסט האט בכלל נישט געוואוסט פון אזא נאמען. מען האט גענישטערט אין אלטע און אין נייע מאפעס אבער מען האט נישט געטראפן. וואס טוט מען אלזא יעצט, וועז די צייט איז שוין אזוי קורץ און מען איז אינגאנצען אוועק פון יענער געגנד?

נאכן זיך באקענען מיט די פלוצים אנגעקומענע שלוחים פון מאסקווע, נחום און ר' מיכאל גרינבערג, זענען די "געסט" צופרידן געווען פון דעם צוזאמענטרעף. פון רעכט'ס ר' ראובן שמעון אויסטערליץ, ר' חיים יושע זילבער, מען דערקענט אויך ר' מיכל סורקיס פון לאנדאן.

מען האט טעלעפאנירט קיין "סקווירא" און דער ענטפער פון רבי'ן שליט"א איז געווען אז מען זאל נאך פרובירען וואס מען קען. צווי פון די חבורה האבן זיך מתנדב געווען אז זיי וועלן אפפארען צוריק קיין קיעוו און זעהן אויפן ארט וואס מען קען נאך אויפטאן. עס איז גענוג שווער אנגעקומען צו שאפן פאר זיי פרישע וויזעס קיין קיעוו, אבער ענדליך איז עס געלונגען. די גרופע איז אפגעפארען ווייטער אויפן וועג קיין קעשינעוו און די צווי וואלונטירערס זענען אנגעקומען קיין קיעוו.

חסידישע יונגעלייט אין קרעמלין...

חסידישע יונגעלייט פון שטעטל "ניי־סקווער" אין ניו־יאָרק האָבן לעצטנס באַזוכט סאָוויעט־רוסלאַנד און זיך משתטח געווען אויף די קברים פון בעשטה"ק און אַנדערע מאורי החסידות. — זיי האָבן פאַראַדירט מיט זייער חסידישן לבוש אין מאָסקווע און אין קיעוו, באַזוכט די אַמאָליקע רעזידענץ פון "סקווירא", דעם פאַלאַץ פון דער ריזשינער מלוכה אין סאַדיגורע און אַנדערע חסידיש־היסטאָרישע מקומות. — אַנטדעקן ציון פון טשערנאָבילער מגיד און זיין זון דעם ערשטן סקווירא רבי אדמו"ר ר' יצחק זצ"ל.

• פון שמואל גרינפעלד

מיר אידן מאמינים בני מאמינים, ובפרט ע"פ תורת מרן הבעש"ט הק', זענען אין אַלע וועלט־גשעענישן אַ השגחה עליונה לטובת כלל ישראל. ס'איז באַקאַנט דאָס וואָרט פון בעש"ט הק' אויף איינע פון די גרויסע מלחמות, אַז דאָס האָט בלויז פאַסירט צוליב אַ שידוך וואָס האָט באַדאַרפט געשלאָסן ווערן...

די וועלט טומעלט לעצטנס מיט פאַרשידענע אויפרייסנדע נייעסן. דער א.ג. "אייזענער פאָרהאַנג" האָט עטוואָס אויפגעשמאָלצן. נייע ווינטן בלאָזן אין סאָוויעטן־פאַרבאַנד, "גלאַסנאָסט", "פערעסטרוֹיקא" אין ענליכע סלאָגאַנס זאָגן אָן אויף ענדערונגען וואָס קיינער האָט ניט פאָראויסגעזען. פיל טעאָריעס און פילאָזאָפיעס זענען שוין דערויף געזאָגט געוואָרן. ס'איז שווער צו אורטיילן צו זיי זענען ריכטיג אָדער נישט. פאַר אונז איז איין זאַך קלאָר און זיכער: "הכל" איז "בשביל ישראל"...

שוין כמעט זיבעציג יאָר וואָס דער קאָמוניסטישער "גלות בבל" האָלט אָן, און דורך דער צייט חרוב געמאַכט און אויסגעלאָשן קהילות קודש של רבוא רבבות אלפי ישראל. ס'האָלט שוין ביי דעם "דור רביעי ישובו הנה" זינט די רעוואָלוציע אין די יאָרן פון תרע"ז־ז'. פאַר פיל יאָרן פון אָט דער תקופה איז רוסלאַנד געווען הערמעטיש סגור ומסוגר, אין יוצא ואין בא. הגם ס'איז מיט אַ פאָר יאָר צוריק עטוואָס לייכטער געוואָרן דאָס אַרויסלאָזן, איז אָבער נאָך אַלץ ניט תמיד איינגאַנגן פריי דאָס אַריינקומען פון פרעמדע. אפילו מיט אַ וויזע איז דאָס פאָרן אין רוסלאַנד גופא נאָך באַגרעניצט. פרעמדע זענען נאָך אַלץ פאַרדעכטיקט און קענען ניט רייזן איבעראָל און דעריבער איז אויך אונזער נסיעה, וואָס האָט זיך ניט באַגרעניצט בלויז צו די גרויסע שטעט געווען אַ מיוחדת במינה, און מעגליך אויך אַ היסטאָרישע.

געווארן מער אַ מילדערע. און אַזוי האָבן מיר ווידעראַמאָל גענומען פרואוון אונזער מזל, און מוצאי יו"ט אחרון של פסח ווען דער סקווערער רבי שליט"א האָט געפֿראָווען די "סעודת בעש"ט", האָבן מיר באַקומען די וויזעס און ערלויבענישן צו באַזוכן די שטעט וואָס מיר האָבן אָנגענעבן. דאָס וואָס די השגחה האָט צונויפגעפירט די גוטע בשורה מיט דער סעודת בעש"ט, האָט געשאַרקט אין אונז דעם בטחון אַז מיר וועלן בעז"ה דערגרייכן אונזער באַגער.

נאָך אַ היבש ביסל הכנות, ווי דאָס באַזאָרגן זיך מיט כשר־עסן וכדומה זענען מיר, די קבוצה פון 23 חסידישע יונגעלייט, זיך געגאַנגען געזעגענען פון כ"ק מרן דער סקווערער רבי שליט"א. דער רבי האָט אונז אויפגענומען מיט התרגשות, זיך אינטערעסירט אין אונזערע פלענער בפרטיות. און דערבי אַריינגעווארפן: ס'וואָלט געווען כדאי זיך אַריינצוכאַפן קיין "סקווער" און זען וואָס מען קען נאָך דאָרט געפונען. מיר האָבן געענטפערט אַז מיר האָבן עס נישט געמאָלדן, ווייל ס'איז ווייט פון די "אינטוריסט"־דערלויבטע פלעצער, און אויס מורא צו זיין אַ תפסת מרובה... ניט צו פאַרלירן מעשטשיזש אונזער "הויפט ציל", דער רבי האָט דערויף געענטפערט: זיי וועלן אויף אייך נישט האָבן קיין שליטה אפילו אויף אַ רגע! גלייכצייטיג האָט דער רבי געפרעגט בנוגע "אַנאַטוסקא", אַ קליין דערפל נעבן קיעוו, וואו דער הייליגער ר' מאָטעלע טשערנאָבעלער זי"ע איז באַהאַלטן, און געבעטן צו מאַכן השתדלות צו פאַרשן וועגן דעם הייליגן מקום. דער רבי האָט אויסגעפירט מיט אַ ברכה, אַז דער זכות פון די צדיקים וועלכע מיר האָבן במחשבה מתפלל צו זיין אויף זייערע מקומות הק' זאָל מגין זיין אין זיי פון מחשבה טובה מצטרפת למעשה, מיר זאָלן אָנקומען בשלום און די נסיעה זאָל זיין בהצלחה.

פאקסימיליע פון אן אויספירליכע באריכט פון דעם ערשטען נסיעה, ערשינען אין "דאס אידישע וואָרט".

דעם ערשטן טאג האבן זיי פשוט געטאפט א וואנט, קיינער האט נישט געוואוסט זיי אנצואווייזן וואו מען שטעלט א טריט ווייטער. ווען מען איז געווען דאס ערשטע מאל אין קיעוו האט מען יא געטראפן א איד אין שול וועלכער האט געזאגט אז זיין שוועסטער וואוינט אין אנאטיווקע, אבער ער האט נישט געוואלט קאאפערירן מיט קיין "פרעמדע" און אפילו נישט געוואלט זאגן וויאזוי ער הייסט. ער האט זיך אידענטיפיצירט בלויז מיט דעם טאטנס נאמען וויאזוי מען רופט אים אויס אין שול.

אייגענטליך קומט דער איד קיינמאל נישט אין שול. וויאזוי האט ער זיך עפעס פארווארפען אין א וואכעדיגן טאג אין שול און זיך געטראפן מיט די געסט? ער האט זיך עפעס "טועה" געווען און געמיינט אז עס איז גאר שבועות... אבער וואס האט מען יעצט פון דעם אלעם? קיינער ווייסט נישט וואו צו זוכן דעם אידן, און אפילו ווען מען וועט אים טרעפן וויל ער נישט רעדן, און דא לויפן די שעות און מען דארף שוין באלד אהיימפארען. וואס וועט זיין דא?

מען רופט נאכאמאל קיין סקווירא און דער רבי שליט"א הייסט מען זאל נאכאמאל פרוביר זוכען דעם איד וועמען מען האט דעמאלט געטראפן אין דער קיעווער שול. וואו

זוכט מען? איז מען צומארגענס נאכאמאל אראפגעגאנגען אין דער קיעווער שול, און זעה א וואונדער! דער איז איז געקומען היינט צום דאוונען... דער רב און אלע מתפללים וועלכע האבן מיטגעהאלטען דאס נעכטיגע זוכעניש, האבן יעצט שיר פארלוירן דעם קאפ וואו מען זאל יעצט גיין אפיר זוכען די צוויי חסידישע געסט, און אט קומען זיי אן אין שול און זוכען דעם איד, וועלכער איז טאקע דארט אין שול...!

מיט דער מיטהילף פון רב, האט דער איד מסכים געווען צו עפענען דאס מויל. "אנאטיווקע - זאגט ער - איז א קליין דערפל מיט נישט מער ווי זעכצן איינוואוינער, בערך דרייסיג קילאמעטער פון קיעוו. דאס וועט מען ניט טרעפן אויף קיין מאפע ווייל זי עקזיסטירט ניט אלס אזא, אבער אז מען וועט פארען אויף דעם וועג - און דא גיט ער פונקטליכע אינסטרוקציעס - וועט מען עס גרינג טרעפן".

ענדליך זענען די צוויי שלוחים אנגעקומען קיין אנאטיווקע. וואו גייט מען ווייטער? אויף דעם האבן זיי שוין באקומען אנווייזונגען פון "סקווירא". דער רבי שליט"א האט געהייסן אז מען זאל זיך פארבינדען אפילו מיט א "גוי". דער גאיד וואס האט זיי באגלייט האט אנגעקלאפט אין עטליכע טירן און געפרעגט וואו עס ווואוינט דער עלטסטער איינוואוינער פון דארף, מען האט זיי אנגעווויזן אויף צוויי שוועסטערין, איינע פון 103 יאר און די צווייטע "בלויז" 98 יאר. מען קלאפט אן אין דער אנגעוויזענער טיר, עס שטעלט זיך ארויס, אז די עלטערע האט אוועקגעריזט, אבער זי די יונגערע איז גרייט צו געבן די געפאדערטע אינפארמאציע.

די שלוחים פרעגן איר אויב זי ווייסט וואו עס געפינט זיך דא ערגעץ דער אידישער בית עולם?

און פלוצלינג.... די אלטע הייבט זיך אן צו ווישן די טרערן! זי, טאקע די יונגערע שוועסטער, איז געווען יארען לאנג די אויפזעערין פון דעם בית החיים. זי עראינערט זיך פון די אמאליגע יארען און הייבט אן צו דערציילן פונקטליכע פרטים נאך איידער מען פרעגט איר א ווארט. זי פלעגט ריין האלטען דעם "יעווערעסקי קלאטבישע" [אידישן בית עלמין] ספעציעל ארום דעם קבר פון דעם "יעווערעסקי ראבין"... די שלוחים שטייען געפלעפט פון דעם וואס זיי הערן, מען פארכאפט נישט איר אויסצופרעגן ווייל זי לאזט נישט קומען צום ווארט, זי רעדט און דערציילט אזוי מסיח לפי תומה, אז זי געדענקט ווי מען פלעגט צינדען לאמפען פון בוימאייל ביי דעם קבר. ספעציעל טאקע יעצט אין דער צייט - זאגט זי - ערגעץ ווי אין מאנאט מאי, [דער יומא דהילולא איז כ' אייר] פלעגן קומען פילע אידן דאוונען דארט און אונטערשטופן "צעטלעך" צוקאפענס פון קבר...

די צוויי שלוחים שטייען ווי צוגענאגעלטע און זיי ווילן זיך נישט גלייבן אויף דעם אפענעם השגחה פרטית וואס זייערע אויגן זעהן דא צו. השי"ת האט זיי אזוי

אומגעראכטען געהאלפן אז זיי שטייען אט ביי דעם ענד-פונקט פון דעם אזוי געגארטען ציל. די אלטיטשקע גייט מיט די "געסט" צו דעם געזוכטען ארט, עס איז א גרויס פעלד גרייט צום אנזייען. זי הייבט אן צו מעסטן מיט איר שטעקן, אזויפיל מעטער פון טייך... מיט אזויפיל אוועקגעגרוקט פון עק... זי מעסט און מעסט און קומט אן צו אן ארט און שרייט אויס מיט זיכערקייט: אט דא! דא איז געווען דאס ארט!

מען פרובירט איר צו פארשלעפן, מען וויל דערגיין וויפיל איר זיכערקייט האט ווערד, אבער זי לאזט זיך נישט, זי קומט אלס צוריק וואו זי האט אנגעוויזן. ניעט ניעט! סטוי! [ניין! ניין! שטיי!] שרייט זי מיט א יוגענדליכע פרישקייט, אט דא איז עס! און ווייזט אן נאכאמאל אויפן זעלבן פלאץ וואו זי האט פריער געוויזן.

די שלוחים הייבן זיך אן צו אינטערעסירן און עס שטעלט זיך ארויס, אז דאס ארט איז ביז יעצט געווען פארדעקט מיט מיסט, און אזוי איז עס געשטאנען יארען. יעצט מיט די נייעווינטען וואס בלאזן אין רוסלאנד פון "פערעסטרויקע" האבן זיך די איינוואוינער צוגעכאפט צו יעדן שטיקל ערד עס צו באארבייטן מיט א קא-אפעראטיוון ביזנעס ציל, וואס איז יעצט ערלויבט.

ממש אפענע ניסים, די שלוחים גלייבן זיך נישט וואס זיי זעהן און הערן. אבער דא פאדערט זיך נאך ווייטער סייעתא דשמיא. אט שטייט דא א טראקטאר מיט אן אויפגעהויבענעם גאפל, וועלכער וויל שוין באלד פארוואנדלען דאס ארט פאר מער פראדוקטיווע צוועקן... און די אנאטיווקער פויערן האבן קליינע סענטימענטן פאר די שטורעמדיגע הרגשים פון די סקווערער חסידים וועלכע שטייען דא צושטורעמט ביז אין די טיפסטע טיפענישן פון זייער הארץ, פאר דעם וואס זיי האבן דא היינט אזוי אומגעראכטען מיטגעלעבט.

זיי האבן זיך באלד פארבינדען טעלעפאניש מיט דעם "גוטן פריינד" דער מעיאר אין סקווירא, וועלכער האט א הויכראנגיקע פאזיציע זייענדיג א דעפיוטי אין קיעוו. ער האט אויפגענומען דעם פראבלעם מיט פארשטענדעניש און פארבינדען די שלוחים מיט דעם רעליגיע מיניסטעריום. עס האט זיך ארויסגעוויזן א זעלטענע סיעתא דשמיא, און נאך אין דעם זעלבן טאג איז באשטעטיגט געווארן די בקשה, אז דאס הייליגע ארט זאל נישט געירט ווערן.

א פלא׳דיגע סייעתא דשמיא אויף טריט און שריט. ממש אומגלויבליך!

לויטן באפעל פון רבי׳ן שליט״א, האט מען פאר זיכערע אינפארמאציע אראפגעברענגט מיט א צייט שפעטער קיין אנאטיווקע די עסקנים פון אתרא קדישא, פאר וועם מ׳האט אנגעוויזן בלויז א ליידיגע פעלד און זיי זאלן אנווייזן אויפן ריכטיגן פלאץ,

נאכן זוכן האבן זיי פעסטגעשטעלט מיט זייערע ספעציעלע אינסטרומענטן, אז זי האט פונקטליך אנגעוויזן דאס ארט, עס איז באשטעטיגט געווארן אויף זיכערע הונדערט פראצענט, אז דאס איז טאקע דאס ארט פון דעם ציון המצויינת קודש הקדשים, פונעם הייליגן טשערנאבלער מגיד זי״ע.

עס איז איבעריג צו זאגען מיט וויפיל שמחה די ידיעה איז אנגענומען געווארן אין דער גאנצער חסידישער וועלט בכלל און אין דעם סקוועריר הויף בפרט. אלע אידישע צייטשריפטען האבן געמאלדען דערווען, און אין סקווירא גופא איז געווען א שטימונג פון יו״ט. דער רבי שליט״א האט זיך אויסגעדריקט אויף דער בשורה מיטן לשון: יום בשורה היא לנו!

די באשיידענע נסיעה פון דער קבוצה האט זיך ארויסגעשטעלט צו האבן ווייטגייענדע רעזולטאטען, וועלכע האבן שוין פיל בייגעשטייערט צו דער היסטאריע פון די באנייטע קשרים מיט דעם אידענטום אין רוסלאנד, פון וועלכע מיר וועלן באשרייבן א טייל אין די קומענדיגע קאפיטלען. די גאנצע געשיכטע איז איין לאנגע קייט פון השגחה פרטית און אפענע סייעתא דשמיא, וועלכע איז געווען דער באשיידענער אנפאנג צו דער רייכער צוקונפט.

דריטער קאפיטל

נאנטע קאנטאקטען און ווייטגייענדע פעולות

וועו די קבוצה איז אנגעקומען צוריק קיין שיכון סקווירא זענען זיי אויפגענומען געווארן מיט א באזונדער חביבות דורך דעם רבי'ן שליט"א. ער האט זיך נאכגעפרעגט אויף יעדן פרט און קלענסטן דעטאל, און ביים ענדע, נאך א לענגערן שמועס פון איבער א האלבע שעה, האט ער א זאג געטאן מיט א קענטיגן התרגשות: "מען זאל אנפאנגען ארבעטן, שתדל'ן אויף די פלעצער, און מיטן אויבערשטענס הילף וועט מען אויפבויען די אהלים, דערנאך וועט מען צוטרעטן צום פארען, צו קענען מתפלל זיין אויף די הייליגע ערטער".

דאס איז געווען א באפעל און מען איז באלד צוגעטרעטן צו די נויטיגע ארבייט איר דורכצופירען. די פאסיגע פערזאנען האבן זיך געשטעלט צו דער דיספאזיציע פון דער עבודת הקודש, און מען האט זיך תיכף אריינגעווארפן מיט הייליגן פייער און אימפעט צו טאן אלעס וואס נאר מעגליך.

און עס איז געווען א סך וואס צו טאן. קודם האט מען געדארפט אויסנוצען די נויטיגע קאנטאקטען צו קענען מחיה זיין די פארוואגעלטע ברידער מיט דאס וויכטיגסטע. א שטראם פון כשר'ע עסן און תשמישי קדושה האט אנגעפאנגען צו גיין קיין רוסלאנד דורך דעם ספעציעלן וועג, אין וועמענ'ס שפיץ עס האט זיך געשטעלט ר' לייבל סורקיס הי"ו דער פיאנער און ענערגישער מתחיל במצוה פון די ארבייט אין וועד לטובת די רוסישע אידן. אין צוזאמענארבייט מיט די ריכטיגע אינסטאנצען האבן די סקווערער עסקנים אויסגעארבייט א סיסטעם פון כסדר'דיגע שיקונגען פון כשר'ע שפייז פעקלעך, ווי אויך ספרי קודש, וועלכע קומען אן קיין קיעוו און פון דארט צו די ארומיגע שטעט און שטעטלעך.

מיט דער צייט האט מען געהאלפן איבערבויען א מקוה טהרה אין קיעוו, וועלכע ווערט טעגליך גענוצט. מען האט אויך צוגעהאלפן רעמאנטירן די שול און בכלל אויפגעלעבט דאס רעליגיעזע געפיל צווישן די דארטיגע אידן. די פאסיגע ספרי קודש און תשמישי קדושה, און בעיקר די כשר'ע שפייזן וועלכע ווערן כסדר געשיקט האבן געשאפן בריידערליכע קאנטאקטען, און די אקציעס ווערן פארגעזעצט ביז צום היינטיגן טאג.

דורך דער השתדלות פון דעם מוהל מומחה הרב חיים בערגער הי"ו, וועלכער איז געווען איינער פון די ערשטע קבוצה, איז אראפגעשיקט געווארן פון אמעריקע א מוהל מומחה קיין רוסלאנד דורכצופירען די פילע ברית'ן אויף וועלכען די נאכפראגע איז

גרעסער געוואָרן פון טאג צו טאג. די אקציע איז אין פולן שוואונג ביז צום היינטיגן טאג וועָן זי האט זיך שוין אויסגעבריטערט אלס אן אייגענע אונטערנעמונג מיט פיל הצלחה אויף דעם געביט.

אבער א וויכטיגער טייל פון די פעולות זענען קאנצעטרירט געוואָרן ארום די וויכטיגע ארבייט פון אפהיטען די בתי חיים אין די לענג און בריים פון רוסלאנד, בעיקר אין די שטעט און שטעטלעך וואו עס ליגן באהאלטען די צדיקים וקדושים תלמידי הבעש״ט הק׳ זי״ע. אויסער די שתדלנות׳ן אויף דער אלגעמיינער אפהיטונג, עס זאל באקומען לעגאל דעם סטאטוס פון א בית החיים, וועלכעס טאר נישט געריט ווערן, האט מען אויך אונטערגענומען וויכטיגע פראיעקטען אויפצובויען אהלים אויף די ציונים פון די הייליגע רביים זי״ע.

דאס אויפבויען די אהלים איז פארבינדען מיט אומגעהויערע שוועריגקייטן פון מערערע פונקטען. קודם דאס אויסגעפינען פונקטליך וואו עס געפינען זיך די קברים, דאס איז אן ארבייט וואס איז פארבינדען מיט פיל שווייס און פלאג. אין דאס מערסטע ערטער געדענקן שוין נישט די היינטיגע איינוואוינער, אפילו די זקנים צווישן די פארבליבענע אידן דאס פונקטליכע ארט פון דעם ציון, און נאר א דאנק די אינטענסיווע ארבייט פון ר׳ לייבל סורקיס הי״ו, נאכצוגיין און נאכצוקריכען פרטים און דעטאלען אויף א איבערגעגעבענעם אופן האט ערמעגליכט צו קענען אידענטיפיצירען די פונקטליכע ערטער.

אתרא קדישא באשטעטיגט די הייליגע ציונים אין אנאטיפקע - סקווירא

גייענדיג צום דרוק איז אנגעקומען די בשורה טובה אז די הייליגע ציונים פון כ״ק מרן המגיד מטשערנאביל זי״ע ,אין אנאטיווקע. און פון כ״ק מרן אדמו״ר הק׳ מוהר״י מסקווירא זי״ע , אין סקווירא. זענען פעסט געשטעלט און באשטעטיגט געוואָרן דורך די עקספערטן פון אתרא קדישא אין ארץ ישראל.

די הייליגע ציונים , ווי ס׳איז באקאנט , זענען זיי ענדעקט געוואָרן דורך די עקשנות׳דיגע אינציטיוון און איבערמידליכע ארבעט פון מו״ה לייבל סורקיס הי״ו ביי די ערשטע נסיעה קיין רוסלאנד. (אייר תשמ״ח)

די ציונים זענען וואנדאלזירט געוואָרן דורך די באנדעם און פאגראמטישקעס. נישט איבער לאזענדיג קיין זכר און קיין שום רושם.און בלויז דורך די עדות פון עלטערע מענטשען וועלכע האבן נאך גענוי געדענקט די פלעצער איז מיט ווינדערליכע השגחה פרטית ענדעקט געוואָרן די הייליגע ערטער.

די אתרא קדישא - ערפארענע צו אויסזוכן און געפונען קברים. זענען לויט די בקשה פון סקווירא, געפארן קיין רוסלאנד צו געפונען די מקומות מיט א קוראטן פונקטליכקייט. זיי האבן א ספעציעלע ״מעכעניקע״ וואס וויזט אן א אורט וואס האט אינטער זיך א הוילקייט, - חלל הקבר. און אזוי ארום באשטעטיגט די מקומות הקדושים.

פארשידענע אינטערוועגען גייען אן צווישן קהלה פארשטייער און די רוסישע רעגירונג. כדי מחדש צו זיין די מצבות, און אויף שטעלן א אוהל, מיט א פעסטע יסוד וואס זאל זיין א בר קיימא עד ביאת משיח בב״א

אויסשניט פון א נייעס מעלדונג, דערשינען אין דעם ישיבה זשורנאל ״מוסדותנו״ סיון תשמ״ט.

ערשט דערנאך הייבט זיך אן די פארצווייגטע ארבייט צו קענען באקומען דעם געפאדערטען פערמיט. דא קומט צונוץ די זעלטן גוטע קאנטאקטען וואס מען האט בעזהי"ת אנגעקניפט מיט דעם רעליגיע מיניסטעריום און דער מיניסטער קאלעזניק אין שפיץ. אבער גארנישט קומט נישט אן גרינג, עס איז אן ארבייט פון צייט, מי און געדולד, ווילאנג מען האט שוין עפעס אין די הענט, און ערשט דערנאך הייבט זיך אן דאס ריכטיגע, ווען מען דארף שאפן די נויטיגע פאנדען וואס די ארבייט קאסט אפ און ערשט די ארבייט אליין וואס מען דארף שטיין אויפן ארט און אכטונג געבן אז עס זאל אלעס געמאכט ווערן מיטן פאסיגן כבוד.

עס איז כדאי צו דערמאנען בלויז איינס פון פילע אנדערע, טשערנאביל. וואס דער דארטיגער אהל איז אויפגעבויט געווארן מיט אומגעהויערע שווערigקייטן, אבער איז ענדליך באוויזן געווארן. יעדער פרט פון די פריער דערמאנטע פרטים איז אנגעקומען ביטער שווער.

אויך צו געפינען דאס ריכטיגע ארט פון דעם ציון הק' פון הייליגן רבי ר' נחום מטשערנאבל זי"ע האט מען פשוט איבערגעדרייט א האלבע וועלט. מען איז אויסגעפארען אוקראיינע אין דער לענג און אין דער ברייט צו טרעפן זקנים וועלכע האבן געדענקט טשערנאבל. ענדליך האט מען אראפגעברענגט אהין עטליכע זקנים פון קיעוו וועלכע האבן דארטן געוואוינט דאס גאנצע לעבן זייערע און זיי האבן אנגעצייכנט פון זכרון וואו בערך עס האט זיך געדארפט געפינען דער ציון הק'. אבער דא איז נישט געווג קיין "בערך" דא פאדערט זיך האר פונקטליכע אינפארמאציע, ענדליך האט מען זיך פארבינדען מיט א טשערנאבלער משפחה וועלכע וואוינען היינט אין אטאווא, קאנאדא, וואס לויט באקומענער אינפארמאציע האבן זיי געדארפט וויסן פונקטליך וואו עס איז געווען דאס ארט. עטליכע עסקנים זענען אראפגעפארען אהין און די משפחה האט איבערגעגעבן א פונקטליכע געמאלענע מאפע פון אלע גאסען און געסלעך ארום, אין דער שטאט טשערנאבעל. אט דא - האבן זיי אנגעצייכנט - האט מען געבויט די גרויסע שטאטישע שולע, ממש אויף דעם בית עלמין, און דער איד האט נאך געדענקט צו דערציילן ווי די עלטערע אידן האבן דעמאלט פארבראכען מיט די הענט אויף דעם חורבן הקודש. "דער טאטע האט מיר געהאט אנגעזאגט - דערציילט דער איד מיט א ציטער - נאך אלץ קינד, אז אין דעם הויף פון דער שולע זאל איך נישט באטרעטען, דארטן ליגן הייליגע..."

לויט די מאפע פון דעם איד, וועלכער האט אנגעצייכנט אויף דער פונקטליכער האר וואו עס האט זיך געפונען דער אהל, האט מען שפעטער פעסטגעשטעלט לויט טעכנישע מעסטונגען אויפן ארט, אז ער האט אויסגערעכנט פונקטליך אויפן ריכטיגן ארט. אבער ווילאנג מען האט דאס דערגרייכט, האט עס געדויערט טעג און נעכט פון פארשונגען און זוכונגען.

אזוי האט מען אויפגעבויט אהלים אין אלע זייטן פונעם רוסישען אוקראיינע. מיר וועלן דא דערמאנען א טיילווייזע ליסטע: אין קיעוו ביי דעם ציון פון הרה״ק רבי דוד׳ל מסקווירא זי״ע, אין אנאטיווקא ביים ציון פון הרה״ק דער טשערנאבלער מגיד זי״ע, אין טשערנאבל ביים ציון פון הרה״ק ר׳ נחום מטשערנאבל בעל מאור עינים, און זיין אייניקל הרה״ק רבי אהרן מטשערנאביל זי״ע, אין שפאלע ביים ציון פון שפאלער זיידן זי״ע, אין טאלנע ביים ציון פון הרה״ק רבי ר׳ דוד׳ל טאלנער זי״ע, אין סקווירא ביים ציון פון הרה״ק הרבי ר׳ איציק׳ל סקווירער זי״ע און זיינע הייליגע קינדער, אין יאלטישקאוו ביים ציון פון הרה״ק רבי לייב שרה׳ס זי״ע.

אויסער די פריער דערמאנטע, וועלכע זענען שוין פארטיג אויפגעבויט זענען דא א טייל וועלכע זענען יעצט אינמיטען די ארבייט. לאמיר אויסרעכענען עטליכע: שפיטיווקא, ביים ציון פון הייליגן רבי ר׳ פנחס׳ל קאריצער זי״ע, אין אוסטרהא ביי די ציונים פון הייליגן מהרש״א און הרה״ק הרבי ר׳ ייבי זי״ע, אין ראחמיסטריווקא ביים ציון פון הרה״ק הרבי ר׳ יוחנן מראחמיסטריווקא זי״ע, אין טשערקאס, קארסטשוב, מקארוב, סאסוב, פולנאה אאז״וו.

דאס איז אלעס געווען פרוכט פון באמיאונגען אין פארלויף פון צוויי יאר. מער ווי צען נסיעות זענען געמאכט געווארן פון ר׳ לייבל סורקיס הי״ו און די איבעריגע מיטגלידער פון דעם ספעציעלן וועד פאר דער הייליגער ארבייט, און מען קען זאגן אז זייער ארבייט איז געקרוינט געווארן מיט דעם גרעסטן ערפאלג און שיינענדע הצלחה. פילע פון זייערע דערגרייכונגען זענען געווען די ערשטע דורכברוכען פון דעם סארט אונטער דער סאוויעטישען רעזשים, און זענען שוין נאכדעם אויסגענוצט געווארן אויך דורך אנדערע קערפערשאפטען, וועלכע טוען אין דעם ריכטונג.

אממיינסטענס דארף באצייכנט ווערן די נאנטע קאנטאקטען וועלכע מען האט באוויזן אנצוקניפן מיט הויכראנגיקע דיפלאמאטען פון דער סאוויעטישער רעגירונג. סקווירא אין אמעריקע, איז א פנים א זאך וואס טוט זיי אימפאנירן, און זיי זענען גרייט צו לאזן זיך קאסטען פאר דער גוטער פריינטשאפט פון אזא סארט ״סיסטער-סיטי״ אין די מערב וועלט.

זאל דא דערמאנט ווערן דעם היסטארישען באזוך וואס עס האבן אפגעשטאטעט אין שיכון-סקווירא, עטליכע הויכ-ראנגיקע באאמטע פון דער רוסישער רעגירונג, אנפאנגווינטער פון יאר תשמ״ט לפ״ק. די אויגן פון היגע פאליטישאנס און צייטונגס לייט האבן זיך געווארפן צו דעם באשיידענעם ווינקעלע אין ראוקלענד קאונטי, וואו עס זענען געקומען צו פארען אויף א באזוך דער רעליגיע מיניסטער פון דער רוסישער רעגירונג מיט א גאנצען שטאב דעלעגאטען פון זיין און אנדערע אפטיילונגען און וויכטיגע דיפלאמאטען פון דעם רוסישען קאנסולאט אין די שטאטען.

דער "ברוכים הבאים" שילד מיט די פרעמדע רוסישע בוכשטאבען וועלכע האט געפלאטערט ביים איינגאנג פון שיכון סקווירא, האט געצויגן די אויפמערקזאמקייט פון די פרעסע, וועלכע האט געוואוסט צו נאטירען דאס אומגעווענליכע געשעעניש פון דעם באזוך. די "געסט" זענען אויפגענומען געווארען מיט א זעלטענעם כבוד דורך די לאקאלע אדמיניסטראציע פון ניי-סקווירא, און ביי פיין געדעקטע טישן האבן די רוסישע דיפלאמאטען געהאט א געלעגנהייט זיך נענטער צו באקענען מיט דעם טיכטיגן כח פון סקווירא אין אמעריקע, אין וועמענ׳ס נאמען די עסקנים אין רוסלאנד האבן אויסגעפלאסטערט א וועג צו זייערע הערצער.

דער קלימאקס-פונקט פונעם באזוך איז געווען וען די שיירא איז אויפגענומען געווארן דורך דעם רבי׳ן שליט"א. מיט וואראמע ווערטער האט דער רבי שליט"א אויסגעדריקט זיין האפענונג אז די געגנזייטיגע פארבינדונגען זאל ברענגן דעם געוואונטשענעם נוצן לתועלת דעם רוסישן אידענטום בכלל, און צום גונסטען פון די בתי חיים וואו עס רוען די הייליגע רביים נ"ע בפרט.

די דיפלאמאטען האבן אויסגעדריקט דעם טיפהערצליכען איינדרוק וואס דער באזוך האט ביי זיי געשאפן, און דאס איז זיכער אויך געווען איינס פון די פילע שטאפלען אויף די גרויסע דערגרייכונגען אין אלע געביטען וואס די עסקנים קענען צושרייבן צום קרעדיט פון זייערע אומגעהויערע פעולות.

אין פארלויף פון די קנאפע צוויי יאר, איז אלץ נענטער געווארען דער געדאנק פון א מאסען נסיעה קיין רוסלאנד. די אלע פעולות און אויפבוי פון די הייליגע אהלים האבן געמאכט דעם באדן מער רייף און דורכפירבאר. מען האט געוואוסט אז אין דער לופט הענגט דער פלאן, אבער עס האט זיך קיינער נישט געוואגט צו טראכטען נענטער וויאזוי דאס וועט מעגליך זיין דורכצופירען, עס זאל אלעס קלאפן און שטימען פרעציז און גענוי.

אבער ענדליך איז געקומען די צייט פאר דעם אויך, און דער לאנג-יעריגער חלום איז פארוואנדעלט געווארן אין א פאקט.

א גריס פון רוסלאנד:

הייליגע ארבעט אויף קברי רבותינו הק' זי"ע
גייט אן אין פילן שוואונג

די הייליגע ארבעט אויף קברי רבותנו הק' זי"ע גייט אן אין פולן שוואונג

לויט וויַ עס ווערט געמאלדן פון די עסקנים וואס גיבן זיך אפ מיט די הייליגע ארבעט אויפצושטעלן אוהלים אויף די ציונים פון רבותנו הקדושים זי"ע אין אוקריינע, רוסלאנד. גייט אן די ארבעט אין פולן שוואונג און עס ווערט כסדר אויפגעשטעלט פרישע אוהלים.

מיט א זעלטענע באגייסטערטע הרגשה איז אויפגענומען געווארן די באריכט וואס איז דא לעצטענס אנגעקומען, אז עס איז בעזהשי"צ אויפגעשטעלט געווארן דער אוהל אויפן ציון הק' פון **כ"ק מרן המגיד הקדוש רבי מרדכי מטשערנוביל זצוק"ל** אין אנאטיווקע.

שוין איבער א יאר צייט וואס די שלוחים פון **כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א** אינטער דעם אנפירונג פון הרה"ח ר' חיים בערגער הי"ו האבען עטליכע מאל באזוכט איו רוסלאנד, און זיך דארטן מטפל געווען אויסצוגעפונען איבער די הייליגע קברים פון די פריערדיגע צדיקים, תלמידי הבעש"ט הק' און פון די רבי'ס פון סקווירא און טשערנובלער דינאסטיע.

די שלוחים וועלכע טוען זייער ארבעט מיט ברען און אייפער זענען נישט מיד געווארן, און זייער הצלחה איז געווען למעלה מדרך הטבע, פון טאג צו טאג האט מען באקומען פרישע ידיעות און אינפארמאציע'ס, איבער נאך און נאך קברים, און מיט פיל הארוואניע פון טעג און וואכן האט מען ארויסגענומען גרויסע רעזולטאטן.

צום ביישפיל דאס קבר פעלד וואו עס געפונט זיך די הייליגע ציון פון **כ"ק מרן הה"ק ר' איציקל מסקווירא זי"ע** האבן זיי ממש בדרך נס געראטעוועט אין די לעצטע מינוטן, מ'זאל עס נישט חרוב מאכן, און וואו עס איז געמאלדן געווארן וועט בקרוב פארענדיגט ווערן די ארבעט אויפן הייליגע ציון פון כ"ק אדמו"ר הרה"ק מהר"י זי"ע. ווי אויך די קברים טשערקאס, ראחמיסט־ריבקא, מקארוב, סאסוב, פולנאה, אויך האט מען זיך דערוואוסט אויף די מקומות וועלכע מ'האט שוין לאנג אויסגעריסן און חרוב געמאכט וואו עס זענען ליידער נטמן געווארן קדושים וטהורים.

די זכי' פון אט די שלוחים וועלכע האבן זוכה געווען מציל צו זיין די מקומות הקדושים און דארטן אוועקשטעלן אן אייביגן שמירה, איז גאר נישט צום באגרייפן. און דאס אלעס איז נאר א דאנק זייער איבערמידליכע מסירת נפש, אויסצר־פירן שליחת קדשו פון כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

דער וועד העסקנים באשטייט פון פעהיגע אנשים חשובים ר' חיים בערגער נ"י, ר' אביגדור אסטרייכער נ"י, און ר' לייבל סורקיס נ"י וועלכער פארט כסדר אויף רוסלאנד צו האלטן או אויג אויף דעם פארשריט פון די ארבעט.

און עס דארף ווערן אויסגדריקט א ספעציעלן דאנק פאר ר' יוסף דוב שפיצער נ"י ומשפחתו און זיין ברודער ר' יעקב מאיר נ"י ומשפחתו וועלכע האבן בייגעשטייערט א גרויסע חלק צו די הייליגע ארבעט יגן עליהם זכות הקדושים להתברך בכל מילי דמיטב.

לויט ווי עס ווערט איבערגעגעבן פון די עסקנים ווערט די ארבעט באגלייט מיט הצלחה, א דאנק די איבערגעגעבענע אינטרעסע און כסדר'דיגע השתד־לות וואס עס ווייזט ארויס אונזער בארומטער פריינד דער גוט באקאנטער תורה מעצענאס און אידישע פילאנטראפ הר"ר בערל רייכמאן הי"ו פון טאראנטא. וועלכער האט שוין א דאנק זיין הויכן איינפלוס און אנזעהן אין די דארטיגע הויעכע פענסטער'ס וואו עס זענען אפען פאר איהם אלע טירן און טויערן, אויפגעטוהן גדולות ונצורות אויפן געביט פון פארשפרייטן אידישקייט און תורה אין היינטיגן רוסלאנד, וואס ערשט יעצט איז ער צוריק געקומען פון די גרויסע נסיעה וואו ער האט משתדל געווען ביי די רעגירונג נישט צו פארמאכן די ישיבה אין מאסקווע, וחפץ ה' בידו הצליח.

צווישן אנ"ש שפירט זיך שוין אן ערנסטע באוועגונג מיטצוהאלטן די נסיעה פון רבי'ן שליט"א קיין רוסלאנד אויף דעם קומענדיגן כ' אייר ווען עס פאלט אויס די יארצייט פון הרה"ק טשערנאבלער מגיד זי"ע. ביי דער נסיעה וועלכעס וועט זיי פארבינדען אויך מיט אנדערע ציונים הקדושים, וועט מען פראוונען דעם שבת אין "סקווירא". וויטערגיג באריכטן וועלן אי"ה געמאלדן ווערן אין די קומענדיגע נומערן פון "מוסדותנו".

א פולע זייט פון דער "מוסדותנו" אויסגאבע, כסלו תש"נ, וועלכע זאגט אן די בשורה וועגן די קומענדיגע נסיעה.

פערטער קאפיטל

...רייזע פיבער!

עס איז געווען אין אנהייב חודש אדר תש״נ לפ״ק, וועו פון מויל צו אויערן איז איבערגעגאנגען די פריידיגע בשורה, אז דער רבי שליט״א האט שוין ענדגילטיג אפגעשטימט די נסיעה. אז מיט השי״ת הילף וועט מען ארויספארען דעם קומענדיגן ל״ג בעומר. מען זאל קענען זיין אין אנאטיווקע ביים ציון פון הייליגן טשערנאבלער מגיד זי״ע אין טאג פון די יארצייט וועלכעס פאלט אויס כ׳ אייר. דער ציון אין אנאטיווקע איז איינס פון די ערטער וועלכעס מען האט אזוי וואונדערליך אפגעראטעוועט, און אצינד האט מען שוין אויפגעבויט דערויף אן אהל וועלכעס איז יעצט פארטיג געווארן.

די ידיעה איז געגאנגען פון איינעם צום צווייטען, די לופט איז געווארן הייס, אבער קלארע זאכען האט מען נאכנישט געווואוסט. מען האט געווארט אויף א מער אויספירליכע מעלדונג, וועו אוו וואס אוו וויאזוי? וועט מען לאזן יעדן מיטפארן צי עס איז נאר פאר א אויסגעווועלטע גרופע? אוו אויב יא, וויפיל וועט דאס קאסטען? אוו בעיקר, וויאזוי וועט מען דאס אהערשטעלן? אט די אלע פראגען האבן געעגבערט אין די מוחות פון די נייגעריגע. אוו וועו איז דען נישט געווען נייגעריג...?

ענדליך, האט מען זיך דערווארטעט. אויף דעם גרויסן טיר-וואנט פון בית מדרש, וועלכעס איז מקבל פנים יעדן אריינקומער, האט געהאנגען אן אפיציעלע מעלדונג פון דעם ״וועד הנסיעה״, אז מיטן אייבערשטענס הילף איז געפלאנט א מאסען נסיעה, אין שפיץ פון רבי׳ן שליט״א, וועלכעס וועט ארויספארען ל״ג בעומר קיין רוסלאנד. מען וועט דארט ווייליז צען טאג אוו זיך משתטח זיין אויף די קברי צדיקים. די נסיעה איז ״אפן״ פאר יעדן וואס וויל זיך באטייליגן, אוו מען פאדערט טאקע אויף אלע פאראינטערסירטע זיך צו מעלדן ווי אמשנעלסטן. עס איז פונקטליך אנגעוויזן ביי וועמען מען קען זיך מעלדן אין אלע סקווערער קלויזן אוו שטיבלעך אין דער גאנצער וועלט, אוו מען מעלדעט קלאר אז ״כל הקודם זכה״ ווייל עס איז נאך דא פיל צו ערלעדיגן.

וואס ס׳איז ״נישט״ געשטאנען אויפן צעטל, אבער עס איז געגאנגען פון איינעם צום צווייטן, איז געווען די מעלדונג וואס מען האט געשיקט צו די מלמדים ומגידי שיעור, אז פאר זיי איז נישט ערמעגליכט זיך צו באטייליגן אין דער נסיעה, נאר אויב זיי קענען טרעפן א פאסיגן מענטש אויף זייער ארט. עס איז אייגנטליך זייער א פארשטענדליכע מעלדונג, מען קען דאך נישט אפשפארען די הייליגע תורה אוו חינוך פעסטונגען וואס אויף זייער הבל פיהם שטייט די גאנצע וועלט, אבער פונדעסטוועגן איז עס אויפגענומען געווארן מיט א מאס באדויערונג. מען האט מיטגעפילט דעם ווייטאג פון די צענדליגער מלמדים אוו מגידי שיעור, וועלכע וועלן נישט האבן די מעגליכקייט

מודעה משמחת

לידיעת הציבור הי"ו החפצים להשתתף בהנסיעה לרוסלאנד, שתתקיים בע"ה
ביום א' לס' בהר־בחוקתי ל"ג בעומר עד יום ה' במדבר ער"ח סיון הבעל"ט

בראשות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

☆ ☆ ☆ ☆

ראשית כל: ועד המסדרים, מרובי הנסיון, השקיעו הרבה שעות עם יגיעות וכחות והשתדלות, לסדר את הנסיעה עם כל הנוחיות עצהיו"ט מכל הבחינות לשביעת רצון הכל.

השיגו: אכסניות מקומות לינה הכי טובים, באסעס מיוחדות נשכרו ממדינות אחרות, מפאת הציוד הטוב, מיזוג אויר, כסאות מרופדות ורחבות, מים, וכו'
וכן מבחינה כספית **השתדלו הרבה** כדי להקל על הציבור וליתן הזדמנות נכונה וחד פעמי להחפצים להשתתף בהנסיעה. ולא יהי' להם שום מניעה מחמת חסרון כיס...

☆ ☆ ☆

הכנות הראשונות לנסיעה הן כמובן **הפאַספאָרט** ולהשיג **וויזע!**

להרשם ולקבל וויזע צריכים ליתן מעות קדימה בסך $200

ובהודעה מראש! שהמאתיים דאלער הנ"ל הנם מוחלטות עבור הוויזע. ואם מאיזה סיבה יחזור מלהשתתף בפועל בהנסיעה לא יקבל הכסף הנ"ל בחזרה!

לתשומת לב!

לפי חוקי "הכנסת אורחים" של מדינת רוסיא - א"א לקבל וויזע, רק למי שמוכן לו מראש האכסני' במלון הקבוע לאורחי חוץ, ולקבל מקום אכסני' בוודאות, הוא רק ע"י מעות קדימה - וחוץ מזה - מספר האכסניות שקבלנו, **המה מוגבלות.**

לכן הציבור מתבקש להרשם תיכף בעוד מועד כדי לסדר את הכל בסידור הנכון לשביעת רצון כולם

וכל הקודם זכה!

ליתר פרטים – ולהרשם להנסיעה נא לפנות

בשיכון סקווירא

להר"ר דוד אייזענבאך הי"ו – הר"ר מענדל בערגער הי"ו – הר"ר יעקב שפירא הי"ו

במאנסי
להר"ר אברהם פנחס גרין הי"ו
356-3312

בוויליאמסבורג
להר"ר שלום גרינצווייג הי"ו
718 387-1873

במאנטריאל
להר"ר מרדכי זילבער הי"ו
(514) 277-3809

בארא פארק 12 עוו.
להר"ר יחזקל הערמן הי"ו 718 637-0208

בארא פארק 17 עוו.
להר"ר אברהם דוד שוואַרץ הי"ו 718 633-5298

בירושלים
להר"ר אהרן בייער הי"ו

בני ברק
להר"ר ברוך בוקסבוים הי"ו

בלאנדאן
להר"ר אהרן פריעזעל הי"ו

"מודעה משמחת", די ערשטע אפיציעלע מעלדונג זיך איינצושרייבן צו דער נסיעה.

מיטצוהאלטען אזא אימפאזאנטע געלעגנהייט, וואס ווי פארשטענדליך האבן תלמידי הישיבה אויך נישט באקומען קיין ערלויבעניש מיטצופארן.

עס האבן א ודאי נישט געפעלט קיין פעסעמיסטען, וועלכע זענען געווען "זיכער", אז אזא ריזן אונטערנעמונג וועט נישט קענען קלאפען אויף הונדערט פראצענט. "ווי איז מעגליך צוצושטעלן עסן און שלאפן פאר אזויפיל מענטשן וועלכע וועלן האבן חשק מיטצוהאלטען אזא נסיעה, עס איז דאך עפעס אין רוסלאנד וואו עס איז א מדבר שממה פון אידישן זין?" - האבן זיי געזטענה'ט. אויפן ערשטן בליק זענען זיי געווען געוועכט, אבער די שפעטערדיגע פאקטען האט זיי געוויזן אז זיי קענען זיך אויך טועה זיין...

גאנץ שנעל האבן זיך געענדיגט אלע שפעקולאציעס, דער ציבור האט פארשטאנען אז עס איז געקומען די צייט פון למעשה. יעדער יחיד האט זיך שנעל געמאכט זיין חשבון הנפש צי ער קען זיך ערלויבן די נסיעה, הן פון פינאנציעלן שטאנדפונקט און הן פון זיינע פערזענליכע אומשטענדן. די החלטות זענען געשאפן געווארן און די לופט האט זיך אנגעהיצט אויף דער העכסטער גראד.

```
NAME                          ROOM #      BUS #
~~~~                          ~~~~~~      ~~~~~
AUSTERLITZ,JOSEF CHAIM          419           7
*
          This room number is for Kiev only.
*
 After Shabbos room numbers will be given out each night.
*
 Please do not change room # or bus # without permission.
*
                    HATZLOCHA, NESIA TOIVA.
*
                         POILT ALLES GITZ
```

א קאפיע פון אן ענטהאלטענער מיטרייזנד-קארטל באקומען אין ניו יארק אויסגעטיילט פון "וועד הנסיעה" צו יעדן מיטפארער.

דער אפיס פון דעם "וועד הנסיעה" איז געשטעלט געווארן צו א פאקט פון אונטערשאצונג. די גרעסטע אפטימיסטען האבן פון פאראויס זיך נישט געראכטען אויף אזא איבערפלוס פון אפליקאציעס. שוין אין די ערשטע טעג זענען אריינגעקומען צענדליגער אפליקאציעס, די צענדליגער האבן זיך שנעל פארוואנדעלט אין הונדערטער, און דער שטאב איז געווען באגרעניצט עס צו קענען באהאנדלען.

די ארגאניזאטארן האבן שנעל באנומען די אומשטענדען אז דא פאדערט זיך א באלדיגע רע-ארגאניזירונג פון דעם גאנצען שטאב. מען דארף די גאנצע אונטערנעמונג

פיל אויסברייטערן צו קענען באהאנדלען די נסיעה אויף א מאסן פארנעם. א באלדיגע ידיעה האט איינגעמאלדען דעם ציבור אויף א קורץ־צייטווייליגן אפשטעל פון די אקטיוויטעטן, און אין פארלויף פון קורצע געציילטע טעג, איז אויפגעשטעלט געווארן א ריזן אפאראט פון די פעהיגסטע כוחות וועלכע האבן זיך געשטעלט צו דער דיספאזיציע פון דעם "וועד הנסיעה" גרייט צו פארזיכערן אז די נסיעה, וועלכע האט זיך ארויסגעשטעלט פארוואנדעלט צו ווערן אין א מאסן נסיעה פון הונדערטער מיטפארער, זאל קלאפן פרעציז אין אלע אירע פרטים.

נישט קיין גרינגע ארבייט איז געשטאנען פאר דעם וועד הנסיעה. דא האט מען זיך געדארפט זארגן פאר יעדן קלענסטן פרט און דעטאל. קודם די טרוקענע, פשוט טעכנישע, צוגרייטונגען פון פעסער, וויזעס, רייזע טיקעטס פאר הונדערטער מענטשן. אבער דאס גייט נישט אזוי פשוט, אין רוסלאנד גיט מען נישט קיין וויזעס פאר פרעמדע, נאר ווער עס האט אויפצוואוייזן ווען אין וועלכען האטעל ער וועט איינשטיין. און האטעלן, דארף מען געדענקן, זענען דא אין רוסלאנד, גאר ספעציעלע פאר אויסלענדישע. און מען דארף ריכטיג קענען אויפווייזן ווען דער ציבור וועט איינשטיין. מען וועט דאך נישט פלאצירען דעם עולם צעווארפענערהייט אין מערערע האטעלן.

און נאך עפעס: מען וועט דאך נישט זיין אויף איין פלאץ. מען גייט דאך אויספארען רוסלאנד פון איין עק צום צווייטן צו זיין אויף מערערע מקומות הקדושים, דארף מען דאך באזארגען די האטעלן איבעראל וואוהין מען וועט אנקומען, און דאס אלעס מוז ווערן ערלעדיגט, נאך איידער מען קען אפליקירען פאר א וויזע...

און די וויזע אליין איז אויך נישט אזוי פשוט אין רוסלאנד. דא פאדערט זיך אויסער דעם ערשטן איינפאר וויזע אין לאנד, אויך באזונדערע וויזעס פאר יעדן שטאט אין וועלכען מען וויל אנקומען. דאס מיינט אז די וויזע וואס דער מיטפארער באקומט זאל זיין גלייכצייטיג באשטעטיגט פון די אלע צענדליגער שטעט און שטעטלעך וואו מען גייט באזוכען, אז נישט וועט מען נישט אריינלאזן. דארף מען זיך אויסקענען מיט אלע חוקי סדום פון דער סאוויעטישער רעגירונג און זעהן אז אלעס זאל קלאפן הונדערט פראצענט.

און ערשט דערנאך הייבן זיך אן די קלייניגקייטן. מען דארף באזארגען באקוועמע אויטאבוסען מיט וועלכע מען זאל ארומפארען איבער דעם לאנד. די רוסישע אויטאבוסען זענען ווייט נישט איינגעריכט פאר אמעריקאנער געסט, אפילו ווען ער איז פון חסיד׳ישען חדר און קען פאר א נויט שלאפן אמאל אויף דער באנק... דא איז די רעדע פון ארומפארען גאנצע טעג און נעכט פון איין עק לאנד צו דער צווייטער און מען דארף נעמען אין באטראכט די אומשטענדען פון דעם ציבור. האט מען פארשאפט א גאנצען קאראוואן אויטאבוסען וועלכע זענען שוין געווען איינגעריכטעט מיט אלע באקוועמליכקייטן, ברייטע זיצן, עיר־קאנדישאן, בתי כסאות אאז״וו.

און וואס הערט זיך טאקע מיט האטעלן? מען דארף אויסרעכענען די נסיעה אז מען זאל אלעמאל זיין ביינאכט אין געגנט פון א גרעסערע שטאט וואו עס זאלן זיין געווג פלאץ אויף צום נעכטיגן און די האטעלען זאלן זיין צוגעפאסט צו די געברויכן פון חסיד׳ישען ציבור. און ווי גרעסער עס איז געווארן די נאכפראגע אזוי האט מען כסדר געדארפט טוישן די פלענער פון די האטעלן כדי צו קענען אקאמאדירען די נייע צוגעקומענע אפליקאציעס.

און עסן...? דא רעדט מען פון הונדערטער מענטשן בליעה״ר וועלכע דארפן עסן דריי מאל א טאג, און א שבת קודש אינדערמיט. אפילו ווען מען זאל שוין אייניריכטען אן אייגענע קאך, וואס דאס איז אויך וויכ פון די מעגליכקייטן, צוליב ווייטקייט פון פראדוקטען אן די מינדעסטע אייניריכטונגען אויפן ארט, קען מען דאך נישט מיטנעמען די קאך פארענדיג הונדערטער מיילן?

די אלע זאכען, און נאך פילע אנדערע איינצעלהייטען איז געליגן אויף די פלייצעס פון דעם ״וועד הנסיעה״ דאס צו באזארגען אין פארלויף פון די עטליכע וואכען. עס איז נישט דאס ארט אין אונזערע קאפיטלען צו דערציילן אלע אנטוויקלונגען, הוה אמינא׳ס און מסקנות, וועלכע זענען דורך אין די עטליכע וואכען אין דעם אפיס פון ״וועד הנסיעה״, אלעס וואס מען האט פלאנירט און וואס עס האט זיך ארויסגעשטעלט פאר נישט דורכפירבאר, וויפיל שעות מען איז געזיצן און באארבייט אלע דעטאלען, מיט טעלעפאנישע קאנטאקטען איבער דער גאנצער וועלט, גאנצע טעג און גאנצע נעכט, וואס נישט איינמאל האט מען זיך דערזען אז איידער מען וועט ליינען קר״ש שעל המיטה וועט מען גיכער קודם דאוונען שחרית... פאר דעם אליין וואלט מען געקענט וויידמען א גאנצען בוך. אבער ווען מיר וועלן אין די וויטערדיגע קאפיטלען ליינען די הונדערט פראצענטיגע הצלחה פון אלע קלענסטע דעטאלען פון דער נסיעה, ווען אלע נויטיגע אייניריכטונגען און באקוועמליכקייטן זענען געווען צוגערישט אויפן בעסטן און פונקטליכסטען אופן, איז עס וויכטיג אז מען זאל עס וויסן, אז אין דעם איז געליגן אומגעהויערע ארבייט און סייעתא דשמיא, וואס ווען די עסקנים קוקן היינט צוריק אויף יענע אימערמידליכע שעות, גייט זיי דורך א סקרוך אין די ביינער, טראכטענדיג: וויאזוי האבן מיר דאס באוויזן...?

דער עולם האט זיך געמאלדען, דער הויפן אפליקאציעס זענען געוואקסען, דער אפיס איז געווען טעטיג כמעט 24 שעה און דער אטמאספער איז געווארן אלס מער און מער אנגעצויגן. מען האט פארעפענטליכט א פונקטליכען אינפארמאציע וואו מען וועט אלץ אנקומען און זעהענדיג די נעמען פון די הייליגע מקומות וואו מען וועט האבן א געלעגנהייט צו זיין, דאס אליין האט אויפגעשטורעמט די געמיטער און געפילן צו וועלן מיטמאכען די נסיעה. יעדן טאג זענען געמאלדען געווארן פרישע מעלדונגען ארום די נסיעה, א טייל האבן געטראגן אן אפיציעלן כאראקטער זייענדיג פון דעם וועד הנסיעה,

א"כ אנ"ש הע"י

לרגל הנסיעה שתתקיים בעזה"י בשטומ"צ ביום ל"ג בעומר תש"נ - עם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

הננו רוצים להעלות על הכתב מקצת דמקצת ששמענו מפי עדי ראי' המצב של אחינו בנ"י הן אותן שהם בעצמן מתולדתם היימישע חסידישע אידען והן אותם שנחטפו ע"י הקומיניזם אמנם הניצוץ של יהודי עוד בוער בקרבם.

הרבה מניחים תפילין אמנם במשך של כל כך שנים שלא היה באפשרות להשגיח על כשרותן, כמובן, נפסלו - ואמר אחד ידעתי שאני מניח תפילין פסולים בכל יום, אבל מה אעשה האם לא אניח כלום ?

ויש הרבה שבאים להתפלל בלא תפילין כלל. עוד יש שמחמת אריכות הזמן והשתמשותן הרצועות נמתחו ונעשו דקין מאוד וכו' וכו'.

ויש עוד הרבה שאין יודעין אפילו איך להניח תפילין כי לא ראו ולא ידעו מזה - א' אמר שישאל דודו אם הם בכלל נחוצים לו, והשיב אחר כמה ימים שדודו אמר שבאמת הם נחוצים.

כן הוא המעשה עם המזוזות שהרבה יהודים מבקשים לכל הפחות מזוזה אחת על פתח ביתם.

וכן הוא עם סידורים, חומשים ותהלים שצמאים מאוד להתפלל אבל אי אפשר להם מחמת חסרון הספרים.

- גם בעניני כשרות הנסיון גדול ונורא -

יש שלא טעמו טעם בשר בלי גוזמא כמו י"ב - וט"ו שנים מחמת חסרון השחיטה שהיה, וגם עכשיו קשה מאוד פשוט המציאות של בשר, מחמת יקרותם - גם דגים הם יקרים מאוד, כמה מלמדים שהם שם (מא"י) השתדלו כל היום בעש"ק לצוד דגים עד שהעלו כידם דג אחד, ממש שעה אחת לפני שב"ק. ובימי החורף המציאות של פירות וירקות גם כן קשה למצוא.

וכמובן שאם נפגש אותם היהודים א"א להשיב פניהם ריקם שבאים בטענה צודקות, תנו לנו תפילין וכו',

אשר ע"כ בעדודו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

אנו מחלים ומבקשים הן הנוסעים בעזה"י והן אשר א"א להם להשתתף בפועל, שעכ"פ ימציאו לנו מהדברים הצריכים מתשמישי קדושה, תפילין, מזוזות, טליתים וכו'. [יק מה שבוודאי כאיפה]

והיות שבהזדמנות זו אפשר לשלוח מאכלים שקשה לשולחם ע"י (CONTAINER) [ששוהא הרבה שבועות עד שמגיע למחוז חפצו] כגון גבינה קשה (AMERICAN CHEESE), נא למוסרם להגבאים ויונחו בפריזער עד הנסיעה.

כמו כן אנו מבקשים לכל הנוסעים שיפנו מקום בכדי ליקח לכל הפחות חבילה א' - דהיינו שתי ספרים סידורים או חומשים שימציאו הגזברים בעזה"י, 1 פונט (SOLAMI), 1 פונט (AMERICAN CHEESE), 1 קען טאנע פיש, שימציאו הגזברים בעזהי"ת ס"ה בערך משקל של 4-5 פונט.

כל המשקל הרשאים להביא היא ס"ה 40 קולא דהיינו בערך 80 פונט.

המאכלים יניחו בפריזער עד טרם הנסיעה. והגזברים יתקשרו עם הנוסעים בעזה"י אם רוצים לסדר החבילה בעצמם קודם שב"ק בעת האריזה (פאקען) או שהגזברים ימסרם חבילה בעת הנסיעה מסקווירא, בעז"ה ביום ל"ג בעומר הבעל"ט. ומי שיכול להקדים מעצמו ולהודיענו מה טוב.

כמו"כ הננו רוצים להודיע שבגדים חדשים יקרים שם מאוד ומה שיכולים להישאר שם למצוה גדולה יחשב.

כל החבילות והמאכלים ימסרו בקיעוו בעזה"י
לר' לייבל סורקיס נ"י והוא יחלקם לעניים הגונים.

הגזברים הם: ר' דניא' גאלדשטיין נ"י, ר' משה אונגער נ"י, ר' נפתלי גאלדקלאנג נ"י, ר' עקיבא טויב נ"י, ר' יעקב יוסף בייער, ר' יונתן ווייס נ"י, ר' משה ברילאווסקי נ"י.

כל אחד ימסר לשכינו הקרוב אליו מהגזברים הנ"ל.

נ.ב. טליתים וציצית רק חדשים - הספרים יש שמתורגם עם רוסיש ולכתחלה כדאי להביא אילו שימציאו הגזברים, ואם יהי' מקום יותר יקח סתם ספרים.

אין ברען פון די הכנות, איז יעדער ביחידות אויך פארנומען געווען צו באזארגן מיט תשמישי קדושה, כשר'ע עסן, א.ד.ג. - מיט צו נעמען פאר אונזערע ברודער אין ראטנפארבאנד.

- און א טייל פון סוחרים, געשעפטס לייט און מאנופעקטורערס וועלכע האבן געווואלט באזארגען די מיטפארער'ס מיט זייער סחורה, וועלכעס וועט זיי פארגרינגערן און באקוועמער מאכען די נסיעה, וואס "אן דעם זאלט איר נישט פארן...!"

מיר שטייען ביים גרויסן טיר-וואנט אין ביהמ"ד, וואו איין מעלדונג שרייט איבער דאס צווייטע, מיט די רעש'יגע מעלדונגען און פילפארביגע אותיות. שטייען אידן און ליינען אלעס מיט אינטערעס. רוב זענען מיטפארערס און דער מיעוט איז אויך נאכנישט באשלאסען, אפשר פארט מען יא...? אט איז א מעלדונג אז בקרוב ווערט שוין געשלאסן די אפליקאציע מעגליכקייטן, דער ספעציעלער אפטיילונג אין דעם וועד הנסיעה וועלכעס פארנעמט זיך מיט די פונקציעס פון תשמישי קדושה בעט זיך ביים ציבור, אין א ספעציעלע מעלדונג, אז מען זאל געדענקן די וויכטיגע אויפגאבע פון באזארגען דאס

רוסישע אידענטום מיט רוחניות און מיטנעמען תשמישי קדושה, וועלכעס מען קען איינקויפן ביים וועד, אליין צו כאפן די מצוה פון אויסטיילן עטליכע פאר תפילין, מזוזות, ציצית, ספרי קודש, אדער כאטש לאזן פלאץ אין די טשעמאדאנעס און רענצלעך אויף מיטצונעמען די תשמישי קדושה וואס דער וועד וועט אויסטיילן.

עס איז געגעבן געווארן א געלעגנהייט זיך אליין צו גרופירן אין חבורות, פאר די וועלכע ווילן זיך האלטען צוזאמען אונטערוועגנס אויפן באס. גוטע פריינט האבן זיך צוזאמענגענומען און געשאפן פאראיניגטע גרופן לויט וועלכען מען האט מסדר געווען די באסעס.

אזוי לויפן די טעג און די וואכען, מען ווערט אלץ נאנטער צום ציל, און די נסיעה הייבט שוין אן אנצונעמען א פראקטישען כאראקטער. דער "וועד הנסיעה" הייבט שוין אן ארויסצוגעבן די טיקעטס, פאספארטען און די וויזעס, וועלכע קומען אין א ספעציעלן האלטער וואס טראגט אויף זיך דעם ספעציעלן עמבלעם פון דער נסיעה. דער "פעקעדזש" אנטהאלט אויך דעם נומער פון צימער אין האטעל וואו מען וועט זיך אויפהאלטען די ערשטע וואך, דעם נומער פונעם אויטאבוס אויף וועלכען מען וועט פארן. אויך איז געטיילט געווארן האנט-באגאזשען מיט דעם עמבלעם פון דער וועד הנסיעה.

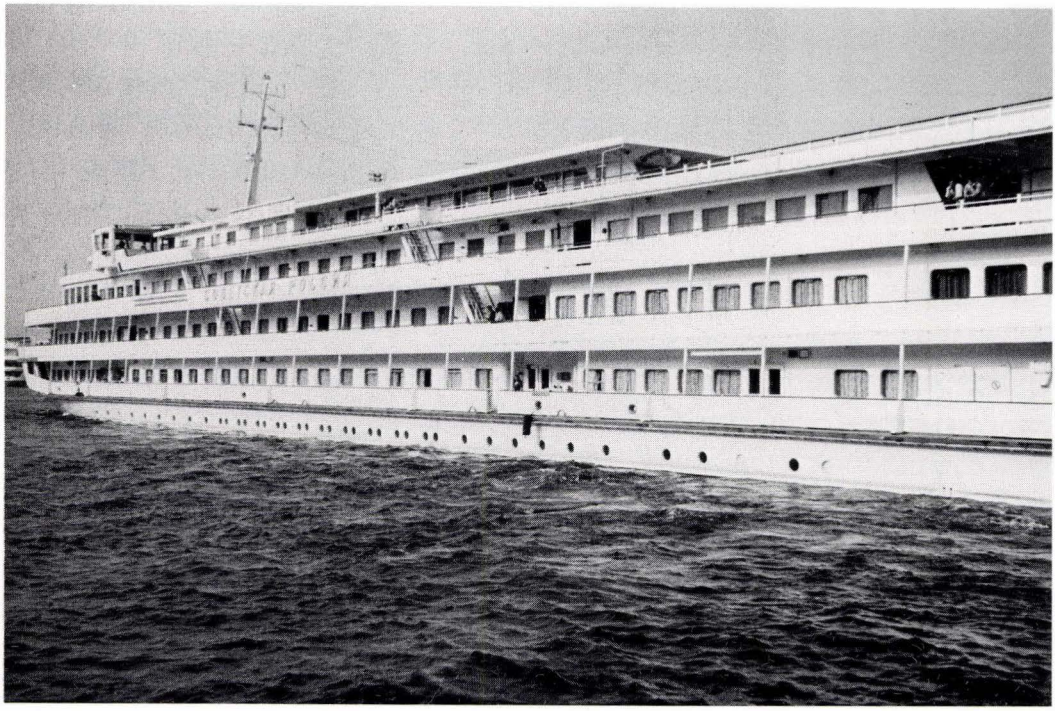
עס ווערט באקאנט סענזאציאנעלע נייעס, אז אין די צייט וואס מען וועט ווילן אין קיעוו און אומגעגנט, וועלכעס נעמט אריין די ערשטע וואך פון דער נסיעה, וועט די גאנצע שיירא פלאצירט ווערן אין איין ריזיגן האטעל פון חסידיש׳ער אייגנארטיגקייט. נעמליך, מען האט אפגעדינגען א ריזיגן שיף וועלכעס איז געאנקערט אויפן טייך דניעפער ביים קיעווער האפן, און דער שיף וועט פארוואנדעלט ווערן אין די עטליכע טעג פאר דעם "סקווערער הויף".

ערשט שפעטער האט מען זיך איבערצייגט וויפיל נוצען דער "האטעל" העכער די כוואליעס פונעם דניעפער, האט בייגעטראגען פאר דער שיירא. עס האט קיין שום אנדערער האטעל סיי ערגעץ וואו, אין וועלכען מען האט זיך פלאצירט אין די שפעטערדיגע טעג, געשאפן אזויפיל באקוועמליכקייט פאר די מיטפארער ווי אט די שיף. אמת, די אנדערע האטעלען זענען געווען לוקסעריעז און דאס סאמע פראכטפולסטע וואס דאס לאנד האט צום פארפיגן פאר אויסלענדישע געסט, אבער עס האט פארט געפעלט דאס היימליכקייט און אייגנארטיגקייט וואס מען האט געשפירט אויף דער שיף, זייענדיג די אויסשליסליכע בעלי בתים אויף דעם ריזיגן פארנעם. די הונדערטער צימערלעך, די ריזיגע זאלען, די פראכטפולע קאבינעס זענען פארוואנדעלט געווארן אין "שיכון סקווירא". אין פולן זין פון וואורט.

קורץ פאר דער נסיעה איז אפגעפלויגן איינער פון די פירענדע עסקנים צוזאמען מיט א מורה הוראה צו כשר׳ן דעם קיך פון דער שיף. עס איז געווען א ריזן

אונטערנעמונג אבער עס איז דורכגעפירט געווארן צו דער פולסטער סאטיספיקאציע פון יעדן, פונעם טעכנישן און היגיענישן שטאנדפונקט אזוי ווי פון דעם כשרות שטאנדפונקט.

די שיף האט אויך געהאט די זכיה אז צווישן אירע וועגט איז געפראווען געווארען דער דערהויבענער שבת איבער וועלכען מיר וועלן ווידמען א באזונדער קאפיטל. אין תחילת איז געווען געפלאנט צו פראווען דעם שבת טאקע אין סקווירא, דארט אין "אלט" סקווירא, אינעם סקווערער הויף וואו טויזענטער סקווערער חסידים האבן צענדליגער יארען זיך געווייקט ביי די הייליגע רביים. עס זענען שוין אנגעפאנגען געווארן צו מאכען די נויטיגע צוגרייטונגען צו קענען דארט אקאמאדירען די הונדערטער חסידים. דער וועד הנסיעה האט שוין געהאט דעם פארטיגן פלאן, וועלכעס האט אנטהאלטען אלע דעטאלען אפילו א ניי-געבויטע מקוה... אבער אין די סאמע לעצטע וואכן האט זיך דער פלאן געצליך געטוישט אויף דער אנווייזונג פון רבי'ן שליט"א, וועלכער האט אקצעפטירט די בקשה פונעם רוסישען אידענטום אז אזא געהויבענער שבת, וועלכעס וועט זיין א קוואל פון חיזוק אין אינספיראציע פאר די רוסישע אידן אויף יארן, זאל

אני' בלב ים... א טייל בילד פונם 5 שטאקיגן האטעל-שיף אויפן טייך דניעפער.

גיכער געפראוועט ווערן אין קיעוו וואו עס וועט גיבן די מעגליכקייט פאר טויזענטער רוסישע אידן עס בייצואווינען. די בקשה וועלכע איז איבערגעגעבן געווארן פאר דעם רבי'ן שליט"א דורך הרה"ח ר' נחמן אלבוים, אייגענטימער פון "איידיעל טורס" און "אינזשעניר" פון דער גרויסארטיגע נסיעה - וועלכער איז אויסערגעווענליך אקטיוו אין דער אידישער אויפוואכונג ביי אונזערע רוסישע ברידער - איז מאטיווירט געווארן ריכטיג, אז איינע פון די הויפט צילן פון דער נסיעה איז דאך אריינצוברענגען הייליגן פייער אין דעם רוסישען אידענטום, דארף מען זיך אויסרעכענען מען זאל דערגרייכן די מאקסימאלסטע מעגליכקייטן פון דעם הייליגן ציל. די עסקנים וועלכע זענען שטארק אקטיוו אין דעם רוחניות'דיגן ווידער אויפלעבונג פון דעם רוסישן אידענטום, האבן קלאר פעסטגעשטעלט, זייענדיג אממבעסטן אינפארמירט איבער דעם מצב הרוחני פון אונזערע רוסישע ברידער, אז אזא שבת וועט פיל בייטראגן צו מונטערן די העכערע אידישע געפילן פון טויזענטער אידן אין קיעוו, וואו עס געפינען זיך איבער הונדערט-טויזנט אידן כ"י - און דער רבי שליט"א האט באפוילן פאר די עסקנים אז מען זאל ענדערן דעם פלאן צו פראווען דעם שבת אין קיעוו. פארשידענע דאקומענטן און אנווייז-צעטלען זענען אנגעגרייט געווארן פאר די מיטפארער. צווישן די וויכטיגע דאקומענטן וואס מען טיילט אויס געפינט זיך אויך אן איבערזעצונג פון ענגליש אויף רוסיש, פון די וויכטיגסטע אויסדריקן, פראגען און ענטפערס, אנמערקונגען און אינפארמאציע-געזוך וועלכע קענען זיין נויטיג פאר די מיטפארערס. דער וועד הנסיעה האט זיך געזארגט אויך פאר די "פכים קטנים" און אויסגערעכנט א מעגליכקייט אז די מיטפארער זאלן זיין באהאוועט אין די רוסישע שפראך, אויב עס טרעפט זיך -ס'זאל זיך נישט טרעפן - אז מען איז נישט צוזאמען מיט די שיירא, צוליב סיי וועלכער סיבה עס איז.

אן אנדערער וויכטיגער דאקומענט איז געווארן אויסגעטיילט וועלכער האט געשטעלט די מיטפארערס אויף די טעכנישע ערנסטקייט פון דער נסיעה. שווער פאר אן אמעריקאנער בירגער צו פארשטיין דאס הארטקייט פון דעם רוסישען סיסטעם, וואו עס עקזיסטירט גאנץ ווייניג דעמאקראטיע טראץ אלע גליקן פון "גלאוסנאוסט" און "פערעסטראיקע" אינאיינעם. מען האט געדארפט די הונדערטער מיטפארער שטעלן אויף דער הארבקייט פונעם מצב, מען זאל זיך קאנטראלירען אויף יעדן איבעריגן ווארט, און אויסרעכענען יעדע פראגע און ענטפער. נישט "האנדלען" מיט פרעמדע און נישט זוכען קיין גליקן. דער דאקומענט האט גאנץ קלאר אנגעדייטעט אז "טאמער כאפט מען אייך ח"ו, קענען זיי "פארלענגערן" אייער באזוך און אייך איינזעצן אין תפיסה" [ציטאט פון דאקומענט]. די מעלדונג האט אויך אנטהאלטען די וויכטיגסטע אינפארמאציע פון הלכה שטאנדפונקט, פון פראקטישען זין, און אלע מעגליכע אומשטענדן וועלכע קענען געשאפן ווערן.

אין אן אנדערע מעלדונג זענען געווארן אויסגערעכנט צענדליגער וויכטיגע זאכען וואס מען דארף זיך מיטנעמען. די מיטפארערס זענען אינפארמירט און צוגעגרייט

געווארען מיט דער פולסטער פונקטליכקייט. די עסקנים פון דער וועד הנסיעה האבן זיך געזארגט צוצושטעלן פאר די מיטפארער ממש אלעס אלעס וואס זיי דארפן וויסן און געדענקן. עס ליינט זיך כאראקטעריסטיש אין איינע פון די מעלדונגען, אז "אזוי ווי עס זענען דא וועגן אין רוסלאנד וואס זענען נישט געפלאסטערט, בפרט צו די בית החיים׳ס וואו עס קען זיין זאמדיג און בלאטעדיג, איז כדאי מען זאל זיך מיטנעמען א כאלאטעל וועלכעס מען זאל אנטאן וועז מען גייט אויף די ערטער, כדי דאס רעקל זאל בלייבן ריין, וועז מען וועט דארפן גיין אין ביהמ"ד..."

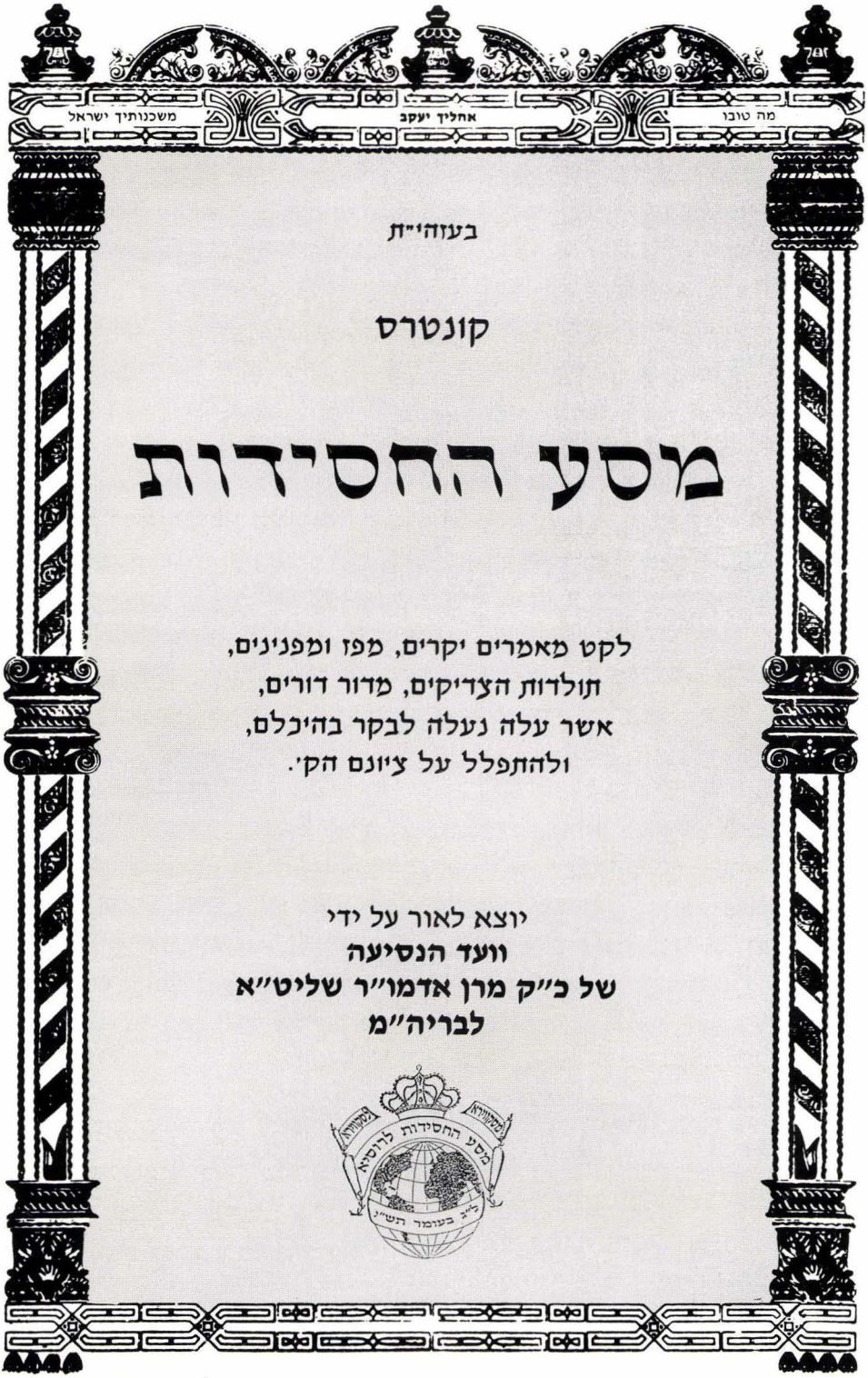
דאס מיינט "באגלייט" א מיטפארער! וועז מען שטעלט אים אויף דער אויפמערקזאמקייט פון יעדן קלענסטן פרט, וואס עס פאלט אים אפילו נישט ביי צו טראכטען אין דעם ריכטונג.

די לעצטע וואך פאר דער נסיעה איז פאררופן געווארן א "געזעראל פארזאמלונג" אין ביהמ"ד הגדול דשיכון סקווירא וואו עס האט אויפגעטרעטן הרה"ג רבי נחמן יחיאל מיכל שטיינמעטץ שליט"א דומ"ץ סקווירא - בארא פארק, און מעורר געווען דעם עולם אויף די וויכטיגסטע הלכות וועלכע זענען וויכטיג צו וויסן אונטערוועגנס, אריינגערעכנט דעם קביעות הזמנים אין רוסלאנד. מיט פאסיגע ווערטער האט ער אויך מעורר געווען אויף די רוחניות׳דיגע הכנות וואס מען דארף צו מאכען איידער מען קומט אן אויף די הייליגע פלעצער, און טאקע זיין פארזיכטיג אויפן ארט אז דאס גאנצע התנהגות זאל ברענגן מיט זיך א קידוש שם שמים.

ביי דער געלעגנהייט האט אויך אויפגעטרעטן איינער פון די פירענדע עסקנים וועלכער האט אינפארמירט דעם ציבור איבער אלע פונקטליכע דעטאלען פון דעם גאנצען סדר הנסיעה. וואו מען וועט זיין, וועז מען וועט אנקומען איבעראל, וויאזוי עס וועט זיין די פונקטליכע איינטיילונג און סדר אויף אלעמען אאז"וו. די הונדערטער מיטפארער האבן שפעטער געשטוינט וויאזוי אלעס האט אזוי פונקטליך און פרעציז געקלאפט אזוי ווי מען האט עס פון אנפאנג אויסגערעכנט, אלעס האט געשטימט ווי א זייגער.

א הערליך בילד פון "רוחניות׳דיגע הכנה" האט מען געזען תיכף נאך דער דרשה, וועז דער "וועד לתשמישי קדושה" האט אויסגעשטעלט צום פארקויף הונדערטער תשמישי קדושה, ציצית, תפילין אאז"וו און דער ציבור האט זיך צוגעכאפט צו די סחורה מיט א הייליגן ברען. אין געציילטע מינוטען איז אלעס געווארן אויספארקויפט, עס האט זיך יעדער געוואלט מיטנעמען עפעס וואס "איבערצולאזען" פאר אונזערע דארטיגע ברידער.

דער "וועד" אליין האט מיטגענומען טויזענטער קאפלעך, איבער טויזנט פאר ציצית טליתים קטנים וגדולים, הונדערט אונפופציג פאר תפילין מהודרים, טויזענטער

בעזהי״ת

קונטרס

מסע החסידות

לקט מאמרים יקרים, מפז ומפנינים,
תולדות הצדיקים, מדור דורים,
אשר עלה נעלה לבקר בהיכלם,
ולהתפלל על ציונם הק׳.

יוצא לאור על ידי
וועד הנסיעה
של כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א
לבריה״מ

א פאטאסטאט פון דער שער-זייט פונעם אויסערגעווענליכען חיבור
וואס איז דערשינען צו דער היסטאריישען נסיעה.

ספרים, סידורים, ערליך לייען-מאטריאל אויף רוסיש, און פשוט הונדערטער פונטען כשר פלייש און אנדערע כשר׳ע שפייז פראדוקטן.

אין די לעצטע וואך פאר דער נסיעה איז אויך פארגעקומען א סיום הש״ס אין ביהמ״ד, וואס איז געלערנט געווארן דורך הונדערטער משתתפים לומדי שיעור דף היומי. עס איז אויסגענוצט געווארן די געלעגנהייט און די בעלי דרשנים שליט״א האבן אנגעשלאגן ביים עולם דעם ווארימען טאן, אז מען זאל זיך צוגרייטען מיט א העכערע הכנה צו די קומענדיגע צען טאג, די ״עשרת ימי תשובה״ ווען מען וועט האבן די זעלטענע געלעגנהייט מתפלל צו זיין אויף די הייליגע ציונים פון רבותינו הק׳ זי״ע.

אין די לעצטע עטליכע טעג איז ערשיינען דער קונטרס ״מסע החסידות״ וועלכעס אנטהאלט א הערליכען ליקוט איבער די אלע מקומות הקדושים וואו מען גייט באזוכען. דער קונטרס, מיט אירע הונדערטער בלעטער, איז געווען א רייכער האנט-באגאזש וועלכעס האט אינפארמירט דעם מיטפארער מיט די נויטיגע רוחניות׳דיגע אינפארמאציע איבער זיין נסיעה. יעדער מקום קדוש, איז געווען אויסגערעכנט לויט דעם סדר פון די טעג ווען מען גייט דארט באזוכען, מיט א פונקטליכען קלארקייט ווער עס ליגט דארט און די תולדות פון דעם צדיק, סיפורים און דברי תורה פון דעם בעל ה״ציון״, זיין פטירה און מימרות פון אנדערע צדיקים איבער מקום מנוחת קדשו און דאס דערהויבענקייט פון זיין אויף דעם ארט אאז״וו. אויך איז אויסגערעכנט געווארן דעם סדר היחוס פון כ״ק אדמו״ר שליט״א צו רוב צדיקים צו וועלכע מען איז געפארן, און נאך אנדערע פרטים, וועלכע האבן באקאנט געמאכט דעם ציבור מיט די ערטער וואוהין זיי זענען אנגעקומען.

אין דעם ״מסע החסידות״ איז אויך געווארן אריינגעדרוקט דער גאנצער ספר ״תהלים״, ווי אויך באזונדער די קאפיטלעך תהלים וועלכע מען זאגט אויף קברי צדיקים כמנהג טשערנאבעל, וויכטיגע הלכות וועלכע קענען זיך אונטערקומען אונטערוועגנס, מנחה ומעריב, און נאך אנדערע וויכטיגע זאכען.

אויסער דעם האט מען אויך געדרוקט א ״חומש״ אויף דער סדרה פון יענער וואך מיט א ליקוט פון מפרשים און מאורי החסידות אויף דער פרשת השבוע. ספעציעל פון די צדיקים וואס מען איז אנגעקומען צו זייערע קברים אין די עטליכע טעג, עס זאל זיין ״כאילו בעל השמועה עומד לפניהם״. אין דעם זעלבן באנד איז אויך געווען געדרוקט די בלעטער גמרא פון ״דף היומי״ אויף די באשטימטע טעג. אויסער דעם איז אויסגעטיילט געווארן פאר אלע מיטפארער א סידור וזמירות לשבת, געדרוקט ספעציעל געאייגנט צו דער נסיעה.

מען האלט שוין עטליכע טעג פארן אפפליען אין א מזל׳דיגע שעה. אין די אידישע צייטונען ערשיינען פונקטליכע מעלדונגען איבער דער נסיעה. דער ציבור ווערט איינגעמאלדען אז מען וועט אפפליען אין צוויי גרופעס. דער ערשטער פלייט וועלכע איז

נומערירט אלס "007" פון דעם לאט-טערמינאל וועט אפפליען אי"ה אום 4:30 נאכמיטאג, און דער צווייטער פלייט וועלכעס איז נומערירט "548" פון סאבענא טערמינאל וועט אפפליען 8.25 פארנאכט - ביידע דעם קומענדיגן זונטיג ל"ג בעומר הבעל"ט.

שער-בלעטל פון דעם אינהאלטסרייכען קובץ ספרי קודש אויף די פרשיות פון די וואכן וועלן מ'איז געווען אין רוסלאנד.

די נייעס פיגורירט פראמינענט אין די "העד-ליינס" פון אלע אידישע צייטונגען. עס איז נישט קיין נייעס פון א באגרעניצטען קרייז אדער חסיד'ישער הויף, די גאנצע אידישע וועלט פאלגט נאך די נסיעה מיט דער גרעסטער שפאנונג. אלע צייטונגען באטאנען אז עס איז א נייעס פון העכסטען היסטארישען כאראקטער און אז זיי וועלן עס "דעקן" כסדר אין די קומענדיגע וואכען.

אין סקווירא גופא, איז די לופט שוין "הייס" פשוט קאכעדיג. דאנערשטיג פאר דער נסיעה איז דער רבי שליט"א ארויס צום ציון פון זיין הייליגן טאטען זי"ע מתפלל זיין פארן אפפארען.

דער קאלענדער וואַרפט אראפ פון זיך א בלעטל נאך א בלעטל, א טאג נאך א טאג. עס איז שוין זונטיג, ל"ג בעומר תש"נ לפ"ק! די לאנג ערוואַרטעטע שעה איז ענדליך אנגעקומען!

פינפטער קאפיטל

דער "סקווערער הויף" צוריק אין אוקראיינע...!

עס איז זונטיג פ' בהר, ל"ג בעומר. די גאסען פון שיכון סקווירא ווירבלען מיט מאסען מענטשן. עס איז קענטיג אין דער לופט דאס התרגשות פונעם מאמענט. די מאסען-גרופע וועלכע ציילט פיר הונדערט מענטשן און מער, מאכט די סאמע לעצטע הכנות אפצופליען, מען געזעגנט זיך פון דער פאמיליע און מען מאכט זיכער אז אלעס איז גרייט.

מען גייט פארען!

אבער וואַרט, מען פארט נאכנישט. דער רבי שליט"א פראווען יעצט דעם ל"ג בעומר טיש. עס איז אן ענדערונג פון אלע יאר וואס דער טיש ווערט געפירט פארנאכט. יעצט צוליב דאס אנגעשטרענגקייט פון דער שעה ווערט דער טיש געפירט פארמיטאג.

דאס דערהויבענקייט פון דעם מאמענט שפירט זיך אין דער אטמאספערע. עס באטייליגן זיך א גרויסער עולם חסידים און פילע רבנים און בנש"ק שליט"א וועלכע זענען געקומען זיך מזכיר זיין ביים רבי'ן שליט"א אין אט די רגעים איידער דער רבי שליט"א געזעגנט זיך פאר ער פליהט אפ קיין רוסלאנד צו גיין מתפלל זיין אויף די ציונים פון זיינע הייליגע זיידעס זי"ע. דער סייווי דערהויבענער סעודת הילולא פון רשב"י, האט יעצט א פיל א העכערן באדייט.

IDEAL TOURS INC.

צאתכם לשלום

מיר באַגריסן די חסידישע שיירא. וועלבע צוריק עטליכע הונדערטער מיספּאַרערס
אין שפּיץ פון

ב"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א

וועלכע פליען אָפּ קיין

רוסלאַנד

צו דער געלעגנהייט פון דער פּאָרשטייענדער יאָרצייט פון זיין גרויסן הייליגן זיידן

הרה"ק המגיד מטשערנאבעל זי"ע — ב' אייר ל"ה בעומר

און וועט זיין אויף די מקומות הקדושים אין טשערנאבעל, סקווירא, באַרדיטשוב, מעזיבוז, בעלזא, שפּטיווקא, אוסטראה, קאסוב, ווילעדניק, אניפּאלי, פולנאה, סאדיגורא, און נאָך

מיר בעטן אַלע חשוב'ע מיטפּאָרערס פאַר זייער אייגענעם וואוילזיין און אינטערעס, כדי אויסצומיידן אַלע מעגליך־אומפּאָראויסגעזעענע קאָמפּליקאַציעס, זיי זאָלן זיין ביים לופט פעלד אין דעם באַשטימטן טאָג

ל"ג בעומר הבעל"ט

אין דער באַשטימטער צייט, לויט דעם סדר, וואָס מיר וועלן דאָ מעלדן

דעפּ ערשטער פלייט L0-007 פון Lot Terminal

וועט אָפּפליען אי"ה אום 4:30 נאָכמיטאָג

אלע מיטפּאָרערס מיט דעם פליגער וועלן געבעטן דאָרט צו זיין נישט שפּעטער ווי 3 נ.מ.

דער צווייטער פלייט 548 פון SABENA TERMINAL

אלע מיטפּאָרערס מיט דעם פליגער וועלן געבעטן דאָרט צו זיין נישט שפּעטער ווי 7 נ.מ.

מיר וועלן אַלע מעגליכקייטן צו פאַרזיכערן אַז אַלעס זאָל קלאַפּן פּרעציז בעזהי"ת און מיר ווילן האָפּן אַז איר וועט זיין העכסט צופרידן פון אונזער נסיעה

האָט אַן אָנגענעמע נסיעה און פּועל"ט זך אויס אַלעס גוטס

פאָרט געזונטערהייט און קומט געזונטערהייט!

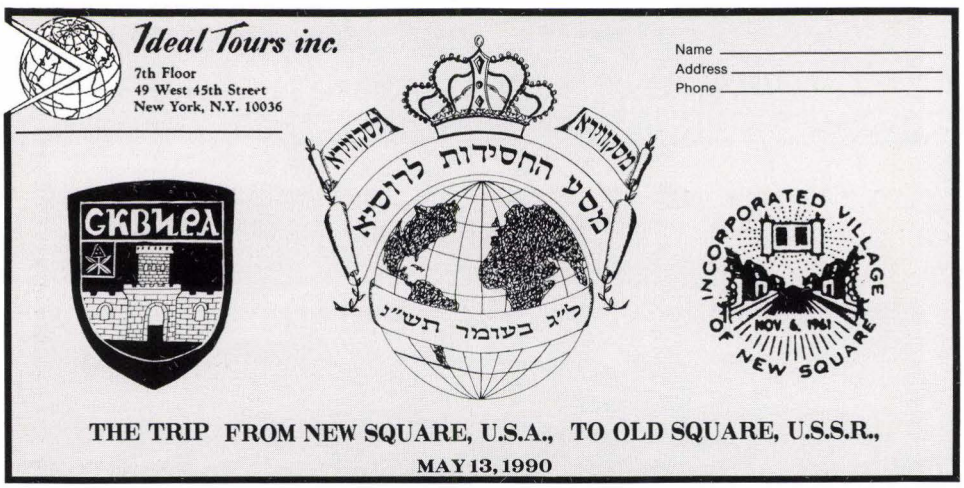
בברכת צאתכם ובואכם לשלום

נחמן אהלבוים

באגריסונג פון ר' נחמן אהלבוים, ערשינען אין דעם חרדי'שן בלאט
"דער איד", דאנערשטאג פארן ארויספארן.

דער טיש האט זיך אנגעפאנגען אין די מיטאג שעות און זיך געענדיגט אום צוויי נאכמיטאג. דער עולם וועלכע האבן געדארפט אפפליען מיטן ערשטן פליגער האבן זיך געזעגנט פון רבי'ן שליט"א ביים "לחיים" אינמיטן טיש. מען האט אויסגערופן אז עס זאלן קודם צוקומען די וועלכע פארן מיט דער ערשטער גרופע, דער רבי שליט"א האט יעדן אנגעוואונטשען מיט א פנים שוחקות "פארן לשלום און קומען לשלום". און זיי פארלאזן דאס ביהמ"ד תיכף, זיי איילן זיך שטארק, עס איז שפעט. מען געזעגנט זיך הארציג און מען זעצט זיך ארויף אויף די אוטאבוסען ...ויסעו!

מיט עטליכע שעות שפעטער, שפילט זיך נאכאמאל אפ די זעלבע סצענע וועז דער צווייטער גרופע פארלאזט דאס שטעטל. אט קומט דער סאמע הויכפונקט וועז דער רבי שליט"א שטייגט איין אין זיין אויטא גרייט ארויסצופארען אויף דער היסטארישער רייזע, באגלייט פון הונדערטער בחורים, טויזענטער צאן קדשים, און א ריזיגער ציבור זקנים עם נערים כ"י.

א געשאנק פון "אידיאל טורס", א קלעפ-בויגן ארויף, צו קלעבן אויף די וואליזיעס, רעכט'ס זעהט מען: סימבאל פון "ניי" סקווירא און לינקס: פון "אלט" סקווירא.

ווי געווענליך ביי יעדער נסיעה, און ווי עס איז דער מנהג פון זיינע הייליגע אבות נעמט דער רבי שליט"א מיט זיך, אין א ספעציעלער וואליז, דאס קליינע ספר תורה, וועלכעס ער האט בירושה פון הרה"ק רבי יוחנ'טשע מראחמיסטריווקע זי"ע. מיט אט דער ספר תורה האט דער אלטער רבי זי"ע געטאנצען יעדעס יאר די הקפות. א גאנץ יאר געפינט זיך די ספר תורה אין חדר מיוחד פונעם רבי'ן שליט"א, בלויז צו כל נדרי ברענגט מען איר אריין אין בית המדרש, וואו עס פארבלייבט שוין ביז איבער שמחת תורה. יעצט נעמט דער רבי שליט"א מיט די ספר תורה, זי סימבאליזירט דעם נצח ישראל. נאך אזויפיל יארען הפסקה וואס די מארקיסיסטישע עבודה זרה האט מיט אזא ברוטאליטעט אויסגעריסן יעדע'ס ברעקל אנבונד אין דער הייליגער תורה, פארט מען יעצט אהין, און

טאקע מיט אט דער ספר תורה וועלכע שטאמט פונעם "דארטיגן" אמאל, צוריקברענגען דעם אידישן שטאלץ און דעם אייביגן קשר פון אידישע קינדער מיט דער תוה"ק.

ויהי בנסוע... אין בריסל ביים איינשטייגן אין דעם "ערפלאטע" פארענדיג קיין קיעוו.

דער פוילישער "לאט" עראפלאן ווערט פארוואנדלט אין א חסידישן ביהמ"ד.

די ערשטע גרופע איז אפגעפלויגן צייטליך נאכמיטאג, מיט דער פוילישער "לאט" לופט ליניע, גראד קיין ווארשע וואו זיי האבן באשטיגן א "טשארטער" פלעין דירעקט קיין קיעוו. די אנדערע גרופע מיט וועלכען דער רבי שליט"א פארט, פליט אפ אין א מזל'דיגע שעה מיט א קליינע פארשפעטיגונג, מיט דער בעלגישער לופט-ליניע "סאבענא" קיין בריסל, פון וואו מען וועט נאך א קורצער הפסקה, פליען ווייטער קיין קיעוו. אויפן פליגער האט מען געדאוועט מעריב בציבור באלד ביים אנפאנג וואס מען איז ארויסגעפארען.

אויפן וועג פון ניו יארק קיין ווארשע, פון פארנט רעכט'ס: ר' אלעזר דאנציגער, און ר' בנימין דאסקאל פון ברוקלין.

מען איז אנגעקומען קיין בריסל מאנטיג צופרי. דער רבי שליט"א, צוזאמען מיט דעם גאנצען עולם זענען אריינגעפארען צו דער שטאטישער שול וואו עס איז אויך דא א מקוה, דער רבי שליט"א האט דארטען געדאוועט שחרית. אין בריסל האבן שוין אפגעווארט א ריזיגער עולם פון לאנדאן און אנטווערפן וועלכע זענען געקומען מקבל פנים זיין דעם רבין שליט"א, און נאכן דאוונען האט דער רבי שליט"א "געפראוועט" דארט דעם אייראפעער ציבור מיט קוויטלעך. צוליב דער שפעטקייט פון דער שעה האט דער עולם געדאוונט אויף די באסעס כדי צו זיין גרייט צום פארן אן אפהאלט, כאטש עס האט זיך ארויסגעשטעלט אז דעם גרעסטן טייל דאוונען האט מען נאך באוויזן צו פארענדיגן איידער די באסעס האבן זיך גערירט פון ארט. עס איז געווען א יום הקריאה און דאס ליינען האט מען שוין משלים געווען ביים לופט פעלד וואו דער עולם האט געהערט ליינען אין דער קליינע ספר תורה וואס דער רבי שליט"א האט מיטגענומען מיט זיך.

"לאט" אויטאבוסן נעמען אריין די חסידישע פאסאזשירן צו פירן צום "ערפלאטע"

ביי א פראבלעם מיט די באגאזש, דער עולם ווארט שוין צו פארן קיין קיעוו.

עס איז געווען מאנטיג פ׳ בהר וואו דאס ליינען פארענדיגט זיך מיט דעם פסוק פאר שני "בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו". האט דער רבי שליט"א אין צוזאמענהאנג דערמיט דערציילט נאכן ליינען אן אינטערעסאנטען עפיזאד, אז: "דער טאטע - כ"ק מרן דער רבי זי"ע - האט אינעם יאר פון דער פטירה, כסדר איבערגעזחזר"ט דעם פסוק בשנת היובל הזאת וגו', א פלא עס איז דעמאלט פונקט געווען דאס פופציגסטע יאר פון זייער ממשלה". דער רבי שליט"א האט דאס בלויז אנגעמערקט מיט א ווארט, אבער די עלטערע וועלכע האבן נאך גוט געדענקט יענער תקופה האבן געוואוסט צו ערקלערן דעם באדייטונג פאר די איבעריגע: עס איז געווען אינעם יאר תשכ"ח, דאס לעצטע יאר פאר דער הסתלקות פון כ"ק מרן דער רבי זי"ע, אין יענעם יאר האט מען אים געהערט פיל פאראבייטען אנטקעגן די כוחות הטומאה פון דער קאמוניסטישע ממשלת המרשעת, עס איז באקאנט אז ער האט אין יענעם יאר זיך אויסגעדריקט ביים פארברענען די קנויטן מוצאי חנוכה "די רויטע זאלן פארברענט ווערן" און חסידים האבן דעמאלט מיט וואונדער געשטוינט ווען ארום יענער תקופה איז היפש געווארן אפגעשוואכט זייערע גלאבאלע כוחות, ווי עס איז באקאנט פאר די וואס ווייסן און אט דאס איז געווען די כוונה פון כ"ק מרן זצ"ל וואס האט מתפלל געווען "בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו" מיינענדיג דערמיט אז טאקע יעצט אין די פופציגסטע יאהר פון זייער ממשלה זאל די קליפה אונטערגיין און ס׳זאל שוין מקוים ווערן דעם "ושבו בנים לגבולם". די איצטיגע אנמערקונג פון רבי׳ן שליט"א איז געווען ווי א דבר בעתו אז מען ליינט פונקט די סדרה, מיטן פארענדיגונג פון דעם פסוק, יעצט ביים אל"ף פון דער היסטארישער נסיעה, טאקע אהין קיין רוסלאנד.

מיטרייזנדע שטעלן זיך צו דער ארבעט אנצולאדענען דעם "קליינעם" עיר-פלאט עראפלאן מיט דעם געפעק.

אין די מיטאג שעות איז מען אפגעפלויגן קיין קיעוו.

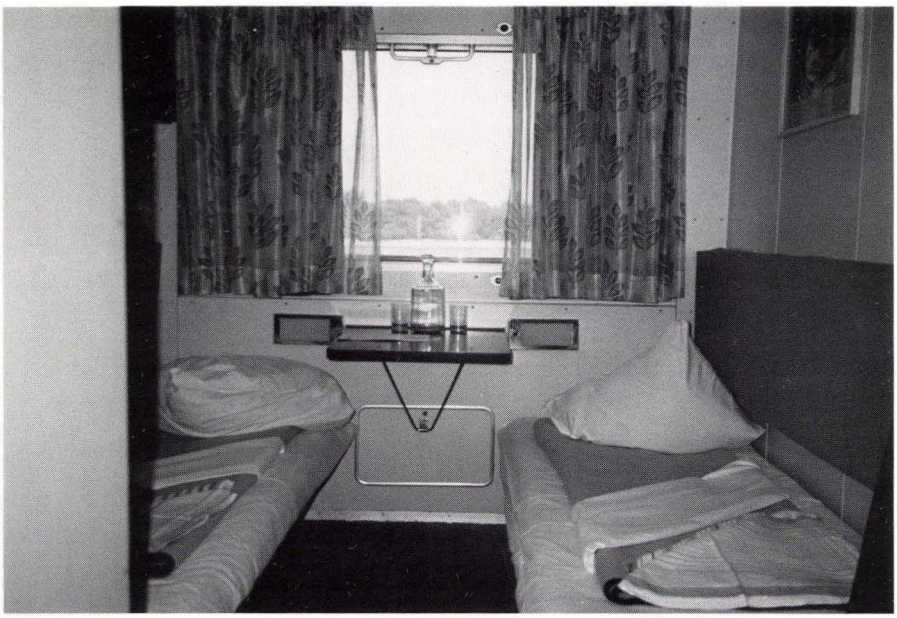
עס איז געווען מאנטיג נאכט, דער זייגער [אויף די רוסישע צייט] האט געוויזן 8.50, די ביידע גרופען זענען שוין אנגעקומען בשלום אויף דער רוסישער טעריטאריע, דער ערשטער קבלת פנים קען באצייכנט ווערן ווי א "שאק" פאר דעם אמעריקאנער באזוכער, דאס אריפקייט וואס שרייט ארויס פון יעדן ווינקל פון דעם עיר-פארט איז ממש אומבאשרייבליך, קוים וואס דער "אמעריקאנער העלטה דעפארטמענט" וואלט עס צוגעלאזט אין א קליין שטעטלדיגן פיש-געשעפט... אבער אין פולסטען קאנטראסט צו דעם איז געווען זייער שטאלצע באנעמונג צו די אנקומער׳ס, כאילו דאס גליק שטייט איין טאקע נאר ביי זיי, און די אמעריקאנער זענען די נעבעכלעך... דאס האט נאר געדויערט א קורצע ווייל, ווייל דורכגייענדיג די גרענץ-וואך האבן שוין די געסט באמערקט ווי די ארבייט ארום זייער באגאזש איז פולשטענדיג איבערגענומען פון היימישע "עסקנים", און די רוסישע לופט-פעלד באאמטע שטייען אין זייט ווי פארלוירענע שעף און ווייסן נישט וויאזוי מען האנדעלט דא...

אינדרויסן האט אפגעווארט א קבלת פנים פון "היימישע" מ׳שטיינס געזאגט. עס איז געווען דער מעיאר פון סקווירא, געמיינט "אלט סקווירא" אין רוסלאנד, מיט זיינע געהילפן און דער רעליגיע מיניסטער פון די ס.ס.ס.ר. מר. קאלעזניק, ביידע "גוטע פריינט" פון די לעצטע תקופה, מיט וועלכע די עסקנים שטייען אין כסדר׳דיגן פארבינדונג. יעצט זענען זיי געקומען מקבל פנים זיין דעם רבי׳ן שליט"א.

דער קאראוואן פון די "אימפאטירטע" אויטאבוסען האבן אפגעווארט דעם ציבור ביים "עיר-פארט" און צוגעפירט צום "שיף-האטעל" וואו דער עולם האט זיך מסדר געווען. ביים אריינגאנג פון "האטעל" זענן געזיצן א שטאב עסקנים וועלכע זענען געפארן פון פאראויס זיי האבן מיט אמת׳דיגע ברידערליכקייט און געניטע האנדלונג אויפגענומען יעדן באזונדער און איבערגעגעבן די שליסלעך פון צימער און געמאכט זיכער אז יעדער זאל זיך קענען מסדר זיין אויף זיין אנגעווויזענעם ארט. דער ריזיגער "שיף-האטעל" מיט אירע פינף גיגנאטישע שטאקען זענען פארוואנדעלט געווארן אין א חסיד׳ישען "אשרי יושבי", דאס היימליכקייט אין דעם "האטעל" איז אומבאשרייבליך, דער עולם מאכט זיך באקוועם, פון אונטען רוישן די כוואליעס פונעם דניעפער און פון אויבן רוישן די כוואליעס פון הונדערטער הערצער. מען גלויבט זיך נישט אז מען איז טאקע אן עדות אויף דער פארווירקליכונג פון דעם פיל-יעריגן חלום.

דער אריינגאנג צו דער צוגעאנקערטען שיף.

א "לוקסוסריעזען" צימער אינעם האטעל-שיף.

דער ערשטער "נאכט-מאל" אויף דער שיף

איין איינציגער טעלפאן פאר אריבער 400 אידן... מ׳דערקענט די 2 עסקנים פון דער נסיעה ר׳ דוד אייזענבאך מיט ר׳ פנחס בערגער.

שבחו גאולים על שפת הים... א שחרית אויפן דעק.

דער עולם דאוונט מעריב, עס איז די יומא דהילולא פונעם טשערנאבלער מגיד זי״ע, ביי וועמענ׳ס ציון מען וועט האבן די זכיה מארגן מתפלל צו זיין. די געפילן אין הארץ לויפן פשוט איבער ווען מען באטראכט זיך וואס עס ווארט אין די קומענדיגע עטליכע טעג, און פלוצלינג...

דאס שנירל פון די מחשבות רייסט זיך איבער. דער מיקראפאן וועלכעס הערט זיך איבער דער גאנצער שיף מעלדעט די אומגעראכטענע איבעראשענדע בשורה: ״דער רבי שליט״א קומט ארויס אין א האלבע שעה ארום צו פראווען די מסיבת הילולא פון טשערנאבלער מגיד כנהוג, און דערביי וועט מען אויך זוכה זיין צו הערן דברי התעוררות״.

עס איז נישטא צופיל צייט צו טראכטען, דער ריזיגער עולם גייט אריין אינעם עס-זאל וואו עס ווערט אויסגעשטעלט א גרויסער טיש, און אט איז שוין דורכגעלאפן די באשטימטע צייט און דער רבי שליט״א קומט אריין אין זאל.

דער זייגער ווייזט שוין טיף נאך האלבער נאכט, אבער ווער טראכט אפילו פון שלאפן, אין אזא ליכטיגע נאכט ווען עס איז לילה כיום יאיר. דער סיום פון ששה סדרי משנה ווערט געמאכט דורך הרה״ג רבי אברהם חיים שפיטצער שליט״א רב דקהל אור חיים און ער זאגט דעם קדיש. מען גיט איבער פארן רבי׳ן שליט״א דעם ״כוללות קוויטל״ און דער רבי ליינט עס דורך כנהוג.

דער עולם איז שטארק אנגעצויגן פון דער ערנסקייט פון זמן, דער רבי שליט״א הייבט אן צו דערציילן סיפורים פונעם בעל הילולא זי״ע, און פארענדיגט די סיפורים דערמאנענדיג אן עובדא וואס עס פלעגט דערציילן זיין הייליגער פאטער, דער רבי זכר צדיק לברכה, וועגן א ויכוח וואס איז געווען צווישן דעם טשערנאבלער מגיד און דער חוזה פון לובלין. דער טשערנאבלער מגיד האט גע׳טענה׳ט אז מען דארף קודם מתפלל זיין אויף חסדי ה׳ בגשמיות, עס זאל גיין גוט פאר אידישע קינדער, דאקעגן דער חוזה האט אין תחילת געהאלטען אנדערש, אז מען דארף זיך פריער זארגן אז אידן זאלן תשובה טאן. לסוף ימיו האט ער געשיקט א שליח צום מגיד אז ער איז מסכים מיט אים, אז דער אויבערשטער דארף העלפן ס׳זאל נמשך ווערן השפעות טובות בגשמיות - און דאן וועלן זיך אידן פירן ווי מען באדארף אויך ברוחניות.

געענדיגט די סיפורים הייבט אן דער רבי שליט״א רעדן, מיט א געשטיקט קול פון געווייַן, און איז מעורר אז מען דארף אפגעבן א שבח והודאה פאר השי״ת, אז נאך אזא לאנגע הפסקה האט מען די זכיה צו באזוכען ביי די מקומות הקדושים. וואס ווער עס געדענקט נאך די הרגשים וואס דער טאטע - כ״ק מרן דער רבי זי״ע - האט געהאט, ווי דאס הארץ איז אים פשוט אויסגעגאנגען פאר די מקומות הקדושים, איז א ודאי אז מען

דארף דאנקען פאר דעם מסבב כל הסיבות אז מען איז זוכה יעצט צו גיין אויף די פלעצער.

אבער - איז דער רבי שליט"א ממשיך בדמעות שליש - פון צווייטן זייט פארלאנגט זיך צו דעם א שטארקער התבוננות און חשבון הנפש מיט א תשובה שלימה איידער מען גייט צו, צו אזעלכע הייליגע פלעצער. בפרט וועז מען דערמאנט זיך אין די הייליגע צדיקים וועלכע זענען געגאנגען אויף די הייליגע מקומות דארף דאס זיכער צוברענגען צו א פנימיות'דיגן התעוררות. דער רבי שליט"א דערמאנט מקורות פון ש"ס און זוה"ק צו די אלע ענינים און באטאנט "אז מען גייט צו קברי צדיקים אויף אזא אופן קען מען האפן אז עס וועט מקוים ווערן וואס דער זוה"ק פירט אויס אין דעם ענין: "קוב"ה חייס על עלמא בגינייהו" השי"ת דערבארימט זיך אויף דער וועלט אין זכות פון די צדיקים".

דער רבי שליט"א איז ווייטער ממשיך די געוואלדיגע מעלה פון קברי צדיקים, די גרויסע כוחות פון זייער השפעה סיי אין עניני רוחניות און סיי אין עניני גשמיות, און אז זייערע כוחות ווערן נמשך פאר די שפעטערדיגע דורות, נישט בלויז פאר יוצאי חלציהם וואס ביי זיי איז דא דאס ענין פון זכות אבות, נאר אויך צו אלע וואס פירען זיך לויט זייערע הדרכות.

דער גאנצער שמועס איז באגלייט געווארן מיט א שטיקענדן געווייין, בפרט וועז דער רבי שליט"א האט דערמאנט די געגועים וואס כ"ק מרן דער רבי זי"ע האט געהאט צו די הייליגע מקומות, און שפעטער וועז ער האט דערמאנט א לשון פון גמרא, אין וועלכען עס האט זיך אויסגעדריקט דאס לשון "אבותי בקשו עלי רחמים" האט דאס הארץ רייסענדע געווייין כמעט נישט געלאזט קומען צום ווארט.

דאס צוטרייסלעניש פון עולם איז ביז אין די טיפסטע טיפענישן, עס הערשט א כל נדרי שטימונג און אין געוויסע מאמענטען ווייקט זיך דער עולם אזש אין די אייגענע טרערן, עס קען זיך אויסדוכטען כאילו דער דניעפער פון אונטען איז גאר דער נהר דינור פון אידישע טרערן.

דער רבי שליט"א פארענדיגט מיט א ווארימע ברכה, אז: "דער אויבערשטער זאל העלפן בזכותו פון דעם בעל ההילולא און בזכותם פון די אלע אנדערע צדיקים וואס מען האפט צו זיין בעזהי"ת אויף די הייליגע ציונים זאל טאקע נמשך ווערן די אלע השפעות טובות, מען זאל זיין געזונד און האבן נחת פון די קינדער, פרנסה בריוח ובהצלחה, מ'זאל קענען זיצן און לערנען מיט הרחבת הדעת און טאקע כסדר קענען דינען דעם אויבירשטען מתוך שמחה, אמן."

דער רבי האט שוין פארענדיגט דער עולם איז געבליבן ווי פארשטייפט. יעדער איז פארטיפט אין זיינע געדאנקען און דאס הארץ איז צושטורעמט אויף דער העכסטער

אקטאווע. עס האט באירט די טיפסטע סטרונעס פונעם הארץ. דער רבי שליט״א איז מכבד צו זינגען דעם התעוררות ניגון ״הזכירו״ און באלד צוגיסן זיך די רייסענדע טענער פון דעם הייליגן ניגון איבער דעם גאנצען ארום. דער עולם זינגט מיט געווין, מיט א בכיה פון שמחה, תשובה און השתפכות הנפש די הייליגע דיבורים וועלכע רייסן ביים הארץ און נאגען ביים מח, הזכירו לפניו תורה ומעשים טובים של שוכני עפר... יזכור אהבתם ויחיה זרעם שלא תאבד שארית יעקב...

מען טרינקט לחיים, און דער רבי שליט״א איז מכבד נאך עטליכע חשוב׳ע רבנים שליט״א מיט עטליכע ניגונים וועלכעס ווערט געזינגען מיט חסיד׳ישען פייער.

עס איז שוין טיף נאך האלבער נאכט, נענטער צום זון אויפגאנג, ווען די מסיבת הילולא פארענדיגט זיך און מען גרייט זיך צו גיין שלאפן צו זאמלען א ביסל פרישע כוחות צום מארגענדיגן טאג, ווען מען וועט אנקלאפן אויף די שערי רחמים. דער זייגער ווייזט שוין 3:00 ווען דער עולם צוגייט זיך אין די צימערן. מען איז אפילו גוט מיד, אבער עס שלאפט זיך נישט, די הייליגע מאמענטען וואס מען האט שוין מיטגעמאכט בלויז דעם היינטיגן אוונט שטורמען אין מח און פארטרייבן דעם שלאף. יא, עס איז אמת וואס די עסקנים האבן געזאגט, נאך דארט ״אינדערהיים״ אין סקווירא, אז די נסיעה איז אראנזשירט פאר ביליג. דעם גאנצען סכום וואס מען האט באצאלט איז שוין ווערד געווען בלויז פאר ביז יעצט... פון יעצט און ווייטער איז עס שוין כולו ריוח!

די מקוה אין קעלער פון קיעווער שול, ביי דער זייט: דער מקוה-איד ר׳ מאטיל.

טשיקאווע: א תפלה אויפגעהאנגן אין די שולן אין רוסלאנד, לטובת דער סאוויעטישע רעגירונג, אין וועלכער די ממשלה ווערט באצייכנט אלץ דער "מגן השלום בכל העולם"...

די "טשאקאוויצקי" שול-גאס אין קיעוו געריניגט פון אן אוקראיניש גאסן-קערער.

חסד דשיבון סקווירא

עזר ליולדות ולנצרכים

Chesed of New Square

Office
(914) 354-3233

24 hr. Hotline
(914) 354-2627

"Where there is a need, there is a hand."

ASPRIN - Tablets 325 mg., suppositories 600 mg.
AUGMENTIN 500 mg.
A-D OINTMENT
ACE BANDAGES
ADVIL 200 mg.
BENADRYL- capsules 50 mg. or cream
BACITRACIN OINTMENT
BALMEX
BANDAGES - butterfly or regular
BEN GAY
BURN OINTMENT
CALMOL -4
CORTAID
COLD PACKS
DESITIN
DRAMAMINE
ENEMA KIT (ready bottles), (
EYE WASH
ELASTIC BANDAGE (for ankle)
EMETROL
GAUZE PADS 3 inch x 3 inch
HOT PACKS
KAOPECTATE
KO-TUSSIN
LAXATIVE
LOTRIMIN
MILK OF MAGNESIA
MENTHOL ICE GEL
NASAL SPRAY
NEOSPORIN
ORAJEL
ORASEPT
PEPTO BISMOL
POLORIS DENTAL POULTICE
Q-TIPS
SUDAFED
SACRO BRACE
SULARCAINE
SUNDOWN
TYLENOL 500 mg., 325 mg. tablets - 325 mg. suppositories
TUMS
THERMOMETER
TAPES
VASELINE
VISINE
GLUCOSE MONITOR
COMPLETE FIRST AID KIT
BLOOD PRESSURE KIT

די אקטיווע ארבעט פון די עסקנים פון "חסד דשיכון סקווירא" איז אריבער אויך די אנדערע זייט אטלאנטיק, און זייער הילף איז געווען שטארק נוצבאר אין פארלויף פון דער גאנצער נסיעה.

זעקסטער קאפיטל

די בריק צום פארגאנגענהייט

עס איז דינסטיג צופרי, דער זייגער ווייזט 7:15, עס איז דער ערשטער פרי-מארגען פון דער וואונדערבארער שיירא אויף דער רוסישער טעריטאריע. דורך דער צענטראלער מיקראפאן וועלכעס איז אריינגעבויט אין אלע קאבינעס פון דער שיף האט מען מיט ווארימע ווערטער אויפגעווועקט דעם עולם, עס ווארטען אפ אונטען עטליכע באסעס צו פירן דעם עולם אין מקוה וועלכעס געפינט זיך אינעם אונטערשטן שטאק פון דער קיעווער שול. די עטליכע באסעס זענען א היפשע פאר מאל געפארן אהין און צוריק צו קענען טראנספארטירען דעם גאנצען ריזיגן ציבור צו דער מקוה און דער ביהמ״ד. די מקוה, אגב, איז רענאווירט געווארן אויף דער איניציאטיוו פון סקווערער חסידים אלס רעזולטאט פון דער ערשטער נסיעה. עס איז א היפשער מהלך פון דער שיף ביז צו דער מקוה און די שול און די צייט ערלויבט נישט עס מיטצומאכען צו-פיס. דער עולם באשטייגט די אויטאבוסען, אנדערע נעמען טעקסיס און מען פארט צו דער מקוה.

מען גייט דאוונען שחרית אין דער קיעווער שול.

וואס אן אמת, איז די מקוה ענג צו קענען אויפנעמען דעם גאנצען עולם. און פאקטיש שטעלט זיך ארויס אז הכנה למצוה יותר ממצוה... די טבילה נעמט פיל מער צייט ווי דאס דאוונען גופא.

מען קומט אריין אין שול. די רוסישע אידן וועלכע זענען בכלל נישט געווואוינט צו אזעלכע פנימ׳ער ווארפן זיך ארויף אויף אונזערע אידן מיט פרייד און בענקשאפט, בפרט זענען זיי געווארן ווי עלעקטעריזירט ווען דער רבי שליט״א איז אריינגעקומען אין ביהמ״ד, א טייל פון זיי האבן נאך אפשר געדענקט א רבי׳ן פון זייערע קינדערישע יארען, און א טייל האבן נאר געהערט אפשר פון זייערע עלטערן אז עס עקזיסטירט אזא באגריף, אבער דאס באגעגענען זיך פנים אל פנים מיט אזא העכערן פערזאן האט זיי געשטעלט אין א מצב פון עקסטאז. מיר ליינען אין טאג בוך:

אנקומענדיג צו דער קיעווער שול האט זיך אפגעשפילט א רירנדיק בילד, עס זענען זיך צוזאמענגעלאפן אידן פון אלע עקן שטאט, זענדיג דאס ערשטע מאל אין לעבן אזוינע סארט אידן מיט דער חסידי׳ישער צורה און לבוש. די אידן זענען הארציג צוגעקומען צו אונז און האבן זיך אידענטיפיצירט אלס אידן וואס ליידער האט מען זיי ביז היינט בארויבט יעדער מעגליכקייט זיך צו באקענען מיט זייער אידישער מקור, צו זייער ווארצל און שטאם. ביי א סך פון זיי האט זיך באוויזן טרערן אין די אויגן זענדיג דעם עולם געסט באקרוינט מיט טלית

ותפילין, צעשפרייט אינעם הויף פון ביהמ״ד. אידן האבן זיך געבעטן: ״גיט מיר א פאר תפילין, דא קען מען עס ניט באקומען״...

עטליכע אידן האבן זיך צוגעשטעלט און געבעטן מען זאל זיי אנטאן תפילין און דאוונען מיט זיי. דער עולם האט זיך איינגעשפאנט צו דער עבודה מיט א חיות און פלאם און געגעבן די לעכצענדע פארזאמעלטע אידן פארשידענע תשמישי קדושה וועלכע מ׳האט געברענגט פונדערהיים.

די קיעווער שול איז א הערליכע גרויסע שול וועלכע שטעלט מיט זיך פאר אלטערטימליכע אמאליגע שולן. זי איז געבליבן אפן אלע יארען מיט א טעגליכען מנין. אפילו ווען דער וואגן פון גלאוסנאסט איז נאכנישט געפארן אין איר גאנג האט זי געהאט א לעגאלען סטאטוס.

דער ערשטער אינדערפרי וואַרטענדיג ארויסצוגיין אין וועג.

נאכן דאוונען האבן זיך גאנץ שנעל אנגעקניפט שמועסן דא און דארט מיט די אידן וואס יעדע תנועה זייערער דריקט אויס דעם גאנצען וועלטאג פון דעם אידישן גלות. ס׳רוב פון די דארטיגע עלטערע אידן געדענקן נאך גוט דעם רבי׳ן ר׳ דוד׳ל, דער ״גלאוונער רבי״ ווי זיי דריקן זיך אויס, ד.ה. דער אמת׳ער אדער הויפט רבי. זיי דערציילן פונעם אמאל ווען חסידות האט געשפילט אזא ראלע אין דער גאנצער געגנט, און ווען ״סקווירא״ האט געבליהט אין דער גאנצער אומגעגנט. דער עולם שלינגט מיט דארשט יעדעס וואָרט און דערזעהן אין אט די וויניג פארבליבענע אידן אן אפשפיגלונג פון דעם רייכן אמאל, אמאל...

צופיל צייט איז נישטא, היום קצר והמלאכה מרובה, מען פארט שוין באלד ארויס צו די מקומות הקדושים, דער עולם פארבייסט עראי׳דיג דארט אין ביהמ״ד און באלד הייבט מען זיך אן גרייטן.

וראו כל עמי הארץ... ר׳ ברוך אהרן זילבערמאן פון מאנטרעאל לייגט תפילין מיט א קיעווער יונגערמאן לויט זיין פארלאנג.

מען פארט צום ציון פון הייליגן רבי ר׳ דוד׳ל סקווירא׳ר זי״ע

דאס פארען איז גארנישט געווען לויט די רוסישע באגריפן, ווי דערמאנט שוין אין די פריערדיגע קאפיטלן האט מען אנגעגרייט א גאנצען קאראוואן פון 13 גרויסע באקווען באס וועלכע זענען געפארען צוזאמען מיט פאליצייאישע באגלייטונג. יעדער באס האט געהאט אירע צוויי סדרנים וועלכע האבן געהאלטען א וואכזאם אויג אז אלעס זאל קלאפן געלונגען און פרעציז, ווי אויך האבן זיי געדינט אלץ מחלקים צו פארטיילן דאס עסן א.ד.ג. די סדרנים פון יעדן באס זענען געשטאנען אין קאנטאקט מיט די אנדערע באסעס דורך טו-ווי ראדיא סיסטעם, צו פארזיכערן אז מען האלט זיך צוזאמען, דאס האט אויסגעמיטן פארשידענע קאמפליקאציעס.

די איצטיגע ערשטע נסיעה צום ריכטונג פון קיעווער בית החיים, האט צושטורעמט דעם עולם. די צוגרייטונגען פון לאנגע חדשים, די רוחניות׳דיגע און גשמיות׳דיגע הכנות קומען יעצט ארויס אין פאקט, אט פארט מען שוין צו דעם ארט וועלכעס איז באשטימט געווארן אלס דאס ערשטע, מען גייט צום ציון פון הייליגן רבי ר׳ דוד׳ל זי״ע.

די חסידישע אויטאבוסן אויף אן אפשטעל אונטער די פענסטער פון דעם הויפט ביורא פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין אוקראינע - בעל כורחו יענה...

וואס עפעס ליגט דער רבי ר׳ דוד׳ל, דער צווייטער סקווערער רבי, אין קיעוו? אויף דעם דארפן מיר צוריקבלעטערן א קאפיטל היסטאריע.

עס איז געווען אין זומער פון יאר תרע״ט, רוסלאנד איז דעמאלט געווען אין א מצב פון א משמר נכנס ומשמר יוצא, עס איז געווען נאך דער מפלה פונעם ״צאר״ ווען עס האט זיך נאכנישט געהאט סטאביליזירט די נייע רעגירונג, און די צעווילדעוועטע באנדעס וועלכע האבן געבושעוועט איבער דער לענג און ברייט פון רוסלאנד האבן אנגעווארפן א שרעק אויף דער אידישער באפעלקערונג אומעטום. אין סקווירא האט זיך עס גאר באזונדערס אנגעזען, זיי האבן אין איין העלן טאג געכאפט דעם רבי׳ן, וועלענדיג דערמיט ווייזן אז זיי פארכטן זיך נישט פאר קיינעם, אפילו ניט פון א פארהייליקטן ״ראווין״... זיי האבן אים ארויסגעפירט אונטערן שטאט, און אנגעצילעוועט דעם ביקס אקעגן זיין הייליג פנים. חסדי ה׳, און מיט גרויסע ניסים האבן דאן פאסירט עפעס אומדערווארטעט. ס׳האט אים, דער מערדער, מיטאמאל באפאלן א שרעק. ער האט

אויסגעשאסן די ביקס מיט קוילן אויף ארויף, און ס׳האט זיך אויסגעלאזן בלויז מיט שרעק.

אט די אלע פחדים, און צוזאמען דערמיט דער גרויסער הונגער וואס האט געהערשט אין שטוב, - דער הויף איז דאן באשטאנען פון בערך 150 נפשות, קינדער און אייניקלעך - האבן נויטיק געמאכט דאס אנטלויפן פון סקווירא. אין די גרעסערע שטעט איז פארט געווען לייכטער צו שאפן עסן פאר אזא גרויסע משפחה. אט די אלע סיבות האבן געברענגט צו דער החלטה צו באזעצן זיך דערווייל אין קיעוו.

אנקומענדיג קיין קיעוו האט מען כסדר געהערט דעם רבי׳ן ר׳ דוד׳ל זיך חזר׳ן דעם פסוק ״והוצאתני מן הבית הזה״, וואס איז געשריבן אין פ׳ וישב. די בני-משפחה און די גבאים האבן זיך גע׳חידוש׳ט צו הערן דעם פסוק נאכאנאנד פונעם רבי׳ן, בפרט ווען מ׳האט נאך געהאלטן טיף אינמיטן זומער... ווען די הסתלקות איז געקומען ט״ו כסלו, מוצש״ק פר׳ וישלח אול״י א׳ לס׳ ״והוצאתני מן הבית הזה״ [וישב] - האבן שוין אלע פארשטאנען דעם טיפן באדייט פון די ווערטער מיט זיין רוח הקודש׳דיקן בליק.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פטירה ווערט דערציילט: אין די טעג פון כסלו זענען אנגעקומען ביטערע ידיעות ווען די פאגראמען פון די באנדעס אין דער שטאט קראסנע, וואס מ׳האט דעמאלט גערופן א ״סקווירער שטאט״ ד.ה. א שטאט וואו דאס רוב תושבים פלעגן פארן קיין סקווירא צום רבי׳ן ר׳ דוד׳ל. די באנדעס ימ״ש האבן דארט בעוה״ר געמאכט א שרעקליכן חורבן. זיי האבן אומגעבראכט בערך דריי טויזנט אידישע נפשות מיט כל מיני מיתות משונות ואכזריות. און דער בלוטיגער וויי-געשריי האט דערגרייכט צום רבי׳ן ר׳ דוד׳לס אויערן. וועלכער האט דאן א זאג געטאן: ״מער קען איך ניט״...

עס איז געווען ערש״ק פ׳ וישלח דער רבי ר׳ דוד׳ל קרעכצט אפ: ״אוי! ס׳גייען די אלופים...״ (אלופי עשיו). ארום הערשט א שטיקענדע אטמאספערע. אלעס איז אומעטיג. דער רבי איז שוואך. ער פירט די שבת׳דיגע ״טישן״, אבער צו שלש סעודות גייט ער שוין נישט ארויס פון בעטל. דארט אינ׳ם בעטל פירט ער דעם טיש, ער זאגט די זמירות, מ׳הערט א-ל מסתתר... עס גיט א טיוקקע, א ציפ ביים הארצן, אוי א-ל מסתתר! ס׳איז א הסתרת פנים... מ׳וואוירט אזוי מ׳האפט צו הערן דעם נא הקם מלכות ״דוד״ - במלואו, אבער ליידער האט די וועלט נישט זוכה געווען כי בא השמש...

דער רבי פאלט פון די כוחות. צו מעריב מוצש״ק קען ער זיך קוים באוועגן, ער ווינקט צו זיין געליבטן זון כ״ק מרן אדמו״ר הקוה״ט זי״ע, וועלכער האט זיך פונעם וויגל-בעטל אן נישט אוועקגעווירט פון טאטן קיין רגע. דעם טאטנ׳ס חדר איז תמיד געווען אפן צו זיין צימער און אוודאי איצט אין די לעצטע רגעים קענען זיך טאטע און זון ניט שיידן...

דער הייליגער זון וועלכער איז דאס שפיגעלע פון טאטן, ווי די אלטע חסידים האבן זיך אויף אים אויסגעדריקט "גאלע טאטיטשקע" ד.ה. א גאנצער שטיק טאטע! - איז אין די לעצטע מינוטן דער איינציגער אויף וועמען דער טאטע האלט אן אויג און לאזט אים נישט אוועק. דער הייליגער זון פארבינדט זיך מיטן טאטן אין אט די הויכע מינוטן, א סארט איתדבקא רוחא ברוחא. ער דאוונט מיט אים מעריב, ער איז מיט אים מקבל עול מלכות שמים די העכסטע קר"ש אין לעבן... ער דאוונט צוזאמען מיט אים שמונה עשרה ביז ער דערגרייכט די תפילה "על הצדיקים", דער רבי ר' דוד'ל הויבט נאכאמאל אן די ברכה און זאגט ביז "ושים חלקנו עמהם" - און חזר'ט עס איבער עטליכע דרייסיג מאל. א פחד באפאלט דעם הייליגן זון: דער טאטע וועט חלילה אויסגיין פון דביקות. גיט ער א זאג ווייטער און פארענדיגט דאס דאוונען, אבער דער רבי ר' דוד'ל קערט זיך דאס פנים צום וואנט, ער נעמט די ציצית אין זיינע הייליגע הענט און פרעגט: נו? ווי האלטן מיר? און ביי די ווערטער איז יצתה נשמתו בקדושה ובטהרה וכבה נר מערבי ט"ו כסלו תר"פ, צוליב דעם מצב פון די פאגראמען איז זעלבסט פרשטענדליך נישט מעגליך געווען אים צו ברענגען לקבורת אבותיו הק' אין סקווירא, און איז באהאלטן געווארן דארט אין בית עולם אין קיעוו.

שפעטער מיט העכער פערציג יאר אין תשכ"א האט די רוסישע רעגירונג באשלאסן אויפצובויען הייזער אויף דעם ארט און צושטערן דעם ביה"ח. נאך פילע השתדלות'ן איז געלונגען צו איבערצופירן די עצמות הק' אין דעם נייעם בית עלמין. די ארבעט איז געטאן געווארן אין די נאכט טונקלקייט דורך צוויי מנינים פון די זקני החסידים וואס האבן נאך דאן געלעבט אין רוסלאנד און אין שפיץ פון הרהגה"ח ר' מנחם מאניע ז"ל. עס איז געטאן געווארן מיט א געפיל פון ציטערדיגער מלאכת הקודש נאכדעם וואס מען האט זיך קודם גע'טובל'ט אין אייז-קאלטע מקוה.

לויט די דעמאלסטיגע אומשטענדען איז נישט מעגליך געווען צו בויען אן אהל און מען האט זיך געמוזט באנוגענען מיט שטעלן א מצבה, און ערשט דעם פארגאנגענעם יאר איז געלונגען נאך פילע אינטערוועניצן פון די עסקנים צו באקומען אן ערלויבעניש צו בויען אן אוהל אויפ'ן ציון הק', דער איינציגסטער אוהל אויף דעם גאנצען בית עלמין.

אלזא צו אט דעם ארט פארט מען יעצט. עס קומען אין זכרון די אמאליגע יארען ווען דער הייליגער זון כ"ק מרן דער רבי ז"ל פלעגט פראווען די יארצייט פונ'ם טאטן. דער ט"ו כסלו איז געווען מיט א רגש פון עיצומו של יום, יום כיפור ממש. ס'קומען אויף אין די געדאנקען די הייליגע פלאמיגע צורה פון כ"ק מרן דער רבי ז"ל, ווען ער האט בלויז דערמאנט דעם טאטן "א מיליאן וואלט איך געצאלט בלויז נאך איינמאל צו זען זיין ליכטיגע צורה" - האט ער זיך אמאל אויסגעדריקט. דער טאטע איז ביי אים געווען "אלסדינג"; יעדע "תנועה קלה" איז פארעכנט געווארן ביי אים ווי א תורה שלמה. א זאך וואס ער האט נישט געזען ביים טאטן איז געווען ביי אים פון די שווערע זאכען וויאזוי זיך אליין צו באשליסן.

דער רבי ר׳ דוד׳ל איז צווישן אלטע חסידים פארעכנט געווארן פון די י״ב שבטים וועלכע דער רבי ר׳ מאטעלע דער טשערנאבילער מגיד האט מעמיד געווען, פון צווישן זיינע קינדער און אייניקלעך. ער איז געווען מפורסם אז ככל היוצא מפיו יעשה, הונדערטער נסים גלוים ווערט נאך עד היום דערציילט פון אים ביי די אידן פון יענער אומגעגנט. עס איז באקאנט אז הה״ק דער רבי ר׳ דוד משה מטשארטקאוו זי״ע האט אויף אים מעיד געווען: ״ר׳ דוד׳ל שיינט ארויס פון אוקראיינע!״

זיין עבודה איז געווען מיט אומבאגרייפליכע השגות. א משמש האט דערציילט אז ער פלעגט יארן לאנג נאכקוקן דעם רבי׳ן האט ער באמערקט אז דער רבי ר׳ דוד׳ל, פלעגט ״זיצן״ אויף זיין שטול האלב אויפגעשטעלט ניט צורירנדיג מיט זיין הייליגן גוף דעם שטול... א זעלטנהייט איז אויך געווען זיין שווייגעניש, ווי זיין הייליגער זון כ״ק מרן זי״ע האט געזאגט: ״דער טאטע האט געהארעוועט א יאר 70 אז מ׳זאל נישט האבן פון וואס צו פארציילן...״ אגב, ס׳איז באוואוסט די הוספת קדושה על קדושתו וואס ער האט געמאכט אלץ הכנה גאנצע 10 יאר אריידער כ״ק מרן אדמו״ר זי״ע איז געבוירן געווארן. און פארצייטישע חסידים פלעגן אויף אים באמערקן: דאס איז א אב מלאכה...

די אלע באקאנטע ענינים קומען יעצט אויפן געדאנק פארענדיג צום ביה״ח, די שטורמישע הרגשים וואקסען פון מינוט צו מינוט און אט קומט מען שוין אן. דער בית עלמין איז א פולשטענדיג-אפגעהיטענער בית עלמין. מען ווייזט אן דאס פונקטליכע ארט וואו עס איז מנוחת קדשו פון הייליגן רבי ר׳ דוד׳ל, [אגב, אין דעם זעלבן אהל איז אויך מנוחת קדשם פון הרה״ק רבי משה דן מסקווירא, און אויך צוויי קינדער פון הרה״ק רבי יעקב יצחק ממקארוב זכותם יגן עלינו] לויט די אומשטענדן וואס די אהלים אין אלגעמיין זענען נישט געגוג גרויס צו אקאמאדירען אויף איינמאל אזא ריזיגן ציבור, גייט דער עולם דורך אין א רייע און מען צינדט א ליכטל, לויט ווי עס איז פון פאראויס אויסגערעכנט געווארן. באלד הערט זיך א שלוכצענדיג געווויין פון דעם ריזיגן ציבור. עס ווייגען יעדע׳ס ״פעקלעך״, אידישע קינדער זענען אנגעלייגט עס פאדערן זיך ישועות און רפואות אין אלע זייטן.

עס דויערט נישט לאנג, דער רבי שליט״א קומט אן צום אהל, ער טוט זיך אויס די שטיוול אידער ער גייט אריין אין דעם הייליגן ארט, אזוי ווי עס איז דער מנהג, [דאס זעלבע איז אויך געווען איבעראל] און גייט אריין צוזאמען מיט די קינדער און א מנין מקורבים. דער עולם שטעלט זיך ארום דעם אהל, וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, הערצער פלאטערן און דאס התעוררות דערגרייכט די העכסטע אקטאווע. דער רבי שליט״א הייבט אן צו זאגן די טשערנאבלער קאפיטלעך און עס הערט זיך איבער דעם גאנצען שטח אויף א מיקראפאן, דער עולם זאגט מיט און עס גיסן זיך טייכן טרערן.

מען פארענדיגט די מזמורי תהלים און קדיש, מ׳מאכט די הקפות זאגענדיג אנא בכח, דער רבי שליט״א שטייט ביים טיר פון אהל פון זיין הייליגן זיידן, וועמענס נאמען

ער טראגט, און ער נעמט קוויטלעך פונעם גאנצען עולם, וועלכע גייען דורך אין א רייע כבקרת רועה עדרו. ער ליינט די קוויטלעך און פון צייט צו צייט נעמט ער דעם גאנצען פאק און טראגט עס אריין אין אהל וואו ער לייגט עס צוקאפענ׳ס פון דעם הייליגן זיידן ז״ע.

איידער מען האט פארלאזט דאס הייליגע מקום איז זיך דער רבי שליט״א מתייחד אין אהל אויף עטליכע מינוט איינער אליין און דערנאך איז ער צוגעגאנגען אויך צום קבר פון זיינע הייליגע פעטער׳ס הרה״צ מוהר״ר מאטיל ז״ע און הרה״צ מוהר״ר שלמ׳קע ז״ע, עלטערע ברידער פון כ״ק מרן דער רבי ז״ע, און געזאגט דארט עטליכע קאפיטלעך תהלים.

ביים ציון הק׳ פון כ״ק מרן אדמו״ר מהר״ד זצ״ל אין קיעוו.

אייגנטליך האט מען זיך יעצט גאראכטען צו פארען קיין אנאטיווקע וועלכעס געפינט זיך נעבן קיעוו און עס וואלט איינגעשפארט צייט און טלטול הדרך, אבער צוליב אומגעראכטענע אומשטענדען האט מען עס געמוזט ענדערן. עס איז געקומען צו פארען א שליח, איינער פון די ספעציעלע עסקנים גראד יעצט פון טשערנוביל, און געמאלדען, אז צוליב די ספעציעלע באגרעניצונגען אין טשערנאבל, אלס א מיליטעריש זאנע, וועט נישט זיין מעגליך אריינצופארען אין שטאט נאר ביז באשטימטע נאכמיטאג שעות. דאס האט געברענגט אן ענדערונג אין פלאן און מען האט זיך באשלאסען צו פארען תיכף קיין טשערנאבל.

עס זאגט זיך גרינג "קיין טשערנאבעל". טשערנאבעל, ווי באקאנט, איז געווען אין די וועלט נייעס ווען דער אטאמישער רעאקטאר האט דארטן אויפגעריסן מיט עטליכע יארן צוריק, און עס איז נישט אזוי גרינג אנגעקומען צו קענען אריינפארן אויף טשערנאבעל. אבער מען האט פילע נישט גרינגע זאכען באוויזן ביי דער נסיעה, איז דאס געווען איינס דערפון.

דער נאמען טשערנאבל גיט א טיאקע אין הארצן פאר יעדן חסיד'ישען איד, כ"ק מרן דער רבי שליט"א איידער ער איז אריינגעגאנגען מתפלל זיין אויפן ציון פון הייליגן מאור עינים זי"ע, זאגט ער נאך בשם חסידים, אז דערפאר הייסט די שטאט "טשערנאביל", ווייל "טשערנא" איז דער טייטש אויף רוסיש, שווארץ, און "ביל" איז דער טייטש "ווייס", ד.ה. אז מ'איז געפארן קיין טשערנאביל אינגאנצן א שווארצער ר"ל (מיט שלעכטע מעשים ר"ל), איז מען צוריק געקומען א גאנץ ווייסער. די צדיקים האבן גערייניגט.

טשערנאבל איז די שטאט אין וועלכען עס האבן געוואוינט דריי דורות פון די הייליגע צדיקים פון דער טשערנאבלער גזע. מיר פאנגען אן מיט דעם ערשטן דור דער הייליגער רבי ר' נחום טשערנאבילער זצוקללה"ה, דער מאור עינים וועלכער איז אלס יונגערמאן נאך געפארן צום הייליגן בעש"ט, און איז פארעכנט צווישן זיינע גרויסע תלמידים. דער בעש"ט הק' האט אויף אים געזאגט: "דער ליטוואק וויל צוגנב'ענען דעם גאנצען עולם הבא"... [מיט זיינע מעשים טובים].

שפעטער איז ער געווארן פון די גדולי תלמידי מרן המגיד דער רבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, דער גרויסער מגיד זי"ע האט אויף אים סומך ידו געווען און אים אריינגעבלאזן אין הארץ א פייער פון תורה וקדושה און אים באפוילן עס צו פארשפרייטן אויף דער וועלט. ער איז עס געווען דער וועמען די הייליגע חבריא קדישא האבן געוואלט ממנה זיין אלס דער איינציגער ממלא מקום נאכן הסתלקות פונעם הייליגן מגיד, און צוליב א זייטיגע סיבה איז עס נישט צושטאנד געקומען.

צדיקים פלעגן אנרופן דעם מאור עינים מיטן נאמען: "בעש"ט קטן", אויך האט מען אים באַ'טיטול'ט מיט דעם אויסדריק: "פקידא בגו צדיקיא" ד.ה. א האר צווישן די צדיקים.

דאס הייליגע ספר "מאור עינים" איז פון די אנגענומענסטע ספרים אין די חסיד'ישע וועלט. ביי חסידים ווערט עס באטראכט ווי דער שולחן ערוך פון חסידות. עס איז באקאנט אז איידער מען האט געדרוקט דאס ספר, האט מען פאר אים פארגעליינט דאס גאנצע ספר, און די ד"ת וואס ער האט געדענקט, האט ער געהייסן ארויסנעמען, און דאס וואס ער האט נישט געדענקט, האט ער געלאזט דרוקן, זאגענדיג דערויף: אז עס איז געווען דערביי שכינה מדברת מתוך גרונו!

עס איז באקאנט אז דער הייליגער ריזשינער האט געזאגט, אז: אין דעם ספר מאור עינים, קען מען מאכען אויף יעדן וואַרט א גאנץ ספר. און בשעת וועט מען האט געדרוקט דאס ספר, האט דער הייליגער לעכעוויטשער אויסערגעוועניליך משתוקק געווען דערצו, און ער האט זיך נישט געקענט דערוואַרטען ווילאנג עס וועט אינגאנצען פארטיג ווערן, האט מען אים געברענגט פון דרוקעריי יעדעס בלעטל וואס עס איז פארטיג געווארן און ער האט באצאלט פאר יעדן בלעטל, א גאנצען רענדל! וועז דאס ספר איז פארטיג געווארן האט ער עס אהינגעגעבן פארן איינבינדער זאגענדיג דערבייַ אז: ער זאל שטארק אכטונג געבן דערויף, ווייל עס איז אים באליבט אזוי ווי דאס שווארץ אפעל פון אויג! און דערנאך האט ער צוגעלייגט: "נאכמער ווי דאס אויג אין קאפ!

כ"ק מרן דער רבי זי"ע האט געזאגט, אז: אין מאור עינים פארשטייט יעדער איינער לויט זיין השגה. ווי אויך האט זיך דער רבי זצ"ל אויסגעדריקט אז: "די ספר תולדות און מאור עינים זענען כלי ראשון לחסידות, און די כלל איז אז כלי ראשון מבשל"!

דעם הייליגן רבי ר' נחום'ס זון איז געווען דער הייליגער טשערנאבלער מגיד, דער רבי ר' מאטעל'ע טשערנאבלער זי"ע, אויף וועמען זיין הייליגער זון, דער טריסקער מגיד זי"ע זאגט עדות, אז: זיין גוף איז געווען אזוי ווי א נשמה, און זיין נשמה איז געווען אזוי ווי די בחינה פון א נשמה לנשמה. און דער הייליגער ריזשינער האט זיך אויסגעדריקט אויף אים: אז צדיקים וואלטן זיך געוואונטשען צו האבן אזא נשמה ווי זיין גוף.

די חסיד'ישע מסורה דערציילט אז זיין נשמה איז געגעבן געווארן במתנה צו זיין הייליגן טאטען, פון דעם גרויסן מגיד פון מעזריטש זי"ע, ווייל ער האט אים מהנה געווען מיט א געוויסער זאך, און ער האט אים עדות געזאגט אז אזא נשמה קומט אראפ נאר איינמאל אין טויזנט יאר.

עס איז באקאנט אז ער איז געווען דער פארזארגער פון די ל"ו צדיקים, און ער האט געוואוסט פון זייערע באהעלטעניש'ן. און דער הייליגער שר שלום פון בעלזא זי"ע האט זיך אויסגעדריקט: וועז דער טשערנאבלער מגיד וואלט געווען אין אונזער מדינה, וואלט איך געפארן צו אים כמה פרסאות

דער טשערנאבלער מגיד איז געווען דער צווייטער דור פון דער טשערנאבלער גזע, דער זון פון הייליגן רבי ר' נחום זי"ע און דער טאטע פון די הייליגע אכט קינדער, די "שמנה קני מנורה הטהורה" אויף וועלכע זיין הייליגער שוועד דער רבי ר' דוד לייקעס זי"ע האט זיך אויסגעדריקט אז: זיי זענען אין דער בחינה פון די שבטי ק-ה! און דער הייליגער בעלזער רב מהרי"ד זי"ע האט זיך אויף זיי אויסגעדריקט: "מלאכים ממש!"

די הייליגע אכט קינדער: הרה״ק רבי ר׳ אהרן מטשערנאבל זי״ע, הרה״ק רבי ר׳ משה מקאריסטשוב זי״ע, הרה״ק רבי ר׳ יעקב ישראל מטשערקאס זי״ע, הרה״ק רבי ר׳ מנחם נחום ממקארוב זי״ע, הרה״ק רבי ר׳ אברהם המגיד מטריסק זי״ע, הרה״ק רבי ר׳ דוד מטאלנע זי״ע, מרן הרה״ק רבי ר׳ איציק׳ל מסקווירא זי״ע און הרה״ק רבי ר׳ יוחנן מראחמיסטריווקע זי״ע, זענען אויפגעוואקסען געווארן ביי זייער הייליגן טאטען אין טשערנאבלער הויף, ביז אין זייערע שפעטערדיגע יארען ווען זיי האבן זיך באזעצט אין אנדערע שטעט און שטעטלעך, ווען זיי האבן אליין אנגעפאנגען צו פירן אן עדה.

דער הייליגער מגיד האט אליין עדות געזאגט: איך און מיינע קינדער זענען געקומען אויף דער וועלט, מתקן צו זיין נשמת החיים והמתים!

א מורא׳דיגע מעשה וועלכע צייגט איבער דאס הייליגקייט פון די קינדער ווערט דערציילט ווי פאלגענד: הרה״ק רבי ר׳ יוסף משה, א זון פון הייליגן אפטער רב זי״ע איז געווען אמאל אונטערוועגנס אין א קרעטשמע. פלוצלינג איז אנגעקומען א ידיעה אז הרה״ק רבי ר׳ איציק׳ל מסקווירא זי״ע איז אנגעקומען אין שטאט. דער רבי ר׳ יוסף משה האט באלד געשיקט מודיע זיין אז ער גיט אים איבער זיין אכסניא, און ער האט אים אויסערגעווענליך מכבד געווען, און ביים אוועקפארען האט ער אים געהאלפן ארויפגיין אויפן וואגן. זיינע מקורבים האבן זיך זייער געוואונדערט אויף דעם גרויסן קירבות, אין צייט וואס ער איז שוין געווען א זקן און דער רבי ר׳ איציק׳ל איז נאך געווען א יונגערמאן. האט זיי דער רבי ר׳ יוסף משה געזאגט: איך האב געהערט פון טאטען, אז ער האט אמאל שפאצירט אין עולם הנשמות און געזען אן אוצר פון נשמות וועלכע לייכטן מיט אן אויסערגעווענליכע לעכטיגקייט, האט ער זיי געוואלט נעמען, האט אים א מלאך געזאגט: שוין הונדערטער יארען וואס גרויסע צדיקים ווילן צו דעם צוקומען און זיי קענען נישט, איז ער אוועקגעגאנגען פון דארט, שפעטער ווען ער איז נאכאמאל אהין געגאנגען האט ער באמערקט אז זיי זענען מער נישט דארט, האט ער באלד געפרעגט ווער האט דאס געגומען, האט מען אים געזאגט, אז דער טשערנאבלער מגיד האט זיי געגומען, און מיט אים קען מען נישט טשעפן! האט מיר דער טאטע אויסגעפירט: ווען דו וועסט זיך אמאל באגעגענען מיט זיי זאלסטו וויסן וויאזוי זיך אויפצופירען. יעצט אז האב איך געהאט אזא געלעגנהייט, האב איך זיך אזוי אויפגעפירט מיט אזא כבוד און הכנעה.

און פון דער הייליגער גזע ציט זיך דאס מלכות טשערנאביל-סקווירא, עד היום הזה, וואס מיר האבן די זכי׳ צו זיין מקושר צו זיינע הייליגע אייניקלעך און ממשיכים, און זיך קלאמערן תחת כנפי חסותם.

מיט אזעלכע מחשבות קומען מיר אן קיין טשערנוביל, נאך א רייזע פון בערך 3 און א האלב שעה.

אנקומענדיג פאר דער שטאט האט דארט אפגעווארט א "רוסישער" קבלת פנים. עס זענען געשטאנען אויסגע׳שורה׳ט א בריגאדע פון רוסישע מיליטער אין זייערע מונדירען וועלכע האבן באוואכט דרייצען מיליטערישע באסעס. מען הייסט דעם עולם אפשטייגן פון די ציווילע באסעס וועלכע טארען נישט אריינפארען אין שטאט, צוליב חשש פון

דורכגייענדיג די "וואך-גרענץ" אריינצופארן אין דעם טשערנאביל־ער ראיאן.

ראדיאציע אנשטעקעניש, און איבערשטייגן אין די מיליטערישע באסעס. דער עולם דערוואוסט זיך אז עס איז לכתחילה געווען געפלאנט אז זיי וועלן צושטעלן נאר איין באס און טראגען דעם עולם גרופעס-ווייז, א זאך וואס עס וואלט געדויערט עטליכע שעות, און וואלט אוועקגענומען פיל פון דאס ערנסקייט פון דער שעה און א דאנק די ספעציעלער אינטערוועניץ אויף די באטרעפענדע ערטער איז געלונגען "אפצושרייען" דעם פלאן און עס פארענדערן מיט דער מעגליכסטער באקוועמליכקייט פון דרייצן מיליטערישע באסעס. [מ׳שטיינס געזאגט אויף דער רוסישער באקוועמליכקייט...]. אזוי איז מען אריינגעפארען אין שטאט, בערך א צען קילאמעטער ביז מען איז אנגעקומען קיין טשערנאבל.

אונטערוועגנס איז אנטקעגן געקומען די קאר פון דעם שטאטישען מעיאר וועלכע איז געקומען צופארען לכבודו פון רבי׳ן שליט״א, דער רבי שליט״א איז איבערגעשטיגן אין דער קאר צוזאמען מיט די גבאים און געפארען אין ריכטונג פון דעם מקום קדוש צוזאמען מיט דעם גאנצען קאראוואן.

טשערנאבעל, איז היינט כמעט א וויסטעניש. אויף מיילן ארום זעהט מען ווי עס פוסטעווען גאנצע גאסען. די ווייניגע איינוואוינער זענען ארבייטער אויפן ארט, אבער אויף די עטליכע שעה האט טשערנאבעל אויפגעלעבט, וואו אטאם וואס אטאם? טשערנאבעל האט צוריקגעמישט א בלעטל היסטאריע, וועו אזעלכע סארטען אידן האבן זיך געדרייט צווישן אירע געסלעך און געקומען שעפען יראת שמים און חסידות פון די לעכטיגע אורות וועלכע האבן באלאכטען די גאנצע אידישע וועלט פון צווישן די הייזלעך, דא ערגעץ וואו אין טשערנאבעל.

אין איינע פון די ספעציעלע "טשערנאבילער באסעס" צוהערנדיג זיך צו די אנווייזונגען פון דעם דרייוער, עס זיצן: הרה"ג ר' אברהם חיים שפיטצער (אין צענטער), פון רעכט'ס: ר' יעקב פעלדהיים, ר' יעקב מאיר שפיטצער, ר' מרדכי שווארץ, ר' יעקב צבי שווארץ, ר' אשר פעלדהיים, און ר' יעקב שפירא דער נסיעה-טשערמאן.

מען קומט אן צום אוהל אין טשערנאבעל וועלכעס איז נאר וואס פארטיג געווארן דעם זעלבען טאג. מיט א הייליג געפיל איז דער עולם אריינגעגאנגען אין דעם הייליגן אהל פון דעם בעל מאור עינים זי"ע מתפלל זיין און צינדען ליכט. דער רבי שליט"א איז געבליבן שטיין א ווייל אינדרויסן וואו ער האט געשמועסט מיט די ארטיגע עסקנים און זיי ערווועקט אויף זייער זכות פון זיך געפונען נאנט צו אזא הייליג ארט, און ארויסהעלפן אז אזא ציבור אידן זאלן קענען קומען מתפלל זיין אויף אן ארט וואס מען האט אזויפיל יארען געגארט דערויף. ער האט זיי דערביי געבעטן אז זיי זאלן האלטען א וואכזאם אויג אויף דער אפהיטונג פון דעם פלאץ.

באלד דערנאך איז דער רבי שליט"א אריינגעגאנגען אין אהל און אנגעפאנגען זאגן די "טשערנאבלער" קאפיטלעך תהלים מיט הארצרייסענדע בכיות, וואס דער עולם האט

לינקס: דער ציון פון הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע. פון דער זייט זעהט מען ווי דער עולם פארזאמלט זיך ביים ציון הק' פון הייליקן מאור עינים זי"ע.

בעת'ן תהלים זאגן ביים ציון הק' פון מאור עינים זי"ע אבי שלשלת טשערנאביל.

מיטגעזאגט און פארגאסען ימ׳ן טרערן. דער רבי שליט״א האט געמאכט הקפות זאגענדיג דערביי אנא בכח, ווי עס איז דער מנהג, און דערנאך האט ער געזאגט קדיש, און געגומען קוויטלעך און עס אראפגעלייגט אויפן ציון אין אהל.

אינעווייניק אין אוהל פון מאור עינים זי״ע. מ׳דערקענט הרב דוד טווערסקי, זון פון ראכמיסטריווקער רבי פון ירושלים.

פון דארט איז דער עולם צוגעגאנגען צום הייליגן ציון פון הרה״ק רבי אהרן טשערנאבלער זי״ע וועלכער ליגט עטליכע מעטער אפגערוקט, און וואו מען האט אויך לעצטענס געבויט אן אהל. עס איז באקאנט אז דער הייליגער רבי ר׳ אהר׳לע האט געשריבן אמאל אין א בריוו וועגן זיך זעלבסט: ״ממני יראים עליונים ותחתונים״! כ״ק מרן דער רבי זי״ע פלעגט זאגן: אז דער בעלזער רב מהרי״ד זי״ע, וועלכער פלעגט רעדן פון רבי ר׳ אהרן מטשערנאבל, [ער איז געווען דארט אן אייידעם] איז געווען ״דא לדא נקשן״. עס איז באקאנט אז נאכן פטירה, וועלכן מ׳האט שוין געהאלטן פאר סתימת הגולל, האט זיך דער בעלזער רב ר׳ ישכר דוב זי״ע זיך אריינגעווארפן אין אפענעם קבר אריין, און געזאגט, ער וויל כאטש נאך איינמאל זעהן זיין הייליגע צורה.

דער רבי שליט״א האט געזאגט תהלים ביים הייליגן ציון און דערנאך אויך צוגעגאנגען אין דעם זעלבן אהל צום ארט וואו עס איז אויך דער מקום מנוחת קודש פון זיינע הייליגע קינדער הרה״ק רבי ישעי׳ משולם זוסיא און הרה״ק רבי ברוך אשר זי״ע, און אויך ביי זיי געזאגט עטליכע קאפיטלעך תהלים.

דער ניי אויפגעבויטער אוהל פון ר׳ אהרן טשערנאבילער מיט זיינע קינדער זי״ע.

דער ארכיטעקט פון די ניי-געבויטע אוהלים מר. ארנאלד ערקלערט פאר די ארבייטער אין טשערנאביל דעם באדייט פון דער נסיעה פון די אמעריקאנער געסט.

אויפן וועג צוריק פון אהל האט די שיירא אפגעשטאטעט א באזוך אין דעם ביהמ״ד וועלכעס איז געבויט געווארן דורך הרה״ק רבי אהרן מטשערנאבעל זי״ע. די חסיד׳ישער מסורה דערציילט אז ער האט אכטונג געגעבן אז דאס ביהמ״ד זאל געבויט ווערן אויסשליסלין נאר דורך אידן.

נאך גרויס שתדלנות ווערט ערלויבט אריינצוגיין אין דעם הייליגן בנין, היינט געפינט זיך אין איר דער ביורא פון דער מיליטערישער סטאציע. דער עולם גייט אריין נאר אין די פאדערשטע צימערן. דער רבי שליט״א גייט אריין ביז אינווייניג אין גרויסן ביהמ״ד וואו ער זאגט עטליכע קאפיטלעך תהלים אויף דעם ״מקום שהתפללו בו אבותי״.

ביים ביהמ״ד פון הרה״ק ר׳ אהרן מטשערנאביל.

פארן אוועקפארען איז דער רבי שליט״א צוגעפארען צום מעיאר פון דער שטאט איבערגעבן א בקשה אז מען זאל אכטונג געבן אויף די מקומות הקדושים און זיי אפהיטען בכבוד. לויט דעם איצטיגען נעבעכדיגן מצב פון דער שטאט איז שווער פאראויסצוזאגען איר צוקונפט, און דערפאר איז עס העכסט וויכטיג געווען צו פארזיכערען אז דער מקום מנוחת עצמות קדושות זאל געהאלטען ווערן לויט דעם מעגליכען כבוד. די בקשה איז אויפגענומען מיט קעגנזייטיגע פארשטענדעניש, און א דאנק געווייסע מעדיצינישע און מאראלישע הילף וואס עס איז צוגעזאגט געווארן ארויסצוהעלפן פאר די פארוואונדעטע פון דעם אטאמישן עקסידענט, איז האפענטליך געלונגען אויסצופועלן די מאקסימאלסטע שמירה אויף די קברי צדיקים.

די שיירא פארלאזט טשערנאבל צום ריכטונג קיין אנאטובקע דאס ארט וואו עס געפינט זיך דער ציון פון הרה"ק דער טשערנאבלער מגיד זי"ע, דער בעל הילולא פון דעם זעלבן טאג. ווי שוין פריער דערמאנט איז אייגנטליך אנאטיווקא נישט וויט פון קיוב און עס וואלט געווען פיל גרינגער צו גיין קודם אויף אנאטיווקע און דערנאך אויף טשערנאבעל, אבער צוליב די ספעציעלע אומשטענדן פון טשערנאבל האט מען עס געמוזט אזוי אויסשטעלן צו זיין אינמיטען טאג אין טשערנאבעל און ערשט דערנאך צוריקפארען אויף אנאטיווקע.

א "פאנד" פושקע איז אויפגעשטעלט געווארן דורך דעם טשערנאבילער שטאט-ראט, וואו די "אמעריקאנער" זאלן ביישטייערן.

מען לאזט זיך ארויס אויפ'ן וועג קיין אנאטיווקא צום הייליגן ציון פון טשערנאבלער מגיד. דאס הארץ איז פול מיט הייליגע געדאנקען, מען ווייסט אז דא קומט מען אן צו איינע פון די קלימאקסן פון אונזער נסיעה, צו האבן די גרויסע זכי' עולה רגל זיין בו ביום פון דער הילולא פון דעם צדיק, אזוי ווי מען האט עס נעכטן ביינאכט געהערט פון רבי'ן שליט"א, די פלאם-פייערדיגע ווערטער פון התבוננות איידער מ'קומט צו צו די מקומות הק'.

ביי חסידים לעבט די הרגשה פון השגחה פרטית אויף יעדער געשעעניש, און אויך דא איז געווען אן איבערצייגט געפיל אז דאס שפעטיגונג איז געווען לטובה. עס איז דאך באוואוסט אז ביי א יומא דהילולא איז דער מנהג רבותינו הקדושים נ"ע צו פראווען די סעודת הילולא פון פארנאכט אין דער נאכט אריין צום צווייטן טאג, צו ווייזן אז אזוי ווי ביי קדשים גייט די נאכט נאכן טאג אזוי איז אויך מיט דער קדושה וואס ציט זיך פון די הילולא. זי ציט זיך אויפ'ן אנדערן טאג. האט זיך טאקע בהשגחה געפירט אנצוקומען קיין "אנאטעווקא" צום ציון הק' פון דער רבי ר' מאטעלע, דעם טשערנאבילער מגיד זצוקללה"ה זי"ע, ממש פארנאכט און זיך אויפהאלטן טאקע ביז אין די נאכט אריין.

[אגב, איז כדאי דא צו באמערקן אז אין רוסלאנד פאלט צו די נאכט גאר שפעט, ערשט ארום 11:00 אזייגער איז דער זמן מעריב].

דער ציון המצוינת פון הייליגן טשערנאבלער מגיד איז געווען אנגענומען ביי חסידים, ווי "מירון", דער הייליגער ציון פון התנא אלקי ר' שמעון בר יוחאי. די יארצייט פאלט אויס אין די דריי טעג פון די יומא דהילולא פון רשב"י - ל"ה בעומר. און זיין זון הה"ק רבי דוד'ל טאלנער זי"ע פלעגט פראווען די סעודת הילולא פון ל"ג בעומר, אין ל"ה בעומר. דערצו פלעגט ער זינגען דעם פזמון פון "בר יוחאי". אנשטאט בר יוחאי פלעגט ער זאגן "בר נחמני", מיינענדיג דערביי דעם טאטן, דער רבי ר' מאטעלע, דער זון פון דער רבי ר' נחום. כ"ק מרן דער רבי ר' יצחק'ל מסקווירא האט אויך אמאל בשעת'ן פראווען די סעודת הילולא אין טאטנ'ס יארצייט געהייסן זינגען בר יוחאי, און ער האט זיך דערביי אויסגעדריקט: אז דער טאטע איז בבחינת רבי שמעון זענען מיר דאך בבחינת רבי אלעזר בריה...

פארוואס איז דער הייליגער מגיד באהאלטען אין אנאטיווקע? די חסיד'ישע מסורה דערציילט וועגן דעם פאלגענד: דער טשערנאבלער מגיד איז געפארן פון טשערנאבל קיין קיוב צו א גרויסן פראפעסאר זיך היילן, אונטערוועגנס האט זיך פארערגערט זיין מצב, און זייענדיג אין אנאטיווקע, וועלכע איז א קליין דערפל נישט ווייט פון קיוב, איז ער נסתלק געווארן. האט מען באשלאסן איהם צו באהאלטן דארט לויט ווי מען האט זיך דערמאנט, אז מיט יארען פריער איז ער אמאל דורכגעפארן דאס דערפל און זיך אויסגעדריקט: דא איז גוט צו שלאפן, דא קלינגען נישט די גלעקער! [אין אנאטיווקע איז נישט געווען קיין קירכע] האט מען געזען אין דעם אז זיין הייליגער רצון איז געווען צו ליגן אין אנאטיווקע, האט מען אזוי געטאן און אים נישט צוריק געטראגן קיין טשערנאבל לקבורת אבותיו.

א צווייטע גירסא דערציילט אז ער האט זיך אמאל אויסגעדריקט: איך וועל מיך פארקלייבן אין א קלייןווינקל, קיינער וועט מיך נישט אנקוקן.

מ׳קומט אן צום הייליגן ארט. מ׳דערמאנט זיך וואס כ״ק מרן דער רבי זי״ע האט געזאגט וועגן דעם הייליגן ארט: ״דאס ארט האט דאך אזוי געלויכטן״... א ציטער נעמט דורך די ביינער: אוי, המקום אשר אתה עומד עלי׳ אדמת קודש הוא. עס דערמאנט זיך די עובדא אז דער רבי ר׳ דוד׳ל האט געשיקט א שליח צו דעם מקום קדוש איידער ער האט חתונה געמאכט איינעם פון זיינע זין, האט ער אנגעזאגט דעם שליח: דו זאלסט רעדן צום אים אזוי ווי מען רעדט צו א חי, און זאג איהם אז איך לאדן אים צו דער חתונה! עס איז אויך באקאנט אז דער הייליגער ריזשינער זי״ע האט געגעבן א נאמען פאר זיין זון דער הוסיאטינער זי״ע ״מרדכי״ אויפן נאמען פון הייליגן רבי ר׳ מאטעלע, וועלכן ער האט נאך געלעבט, זאגענדיג דערבייי: ״דער פעטער איז שוין נישט אויף דעם עולם עטליכע יאר״, מיר האבן נישט קיין באגריף אין אזוינע דיבורים.

דער ניי אויפגעבויטער אוהל פונעם הייליגן טשערנאבילער מגיד זי״ע אינעם דערפל ״אנאטעווקע״.

עס איז שוין געווען בערך 10:00 פארנאכטס, וועלכן מען איז אנגעקומען צום אהל וועלכעס איז דער איינציגסטער פארבליבענער זכר פון דעם בית עלמין דארט, אויף ווי ווייט דאס אויג זעהט איז עס א ריזיג פעלד און א ליידיגער שטח. עס איז דאס ארט וועלכעס מען האט אזוי וואונדערליך געטראפן מיט אזא זעלטענער השגחה פרטית [זעה פונקטליך אין צווייטן קאפיטל] און די געפילן פון ציבור גרייכן דעם קלימאקס. אנאטיווקע איז דאס ארט אויף וועלכען מען קען זיך אויסדריקען ״כי שם לבבינו שואף״ אנאטיווקע איז דער נאמען פון וועלכען מען האט געערעדט אלע יארען מיט אזויפיל בענקשאפט און נאסטאלגיע. כ״ק מרן דער רבי זי״ע אלעמאל וועלכן ער האט דערמאנט דאס ארט, פלעגט ער עס באטאנען מיט א באזונדערע תנועה: ״אזא לעכטיגקייט! אזא

לעכטיגקייט!" און אצינד האט מען די זכיה צו זיין אין אירע ד' אמות. אלע געפילן הייבן זיך.

כי המקום אשר אתה עומד עליה אדמת קודש הוא.

די געפילן הויבן זיך הויך הויך איבער אלע גרעניצן. דער עולם איז הייס מתפלל, מ'זאגט די טשערנאבלער קאפיטלעך, און די טרערן גיסן זיך און מישן זיך אויס צוזאמען מיטן גאס רעגן וואס לאזט זיך אראפ, און עס דוכט זיך אז די הימלען וויינען מיט. דער עולם גיט ארויס די אנגעזאמעלטע געפילן ווען מען ברעכט אויס ספאנטאניש דעם באוואוסטען ניגון אויף דעם פיוט "הזכירו" מיט דער בקשה "יזכור אהבתם ויחיה זרעם שלא תאבד שארית יעקב..."

בשעת מעשה נעמט דער רבי שליט"א קוויטלעך פונעם עולם שטייענדיג ביי דער טיר פון דעם הייליגן אהל. מען פארענדיגט דעם ערשטן ניגון און מען הייבט אן זינגען "בר יוחאי" לויט דער פריער דערמאנטע חסיד'ישע מסורה, צולייגענדיג אויך דעם "בר נחמני". מען זינגט אויך ואמרתם כה לחי און מען חזר'ט איבער אומצאליגע מאל דעם חרוז "תורתו מגינת לנו היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדינו", און דערנאך לאזט מען זיך ארויס אין א פלאמפייערדיגע חסיד'ישע רקידה'לע.

נאך די הייסע תפלות אין אנאטעווקע אינעם טאג פון יארצייט. חסידים אין א פייערדיקן טאנץ ווי ס'איז געווען איינגעפירט משנים קדמוניות.

ביים סוף האט זיך דער רבי שליט"א איינגעשפארט אליין אין אהל ווען דער עולם שטייט אינדרויסן מיט א הייליגן ציטער. און מיט געהויבענע געפילן פארלאזט מען דאס ארט.

אנאטיווקע, איז געבליבן איינגעבאקען ביי אלע מיטפארער. עס איז געווען א מורא'דיגע הרגשה פאר די אלע וועלכע האבן געהאט די זכיה צו זיין דארט. און ווי עס האט באמערקט א חסיד'ישער יונגערמאן מיט ברען: "מיר האבן זיך געשפירט מיט א נאנטקייט ווי ביי א טאטען..."

עס איז שוין שפעט ביינאכט, דער היינטיגער טאג איז רייך מיט אירע געשעענישן און מיט הימלישע געפילן לאזט מען זיך "אהיים" צום "האטעל" וואוהין מען קומט אן שפעט נאך האלבע נאכט, און אויף ווען מען רישט זיך שוין צו גיין לייגן שלאפן האט שוין דער זייגער געוויזן 3:00.

מיטוואך צופרי:

טראץ וואס עס איז שוין געווען נענטער צום טאג ווי צו דער נאכט ווען מען האט זיך געלייגט שלאפן, האט דער הויך הילכער געווקט דעם עולם אום 6:30 צופרי. מ'איז געגאנגען אין מקוה און געדאוונט שחרית. און עס איז געווען בערך האלב נאך ניין פארמיטאג ווען מען איז ארויסגעפארען ווייטער אויפן וועג. יעצט איז דער ציל די שטאט קאריסטשאב, דארט איז דער ציון פון הרה"ק רבי משה'לע קורשאווער א זון פון דעם טשערנאבלער מגיד, א ציון וואס איז געטראפן געווארן ממש אין די לעצטע עטליכע טעג איידער מען איז ארויסגעפארען.

אויפ'ן רבי'ן ר' משה, האט דער רבי ר' ברוכ'ל מעזשיבוזשער זי"ע עדות געזאגט נאך אלס יונג קינד: ער איז ווי אן ערדענע פארקישקע [ד.ה. א ערדענער אויוון וואס אינווייניג איז דא שטיקער פייער און גליהענדע קוילן און פונדרויסן ווען מען כאפט עס אן איז עס קאלט און מען דערקענט גארנישט]. אזוי איז ער טאקע געווען זיין גאנץ לעבן אויסבאהאלטן און זיך געפירט מיט גרויס ענוות ופשטות. ס'ווערט דערציילט: אמאל איז א איד געווען אין אן עת צרה, איז ער אריין אין ביהמ"ד זוכן דעם רבי'ן ר' משה. דער איד האט פערזעגליך נישט געקענט דעם רבי'ן, אבער ער האט געהערט פון זיין ענוות'דיגע הנהגה. אריינקומענדיג אין ביהמ"ד זעט ער פאר זיך א צעבראכענעם איד זיצן אונטן אויף א באנק, טיף אינגעבויגן און קוקט אריין אין א ספר. גייט ער צו צו אים און פרעגט אים צו ער קען אים אנווייזן ווער דער רבי איז. פרעגט אים דער רבי וואס ער וויל. פארשטייט שוין דער איד אז ער האט דא טאקע דעם רבי'ן אליין פאר זיך, און הויבט אן צו ווינען און דערציילן אים זיין געשיכטע. אבער דער רבי האקט אים איבער און זאגט אים: "וואס ווילט איר פון מיר, איך קען גארניט", דער איד איז נישט געווען

קיין בטלן, און ער רופט זיך אן צום רבי׳ן: ״אויב איר קענט באמת ניט, האב איך צו אייך גארניט, אבער טאמער קענט איר יא, נאר איר ווילט ניט, בין איך אייך ניט מוחל בזה ובבא.״ אפזאגנדיג די ווערטער, איז ער ארויסגעלאפן פון ביהמ״ד. דער רבי האט באפולן אים צוריק צורופן, און זאגט צו אים: נו, דערצייל מיין קינד וואס ס׳קוועטשט דיך! און דער איד האט טאקע גהאט א ישועה.

זיין ברודער הה״ק ר׳ יוחנן׳טשע ראכמיסטריווקער זי״ע, האט געזאגט אויף אים: נאך דעם טאטנ׳ס הסתלקות האבן זיך די ברודער צעטיילט מיטן טאטנ׳ס (המגיד מטשערנאביל) מדות, דער ברודער ר׳ משה קריסטשאוער האט גענומען דאס גארניט... זיין ברודער הרה״ק רבי איצי׳קל סקווערער האט זיך אויסגעדריקט אויף אים נאך זיין הסתלקות מיט דעם לשון: ״אחי הידוע בענותנותו הגדולה, משה עבד ה׳״.

אויף א ברייטן שאסיי אין קאריסטשאוו, וואו עס ליגט הרה״ק ר׳ משה קאריסטשאווער זי״ע.

אנקומענדיג אין שטאט האט מען נישט געקענט פארען ביז צום ציל, ווייל מען האט גהאלטען אינמיטן פארעכטן די וועגן, איז דער עולם אראפ פון די באסעס און מארשירט צופיס א מהלך רב. עס איז גענוען א הערליך בילד צו זען הונדערטער אידן מיטן גאנצען חסיד׳ישען לבוש מאכען אזא שפאציר איבער די רוסישע גאסען. ענדליך, עס איז שוין צוועלף מיטאג, קומט מען אן צו א הויף וועלכעס שטייט אין א ווינקל ביי א גאס, דארט האט א עלטערע איד אנגעווייזן דעם הייליגן ארט, מיט די ספעציעלע אינסטרומענטען האט מען אויפן ארט פעסט געשטעלט פונקטליך וואו עס איז דער ציון המצויינת קודש הקדשים פון דעם הייליגן רבי ר׳ משה׳לע. דער רבי שליט״א גייט אריין

אינווייניג און הייבט אן צו זאגן א טייל פון די טשערנאבלער קאפיטלעך תהלים, דער פארזאמלטער עולם זאגט מיט פונדרויסן פון הויף און מען קלאפט אן אין די שערי שמים.

דא קומען אונטער עטליכע עלטערע אידן, און זעענדיק דעם עולם צעווייענען זיי זיך, זיי האבן שוין לאנגע יארן נישט געזען אזוי פיל "היימישע אידן". זיי באווייענען דעם מצב. ס׳איז ניטא מער ווער ס׳קען דאוונען! דער רבי שליט"א וויל איינעם פון די אידן געבן געלד, אבער ער וויל נישט נעמען, צי וואס - פרעגט דער איד - צדקה גיט מען קבצנים. מיר זענען אלע "נגידים" און געלד דארף איך ניט! אבער רבי - צעשרייט ער זיך ווי נישט מיט זיין קול - גיט מיר א יארמולקע פאר מיין אייניקל!...

א אלטער קורסטשאווער איד ווערט צוגעברענגט צום עולם.

די הארץ-פארווייטאגטע בקשה פון דעם איד האט אלעמען ווי עלעקטריזירט. אט שטייט א איד, וועלכער האט קיין פיצל אינטערעס צו פארבעסערן זיין גשמיות׳דיגן מצב, אלע ווייסן מיר דאך ווי אזוי דאס גשמיות זעט אויס דארט, פון דעסטוועגן איז ער צופרידן, ער זאגט זיך אפ פון נהנה זיין פון מתנות, זיין אייניציגער באגער איז: א יארמולקע פאר זיין אייניקל!... הוי מי כעמך ישראל...

אינצווישן האבן זיך פארזאמלט נאך עטליכע אידן. מ׳האט זיי אנגעטאן תפילין, געגעבן זיי יארמולקעס און טליתים קטנים. א טייל אידן האבן ממש געווויינט פאר שמחה מיט אט די תשמישי קדושה. זיי האבן זיך הארצרייסנדיק געבעטן צו קומען אפטער. "איר בלאזט אריין אין אונז א שטיק לעבן" - האבן זיי אונז געזאגט.

וויבאלד דער באזוך אין קאריסטשאב איז געווען אן אומגעראכטענער, ווי פריער דערמאנט אז דער ציון איז געפונען געווארן קורץ איידער דער נסיעה, איז עס נישט געווען פון פאראויס איינגעמאלדען און דערפאר איז דער שטאטישער מעיאר געקומען צו גיין מיט אן אויפברויז. ס׳האבן אים אלארמירט די שכנות׳דיגע גוים. מ׳האט זיך דערשראקן פאר דער אידישער אינוואזיע... אבער ס׳איז מקוים געווארן ״וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך ויראו ממך״. דער מעיאר זעענדיג אזא קיבוץ אידן מיט׳ן רבי׳ן בראש, האט ער זיך שטארק אנטשולדיגט פארן קומען מיט מיליציע. אדרבה ער האט גאר אויסגעדריקט גרייטקייט צו ערלעדיגן דעם אוהל, ווי ס׳פאסט זיך פאר דעם כבוד פון דעם גרויסן הייליגן ״יעוורעיסקי ראבין״...

דער עולם הערט צו אן אינטערעסאנטן שמועס פון דעם אלטן קורסטשובער איד מיטן רבי׳ן שליט״א.

אן אלטער איד פון איבער די נייניציג זעהט דאס בילד פון הונדערטער אידן מיט בערד און פיאות און א חסידי׳שער רבי אין שפיץ, און ער הייבט אן צו ווייזן ווי א קינד: ״איך דאנק דיר ג-ט אין הימל אז דו האסט מיר נאך געגעבן די זכיה צו זעהן אזא בילד מיט מיינע אייגענע אויגן.״

און די טרערן זיינע ברענען ווי פייער, עס איז די טרערן פון גאנצען פארשטויסענעם רוסישען שבט.

☆ ☆ ☆

פון דארט פארט מען קיין פולנאה. א נאמען וואס דערמאנט די ערשטע ליכטיגע ווינקלען פון די גדולי ומאורי החסידות. איז דאך דער הייליגער תולדות יעקב יוסף, דער גרויסער תלמיד פון בעש״ט הקדוש און דער מחבר פון דעם ערשטן חסיד׳ישן ספר, דאך געווען דער מגיד אין פולנאה. כ״ק מרן דער רבי זי״ע האט זיך אמאל אויסגעדריקט: אינדערהיים, א יונגערמאן וואס האט נאר געהייסן אביסל א חסידישער יונגערמאן, האט געהאט א גוטע ידיעה אין די ספרי התולדות...

דער ציון הקדוש פון הרה״ק בעל תולדות יעקב יוסף זי״ע אין פולנאה.

עס איז שוין נאנט צו פיר נאכמיטאג וועז מען קומט אן צום בית החיים, עס געפינט זיך דארט דער ציון פון הייליגן תולדות און אויך פון הרה״ק רבי לייב מוכיח, איינער פון די גרויסע תלמידי בעש״ט. עס איז שווער צו שילדערן די הרגשים וואס מען שפירט שטייענדיג אין שאטען פון אזעלכע מקומות הקדושים.

דער בית החיים אין פולנאה געפינט זיך אין הויף פון אן ארטיגן גוי, גראדע אן ארנטליכער, ער גיט אכטונג אויף דעם הייליגן ארט מיט כבוד. דער בית החיים איז נאך אין גאנץ א נארמאלען צושטאנד, און מען זעהט נאך דארט אור-אלטע מצבות. דער גוי, דער אייגנטימער, האט מיטן גרעסטן רעספעקט געלאזט די שיירא אריינגיין אין דעם בית החיים און אפילו דערלאנגט נאכדעם וואסער אויף צום וואשן די הענט.

אגב, אין פולנאה איז דא געוויסע מיספארשטענדעניש אין צוזאמענהאנג מיט דעם ארט פון מנוחת כבודם. פארפירערישע אינפארמאציעס פון ארטיגע איינוואוינער האבן

אנגעוויזן אויף די נישט ריכטיגע פלעצער, אבער א דאנק דאס אימערמידליכע נאכגיין די פונקטליכע פלעצער, דורך די עסקנים, האט מען באוויזן בעזהי״ת צו טרעפן די הייליגע ציונים מיט דער גרעסטער מאס פונקטליכקייט.

תפלה זאגן אין פולנאה.

מען פארט ווייטער.

☆ ☆ ☆

יעצט קומט אן די שיירא קיין שפיטיווקע, דא ערגעץ וואו דארף צו זיין דער ציון פונעם הייליגן רבי פנחס׳ל קארעצער זי״ע, ליידער ווייסט מען אבערר נישט פונקטליך וואו. פון דעם ביה״ח איז דא א שוואכער זכר, מען ווייסט נאר בערך וואו עס האט געדארפט זיין. דער רבי שליט״א איז צוגעגאנגען און געזאגט א קאפיטל תהלים און דער עולם האט מיטגעזאגט אויף די באסעס מעורר צו זיין רחמי שמים נאנט צום ציון פון דעם מלאך ושרף וועלכער האט עדות געזאגט אויף זיך אז זיינע תפלות גייען ארויף גראד צום באשעפער אן דער פארמיטלונג פון א מלאך אדער שרף, און מען וויל האפן אז אויך יעצט וועט ער מעורר זיין רחמי שמים פאר די וועלכע זענען געקומען מתפלל זיין אויף זיין קבר, און פאר דעם גאנצען כלל ישראל.

☆ ☆ ☆

פון דארט פארט דער גאנצער קראוואן קיין אוסטרהא, וועלכע איז געווען אין אלע דורות אן עיר ואם בישראל און די דורשי רשומות האבן איר באצייכנט אלס "אות-תורה". אוסטרהא איז אויך היינט א שיינע שטאט מיט א גרעסערע צאל איינוואוינער, צווישן זיי א באדייטענדער צאל אחינו בני ישראל. אין אוסטרהא שטייט נאך אויך דאס ביהמ"ד פון דעם הייליגן מהרש"א, וואו ער האט געלערנט און געשריבן זיינע הייליגע חיבורים וועלכע דערלייכטען די אויגן פון יעדן איד וואס לערנט א שטיקל גמרא. מען מאכט דעם ערשטן אפשטעל מיט דער האפענונג צו קענען אריינגיין, אבער דאס ביהמ"ד איז היינט אן ארט וואו מען מאלט מעל, און דערפאר האט מען נישט אריינגעלאזט אהין יעדן איינעם צוליב געזונטהייט אורזאכען, עס גייען אריין נאר דער רבי שליט"א און עטליכע באגלייטער, און מען זאגט דארט עטליכע קאפיטלעך תהלים.

דער שול פון הייליגן מהרש"א אין אוסטראה, וואו ער האט פארפאסט זיין חיבור אויף ש"ס.

מען פארט ווייטער צום ביה"ח. מיר רופן עס בית החיים, אבער עס טראגט שוין היינט ליידער נישט דעם כאראקטער, עס איז ליידער פארוואנדעלט געווארן אין א פארק, גראדע א שיינער פארק בעו"ה. אבער די זקנים דארט געדענקען נאך פונקטליך אנצוואוויזן וואו עס איז דער ציון פון מהרש"א און אויך פון הרב הקדוש רב ייבי זי"ע.

אויפן בית החיים גייט מען צו צום ארט וואו עס ליגט דער הייליגער רב ייבי און אלע צדיקי בית אוסטרהא - און ס׳קומען אויף די געדאנקען דבריהם של צדיקים הן הן זכרונם. ס׳איז דאך באקאנט: רב ייבי פלעגט כסדר מוכיח זיין נישט צו רעדן אין א מקום קדוש, אמאל האט ער זיך געטראפן מיט הרה"ק רבי ר׳ פנחס׳ל קאריצער זי"ע וועלכער

פלעגט מוכיח זיין תמיד וועגן עניני קדושה. איז געווען צווישן זיי א וויכוח וועלכעס פון די צוויי איז וויכטיגער. האט מען מחליט געווען צו עפענען א חומש און געפינען א סמך דארט וואו ס׳וועט זיך עפענען, צו דעם ספק.

מ׳עפנט אויף דעם חומש בראשית, און ס׳מישט זיך אויף פ׳ וישלח, "הכזונה יעשה את אחותנו", פון וועלכן עס דייטעט זיך אן אזוי ווי דער גאנג פון הייליגן רבי ר׳ פנחס׳ל זי״ע אז דער עיקר איז קדושה! אבער באלד דערויף ווייזט אן הה״ק דער רבי ר׳ ייבי אין תרגום יונתן וועלכער שרייבט אויף דעם פסוק: "לא יאי למהוי מתאמר בכנשתיהון דישראל"! - ס׳איז נישט שיין, אז מ׳זאל רעדן אין די שולן. דא האט מען געזען אז מן השמים ווייזט מען אן, אז ביידע זענען געוועכט ...

וועו דער הייליגער רבי ייבי איז געווארן דער רב אין אוסטראה, האט ער געהערט א כרוז מן השמים - "ויוסף הוא המשביר"

די הסתלקות פון הה״ק רב ייבי איז געווען ד׳ דחוהמ״ס אין דער אושפיזא דיוסף. ס׳איז באקאנט אז די גסיסה האט זיך זייער לאנג געצויגן, צדיקים האבן געזאגט אז די נשמה גלוסט צו בלייבן אין די סוכה מחמת די קדושה פון סוכה. האט מען צוליב דעם אים אונטערגעפירט אונטער א דופן עקומה, און ער איז תיכף נסתלק געווארן.

ער האט געהאט דריי זין: הה״ק ר׳ יהודה זצוק״ל וועלכן מ׳האט געוופן "דער בעל הבית". אמאל איז ער געווען אונטערוועגענס האט ער אויסגערופן, "אוי, די שטאט אוסטראה ברענט", האט מען איהם געפרעגט פון וואנעט ער ווייסט עס?, האט ער געענטפערט: מ׳רופט מיך "בעל הבית" און א שיינע בעל הבית איז דער וועו ס׳ווייסט נישט וואס ביי איהם אין שטוב טוט זיך...

דער צווייטער זון איז געווען הרה״ק ר׳ אליקים גץ זצוק״ל.

דער דריטער זון הרה״ק ר׳ פנחס׳ל זצוק״ל איז געווען דער ממלא מקום פון הרה״ק רב ייבי. זיין חתונה איז געווען אין "טשערנוביל", פאר די חופה האט דער מאור עינים געזומען דעם זוהן מרן המגיד מטשערנוביל זי״ע, און געזאגט צו איהם: קום, לאמיר גיין צו דער חופה, לאמיר זעהן א חתן וואס האט גילוי אליהו פארן חופה. אויך איז ער איינמאל געווען אלץ יונג קינד ביי מרן הבעש״ט הק׳ מיטן טאטען, וועו דער בעש״ט הק׳ האט אנגעהויבן צו רעדן מיט הרה״ק רב ייבי איז אראפגעקומען א "עמוד האש" פון הימעל און זיי ארומגענומען, ר׳ פנחס׳ל אלץ קינד איז געבליבן אינדרויסן דערפאר האט ער מער נישט געוואלט פארן...

זיין זון איז געווען דער באוואוסטער הרה״ק ר׳ יעקב יוסף מאוסטראה זי״ע, וואס זיינע חסידים זענען געווען א שם דבר אין פוילן, זיי זענען געווען באוואוסט אלץ גרויסע

בעלי מוחין, דער פוסק הדור ר׳ אלתר קאנסטאנטינער ז״ל איז געווען פון די אויסגערופענע חסידים פון הרה״ק ר׳ יעקב יוסף זצוקללה״ה - מנו״כ פון הרה״ק ר׳ יעקב יוסף איז אין שטאט יאמפלי.

כ״ק מרן אדמו״ר זי״ע האט געטראגען זיין הייליג נאמען, די ברית מילה פון כ״ק מרן זי״ע איז געווען כ״ב תמוז, ערב די יארצייט פון הייליגער אוסטראה זיידע זי״ע, וועלכער געפאלט כ״ג תמוז.

זיין זון הרה״ק ר׳ אליקים גץ מאוסטראה זצוק״ל פון וועמען ס׳ווערן נאכדערציילט פיל מופתים נאך היינט צו טאג, איז געווען באקאנט מיט זיין שארפקייט, ער האט ל״ע נישט מאריך ימים געווען. זיין הילולא איז כ״א טבת זי״ע.

זיין זון הרה״ק ר׳ אלתר אוניא מאוסטראה זצוק״ל וואס ווי עס האט זיך אויסגעדריקט א איד שבת אין קיעוו - פון דער גאנצער פוילן איז מען געקומען צו פארן צו ר׳ אלתר אוניא זי״ע.

מען האט מתפלל געווען אויף אלע מקומות הקדושים דערנאך זאגט דער רבי שליט״א דארט א קדיש און נעמט קוויטלעך פון יעדן איינעם באזונדער.

פון דארט גייט מען ווייטער צום ארט וואו דער הייליגער מהרש״א ליגט. ס׳קומען אויף די געדאנקען די ווערטער וואס עס ווערט געברענגט אין ספר שארית ישראל אין נאמען פון הייליגן בעש״ט הק׳ זי״ע, אז: ביז צום מהרש״א און דער מהרש״א בכלל, איז זייער תורה געווען מיט רוה״ק. און נאכן מהרש״א וועגדט זיך שוין לויט וואס דער מחבר האט זוכה געווען. אויך שרייבט ער דארט אין נאמען פון בעש״ט הק׳ אז: וועז די וועלט וואלט געווואוסט דאס צדקות פון הייליגן מהרש״א וואלטן זיי אויפגעלעקט מיטן מויל די שטויב פון מהרש״א׳ס קבר, מחמת גרויס קדושה וואס געפינט זיך דארט.

מיט ברויזענדע געפילן זאגט מען דארטן פרקי תהלים, און מ׳איז מתפלל ״והאר עינינו בתורתך״ אין זכות פון הייליגן המהרש״א זי״ע.

דער אנקום פון דער חסיד׳ישער שיירא האט געצויגן דאס אויפמערקזאמקייט פון די שטאטישע איינוואוינער, און בעיקר פון די אידישע, וועלכע האבן ארומגענומען דעם עולם, און דא האבן זיך באלד אנגעפאנגען די אידישע טעטיגקייטען. די באשטימטע עסקנים און נאך זיי דער גאנצער עולם האבן אנגעווארימט אידישע הערצער, עס איז אויסגעטיילט געווארען קונטרסים וועלכע אפעלירען צום אידיש געווייסן מיט אנווייזונגען וויאזוי זיך צוריקקערען לחיק אבותם. עס איז אויך געטיילט געווארען תפילין, מזוזות, ציצית, וועלכעס די אידן האבן גענומען מיט דאנק און טרערן אין די אויגן. אויפן ארט האט מען אנגעטון תפילין פאר צענדליגער אידן און געליינט מיט זיי קר״ש. די עלטערע האבן פרובירט צו וויזן זייער לומדות און די יונגערע וועלכע האבן

נאך קיינמאל קיין פרומען איד נישט געזען פאר די אויגן האבן גערן נאכגעטאן אלעס וואס מען האט זיי פארגעזאגט.

אט שטייען א גרופע יונגעלייט אינמיטען גאס מיט עטליכע רוסישע אידן ארום און רעדן פון אידישקייט. די עסקנים טרעטן באלד צו צו פראקטישע מעשים און אנגעטראגען פאר זיי צו לייגן תפילין. נישט אלע האבן אפילו נעבעך פונקטליך געוואוסט פון וואס מען רעדט אבער די עלטערע האבן תיכף ארויסגעוויזן גרייטקייט. האט מען געוואלט לייגן תפלין פאר א איד, און נישט וועלענדיג מאכען אויפפאלענד אינמיטען גאס וואו עס האבן זיך אויך פארזאמעלט צענדליגער גוים ארום די געסט האבן זיך עטליכע יונגעלייט ארומגעשטעלט, מען זאל נישט מערקן זיין תפילין לייגן. אבער דער איד האט פראטעסטירט, "וואס פארשטעלט איר? ניין! זאלן די גזלנים אויך וויסן אז מיר האבן אידישע ברידער אויף דער וועלט... וואס איז דאס שעמען זיך?"

און ער האט אויסגעפירט דאס זייניגע...

אין די 4 בילדער - דער עסקן ר' דניאל גאלדשטיין לייגט תפילין מיט אידן אין די שטאט אוסטראה.

ביי א צווייטען פאל, האט א איד אנגעפאנגען ווייגען ווי א קינד, אינמיטען גאס: "אז ג-ט האט מיר געגעבן די זכיה צו זעהן נאך אזעלכע אידן, קען איך שוין [ח"ו] שטארבען" און נישט אין איין פאל זענען אלטע אידן ארויפגעפאלען אויף די פנימ'ער פון די באזוכער און פשוט באנעצט זייערע העלזער מיט הייסע טרערן.

אן אויסגוס פון צער און פרייד אויפן פנים פון אן אוסטראה'ער איד באקומענדיג א פאר תפילין מיט א סידור'ל, נאך א לאנגע צייט אפשניט פון זיין ערשטן מאל תפילין לייגן ביי זיין בר מצוה.

דער רבי שליט"א אליין האט דערלאנגט א פאר תפילין פאר א איד און אים געזאגט, אז: ער זאל זאגן דערין אפילו נאר "שמע ישראל" יעדן טאג, "וועט איר געדענקן אז איר זענט א איד און אייערע קינדער וועלן וויסן אז זיי זענען אידן" דער איד האט עס געגומען מיט ציטערדיגע הענט און הייליג צוגעזאגט איינצוהאלטען.

מיר ציטירן פון טאג בוך:

אויך אין אוסטראה האבן זיך פארזאמעלט פיל אידן וועלכע האבן ארויסגעוויזן זייער טיפע בענקשאפט און דארשט צו עפעס וואס איז אידיש. עטליכע זענען זיך געקומען בעטן מיט טרערן, גיט אונז תפילין - ציצית. דער רבי האט געגעבן פאר עטליכע א פאר תפילין און געפרעגט צו זיי וועלן עס לייגן אלע טאג, זיי האבן הייליג צוגעזאגט. א רירענד בילד האט זיך וויטער אפגעשפילט, איינער פון זיי האט געגומען די תפילין און זיי צוגעדריקט צום הארצן מיט אזא שמחה מ'קען זיך עס גאר נישט פארשטעלן. ער נעמט די

תפילין, ער קושט זיי איין מאל, די אויגן גלאנצן אים פון טרערן, ער גלעט זיי ווי א קליין קינד, ער רעדט צו די תפילין, גלייך ווי ער געפינט צוריק זיין פארלוירן קינד. ער נעמט זיי נאכאמאל צום מויל אזוי ווארימהארציג און קושט זיי. ער שפיגלט זיך אין זיי, און באמערקט אפילו נישט, אז מ׳קוקט אויף אים... אזוי פארנומען איז ער מיט זיין מציאה. מ׳קען גאר נישט אויסמאלן א שענער בילד פונעם נצח ישראל, ווי דער אידישער פונק טליעט נאך מיט אן אייביגקייט...

☆ ☆ ☆

פון אוסטרהא איז מען אפגעפארען קיין אניפאלי א וועג פון עטליכע שעה. אונטערוועגנס האט מען זיך אפגעשטעלט פאר א קורצע ווייל אין סלאוויטע. דער חשבון איז געווען אז מען זאל דארט דאוונען מנחה, אבער די שול איז געווען פארשפארט. מען האט ארומגעזוכט דעם שמש א לענגערע צייט, אבער די צייט איז געווארן שפעט און מען האט נישט געקענט לענגער ווארטען, האט מען באשלאסען ווייטער צו פארען. דער עולם איז נישט אראפ אפילו פון די באסעס, אבער די אידן אין שטאט האבן "דערשמעקט" א ברידערליכן גרוס און זיי זענען געקומען צו לויפן צו די באסעס. עס איז געווען א רירענד בילד צו זען ווי אלטע אידן זענען געלאפן פון זייערע הייזער ארויף אויף די שטייענדע באסעס אויסרופענדיג מיט פאטוס: "איך בין א איד". מיט טרערן אין די אויגן האבן זיי געבעטן תשמישי קדושה וואס מען האט זיי גערן געגעבן און זיך ווארים געזאגנט מיט זיי.

אנקומענדיג קיין אניפאלי, דער זייגער האט געוויזן 10:15 ווען אין רוסלאנד איז נאך דאן טאג, האט אפגעווארט אן איבערראשונג, מען האט באמערקט אז עטליכע צענדליג אידן פון אוסטרהא זענען גאר מיטגעקומען קיין אניפאלי, מיט זייערע ווייבער און קינדער. "מיר האבן זיך נישט געקענט אפרייסן פון אייך" - האט איינער באמערקט. און א צווייטער האט אנגעוויזן: "איך בין געפארן אן אומוועג צו קענען אהערברענגען אויך מיין טאכטער, זאל זי אויך וויסן וואס איך האב שוין לאנג געוואוסט, וויאזוי עס דארף אויסזעהן אן עכטער איד"...

אניפאלי איז א קליין שטעטל. עס דערמאנט די מעשה ווען א חולה מסוכן ל"ע האט געפרעגט אמאל איינעם פון די צדיקים צו וועלכען דאקטאר ער זאל זיך פארען היילן, האט ער אים געענטפערט, אז ער זאל פארען צום אניפאליער פראפעסאר. דער איד איז געקומען צו פארען קיין אניפאלי און אויסגעפינען אז אניפאלי האט גארנישט קיין פראפעסאר, קוים וואס עס וואוינט דארט א דאקטאר. איז ער צוריקגעפארען צום צדיק און זיך באקלאגט אויף דעם מיספארשטענדעניש. האט אים דער צדיק געפרעגט: און צו וועמען וועגדן זיך די אניפאליער אידן ווען עס מאכט זיך ביי זיי א קראנקער ל"ע? האט אים דער איד געענטפערט: צום באשעפער! "זעסטו - זאגט אים דער צדיק - טאקע צו דעם פראפעסאר האב איך דיך געשיקט...

אויך די איצטיגע שיירא איז געקומען צו פארען צום אניפאליער פראפעסאר...

דארט אין אניפאליע איז נישטא קיין זכר פון קיין בית החיים אבער אינמיטען דעם פעלד וואו עס איז געווען דער בית החיים אין דער פארגאנגענהייט האט מען לעצטענס געגאסען א ריזיגע מצבה אויף וועלכן עס געפינט זיך דער אויפשריפט אז דא ליגן די קדושים וטהורים דער גרויסער מגיד פון מעזריטש, דער הייליגער רבי ר׳ זושא, הרה״ק רבי יהודה לייב הכהן און הרב הקדוש רבי דוד סופר - זכותם יגן עלינו.

דער הייליגער טריסקער מגיד ברענגט אין ספר ״מגן אברהם״, אין נאמען פון זיין הייליגן טאטען כ״ק מרן דער רבי מאטעלע טשערנאבילער זי״ע, אז זייענדיג ביי די הייליגע ציונים אין אניפאלי האט ער דארט געפילט א ריח גן עדן!

דער חסיד׳ישער פייער צוגליט זיך אין הארצן באטראכטענדיג אין וועמענ׳ס ד׳ אמות מען געפינט זיך. ס׳גייען פארביי פארשידענע געדאנקען און מעשיות וואס מ׳האט געהערט וועגן גדלות פון דעם הייליגן מגיד. עס דערמאנען זיך די פייערדיגע ווערטער פון זיין גרויסן תלמיד ומשמש בקודש ההי״ק ר׳ שלמה לוצקער זי״ע וועלכער שרייבט אין דער הקדמה פון ספה״ק ליקוטי אמרים פון מגיד הגדול ממעזריטש זצקללה״ה זי״ע:

וזל״ק: ומי יוכל לספר גודל שבח מעלת קדושת הרב אדומ״ו אשר לא יאומן כי יסופר מופתים נפלאים אשר תפילתו ודיבורו הי׳ נשמעת והקב״ה גוזר והוא מבטלו ועליו נאמר ותגזור אומר ויקם וכו׳ אשר עינינו ראו ולא זר גודל השגת מדרגתו גבוה מאד והי׳ עניו ושפל ברך והי׳ יראת ה׳ חופף עליו כל היום וכבוד ה׳ תמיד על פניו וכו׳.

... בדבריו הק׳ רמוזים הבנת כמה מאמרים מס׳ ע״ח, ומכוונת האר״י ז״ל, ומזוהר, כידוע לכל שומע אמרותיו הנעימים למאות ולאלפים מגדולי עולם ונכנסו דבריו בלבם כאש בוערת ונתלהבה נפשם לעבודת הבורא ית״ש מגודל חכמתו אשר יום ליום יביע אומר כמבוע מים חיים בקדושה ובטהרה וכו׳.

השי״ת יודע שהאמת אתי וכו׳ וכתבתי כל זאת למען דעת כל עם ה׳ שאף בגלות הזה ובארץ הזאת לא עזבנו אלקינו ושלח לנו צדיקים גדולים חקרי לב להחיותנו כהיום הזה ובוודאי יש תמיד צדיקים אשר עליהם כל בית ישראל נשען ולמען יאמינו בה׳ ובעבדיו הקדושים...

און אט איז אויך דער ציון פון הייליגען רבי ר׳ זושא אניפאלער זי״ע. ס׳איז באוואוסט אז ווען דער רבי ר׳ זושא פלעגט זאגן: ״כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו׳״ איז אים באפאלן א יראה אויף דריי גאנצע מעת לעת וואס פון גרויס פחד האבן זיך ביי אים געווארפן אלע אברים. ס׳איז אים געגאנגען בלוט ביז ער האט מתפלל געווען אז ס׳זאל זיך פון אים אפטון.

צום רבי'ן ר' זושא זענען געקומען אמאל די שבעה רועים. אויף זיין פראגע פארוואס זענען זיי צו אים געקומען? האבן זיי אים געענטפערט אז כביכול די שכינה טוט זיך באריימען מיט רבי ר' זושא'ס יראה, דערפאר זענען זיי געקומען אים זען...

און נאך ווערט דערציילט: ביי דעם רבי ר' זושא איז אמאל א געווען א צייט וואס ס'איז נישט געווען ווער ס'זאל האבן די זכיה אים צו שפייזן. האט השי"ת באשאפן א קוואל פון מילך און האניג צווישן זיינע ציין, און אזוי האט ער געלעבט א שטיק צייט.

אנגעקומען קיין אניפאלי איז שוין געווען ווי דערמאנט פארנאכט. אבער יעדעס ארט האט זיך זיין פרישן התעוררות. אמת, עס איז געווען היינט א רייכער טאג, אבער פונדעסטוועגן איז דער אטמאספערע דורכגעדרינגען מיט א יום כיפור'דיגע שטימונג. א קלייניגקייט, צו זיין נאנט צום ציון פון אזעלכע מאורות הגדולים ווי דער מעזריטשער מגיד, דער רבי ר' זושא און די אנדערע.

דער מצבה שטיין אויפן הייליגן ציון פון הרה"ק המגיד זי"ע, הרה"ק ר' משולם זושע זי"ע, הרה"ק ר' יודא לייב הכהן זי"ע, און נאך, אין אניפאלי.

מיט א הייליגן ציטער איז דער עולם צוגעטרעטן צו דעם הייליגן ארט און געצינדען ליכט, ביז עטליכע מינוט איז דער רבי שליט"א אנגעקומען צום ארט און מען האט אנגעפאנגען זאגן מזמורי תהלים, מיט רייסענדע בכיות. מען פארענדיגט דעם תהלים, דער רבי שליט"א נעמט קוויטלעך און לייגט זיי אויפן גרויסן שטיין וועלכעס עס איז ארויפגעלייגט איבער אלע ציונים, און דער עולם זינגט מיט געווין "הזכירו...".

אך! הזכירו לפניו תורה ומעשים טובים של שוכני עפר!

דער רבי שליט"א זאגט קדיש און מען לאזט זיך גיין צוריק צו די באסעס. מערקווירדיג אז אויף צוריק האבן די "גוטע" שכנים נישט געלאזט אדורך גיין זייערע פעלדער, האט מען געמוזט מאכן לאנגע "הקפות" בערך א האלבע שטונדע ביז דער עולם איז שוין ענדליך געקומען צו די באסעס. עס איז שוין נאך חצות ווען מען לאזט אויפן וועג צוריק קיין קיעוו. מען קומט אן איז שוין 7:00 צופרי, דער עולם גייט, בעסער געזאגט פארט, אין מקוה, און צוריק אין דער שיף וואו מען דאוונט קודם שחרית און ערשט דערנאך גייט מען זיך צולייגן אויף עטליכע שעות צו זאמלען כוחות פארן ווייטערדיגן טאג.

דער רבי שליט"א האט אפילו אויסגעדריקט זארג פאר די מקורבים אז דער עולם ווערט צו שטארק אנגעשטרענגט און ער האט פשוט מורא פאר זייער געזונט. אלס רעזולטאט פון דעם האט ער געפרעגט אז אפשר זאל מען מקצר זיין פונעם פלאן און נישט פארען איבעראל וואו מען האט געטראכט, אבער עס האט נישט געדארפט קומען דערצו, דער ציבור האט ארויסגעוויזן גרייטקייט אויף די מאמענטאלע שוועריגקייטן, די נישט באקוועמע "חיי שעה" אין וועלכע מען גרייכט צו "חיי עולם".

דאנערשטיג

עס איז דאנערשטיג מיטאג.

מען גרייט זיך ארויסצופארען אויף דער היינטיגער נסיעה, צום ריכטונג פון מזרח-דרום אוקראיינע וואו עס האבן זיך געפינען די חסיד'ישע רעזידענץ ערטער פון די אנדערע הייליגע קינדער פון טשערנאבלער מגיד זי"ע. דער ערשטער ציל פונקט איז ראכמיסטריווקע, וואו עס האט געקעניגט דער יונגסטער זון פון הייליגן מגיד, דער רבי ר' יוחנ'טשע ראכמיסטריווקער זי"ע.

דער טאג-בוך שרייבט איבער דער נסיעה פון פערזענליכן כאראקטער:

מיר פארן קיין ראחמיסטריווקע און אונטערווועגנס ציט זיך א שנירל פון א שמועס ארום דעם גדלות פון הייליגן רבי'ן ר' יוחנ'טשע. אט וואס: ס'איז באקאנט זיין ענטפער, פאר א חסיד וועלכער האט אים נאכגעזאגט אז זיין הייליגער טאטע האט געזאגט אויף אים, אז זיין הייליגע נשמה איז נשמת התנא אלקי "ר' יוחנן בן זכאי", האט ער געענטפערט מיט זיין געוואלדיגע ענוה, "יוחנן" איז מיין נאמען, און א "בן זכאי" בין איך... זיין כוונה איז געווען אויף זיין הייליגן פאטער דער רבי ר' מאטעלע, אז ער איז דאך א ודאי א "זכאי", ממילא איז ער א "בן" פון א זכאי...

א צווייטער דערציילט:

ער האט געזאגט נאך דער הסתלקות פון זיין הייליגן פאטער דער רבי ר' מאטעלע המגיד מטשערנאביל זי"ע: די הייליגע בריידער האבן זיך צעטיילט מיטן טאטנ'ס מדות. איך האב געוואלט נעמען דעם "גארנישט" פונ'ם טאטן. איז געקומען דער ברודער, דער הייליגער רבי ר' משה קאריסטשובער זי"ע, און האט מיך מקדים געווען, "בין איך טאקע געבליבן מיט גארנישט"... ס'איז א סארט ענווה וואס איז שווער מיטן מענטשליכן שכל צו באגרייפן.

דער שמועס פלעכט זיך ווייטער:

ביי דער כאטינער חתונה וועלכע איז באוואוסט אלץ דער "גרויסע חתונה" האט זיך געמאכט אז ביי א חסיד, וועלכער איז געזעצן אויף די "בענק" איבער דעם רבי'ן ר' יוחנטשע'ן, האט זיין טעלער פול מיט יוך זיך איבערגעקערט. די יוך האט זיך פונקט אויסגעגאסן אויף דעם רבי ר' יוחנטשע'ס שטריימל, דאס גאנצע שטריימל האט געטריפט מיט הייסע יוך פון אלע זייטן. דער רבי ר' יוחנט'שע קערט זיך צו עולם, ער וויל וויסן וער ס'האט עס געטון. האבן חסידים אנגעוויזן אויף אט דעם חסיד, וועלכער איז נעבעך געשטאנען פאר אים אינגאנצן בלייך פון שרעק קלערנדיג וער ווייס וואס פאר א פסק ס'דערווארט אים. אבער דער רבי ר' יוחנטשע רופט צו דעם מחלק, און באפעלט צו געבן דעם חסיד א פרישע פארציע יוך - ס'האט זיך דאך ביי אים אויסגעגאסן די יוך... טא וואס איז ער שולדיג, ער האט דאך נאך נישט געגעסן יוך...

ענליך צו דעם האט פאסירט, ווען מען האט געכאפט א "גנב" וואס האט זיך אריינגעשלייכט אין האלץ-קאמער אין רבינ'ס הויף און גע'גנב'עט האלץ. איז דער רבי געקומען צו גיין און באפוילן מ'זאל אים לאזן פריי, נישט גענוג אז ער האט זיך "אפגעמוטשעט", געקומען אינמיטן דער נאכט... דערצו האט ער נאך געדארפט אליין "שלעפן מיט די האלץ"... וואס איז ער שולדיג אז ביי מיר איז ווארים און ביי אים איז נעבעך קאלט... אין אמת'ן האבן מיר אים געדארפט צוטראגן האלץ, אז אויך אים זאל זיין ווארים... און טאקע פון דעמאלט אן, האט מען דעם "גנב" צוגעפירט פון דעם רבי'ן ר' יוחנטשע'ס שטוב האלץ פארן ווינטער...

ס'איז באוואוסט אז אן אויסערגעווענליכע ידידות האט געהערשט צווישן אט די צוויי יונגסטע הייליגע ברודער - כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר יצחק'ל מסקווירא זי"ע מיט כ"ק הה"ק מוהר"ר יוחנ'טשע מראכמיסטריווקא זי"ע. ווי עס איז באקאנט אז נאכן הסתלקות פון דעם ברודער הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זצוק"ל האט הרה"ק ר' יוחנ'טשע ראכמיסטריווקער זצוק"ל געשיקט א כתב התקשרות צום ברודער הרה"ק ר' איציקל מסקווירא זצוק"ל.

נאכדעם ווי כ"ק מרן מהר"י מסקווירא האט געענדיגט בויען דעם גרויסן הויף מיט דעם ריזיקן בית המדרש אין סקווירא, האט ער אריבערגעשיקט

גאנצע וועגנער מיט האלץ אויף צו לאזן בויען א הערליכן בנין, א בית המדרש פאר זיין ברודער הה"ק ר' יוחנ'טשע פון ראכמיסטריווקע - אלץ א מתנה! (די שול שטייט נאך אין ראכמיסטריווקע. ליידער איז עס א מוזיק-שולע).

נאך דער פטירה פון כ"ק מרן מוהר"י מסקווירא זי"ע, איז זיין ברודער דער רבי ר' יוחנ'טשע זי"ע, געזעסן אין שטוב, און זיך אנגערופן: "כ'ווייס! כ'ווייס! - האט ער איבערגע'חזר'ט - זאגט מיר נאר ווען ס'איז געשען, נאך דעם ברודער וויל איך זיצן שבעה..." [ביי אנדערע פאלן, כאטש אפילו ער האט "געוואוסט", אבער וויבאלד, אז תורה לא בשמים היא, איז מען נישט מחויב נוהג זיין אבילות, ביז ווי לאנג מען איז מודיע. דא ביי דעם ברודער האט ער דווקא געוואלט מ'זאל אים מודיע זיין כדין...]

א דריטער ווייסט צו דערציילן נאך א אינטערעסאנטע עובדא פון דעם רבי יוחנ'טשע זי"ע: עס איז געווען ביי איינע פון די שמחות פון זיין משפחה, כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ר דוד'ל סקווירא, איז אויך געווען ביי דער חתונה צוזאמען מיט'ן הייליגן טאטע כ"ק אדמו"ר מוהר"ר איציק'ל סקווירא זי"ע. כ"ק מרן מוהר"ד איז נאך דאן געווען א יונג קינד אינגאנצן 4 יאר אלט, אינמיטן פון דער חתונה איז כ"ק מרן מוהר"ד געווארן דורשטיק און געבעטן איינעם אים צו געבן א ביסל וואסער צום טרינקען. דער הייליגער פעטער דער רבי ר' יוחנ'טשע האט עס דערהערט, און אים געגעבן א פרעג: וואס דארפסטו וואסער? ענטפערט ער אים: וויל איך בין דארשטיג. זאגט אים דערויף זיין הייליגער פעטער: "ווען ס'וועלט זיך, דאן איז גוט נישט צו טרינקען!" כ"ק מרן מוהר"ד האט זיך אויסגעדריקט ביי א שפעטערדיגע געלעגנהייט אז די וועלטער האבן אים באגלייט זיין גאנצן הייליגע לעבן.

פארט טאקע דער קאראוואן קיין ראחמעסטריווקא, אבער די נסיעה גייט מיט געמישטע געפילען, עס איז א גרויסער ספק צי מען וועט קענען צוקומען צום הייליגן ארט.

וואס גייט פאר?

דער ציון פון הרה"ק ר' יוחנן מראחמיסטריווקע זי"ע, געפינט זיך היינט אין א הויף פון א פריוואטע אייגנטימערין, און זי איז א געבראטענע מרשעת, מען האט פרובירט ביי אלע פריערדיגע געלעגנהייטען איר צו געווינען, זי האט אין אנפאנג ארויסגעוויזן קאאפעראציע אבער שפעטער האט זי געטוישט דעם דאשיק און נישט געוואלט צולאזען צום קבר, און אפילו געסטראשעט מיט פאליציי און טעראר.

אלזא, מען האט באשלאסען אז נאר דער רבי שליט"א וועט צוגיין נאנט צום ארט דורך א זייטיגן וועג פון א שכנ'ס הויף און דער עולם וועט האבן א מעגליכקייט צו שטיין פונדערווייטן און מתפלל זיין.

עס איז שוין שפעט נאכמיטאג וועז מען קומט אן, דער זייגער ווייזט שוין נאנט צו פינף נאכמיטאג, דער רבי שליט"א מיט אן ענגן קרייז מקורבים גייען צו צום הייליגן ארט און מען זאגט תהלים. דער רבי שליט"א האט באפוילן אז מען זאל אריינשטעקן די אייזערנע אינסטרומענטן אויפן פלאץ פונעם ציון עס זאל שאפן א פראוויזארישע מצבה. דער עולם איז אויך געשטאנען אויף דעם ארט וואו מען האט פון פריער אויספלאנירט, אנטקעגן ציון פונדרויסן פון פעלד. שפעטער מיט א ווייל האט מען אויסשפאקולירט א מעגליכקייט אויך פארן עולם פארבייי צוגיין ארום דעם הייליגן ארט, נאכן פארענדיגן די מזמורי תהלים.

דער רבי שליט"א האט געזאגט קדיש און ארויפגעלייגט אויפן ציון די קוויטלעך פון יעדן.

אין ראכמיסטריווקע: א טייל פונעם עולם אויף איין זייט פונעם גדר וועלכער נעמט ארום דעם פעלד, שטייענדיג אקעגן איבער דעם מקום מנוחה פון הרה"ק ר' יוחנן מראכמיסטריווקע זי"ע.

למעשה האט זיך באוויזן, דארט אויפן ארט, פאזיטיווע ענדערונג אויף דעם לעגאלן צוטריט צו דעם מקום קדוש. די ארטיגע מאיאר וועלכע האט אין תחילת קאאפערירט מיט די פארביסענע אייגנטימערין, נישט צו ערלויבן פאר די באזוכער קיין נאנטען צוטריט, האט יעצט, זענדיג די אינטערעסע אויף דעם מקום קדוש פון אזא ריזן ציבור, ארויסגעווייזן פארשטענדעניש און צוגעזאגט וויטערדיגע קאאפעראציע מיט די "היימישע" אינטערעסן, וועז די פאליציי איז שפעטער אנגעקומען אויפן רוף פון די אייגנטימערן וועלכע האט "געהאלטען וואורט..." האט די מאיאר שוין געזומען די זאך אונטער איר קאנטראל און אפגעהיטן די גרופע פון יעדן געפאר.

נאך ראחמיסטריווקע איז מען געפארען קיין שפאלע, וואו עס ליגט דער שפאלער זיידע מיט זיינע קינדער. דא שטייט שוין ב"ה א נייער אהל, וואס דער "וועד" האט דא לעצטענס אויפגעבויט.

אריינגייענדיג אין די באסעס ביים פארלאזן ראכמיסטריווקע.

מען איז אנגעקומען קיין שפאלע אום 5:15 נאכמיטאג. שפאלע איז א קליין שטעטל מיט ווייניג איינוואוינער. מיט אידן האט מען זיך גענצליך נישט באגעגענט דארט.

אין שפאלע איז אמאל געווען א גרויסער "סקווירא קלויז", די באוואוסטע משפחת "זיידע", אפשטאמיקע אייניקלעך פון הה"ק דער שפאלער זיידע זי"ע, פלעגן זיין פון די יושבים ראשונה אין סקווירא. א צאל היינטיקע סקווירא חסידים האבן נאך געקענט החסיד ר' יעקב זיידע ז"ל וועלכער האט זיך אויפגעהאלטן ביי הה"צ ממאכניווקא זצוק"ל, אין בני ברק.

"שפאלע" איז געווען גאר באקאנט אין דער חסידישער וועלט. פארשידענע לעגענדארע געשיכטעס זענען באקאנט וועגן דער צדקות און מסירות-נפש פאר אידן פונ'ם הייליגן שפאלער זיידע זי"ע. איבערהויפט איז דער שפאלער זיידע געווען באקאנט מיט זיין הייליקער עבודה אין פדיון שבויים. אין יענער צייט איז געווען אן אפטער ערשיינונג אז א פריץ זאל אריינשליידערן א איד מיט זיין גאנצער משפחה אין א פינסטערער קאמער, פאר נישט באצאלן קיין ראטע פאר א קרעטשמע אדער א דירה, און זיי האלטן דארט עד שתצא נפשם ר"ל. דער שפאלער זיידע איז בשעתו ארומגעפארן צו

די דערפער און אפטמאל זיך ממש מוסר נפש געווען צו ראטעווען אידישע משפחה׳ס ביים שוועל פון טויט-אונטערגיין, צוליב דעם פריצ׳נס משוגעת און רציחה.

ספעציעל איז באקאנט דער "בערן טאנץ" פון שפאלער זיידן. אט איז די געשיכטע: איינס פון די סאדיסטישע פייניגונגען וואס די פריצים האבן אויסגעטראכט איז געווען, אויפצופאדערן דעם אויסגעפייניגטן אידן, צו קומען טאנצען ביי דעם "באל" וואס דער פריץ האט צוגעגרייט, פארשטעלט אין א "בערן-פעל". דער איד האט געטאנצען מיט א אנדערער בער אנטקעגן אים, טיילמאל האט מען אים איבערגעשראקען אז זיין שותף איז גאר אן אמת׳ער בער. אין בעסטן פאל, האט דער איד געוואוסט אז זיין טאנץ-שותף איז א צווייטער פארשטעלטער בער, אבער דאס איז אים געווען א קנאפע נחמה, ווייל לויטן "אפמאך", האט דער וואס האט "בעסער געטאנצען" לויטן טאקט, געהאט דאס רעכט צו באפאלען מערדערליך זיין מיט-שותף. און ווי גוט האט שוין א שוואכער אויסגעפייניגטער איד געקענט טאנצען די גויאישע טענץ...?

איינמאל ביי אזא פאל איז אליהו הנביא געקומען צום שפאלער זיידן און אים אויסגעלערנט די אלע "טענץ". דער שפאלער זיידע, האט זיך אריינגעכאפט אין קעלער וואו דער איד האט געשמאכטעט, און בשעת׳ן גיין טאנצען האט מען אנשטאט דעם איד ענומען דעם שפאלער זיידן, וועלכער איז געווען צוגעגרייט צום טאנצען... דער שפאלער זיידע וועלכער האט טאקע בעסער געטאנצט, האט אזוי לאנג געטאנצען און געזונגען "האפ-קאזאק" [טאנץ-פריץ] ווילאנג זיין שותף איז אוועקגעפאלען אונמאכט. און דער איד איז א דאנק דעם באפרייט געווארן.

תפלות און בקשות אויפן ציון פון היליקן שפאלע זיידע זי"ע.

דער ציון פון הייליגן שפאלער זיידן, געפינט זיך אויף א לײדיגן שטח, וואס קוקט אויס ווי דער "געוועזענער" בית החיים. עס האט געגומען א קורצע ווײלע ווילאנג מען האט געפינען דעם שליסל אריינצוגיין אין דעם פארמאכטען אהל און די צייט האט זיך פארשלעפט. אויך דארט איז פארגאסען געוואָרן א סך אידישע טערן. מען האט געזאגט א טייל פון די טשערנאבלער קאפיטלען תהלים און דערבײ הייס מתפלל געווען, אז דער געטרייער "זיידע" וועלכע האט זיך אזויפיל געגומען צום הארצן אידישע צרות, זאל יעצט אויך זיין א מליץ יושר אין הימל פאר דעם גאנצן כלל ישראל און אויסבעטען לעכטיגע השפעות פאר יעדן. דער רבי שליט"א וועלכער איז דורך זיין שוועָר כ"ק מאדמו"ר מוויזניץ שליט"א אן אייניקל פון הייליגן "זיידן" האט געזאגט קדיש, און מען האט זיך געלאזט גיין צוריק.

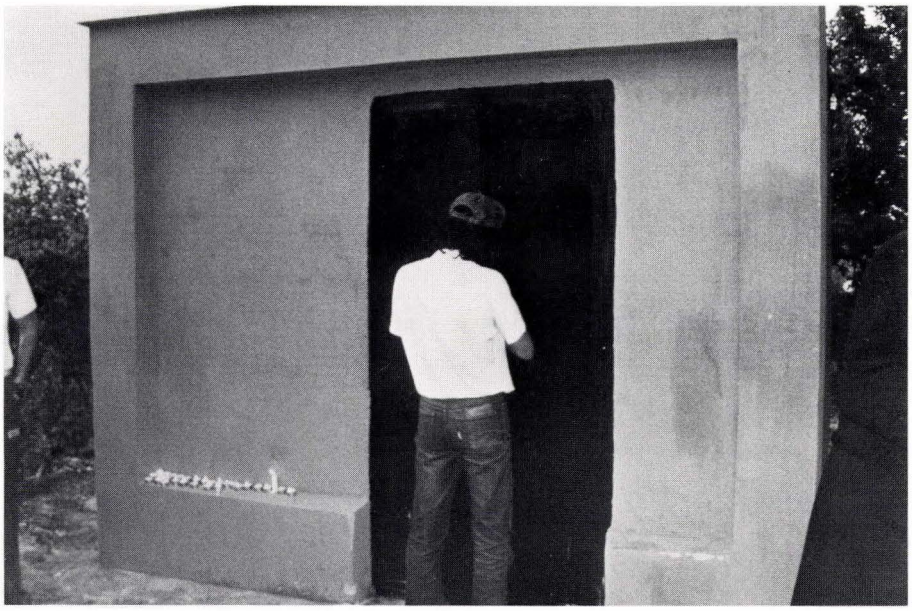
צוריק פון ציון איז דער ציבור געגאנגן זינגענדיג איבער דעם גאסען דעם באקאנטען ניגון פון שפאלער זיידן "האפ קאזאק..." שפאלער איינוואוינער וועלכע האבן געקוקט מיט וואונדער אויף די סצענע האבן נאך קיינמאל נישט געהערט דעם ניגון, אבער די שפאלער געסעלעך און הייזעלעך, וועלכע האבן טאקע אויסגעקוקט ווי פארבליבענע פון יענעם לעכטיגן אמאל, האבן זיך זיכער צוריק דערמאנט אין די אמאליגע גוטע יארען... אגב, זייענדיג אין שפאלע האט זיך דער עולם "מכבד" געווען מיט פרישע וואסער פון דעם ברונעם וואו עס איז מקובל אז פון דארט האט דער שפאלער זיידע געשעפט מים שלנו.

פון שפאלע פארט מען ווייטער קיין טאלנע. טאלנע איז דאס ארט וואו עס האט געפירט דער הייליגער רבי ר׳ דוד׳ל טאלנער זי״ע, איינער פון די אכט הייליגע קינדער פונעם טשערנאבלער מגיד זי״ע, און דער וועלט׳ס פיקח און חכימא דיהודאי. דאס הארץ טוט וויי צו זען וויי טאלנע וועלכע איז אמאל געווען א מאגנעטישער קראפט פאר טויזענטער חסידים, איז היינט א וויסטענישׁ.

קיין טאלנע פלעגן פארן פיל חסידים גבירים אדירים, בכלל איז דער הייליגער דרך און עבודה אין טאלנע געווען פארשטעלט מיט געלט און רייכטום. ער פלעגט זיך "אויסבעטן" גרויסע געלטער ביי די חסידים וועלכע האבן געוואלט פועל׳ן ישועות, אויף אזוי ווייט האט דערגרייכט זיין מלכות׳דיגע הנהגה, אז חסידים האבן אים געלאזט שניצן א שטול און האבן דערויף אויסגעקריצט מיט גאלדענע אותיות "דוד מלך ישראל חי וקים"! ער איז דערפאר טאקע ארעסטירט געוואָרן דורך א מסירה פון חסידישע שונאים, וועלכע האבן אים באשולדיגט אלס מלוכה פארעטער...

וועָן דער רבי ר׳ דוד׳ל איז געבוירן געוואָרן, איז פונקט אינם הויף געווען א חתונה, וואו הה"ק דער רבי ר׳ ברוכ׳ל מעזשיבוזשער זי״ע איז געווען א מחותן. נאך דער חופה איז כ"ק מרן דער רבי ר׳ מאטעלע צוגעגאנגען צו די יולדת אפגעבן א מזל טוב! דער רבי ר׳ ברוכ׳ל איז מיטגעגאנגען און פלוצים האט דאס ניי געבוירן קינד אין וויגל

(דער רבי ר׳ דוד׳ל טאלנער) זיך הויך צעווויינט. רופט זיך אן דער רבי ר׳ ברוכ׳ל: ער ווויינט ווי א חכם!

א רוסישער בעל-תשובה ביים אריינגאנג פון אוהל הק׳ פון הרה״ק ר׳ דוד מטאלנא זי״ע.

זיין הייליגער פאטער, דער רבי ר׳ מאטעלע, דער טשערנאבילער מגיד, האט אים אנגערופן ״מיין חכם״! דערויף האט זיין הייליגער ברודער דער רבי ר׳ יוחנטשע ראכמיסטריווקער זי״ע, געזאגט: מיינט איר אפשר, אז דער טאטע האט אים אנגערופן חכם צוליב זיינע חכמות און גלייכווערטלעך... עה! ניט אזוי! אז דער טאטע האט געזאגט ״חכם״, האט ער דערמיט געמיינט א ״חכם אמיתי״ אין דער חכמה עליונה!

צו זיין הייליגן ברודער מוהר״ר אהרן טשערנאבילער זי״ע, איז מען אמאל געקומען ביי דער ביטערע גזירה וועלכע איז באקאנט אין דער היסטאריע אלס די ״גזירת איין און צוואנציג״, האט ער געזאגט - כ׳האב א ברודער א ״ווערטל-זאגער״, מיט איין ווערטל קען ער מבטל זיין אלע גזירות!

זיין הייליגער ברודער כ״ק מרן אדמו״ר מהר״י מסקווירא זי״ע, האט זיך אמאל אויסגעדריקט וועגן אים: ״דער ברודער רבי דוד׳ל טאלנער איז אראפגעקומען אויף דער וועלט אריינצוברענגען און אריינצולייכטן אמונה אין אידישע הערצער״... ער האט אליין געזאגט אויף זיך: כ׳האב קיינמאל קיין ווערטל ניט געזאגט... ניט מער ווי אין די ״ווערטלעך״ זענען געווען טיף באהאלטן הויכע הימלישע ענינים...

ס׳זענען געבליבן פון אים, דריי ספרים ״מגן דוד״ - ״קהלת דוד״ - ״ברכת דוד״ פון די הייליגע ווערטער וואס ער פלעגט זאגן ביים ״טיש״ שב״ק ויו״ט. די תורות זענען אנגעפילט מיט אמונה, וואס ער האט געפילט אלס זיין תפקיד אויף דער וועלט איינצופלאנצן אין אידישע הערצער. ער האט דערפון א סך געליטן פון משכילים וועלכע האבן אים דערפאר דערקוטשעט. ער האט זיך אמאל אויסגעדריקט: כ׳האב נישט קיין מורא פאר די משכילים מיט זייער טשעפען... אבער וועז דער הייליגער ״אור המאיר״ ״טשעפעט״, פון דעם שרעק איך מיר, און דאס טוט וויי... (ווי ס׳איז באקאנט איז דער ספה״ק אור המאיר פול מיט שארפע מוסר...).

קיין טאלנע איז מען אנגעקומען אום אכט אזייגער. דער עולם איז צוגעגאנגען צו דעם אהל וועלכעס געפינט זיך אין אן ארטיגן הויף. פון דעם בית החיים איז שוין כמעט נישטא קיין זכר, פון זייט זעהט זיך נאך אן אלטע מצבה וועלכע זאגט עדות אז דא איז געווען אמאל א בית החיים. אויך אין טאלנע שטייט אן אהל וועלכעס דער וועד האט נישט לאנג אויפגעבויט. דער זייגער ווייזט שוין נאך אכט, אבער יעדעס ארט האט זיך אירע אייגנארטיגע העכערע געפילן. מען גייט אריין און מען צינדט לעכט, די תפלות ותחנונים פון דעם ציבור אויף דעם ציון שפאלטען הימלען, מען זאגט א טייל פון די טשערנאבלער קאפיטלעך. מיט דער האפענונג אז ער, דער קדוש וטהור וועלכער האט אזויפיל אידישע קינדער געהאלפען בחייו, וועט גיין זיין א מליץ יושר פאר דעם כלל ישראל.

א שטונדע צייט האט מען פארברענגט דארט, מען האט זיך קוים געקענט אפרייסן פון דעם הייליגן מקום, אבער דער זייגער איז נישט פויל ער רוקט זיך האסטיג און דא ווערט שפעט, די עסקנים נעמען צוזאמען די קוויטלעך וועלכעס דער רבי שליט״א לייגט אוועק אויפן ציון און מען לאזט זיך גיין צוריק, עס איז שפעט און מען דארף נאך צוריק פארען א מרחק קיין קיעוו.

מען האט נאך אפילו געהאט א חשבון אנצוקומען דעם זעלבן טאג קיין פאסטאוו, אבער צוליב די שפעטקייט פון דער שעה האט מען באשלאסען, מיט דער הסכמה פון רבי׳ן שליט״א עס אפצולייגן. עס איז שוין 9:00 אזייגער וועז מען פארט ארויס און ענדליך שפעט ביינאכט קומט מען אן, די כוואליעס פונעם דניעפער ווארפן זיך אויף ארויף כאילו זיי זאלן וועלן באגריסן דעם עולם. א עטליכע צענדליג נייע געסט האבן זיי שוין באגריסט יעצט ביינאכט, עס זענען אנגעקומען נאך א קנאפע הונדערט אידן, וועלכע האבן ״עולה״ געווען פון אמעריקע קיין רוסלאנד, געקומען צו פארן אויף א שבת צום רבי׳ן...

וואס אן אמת, איז דער ״האטעל״ אויפ׳ן דניעפער געווען איבער געפילט, און די איצטיגע אמעריקאנע געסט וועלכע זענען געקומען צו פארן אויף שבת זענען נישט געווען פון פאר אויס געמאלדענע. עס איז נאר געווען די באריכט פון די געהויבענע

מאמענטען וואס די שיירה לעבט מיט אויף די רוסישע טערעטאריע וואס האט אנגעצינדען א הייליג פייער אין נאך צענדליגער אנדערע הערצער אריבער דעם ים און זיי האבען זיך באשלאסען מיט צו באטייליגען מיט די גרופע. די עסקנים האבן אין תחלת עס באטראכט פאר א אוממעגליכקייט צוליב מאנגעל וואו מ׳וועט זיי קענען פלאצירען. אבער דא איז צום וויפילטען מאל צו הילף געקומען די אייזערנע ענערגיע און שפראדעלדיגע ווארימקייט פון ר׳ נחמן איילבוים נ״י דער טעכנישע ארגעניזאטאר פון דער נסיעה וועלכער האט זיך דערגרינטעוועט צו די אינערליכע געפילען פון די אויף די אנדערע זייט ים וואס האבען אויסגעדריקט וואונטש זיך יעצט מיט צו באטייליגען. ״וי אזוי וואלטען מיר געשפירט - האט ער געזאגט פאר די עסקנים - ווען מיר וואלטען יעצט געווען אויף די אנדערע זייט ים מיט אזא ברענענדע תשוקה און מען וואלט אונז אפגעווארפן״.

ר׳ נחמן נ״י האט פארקוקט זיינע פערזענדליכע אינטערעסען, ער האט מוותר געווען יענעם טאג מיט צו פארען מיט דעם גרופע און אנשטאט דעם איז ער פארבליבען אין קיוב און מיט אימערמידליכע אנשטרענגונג האט ער באוויזען צו אקאמאדירען דעם צופלוס פון די נייע אפליקאנטען און מיט פרייד האט ער זיי געמאלדען: ״איהר קענט קומען אין א מזל׳דיגע שעה!״

שוין לאנג וואס מען איז נישט געפארן קיין רוסלאנד צום רבינ׳ס הויף, יעצט איז אויך אויף דעם געקומען די צייט... היסטאריע, ניין, נישט היסטאריע נאר חסיד׳ישע מסורה, חזר׳ט זיך איבער!

ערב ש״ק, גרייט צו פארן קיין סקווירא.

זיבעטער קאפיטל

צו די אלטע היים

פרייטיג איז געווען דער טאג וואס עס איז געווען באשטימט צו זיין א גאנצען טאג אין סקווירא. דער טאג איז אין א געוויסן זין געווען דער הויכ־פונקט פון דער נסיעה. א קלייניגקייט? מען איז צוריק אין דער אלטער היים - אין סקווירא.

פארוואס עפעס פרייטיג?

דאס איז געווען אויף דעם אויסדריקליכן פארלאנג פון רבי'ן שליט"א וועלכער האט דאס מאטיווירט דערמיט וואס דער פרייטאג'דיגער טאג איז געווען אין די ימי הספירה דער טאג פון "תפארת" [יעקב] "שביסוד" [יוסף] אן אנדייטונג אויף דעם נאמען פון רבי'ן זצוק"ל, וואס ער איז געווען דער ממשיך פון דער הייליגער דינאסטיע.

די ווערטער שפראך איז ארים צו קענען ארויס געבן די געפילן פון די הונדערטער סקווערער חסידים פארענדיג און אנקומענדיג קיין סקווירא, דא רעדן מער טיף אינערליכע געפילן ווי די שענסטע בלומען שפראכען. וועלן מיר דערפאר טאקע איבערגעבן דאס ווארט פאר דעם טאג־בוך:

מיר פארן צו דער אלטער היים קיין סקווירא!

מיט אט די ווערטער האט דער שיפס־הילכער געווענקט דעם עולם פרייטאג 5:30 א זייגער פארטאג! די יעניקע וואס זענען נאך געשלאפן האבן זיך גיך אויפגעכאפט אנגעפילט מיט התרגשות. מ'רעדט דא איצט פון א ווירקליכקייט: מ'פארט קיין סקווירא...

די הכנות פארציען זיך אביסל און דער עולם ווערט אביסל אומרואיק. ס'איז דאך פארט ערב ש"ק, און דער וועג איז א היבש־ווייטער. טא, פארוואס ווארט מען? דער רבי שליט"א זיצט שוין פון לאנג אין דעם באס, איז פארוואס פארט מען ניט? דערוואוסט מען זיך, אז דער וועג־ווייזער איז פארשלאפן. [אגב, ביי חסידים טרעפט מען אלעמאל א מושג פון השגחה פרטית. די לעצטע מינוט פארן אפפארען האט זיך אריסגעשטעלט אז אין איין פליגל פון דער שיף האט נישט געארבייט דער מיקראפאן און עטליכע יחידים האבן נישט געהערט ווען מען האט געווענקט, עס איז געווען א באזונדערע סייעתא דשמיא אז די צייט האט זיך פארשלעפט און אזוי ארום זענען זיי נישט פארבליבן וואס עס וואלט געווען גאר אומאנגענעם.] ענדליך איז ער אנגעקומען און בערך 8:20 פארט מען ארויס פון קיעוו אין דער ריכטונג קיין סקווירא, אויף א וועג וואס געדויערט בערך 2 מיט א האלבען שעה.

פארענדיג איז דער עולם פארטאן אין זייערע מחשבות. אט שוויבט ארויף אויף די געדאנקען ווי חסידים פלעגן רעדן מיט בענקשאפט ארום די וועגן וועלכע האבן געפירט קיין סקווירא. מ׳פלעגט קומען צו פארן טאקע אין אט די טעג - אויף שבועות, אפילו פון אזוי ווייט ווי פון אדעסע. ס׳איז באקאנט געווען די קיעוו-אדעסע באן-ליניע, וואו מ׳פלעגט איבערשטייגן קיין ״פאפילנא״, די לעצטע סטאנציע פאר סקווירא, פון פאפילנא איז מען שוין געפארן מיט פערד און וואגן; די רייכערע מיט ״קאלעסן״, און דער המון איז געפארן מיט ״פורלעד״.

אויף אט דער באן-ליניע, האט זיך שוין כ״ק מרן אדמו״ר מוהר״ר איציק׳ל מסקווירא זי״ע באקלאגט אז זי האט שווערער געמאכט די עבודה פון די רבי׳ס. איידער די באן האט פונקציאנירט - האט ער געזאגט - פלעגן חסידים קומען צו פארן פון די שטעט מיט פור׳לעך. מ׳האט פארברענגט גאנצע טעג און נעכט אונטערוועגנ׳ס, דא איז מען פארפרוירן געווארן פון קעלט, אדער גאר פארנעצט געווארן מיט א שלאקס-רעגן, אדער די זון האט געבאקן און געשמאלצן. זענען די חסידים דערווייל אריין אין קרעטשמע אויפצופרישן די כוחות. דערווייל האט מען זיך צונויפגעטראפן מיט אנדערע חסידים וועלכע פארן צום רבי׳ן, מ׳האט זיך צוגעהערט צו א גוט תורה-וואָרט, איבערגעזאגט בשם פון רבי׳ן וכדומה, מ׳האט דערווארעמט דעם גוף מיט דער נשמה, ביז מ׳איז שוין אנגעקומען צום רבי׳ן אליין, איז שוין די נשמה געווען פיל לויטערער... היינט מ׳שטייגס געזאגט, זעצט זיך א חסיד ארויף אויפ׳ן באן אינדערפרי, און ביינאכט זיצט שוין דער חסיד ביים רבי׳ן, פאלט די גאנצע ארבעט אויפ׳ן רבי׳ן...

מיר פארן אדורך ״שווארץ-טומאה״. אזוי האבן חסידים אנגערופן די דערנעבנדיגע גרויסע שטאט, ביעלע-טשערקוב, וואס אויף רוסיש מיינט עס, ווייסער-געבעט הויז. האבן חסידים מקיים געווען דעם ״ושם אלהים אחרים לא תזכירו ולא ישמע על פיך!״... מ׳האט איבערגעדרייט דעם נאמען ״שדה-לבן״ אויף שווארץ-טומאה. דארט האבן געווואוינט פילע טויזנטער סקווירא חסידים, מיר האבן נאך געקענט החסיד ר׳ חיים איידלמאן ע״ה, דער אפשטאמיגער פון החסיד הגאון ר׳ נפתלי, דער דיין פון סקווירא, וואס זיין גאנצע משפחה האט געווואוינט אין שווארץ-טומאה, כ״ק מרן אדמו״ר דער רבי זי״ע מיט דער מאמע און דער עלטערער ברודער כ״ק הה״ק רבי יצחק׳ל קעשינאווער זי״ע, האבן דארט געהאלטן פסח אין יאר תר״פ, נאך דער פטירה פון כ״ק מרן אדמו״ר דער רבי ר׳ דוד׳ל סקווירא אין קיעוו, ביים ענדע פון ווינטער נאך דער פטירה איז די משפחה צוריקגעפארן קיין סקווירא און צוליב עפעס א סיבה האבן זיי זיך אויפגעהאלטן ביי חסידים אין שווארץ-טומאה. אזוי פארן מיר איר פארביי מיט אומעטיקע זכרונות.

מיר פארקירעוונען צו לינקס וואו דער וועג פירט קיין סקווירא, באלד זענען מיר דאס שילד פאסטאוו וואס ווייזט צו רעכט׳ס, צו לינק׳ס ווייזט דער שילד "פאפילנא". דער נאמען "פאפילנא" - ווי שוין געזאגט - דערמאנט די סטאנציע פון וואו חסידים פלעגן אנקומען פון אלע עקן אוקראיינע און פון דארט געפארן קיין סקווירא. איינער פון די וועלכע האבן נאך זוכה געווען אין יענע יארן מיטצופארן מיט זיין טאטן אויף א פסח קיין סקווירא, שרייבט אין זיינע זכרונות: מיר זענען געפארן פון בערדיטשעוו צום רבי׳ן ר׳ דוד׳ל זצ״ל, אויפ׳ן וועג ביי דעם קיעווער וואקזאל, האבן אונז אפגעווארט פיל חסידים, וועלכע האבן איבערגעגעבן דעם טאטן הזכרות מיט פדיונות צום רבי׳ן. אלע האבן אונז מיט פארטרערטע אויגן ווי מקנא געווען, אז מיר וועלן קענען פארברענגען די סדרים צוזאמען מיטן רבי׳ן... עטליכע האבן נאכן טאטן נאכגעשריגן: ר׳ דוד ליב! דאס איינע טוט אונז צוליב. פארצייכנט ביי אייך יעדן "קנייטש" פון רבין און די הייליגע נעכט! און אזוי האבן מיר באגעגנט ביי יעדן וואקזאל חסידים וועלכע האבן געהאט עפעס איבערצוגעבן צום רבי׳ן, ביז ענדליך מיר האבן דערגרייכט די לעצטע סטאנציע פאפילנא! האבן מיר געוואוסט אז אט זענען מיר שוין דא!

אך ווי שיין איז עס געווען! א קארגע צוויי שעה פארן מיר מיטן "קאלעס", און מיר קומען אן קיין סקווירא. מיר גייען גלייך אריין צום רבי׳ן "שלום נעמען". מיט א ווארימען שמייכל דערלאנגט מיר דער רבי זיינע צארטע הענט, און דערבייַ גיט ער מיר א גלעזל איבערן פנים. גלייך פארציט זיך ווי אן ערנסטער וואלקן אין הייליגן צימער, דער טאטע נעמט ארויס א באגאזש פון הונדערטער צעטלעך וואס חסידים האבן אים איבערגעגעבן פארן רבי׳ן, דער רבי פרעגט און גיט א קרעכץ, דא און דארט לייכט אויף זיין הייליגע פנים מיט א פרייליכע בשורה. איך קוק מיך אזוי צו, כ׳האב שוין גענוג פארשטאנען איינצוזעען אז ס׳איז אן ערנסטער זמן. אזוי געדויערט איבער א שעה צייט, און מיר פארלאזן דעם רבי׳נ׳ס חדר... אזוי פארענדיגט ער זיינע זכרונות.

מיר וועלן דערציילן אן אינטערעסאנטן עפיזאד וואס האט פאסירט אויף אונזער אויטאבוס נומ. 10, אויפ׳ן וועג קיין סקווירא: מיר האבן מיטגענומען מיט אונז א רוסישן איד פון קיעוו, וועלכער איז געבוירן אין יאר תרע״ח אין סקווירא. ער איז שוין פארעכנט א "יונגערמאן" וויל ער האט שוין כמעט נישט פארכאפט "יענע" יארן איידער די רעוואלוציע איז געקומען. זעלבסטפארשטענדליך, אז דעם רבי׳ן ר׳ דוד׳ל האט ער שוין נישט געקענט זען, וויל דער רבי איז נסתלק געווארן וועו ער איז קוים געווען 2 יאר אלט. און ווידער דעם פריערדיקן רבי׳ן כ״ק מרן זי״ע האט ער אויך נישט געקענט, וויל דער רבי איז אין יענער צייט געהאט אנטלאפן קיין קישינעוו, וועלכע איז דאן געווען "מאלדאווע-רומעניע".

דער מיטפארנדער איד איז ליידער איינער פון די פילע אנדערע אידן וואס זענען אין רוסלאנד געווארן קאמוניסטישע "פארטיי'ניקעס". ער איז א געוועזענער "אידישיסט", און דאס מיינט, אז ער האט געהערט צו קאמוניסטישע אידישיסטן וואס זענען געווען פארבונדן מיט די טרויעריק-באוואוסטע "יעווסעקעס" וועלכע האבן ג'רודפ'ט ערליכע פרומע אידן און פארמאכט די חדרים שולן מקוואות א.ד.ג. מיר האבן מיט דעם אידן געפרואווט צו רעדן וועגן אידישקייט, געגעבן א פאר תפילין, אבער עס איז געגאנגען צו פארשטאפטע אויערן דער שאלעכץ ארום זיין הארץ איז געבליבן פארהארטעוועט. ער האט זיך בלויז איינגעבעטן, ער וויל מיטפארן קיין סקווירא, ווייל זינט נייונצען דריי און דרייסיג זייענדיג אלט 15 יאר, האט ער ניט באוויזן דארט צו זיין.

אזוי פארנדיג אויפ'ן וועג האבן מיר אנגעוואנדן א סך כוחות אים צו ברעכן אבער עס האט ליידער גאר נישט פועל געווען. מיר האבן געהאט ביי זיך א בוך צוגעגרייט צו דער הכנסת ספר-תורה אין מאסקווע, געשריבן אויף אידיש און איבערגעזעצט אויף רוסיש עמוד ביי עמוד, מיט א רייכן אינהאלט וועגן אידישקייט, ווי אן אויפקלערונג וועגן אני מאמין; א שמועס פון רבי'ן שליט"א צו רוסישע אידן דעם פארגאנגענעם ווינטער, א ריי אנדערע ארטיקלען און געזאמלטע ווערטער פון צדיקים בנוגע תורה אידישקייט, און אויך איז דארט פאראן א בילד פון כ"ק מרן אדמו"ר דער רבי זי"ע מיטן אונטערשריפט. וועלכער ער איז נאך געבוירן אין סקווירא און נסתלק געווארן אין ניי-סקווירא. מיר גיבן אים דאס ביכעלע, און ער הייבט אן אריינצוקוקן, ער מישט בלאט ביי בלאט, ער קומט אן אט צו דעם בלאט, און ער דערזעט דאס בילד. ער פארקוקט זיך איין טיף טיף... און פלוצלינג ברעכט ער אויס מיט א געוויין, טרערן נעמן פליסן פון זיינע אויגן, ער הויבט אן צו קושן דאס בילד, און זאגט ווייענדיג: אוי! ער איז דאך מיינס! (בשעת ער האט אים קיינמאל אין זיין לעבן נישט געזען). דער גאנצער עולם אויפ'ן באס ווערט ווי פארשטומט. מ'באגעגנט זיך דא מיט אן אינטערעסאנטע פאזע, א הימלישער כח שוועבט אין די אטמאספערע, ער זאגט ווייטער מיט זיין פארווייינטער שטימע, ג-טניו! כ'שווער דיר ביי דעם בילד! פון היינט און ווייטער וועל איך ניט עסן "קאלבוסעס" (סאלאמי) מיט מילך! כ'וועל ניט עסן ברויט אין פסח, כ'וועל אנטאן די תפילין, ג-טניו! כ'בין א איד פון היינט און ווייטער! און אז יוסעלע (אזוי הייסט ער) זאגט אזוי, וועט ער אזוי טאן! ס'האט זיך ביי אים מיטאמאל געמומען דערוועקן זכרונות פון די קינדער יארן - א שבועות ביי דער מאמע! א פסח, די מה נשתנה ביים סדר, א שמחת תורה אין שול, א שבת, ווי די מאמע צינדט אן די ליכט, א.א.ווו. ס'האט אונז אלע אויפן באס אט דער עפיזאד גאר געוואלדיג באריירט, צו זען ווי דער אידישער פונק האט זיך אנגעכאפט אזוי וואונדערליך, ביי אזא איינעם וואס איז שוין געלעגן בתוך עמק הקליפות.

אונטערן טיפן איינדרוק פון אט דעם פארן מיר אפ נאך א שטרעקע נענטער צו סקווירא. אט דערזעען מיר די שטעטל סמירנאוו, א פארשטאט צו סקווירא, פונוואנען מ׳פלעגט פירן קינדער צום רבי׳ן ר׳ דוד׳ל ער זאל ביי זיי זיין סנדק. אט, אט קומען מיר אריין אין דעם "סקווירסקי ראיאן". דאס הארץ הויבט אן צו פלאטערן מיט געמישטע געפילן: "מזמור לאסף" קינה לאסף מבעי לי׳! מ׳פילט דעם שרעקליכן חורבן אומעטום, מ׳קען עס אנטאפן מיט די הענט. אזוי ווי דער גורל פון דער אידישער רוסלאנד-אוקראינע, אזוי איז דער גורל פון סקווירא. חלק כחלק... ווייל וואס ס׳איז נאך געהאט פארבליבן נאך די רעוואלוציע, איז געקומען דער דייטש, דער פאשיסטישער עמלק און האט אויסגעריסן אלעס איבעריקע מיטן ווארצל, אנגעמאכט א וויסטעניש ניט איבערלאזנדיג מער ווי בלויז די פרישע קבר-אחים אין יעדער שטאט און דערפל... פון דער צווייטער זייט קוקן מיר זיך אים און "שפיגלען" זיך אפ... אט זענען מיר דא: מיר די בוימלעך פון דעם נייעם אויסגעוואקסענעם געדענדל פון די הייליגע זאמען וואס זענען דא פארזייט געווארן און איבערגעפלאנצט געווארן אויף דער אנדערער זייט ים! איז טאקע דערויף דארפן מיר זאגן "מזמור"! אזוי ווי ביי די מעשה וואס איז פארגעקומען ביי חוני המעגל ווי די גמרא דערציילט; דער זקן האט אנגעפלאנצט א בוים פאר זיין אייניקל... אויף זיבעציג יאר שפעטער, און אט קומען מיר ודור רביעי ישובו הנה! מיט זיבעציג יאר שפעטער אט די הערליכע פירות וועלכע זענען געוואקסן פון אט די זאמען. וואס דערויף "מזמור" מבעי!

עד כאן פון טאג בוך

דער עולם פארזאמעלט זיך צו דער אויפנאמע פונעם סקווירא׳ען שטאט ראט.

אזעלכע געדאנקען האבן באגלייט אונזערע פאסאזשירן וועלכע האבן אנגעפילט דעם קאראוואן פון די דרייצן גרויסע באסעס. זיי זענען אינגאנצען אריינגעטאן אין זיך און קוים באמערקט ווי די שעות לויפן, און פלוצלינג... מען קומט אן צו דער שטאט.

מיר זענען ביי דער שוועל פון סקווירא!

דא ווארט אפ אן אומגעראכטענער קבלת פנים וועלכעס איז געווען אן אנגענעמע איבערראשונג. דער מעיאר פון סקווירא און נאך עטליכע הויכראנגיקע בעאמטע ווילענדיג ארויסווייזן אומבאגרעניצטע פריינטשאפט האבן באשלאסען אפצוואוארטען די זעלטענע גרופע געסט מיט א קעניגליכן כבוד. מען האט זיך תיכף אריענטירט לויטן מצב און דער עולם שטייגט אפ פון די באסעס און מען שטעלט זיך אויס אין א גרויסן קרייז, דער מעיאר פון סקווירא מיט זיינע סוויטע פון איין זייט און פון דער אנדערער זייט דער מעיאר פון שיכון סקווירא ר' מתתי' פריזל און א גרופע עסקנים וועלכע נעמען איבער דעם "ברודערשאפט סימבאל" א גרויסער רונדיגער "ברויט" מיט זאלץ - אן אינטערנאצינאלער מנהג - באזירט אויפן פסוק "ומלכי צדק הוציא לחם וגו'".

ביים טויער פון סקווירא: פון לינקס צו רעכטס - ר' משה יעקב שלום אונגער מחשובי חסידי סקווירא אין ברוקלין, ר' ישראל רויזמאן פון מאנסי, ר' מתתי' פריזל מעיאר פון שיכון סקווירא, הרב יחזקאל בעסער חבר הנשיאות פון אגודת ישראל און יו"ר פון דף היומי קאמיסיע, י. ארנאלד, דער דאלמעטשער מר. סאראשא, דער מעיאר פון אלט סקווירא, וויצע מעיאר א איד יעקב לוצקער, און נאך א סקווירא איד ווארטענדיג אויפצונעמען דעם רבי'ן שליט"א.

דערנאך איז דער רבי שליט״א ארויס פון באס, זיך צו טרעפן מיטן מעיאר פון שטאט סקווירא. דער מעיאר, האט באגריסט דעם רבי׳ן שליט״א מיט א רעדע אויף רוסיש, וועלכע ס׳איז גלייך איבערגעטייטשט געווארן אויף ענגליש. דער מעיאר האט אויסגעדריקט זיין גרויסע פרייד זיך צו באגעגענען פערזענליך מיטן רבי׳ן און זיינע חסידים, אנצוקניפן א פריינטשאפט מיט דער פולער האפנונג דאס קעגנזייטיק אנצוהאלטן און געניסן דערפון אויף לאנגע יארן. דער עולם האט אים ענטפערט מיט ווארימע אפלאדיסמענטן.

דער רבי שליט״א האט געענטפערט קורץ [אויף דער אידישער שפראך] ווי פאלגענד: כסדר האט מען געפילט ביז אהער, זינט פאר צוויי יאר ווען מ׳האט צום ערשטן מאל באגעגנט, א גרויסע סיוע פון אים (דער מעיאר) ביי אלע ענינים לטובה, בכלל קומען מיר נישט דא אינגאנצן ווי ״געסט״ ס׳איז בלויז געווען א שטיקל הפסק פון יארן, אבער די מחשבה איז כסדר געווען דא. מיר פילן ווי מיר קומען צוריק, דאס איז אונזער היים, מיר פילן אזויפיל קדושה אין די פלאץ, און וויבאלד ער העלפט צוריק שטעלן א רושם פון אט די קדושה, דערפאר פילן מיר א גרויסער דאנקבארקייט צו וואס ער האט געטון ביז איצט. און מיר האפן אז ער וועט ווייטער אויך מסייע זיין צו וואס מ׳דארף (די כונה - אויפצוהאלטן דעם בית החיים, ווי אויך דער הויף פון כ״ק אדמו״ר מוהר״ר דוד׳ל מסקווירא). דער רבי שליט״א האט מסיים געווען מיט ברכות פארן מעיאר און די מאנשאפט פון שטאט-ראט כדי זיי זאלן קענען טון גוטס פאר אידן׳ס וועגן.

דער רבי שליט״א האט זיך שפעטער אויסגעדריקט: אמאל דארף מען זיך באנוצן אויף אזא אופן, מיר האבן עס מסמיך געווען צו די מעשה פון אברהם אבינו מיט די בני חת, צו קויפן ״חברון׳ער בית החיים״ וועלכער איז זייער פאסיג צו אונזער געשעעניש, כדי צו האלטן דעם ביה״ח אין סקווירא בקדושתו.

אין נאמען פון דער לאקאלער אדמיניסטראציע פון ניי סקווירא אין אמעריקע האט באגריסט דער בריליאנטענער עסקן ר׳ אברהם משה זילבערמאן, וואס זיין רעדע פארענדיגונג מיט א רוסישען שלאג-ווארט האט ארויסגערופען שטורמישע אפלאדיסמענטן ביי די פולע הונדערטער באטייליגטע פון בני ברית און נישט בני ברית פון סקווירא.

וואס אן אמת געזאגט איז דער עולם געשטאנען דארט אויף שפילקעס. אט האלט מען נאך פארן דאונען און מען געפינט זיך שוין אזוי נאנט צו די הייליגע מקומות אין סקווירא, דער ״הויף״ און דער בית החיים וואס מען ווארט שוין אויף דער רגע אנצוקומען דארט אהין, און דא שטייט מען אויפגעהאלטען ארום ברויט און זאלץ... אבער מען האט פארשטאנען דאס וויכטיגקייט פון אזא באגריסונג וועלכעס וועט האפענטליך עפענען ווייטער די דיפלאמאטישע טירן און טויערען פאר די ווייטערע וויכטיגע אויפטוען. ווען עס האט זיך געענדיגט די באגריסונג האט דער עולם

ספאנטאניש אויסגעבראכען אין א הילכיגן געזאנג מארשירענדיג צוריק צו די באסעס, וועלכע פארן יעצט צום ריכטונג פון "הויף"

דער נסיעה-טשערמאן ר׳ יעקב שפירא פירט אן מיט ארגאניזירן די אויפנאמע ביים טויער פון סקווירא.

דור רביעי ישובו הנה... סקווערער חסידים אויפ׳ן אַלטן הויף אין סקווירא

דער עולם פארט אין די באסעס, אבער די געדאנקען זענען אין א פארגאנגענע וועלט. דער געפיל אז מען פארט צום הויף האט אויפגעשטורעמט די געפילן און מען הייבט זיך אן דערמאנען אלעס וואס עס האט זיך אנגעזאמעלט אין די זכרונות ארום דעם הויף.

דער טאג-בוך שילדערט:

"דער הויף"! אזוי פלעגט מען עס פון תמיד אן רופן און אט דאס ווארט איז איינגעקריצט ביי אונז טיף טיף אין מוח אין הארץ, דער הויף איז וואו ס'געפינט זיך דאס הויז אין וועלכן ס'האט געוואוינט דער רבי ר' דוד'ל, דער בית המדרש, די מקוה און אויך די גרויסע קיך וואס ווי חסידים האבן דערציילט פלעגט מען דארט קאכן אין גרויסע טעפ, טאג און נאכט, פאר די אורחים וועלכע זענען געקומען פון דער "גאנצער וועלט" (ד.ה. פון גאנץ אוקראינא, א מושג דעמאלט פון די גאנצע וועלט!) עס שטייט אויך דארט נאך די "גאסטעניצע", א גאסט-הויז וועלכער האט געהאט ביי א 70 שלאף-צימערן פאר אורחים אויף ש"ק ויו"ט.

כ"ק מרן דער רבי זי"ע, האט אמאל געשילדערט ווי ער איז געשטאנען אמאל אין טאטנס חדר, ס'איז געווען אין אן ערב שבועות, עס איז געווען א גרויסער טומל אין הויף, ס'קומען אן פירלעך און "קאלעסן", אנגעפאקט מיט חסידים פון אומעטום, זיי זענען געקומען אויף יו"ט צום רבי'ן, דער רבי ר' דוד'ל שטייט ביי זיך אין חדר ביים פענסטער און קוקט זיך צו צום גאנצן הו-הא וואס טוט זיך אינ'ם הויף און ווי צו זיך אליין קרעכצט ער אונטער; "וואס זענען זיי נעבעך שולדיג! זיי וואלטן דאך באמת געווואלט פארן צום בעש"ט הק'... כ"ק מרן דער רבי זי"ע, וועלכער האט פון קינדווייז אן זיך נישט גערירט פון טאטן, האט געלערנט פשט אין אט די דיבורים אז דער טאטע האט געווואלט ממשיך זיין די חסידים מיט זייער נסיעה צו אים ביז צום הייליגן בעש"ט זי"ע...

אט זענען מיר שוין ביים הויף! אט דא האט זיך דער רבי ר' דוד'ל מקדש ומטהר געווען, און זיך געגרייט מיט איבערנאטירליכע הימלישע כוחות צו ברענגען אויף דער וועלט, אט די ליכטיגע הייליגע נשמה פון כ"ק מרן אדמו"ר דער רבי זי"ע. אט דא איז ערצויגן געווארן דער גרויסער ליכט, אונטערן שטענדיגן אויפזיכט פון הייליגן טאטן, אט איז די טיר פון טאטנ'ס חדר, וואס איז שטענדיג געווען אפן צום חדר פון זון, פון דא האט זיך געהערט אן אויפהער דער שטענדיגער קלינגענדיגער קול-תורה פון דעם רבי'ן ז"ל אין זיינע יוגנד יארן. אט דא איז געווארן אפגע'חתמ'ט דער עתיד פון חסידות סקווירא, וואס איז געווארן איבערגעפלאנצט אין אמעריקע, מיט דעם עקשנות'דיגן רצון פון דעם הייליגן זון.

ווי ס׳איז באקאנט דער פלא׳דיגע מעשה וועלכע איז פארבינדן מיט די יוגנט יארען פון כ״ק מרן דער רבי זי״ע, טאקע דא אין הויף. די מעשה האט פאסירט וועו כ״ק מרן דער רבי זי״ע, איז געווען א יונג קינד, פון קוים 4 יאר אלט. זייענדיק זיך אין טאטנ׳ס חדר, האט ער באמערקט א פלעשעל׳ע טינט אויפ׳ן טיש, האט זיך אים פארגלוסט צו שפילן דערמיט, דער משב״ק ר׳ משה וועלכער האט זיך געפינען דארט אין שטוב, האט דאס ארויפגעשטופט ביז אינמיטן טיש, אז דעם רבין׳ס קליניקער זאל דארט נישט קענען דערגרייכן. דער רבי ווייטער, האט ארויפגעקלעטערט און צוגעקומען צום פלעשעלע טינט, האט עס דער משב״ק ארויפגערוקט ווייטער אז דער רבי זאל עס מער נישט קענען גרייכן, אבער דער רבי האט זיך נישט געפוילט און גענומען א בענקל און זיך צוגעדראפעט ביז צום פלעשעלע. דער טאטע, הרה״ק רבי ר׳ דוד׳ל צוזענדיג דאס, האט זיך אנגערופן צום משב״ק: ״דו זעהסט משה! דער קליינער וואס ער וועט וועלן וועט ער אויספירן״

אט די ברכה, האט כ״ק מרן דער רבי זי״ע זיך דערמאנט בשעת׳ן בויען שיכון סקווירא, ס׳האבן זיך דאן געמאכט גאר געוואלטיקע שווערקייטן וואס ס׳איז בדרך הטבע נישט געווען צו איבערטראגן. דא האט כ״ק מרן דער רבי זי״ע זיך דערמאנט אט די ברכה, און איז שטארק נתרגש געווארן און זיך אויסגעדריקט ווי פאלגענד: דער אייבערשטער זאל העלפן אז דעם טאטענס ברכה זאל יעצט חל זיין, עס זאל יעצט האבן דעם ריכטיגן באטרעף״. ווי מיר זענען ב״ה האט זיך אט די ברכה געצויגן פון אט דא - וואו מיר שטייען איצט - וואו דא איז שועלים הלכו בו, אלעס איז חרוב ונחרב בלויז א טייל פון די בנינים שטייען נאך און זיי זענען פאר׳יתומ׳ט און פארוויסט. אבער די קערנדליך פון אט דעם הויף האבן אויסגעבליט און געשפראצט בלעה״ר, און ס׳וועט אזוי שפראצן און בליען בעז״ה ביז משיח וועט קומען.

עד כאן דער ״טאג-בוך״.

דאס הארץ פלאטערט עס זענען נישטא די ווערטער צו שילדערן די רגשי קודש וואס האט אלעמען ארומגענומען אריינקומענדיג אין ״הויף״ וואס איז ארומגענומען מיט א גדר און גרויסן טויער. עס האט אריבערגעטראגען אויף די פליגלען פון דער פארגאנגענהייט, וועו סקווירא איז געווען אין סקווירא. אט דא אין דעם הויף האבן זיך טויזענטער חסידים געווייקט בצל קודש פון די הייליגע רביים, רבי איציק׳ל סקווערער און רבי דוד׳ל סקווערער. אט דא אין דעם הויף, דארטן אין ווינקל איז נתגדל געווארען דער רבי זי״ע, דא האט ער אפגעהארעווט זיינע יונגע יארען און זוכה געווען צו די געהויבענע מדריגות, און פון דא איז אויסגעוואקסען דער גייסטיגער ריז, וועלכער האט אויפגעשטעלט אין אמעריקע א ניי דור פון חסידים לויט די אור-אלטע מסורה פון סקווירא אין אוקראיינע, און ממשיך געווען די גאלדענע קייט פונעם ריינעם זויבערען אמאליגן חסידות.

דאס ביהמ״ד, וועלכעס איז אין פארלויף פון דער גאנצער צייט פארנוצט געווארען פאר אינדוסטריעלע צוועקן, איז יעצט זויבער אפגערייניגט געווארען, אויף דער איניציאטיוו פונעם מעיאר לכבוד די ערווארטעטע געסט. עס האט צוריק באקומען דעם פנים פון דעם מקדש מעט און אין דער לופט האט זיך געשפירט די קדושה פון דער דורות לאנגער האראוואניע פון צווישן די פיר וועגט.

הונדערטער אידן פון נאנט און וויים זענען געקומען צו פארען אין דעם גרויסן פרייטיג קיין סקווירא. א באס פון די היינטיגע רוסישע בעלי תשובה איז געקומען צו פארען אויף סקווירא מיטהאלטען דעם פרייטיג, און עס איז געווען וואס צו הערן און וואס צו זעהן.

ר׳ שמעון ווערנער פון טאראנטא בעת אן אינטימליכן שמועס מיט אידן פון סקווירא.

דער עולם חסידים האבן געארבייט אין סקווירא, אויף קעסל און כלים. מען האט אויסגעטיילט צענדליגער פאר תפילין, הונדערטער קאפלעך, הונדערטער ציצית, און אן א צאל אויפקלערונגס קונטרסים וועגן אידישקייט. אין יעדן ווינקל פון ״הויף״, האט מען געקענט זעהן ווי עס שטייט א סקווערער יונגערמאן ארומגענומען מיט א גרופע ארטיגע אידן און ער רעדט צו זיי דברי חיזוק.

הונדערטער אידן האבן אין יענעם טאג געלייגט תפילין נאך אן הפסקה פון צענדליגער יארען, און א גרויסער פראצענט פון זיי וועלכע האבן נאך אפשר אין זייער גאנץ לעבן נישט געלייגט קיין תפילין, און אפשר אפילו קיינמאל נישט געזען קיין

תפילין פאר די אויגן. דער גרעסטער טייל פון זיי האבן צוגעזאגט אז זיי וועלן, מהיום והלאה, ערליך לייגן תפילין יעדן טאג און אויך אנטאן די ציצית. עס איז געווען א דערהויבן געפיל פאר די דארטיגע אידן זיך צו אידענטיפיצירען אלס אידן, און דער אידישער שטאלץ האט אויפגעוואכט ביי זיי.

אין סקווירא: ר׳ אהרן גרינוואלד לייגט תפילין מיט אן עלטערן איד.

ר׳ משה שפירא און ר׳ יושע ברויער לייגן תפילין מיט יונגע מענער אין סקווירא.

אן אינטערעסאנטער עפיזאד איז פארגעקומען, וועו צוויי מענטשן פון צווישן דער גרויסער מאסע צוקוקער, האבן זיך אויפגעריסן פון זייער ארט, און צוגעלאפן צו די יונגעלייט וועלכע האבן זיך געפארעט מיט לייגן תפילין פאר די דארטיגע אידן. זיי האבן זיך גענומען בעטן רחמים, זיי ווילן לייגן תפילין. פארשטייט זיך מ׳האט זיי גערן אנגעטון תפילין, אבער מען האט באמערקט אז דא איז עפעס וואס אויפפאלענד. ס׳האט זיך דערנאך ארויסגעוויזן, אז אט די צוויי האבן פאר אלע יארן אויסבאהאלטן זייער אידישער אידענטיפיקאציע, צוליב מורא מ׳זאל זיי אפזאגן פון זייערע הויכע פאסטנס. איצט זעענדיג דעם כבוד וועלכע די ״חסידים״ האבן באקומען פון די איינוואוינער, און פון דער שטאט פארוואלטונג, האבן זיי זיך ״ארויסגעגעבן״ זייער אידישער פנים, באמערקנדיג צו די עסקנים: ״איר האט געהויבן דעם אידישן כבוד אין די אויגן פון די גויים, ס׳איז שוין מער נישט קיין בושה צו זיין א איד...״ און דאס אידישע באפעלקערונג האט זיי מיט פרייד אנגענומען.

מען האט געדאוונט שחרית אין ביהמ״ד. נאכען דאוונען האט מען צוגעברענגט צום רבי׳ן שליט״א עטליכע זקנים פון סקווירא וועלכע האבן נאך געדענקט די שנים כתיקונם, איינער פון זיי האט דערציילט ווי אזוי א שבת האט אויסגעקוקט, וואס ס׳האט זיך דא אפגעטון אין א יו״ט. ער דערציילט: יו״ט איז דער בית המדרש געווען איבערגעפילט מיט חסידים: א טייל פון די אורחים האבן ניט געקענט דאוונען אין בית המדרש, זיי האבן געמוזט דאוונען אינדרויסן אונטערן פרייען הימל אין הויף!

דער טאג-בוך שילדערט:

ס׳איז שוואר צו שילדערן די געפילן פון עולם ביים דאוונען ביי דעם מקום שהתפללו אבותי! די געדאנקען פיבערן, אויף דעם מקום זענען זיך צוזאמענגעקומען טויזנטער אידן און געשעפט פילע עמערס יר״ש קדושה וטהרה, און נאך א ביטערע הפסקה פון זיבציג יאר, שטייען מיר נאכאמאל אויף דעם הייליגן ארט, וואס איז תמיד דערמאנט געווארן מיט אזוי פיל בענקשאפט, מיט אזא ציטער, מיט אזוי פיל חרדת קודש.

ס׳דערמאנט זיך: אט שטייט החסיד ר׳ חיים אייזיק ז״ל אין ביהמ״ד אין שיכון סקווירא, אויף די אנדערע זייט וועלט, - צוזאמען מיט הרה״ח ר׳ משה אייזענבאד ז״ל און להבחל״ח הרה״ח ר׳ זלקא קארן הי״ו - און שמועסט מיט כ״ק מרן דער רבי זי״ע. ער וועגדט זיך צום רבי׳ן אזוי היימיש: דער רבי געדענקט - פרעגט ער - דעם יום טוב וואס האט זיך אפגעטון? דער רבי הערט אים אויס געמיטליך, ס׳הויבט זיך אן צו פארוויקלען א שמועס, די ארומיגע שטעלן אן מויל און אויערן, און מיטאמאל דער רבי ברעכט אויס אין א יאמערליכן געווייין ער האלט מער נישט אויס, די בענקשאפט איז איבער די גרעניצן.

נאכן דאוונען האבן די עסקנים צוגעגרייט דעם הויף אינדרויסן צו די קומענדיגע געהויבענע מינוטן. עס איז שנעל אויפגעשטעלט געווארן א סטעידזש פאר דעם רבי'ן שליט"א און פון אונטען ווערן אויסגעשטעלט לאנגע טישן ביי וועלכע עס פארנעמען פלאץ די חשוב'ע סקווערער חסידים וועלכע האבן זיך באטייליגט ביי דער נסיעה, און אלע פארבליבענע אידן אין "אלט" סקווירא. די איבעריגע הונדערטער חסידים און אנגעפארענע געסט פון אלע זייטן שטעלן זיך אויס ארום, עס איז א חסיד'ישער געדרענג און די קאפעליע הייבט אן זינגן "על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני שארית עמך וכו'" וועלכעס האט א טיאקקע געטאן אין די הערצער פון די פילע חסידים - דאס זענען דאך די ווערטער ביי וועלכע עס האט זיך אנגעפאנגען די גסיסה פון דעם רבי'ן ר' דוד'ל זי"ע. ער האט די ברכה איבערגעזאגט עטליכע אונדרייסיג מאל ווילנדיג פארלאזן די נידעריגע וועלט מיט אט די הייליגע ווערטער.

אין אלטן הויף, נאכן שחרית-דאוונען גרייטענדיג זיך צו דער דערהויבענער מסיבה.

אין א קורצע ווייל איז דער רבי שליט"א מיט די קינדער און די משפחה ארויסגעקומען און זיך אוועקגעזעצט אויף זיין שטול. דער עולם ברעכט אויס אין א הילכיג געזאנג "אשרי העם שככה לו", עס איז א טיפהערצליכע שבח והודאה פאר השי"ת אז מען האט זוכה געווען מיט צוהאלטען אזעלכע העכסט-דערהויבענע מאמענטן וועלכע מאכן זיך זעלטן אין לעבן. [וועגן "דרשו את שלום העיר" האט מען אוועק געזעצט אויפן אויבן אן אויך דער שטאטישער מעיאר מיט זיין וויצע].

דער משב"ק הרב ישעי' אונגער הי"ו הויבט אן - לויטן וואונק פון רבי'ן - צו זינגען דעם באוואוסטן "הזכירו" וועלכער ווערט געזונגען ביי אלע הילולא'ס פון די צדיקים. דער ניגון איז א אפשטאמיגער טאקע אט פון דעם "הויף". די אטמאספערע ווערט הייסער פון מינוט צו מינוט, די געפילן ברויזן ווי שטורמיגע ים-כוואליעס, "הזכירו לפניו תורה ומעשים טובים של שוכני עפר", די צדיקים, די מאורות הגדולים וועלכע האבן פארשפרייט תורה וחסידות אט פון דעם ארט, דער "מקדש מעט", און אריינגעלאכטן א ליכטיגקייט אין אלע ווינקלעך פון אוקראינע, ס'רייסט זיך די בקשה צום טאטן בשמים: יזכור אהבתם! געדענק'זשע טאטע אין הימל זייער ליבשאפט צו דיר, און ווי זיי האבן זיך מקריב געווען פאר דיר רבש"ע צוליב זייער ליבשאפט צו תורה ומצוות... ויחי' זרעם, טאטעניו אין הימל! גיב לעבן אריכות ימים ושנים צו זייערע קינדער - דעם רבי'ן זאל זיין געזונט און די משפחה [און עס שפירט זיך דאך יעדער אלס א טייל פון דער משפחה...] - שלא תאבד שארית יעק"ב, ס'זאל נישט פארלוירן גיין דאס איבערבלייבניש פון יעק"ב - דער נאמען פון כ"ק מרן דער רבי זי"ע, וועלכער איז דא געבוירן געווארן...

אידן פון ניי סקוועד און אלט סקווירא צוהערנדיג צו די דברי התעוררות פון כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אויפן בילד רעכטס דערקענט מען: ר' ברוך אהרן געשטעטנער פון מאנטרעאל, אויפן בילד לינקס: ר' שלום בער פישל, ר' גדלי' אייזלבוים, ר' יוסף סאלאמאן פון טאראנטא, און ר' חיים אשכנזי פון וואשינגטאן הייטס.

א בליק אויפן רבי'ן שליט"א, דאס פנים פלאמט אים מיט א הייליג פייער און הייסע טרערן פליסען פון די הייליגע אויגען. עס איז א מעמד וועלכעס ווערט איינגעקריצט אין די טיפסטע טיפענישן פונעם הארץ. אט אין יענע פארבארגענע קעמערלעך פון וועלכען עס ווערט קיינמאל גארנישט פארגעסן.

מ'פארגעסט לגמרי אז מ'געפינט זיך הינטער דעם אייזערנעם פארהאנג, און ס'שטייען פונדערווייטענס צענדליגע רויטע-קנעפלען. ווער קוקט דען אפילו אויף זייער זייט? מ'איז גאר אין דער אלטער הויף אין די אמאליגע צייטן, ווען וועלט איז נאך געווען וועלט, אט אזוי דוכט זיך עס צו. דא זינגט ווייטער די קאפעליע: התעוררי התעוררי כי בא אורך קומי אורי, - א נייער ניגון לכבוד

המאורע - וועלכעס טייטשט אפ דאס דערהויבענקייט פון די רגעים און די אור-אלטע אידישע האפענונג צו דער גאולה שלימה.

עס ווערט שטיל, נאך שטילער פון שטיל, עפעס א סארט "וחיל ורעדה יאחזון וקול דממה דקה ישמע" און אט הערט זיך דאס קול פון רבי'ן שליט"א דער רבי זאגט נאך בשם אביו כ"ק מרן דער רבי זי"ע, אז בשעת די הסתלקות פונ'ם טשערנאבילער מגיד כ"ק מרן דער רבי ר' מאטעלע האבן זיך די הייליגע זין צעטיילט מיט דער ירושה, ד.ה. די הייליגע כוחות פונ'ם טאטן. האט דער זיידע כ"ק מרן מוה"ר איציק'ל מסקווירא געזומען דעם מוח... און אזוי האט דער רבי ר' יצחק'ל אמאל געזאגט אויף זיך: "אמאל האט מען געזופן הה"ק ר' פנחס'ל קאריצער דער פילאזאף אלוקי. היינט - מ'שטיינס געזאגט - זענען מיר דער פילאזאף אלוקי"... און דער רבי שליט"א איז ממשיך מיט סיפורים פון זיידן.

א טייל-בילד בעת דער מעמד התעוררות אויפן הויף אין אלט סקווירא.

דער רבי דערציילט: דער טאטע ז"ל האט דערציילט אז דער טריסקער מגיד פלעגט זאגן רמזים אויף ביאת המשיח. איינמאל איז געקומען צו אים זיין ברודער דער רבי ר' איציק'ל זי"ע און ער האט אים געפרעגט דערוועגן, האט אים דער טריסקער מגיד געזענטפערט: וואס זאל איך טאן? איך זאג נישט גארנישט נאר איך מאך אויף דאס חומש'ל און איך זאג פאר השי"ת,: אזוי שטייט אין דער תורה אז עס איז שוין די צייט אז משיח זאל קומען. האט אים דער רבי ר' איציק'ל געזענטפערט: היינט דארף מען נישט עפענען קיין חומש'ל, אז מען עפנט א אידיש הארץ זעהט מען שוין אז משיח דארף קומען. האט דער טאטע ז"ל אויף דעם געזענדיגט: היינט דארף מען קיין הארץ אויך נישט עפענען מען גיט א קוק אויף א אידיש פנים זעהט מען שוין אז משיח דארף קומען...

די מעשה גיט אלעמען א טיאכקע אין הארצן. יא! מען קוקט זיך אים דא אין גלות אויף די פאר׳צער׳טע פנימ׳ער פון אידישע קינדער, נאך ווי שרייט עס אראפ אז עס איז שוין די העכסטע צייט משיח זאל קומען.

נאך א קורצע ווייל הויבט אן דער רבי מיט א ציטערדיגע שטימע: מ׳גייט דאך צום ציון פונ׳ם כ״ק מרן דער רבי ר׳ איציקל סקווירא, אז מ׳איז זיך מתבונן צו וועמענס ציון מען גייט איצט, און אויך אין די קומענדיגע טעג, די ציונים פונ׳ם מרן הבעש״ט הק׳ ותלמידיו הק׳ ותלמידי תלמידיו הק׳, און אזוי אויך אז מ׳איז זיך מתבונן אין וועלכער שטאט מ׳געפינט זיך. דא אין שטאט איז געווען דער מעון קדשו פון כ״ק מרן דער רבי איציק׳ל סקווירא זי״ע... ובפרט מ׳איז זיך מתבונן אין וועלכען מקום מ׳שטייט איצט, דא איז געווען דער הויף ביהמ״ד פון זיין זון כ״ק מרן רבי דוד׳ל סקווירער זי״ע... דער רבי שליט״א שטיקט זיך מיט טרערן און ברעכט אויס מיט א שטילן געוויין, ער קען ווייטער נישט רעדן, ענדליך זאגט ער ארויס: דא איז דער טאטע ז״ל נתגדל געווארן... איז קודם כל דארף מען דערויף געבן א שבח והודי׳ לשמו ית׳, אז נאך אזא לאנגע הפסקה האט מען די זכי׳ צו קומען אויפ׳ן מקום און דאוונען ״במקום שהתפללו בו אבותי״...

דער רבי שליט״א איז ממשיך זיינע ווערטער: אוודאי די אלע וואס געדענקען די השתוקקות און הרגשים וואס דער טאטע - כ״ק מרן רבי זי״ע - האט תמיד געהאט צו דעם הייליגן מקום, פון וועלכן ער האט נישט מסיח דעת געווען קיין רגע. פארשטייט זיך, אז דאס ברענגט צו אזעלכע מחשבות און הרגשים, וואס איז נישט מעגליך מצמצם צו זיין אין דיבורים, דאס איינציגסטע אבער וואס מ׳דארף מעורר זיין איז, צו נעמען דאס התעוררות און עס אריינצולייגן אין א כלי, ווי דער רמב״ן טייטשט, עד שתחפץ, מ׳זאל עס אריינלייגן אין א חפץ, כדי דאס התעוררות און התרגשות זאלן נישט גיין לאיבוד און האבן א קיום, בבחי׳ מי יעלה בהר ה׳, די עלי׳ וואס מ׳שטייגט זייענדיג בהר ה׳ - ומי יקום במקום קדשו - זאל האבן א קיום, מ׳זאל האבן ווייטער א שייכות צו אט דער קדושה.

מען קען טאפן דאס ערנסטקייט אין דער לופט און דער רבי שליט״א זעצט פאר באריכות אין דעם ענין פון מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי איבערזאגענדיג דערביי א ווארט פונעם רבי׳ן זי״ע, יגיעו איז מלשון נגיעה, אנרירן, חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, כאטש בנגיעה בעלמא, ווייל וואספארא שייכות האבן מיר אין אמת׳ן מיט די אבות, אבער כאטש בנגיעה בעלמא זאל מען האבן א שייכות... דער רבי פירט אויס, וויבאלד מיר געפינען זיך אויף אן ארט וואו עס איז דא א רושם פון די קדושה פון די אבות, איז עס א זמן מסוגל אז יעדער איינער זאל זיך מקבל זיין צו האבן א שייכות מיט די קדושה פון די אבות. קדושה איז סיי אין דעם ענין פון קדושים תהיו פון הרחק מן הכיעור והדומה לה, סיי בדיבור סיי במחשבה און סיי במעשה, און סיי אין דעם ענין

פון עשה טוב, וואס דאס איז קביעות עתים לתורה און זיך מתגבר זיין אויף אלע נסיונות און עיכובים וואס איז דא אויף דעם, און אויך אלע גדרים וסייגים און אלע מנהגי קודש פון סקווירא.

פון אלע זייטן הערן זיך שלוכצענדע שטילע געוויינען, הערצער וואשן זיך אויס און נשמות ווערן קריסטאל זויבער. דער רבי פארענדיגט "דער אייבערשטער זאל טאקע העלפן אז די זכותים פון אלע אבות זאל טאקע מגין זיין אז אידן זאלן האבן כח צו קענען זאגן מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, און דורך דעם וועט דער אייבערשטער העלפן אז די זכותים זאלן מגין זיין פאר יעדן איינעם עקסטרע מען זאל זיין געזונט, מיט נחת פון די קינדער, פרנסה בריוח והצלחה, מ'זאל קענען זיצן און לערנען מיט הרחבת הדעת און דינען דעם אויבערשטן מתוך שמחה, אמן."

עס הילעכט אפ א שטורמישער "אמן" און די קאפעליע הייבט אן צו זינגען "מלך רחמן רחם עלינו - בגלל אבות שעשו רצוניך" שטארק צוגעפאסטע ווערטער וועלכע דריקן אויס די אינערליכסטע הארץ געפילן. דער רבי שליט"א וואונטשט לחיים, און גיט די האנט פאר די רוסישע אידן מיט ווארימע וואונטשן.

א טייל-בילד פון דעם לענגליכן הכנסת אורחים שטיבל אין אלטן הויף.

מיט געהויבענע געמיטער פארלאזט מען דעם הויף און מען גרייט זיך צו פארען צום בית החיים. מיט גרויס התרגשות נאך דעם אלעם וואס ס'איז דא

א טייל ביהמ״ד פון
הרה״ק מוהר״ד מסקווירא, אין שטאט סקווירא

אין טלית - ר׳ אביגדור אסטרייכער. פארהאנדלט מיטן רוסישן מעיאר
און זיין אידישער וויצע מר. לוצקער, וועגן דעם צוקונפט פון ״דער
הויף״

פארגעקומען אין די לעצטע עטליכע שעה. מיר פארן אריבער דאס טייכל וואס ס׳שניידט אריבער צווישן דעם אלטן טייל שטאט צו דעם נייעם טייל. מיר פארן אריין אין די ״פיסקעס.

ס׳כאפט אן א הייליגער ציטער דאס דערמאנען די ״פיסקעס״. דאס איז די געגנד וואו ס׳איז געשטאנען דער פרעכטיגער ״אלטער הויף״ וועלכעס איז אויפגעשטעלט געווארן אין יאר תר״י דורך כ״ק מרן אדמו״ר דער רבי יצחק׳ל סקווירא. מען ווייזט אונז אן אויף א ליידיגן שטח אז אט דא איז געשטאנען די גרויסע שול, א שול אזוי גרויס, אז א מאשין (קאר) האט געקענט ארום פארן. הארט דערנעבן איז געווען דער גרויסער זאל, וואו דער רבי ר׳ יצחק׳ל פלעגט פירן די טישן, געבויטע פארענטשעס זענען דארט געווען באפעסטיגט ביז צו דער ״סטעליע״ (דער באלקאן).

וועגן דער שול איז באקאנט, אז ווען כ״ק מרן דער רבי ר׳ יצחק׳ל האט זי פארענדיגט צו בויען, האט ער געשיקט א בריוו צום ברודער הה״ק רבי ר׳ אהרן טשערנאבלער זי״ע, און אים פארבעטן צו דער חנוכת הבית. רבי אהרן דערהאלטנדיק דעם בריוו האט אים געלייענט א לאנגע צייט אן אויפהער. שטייט דער משמש - כלאוונע - אן איש פשוט, און פרעגט דעם רבי׳ן: ״וואס איז דאס דאס לאנגע ליינען״? זאגט אים דער רבי ר׳ אהרן: נו אדרבה! טא לייען עס דו! נעמט ער - כלאוונע - דעם בריוו און לייענט הויך אויפ׳ן קול: ב״ה בניתי בשם ה׳... און וויל ליינען וויטער זאגט אים דער רבי ר׳ אהרן: יא יא! וואלט ער געשריבן בניתי בית לשם ה׳, וואלט איך פארשטאנען, ער שרייבט אבער בניתי בית בשם ה׳ - ד.ה. אז דער אייבערשטער האט אים געהייסן בויען און ער האט געבויעט...

דער ביהמ״ד איז נאך געשטאנען ביז מיט בערך 50 יאר צוריק, צוליב א סיבה איז עס צעשטערט געווארן, און אפשר גאר האט דער מסבב כל הסבות געפירט, אז ס׳זאל נישט אריינפאלן אין פרעמדע הענט... ובהדי כבשי דרחמנא למה לך.

אין דאזיקן הויף האט זיך געפונען די באקאנטע חנוכה מנורה וועלכע כ״ק מרן דער רבי ר׳ איציק׳ל האט געלאזט גיסן פון זילבער, מיט כל מיני קונץ-מאלערייען און אויסגעקריצט דאס בילד פון דער עקידה מיט א בילד פון א מלאך. דער רבי ר׳ איציק׳ל האט אליין פונקטליך געוויזן ווי אזוי עס אויסצומאלן... עס האט אויך געהאט איינגעבויט א טעכניק מיט מוזיק, וואס האט אנגעהויבן צו שפילן תיכף נאך דער ברכה. די וואנט פון דער מנורה וועלכע איז געווען די הויך פון בערך צוויי מעטער איז געווען אן ארון הקודש, וואו ס׳איז געווען די ס״ת בירושה פון מרן הבעש״ט הק׳. אויף דער מנורה האט דער רבי ר׳ יצחק׳ל געזאגט ״ערכתי נר למשיחי״...

אט דא אין דעם הויף איז געגרינדעט געווארן דאס מלכות סקווירא, וואס ציט זיך שוין קרוב צו הונדערט און פופציג יאר בתפארתו, צו וועלכע מיר האבן די זכי׳ צו זיין א חלק, און אויף וועלכע מיר בעטן בתחנונים ״יזכור אהבתם ויחי׳ זרעם שלא תאבד שארית יעקב״...

עד כאן דער ״טאג-בוך״

אין שכינות פונעם אלטן הויף, געפינט זיך דאס הייליגע ארט, דער בית עולם, וואס דארט געפינט זיך דער קבר פון איש אלקים, הרה״ק דער רבי ר׳ איציק׳ל מסקווירא זי״ע. עס איז שוין 2:00 נאכמיטאג, מיר קומען דארט אהין מיט ערנסטע געפילן, נאך די הכנה-ווערטער וואס מען האט ערשט געהערט פונ׳ם רבי׳ן שליט״א.

די באסעס שטעלן אראפ דעם עולם ביים עק פון דער גאס וואס פירט צום בית החיים. אט דאס שטיקל וועג מאכט מען צופיס, עס גייט זיך גראדע באקוועם, ווייל דער גאנצער וועג איז פריש אויסגעפלאסטערט געווארן מיט נייעם אספאלט - א מתנה פון ניו-סקווירא, פאר די שטאט סקווירא אין אוקריינע, צו דער געלעגנהייט פון אויפבויען דעם נייעם אהל אויפן בית החיים.

דער ביה״ח אין סקווירא געפינט זיך אויף א גרויסן בארג, און אויף איר אנדערער זייט פליסט א גרויסער טייך. צופוסענס פונעם בארג געפינט זיך דער ציון פון הרה״ק רבי איציק׳ל סקווערער זי״ע מיט זיינע הייליגע קינדער, הרה״ק רבי אברהם יושע העשל און הרה״ק רבי ישראל זי״ע. דער ריזיגער ציבור גייט אריין אין דעם ניי געבויטן אהל מיט א חרדת קודש, מ׳צינדט ליכט, ימ׳ן טרערן גיסן זיך אויס ביי די קאפיטלעך תהלים. אט קומט אן דער רבי שליט״א, דער מעמד איז אן ערנסטער, ער צינדט אן א ליכט מיט שמן זית און ער הייבט אן צו זאגן די ״טשערנאבלער״ קאפיטלעך מיט גאר שטארקע בכיות. עס דוכט זיך אויס אז דער גאנצער ארום ווייניט מיט. ביימענדע מאכט דער רבי שליט״א די הקפות ארום דעם ציון, זאגט קדיש און דערנאך געגומען קויטלעך פונעם גאנצען עולם.

צום בית החיים זענען אויך געקומען צו פארן די ״תושבים״ פון ״אלט״ סקווירא און די פילע הונדערטער וועלכע זענען געקומען מיטהאלטען דעם פרייטיג, די נעילה׳דיגע שטימונג וועלכעס האט זיך געשפירט ביים בית החיים איז נישט מעגליך צו שילדערן.

עס זענען געקומען צו פארען אלטע אידן וועלכע האבן נאך געדענקט סקווירא אין אירע שיינע צייטן און זיי האבן מיטגעברענגט זייערע קינדער און אייניקלעך זיי זאלן אויך זעהן פאר די אויגן אזעלכע צורות וואס איז זיי נאך איינגעקריצט אין מח.

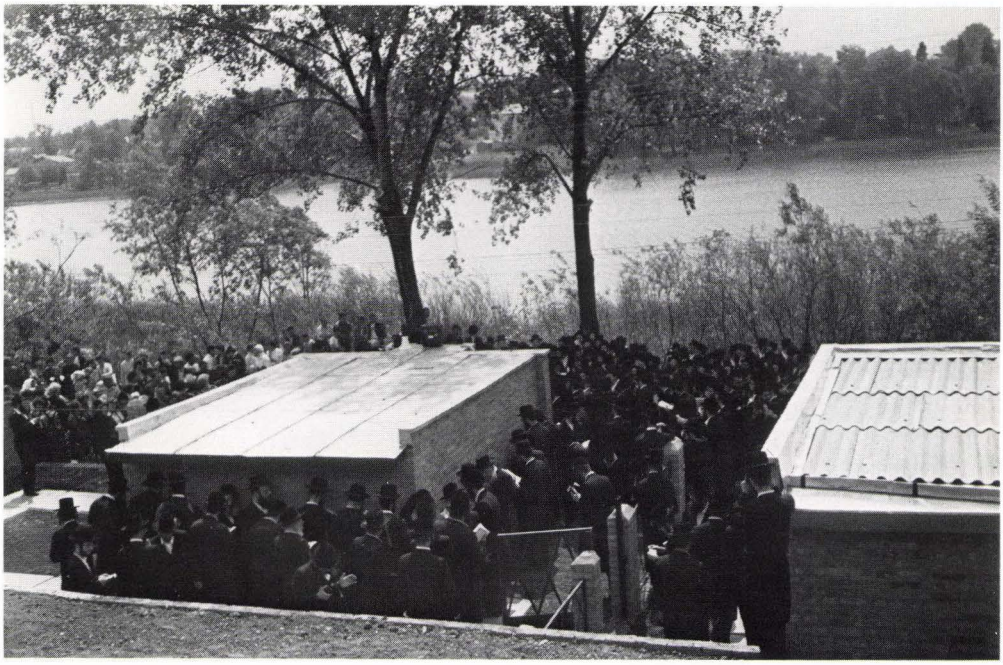

גייענדיג צום הייליגן ציון פון כ״ק מרן מהר״י אין סקווירא.

דער ניי אויפגעשטעלטער אוהל אין סקווירא.

עס איז כדאי צו דערמאנען איין עפיזאד וועלכעס האט אויפגעשטורעמט די הערצער פון אלע ביז צו די טיפסטע טיפענישן. איין איד איז געקומען צו גיין אויפן בית החיים, ער איז געווען א געבוירענער אין סקווירא און האט נאך גוט געקענט דעם רבי ר׳

תפלה זאגן ביים ציון הק׳ אין סקווירא, דערנעבן דערקענט מען א וואסער וואס פלעגט געראפען ווערן דאס ״אידישע טייך״.

דוד׳ל סקווערער זי״ע. ער האט זיך אפגעשטעלט אויף אן ארט און געבעטן עס זאל זיך צוזאמענעמען א מנין. ״דא ליגט מיין טאטע עליו השלום - האט ער געזאגט ווען טרערן שטיקן אים - איך דערקען דאס פלאץ אויף זיכער, זיין קבר איז געווען אפגערוקט אכט מעטער פון אט דעם גרויסן בוים, איך ווייל דא זאגן א קדיש״. גאנץ שנעל האט זיך צוזאמענגענומען מער ווי א מנין און עס איז שטיל געווארען, אבער דער איד האט אנגעהויבן ווייגען אז עס האט געווארפען מיט אים אלע איברים ״וואס ווילט איר? אז נאך זיבציג יאר נישט זעהן א אידיש אות פאר מיינע אויגן זאל איך געדענקן קדיש פון אויסווייניג?״ מען האט אים באלד דערלאנגט א סידור און דער איד האט ״אנטדעקט״ אז ער געדענקט נאך עברי גאנץ כמעשה. ער האט געענדיגט דעם קדיש מיט הארצרייסענדע בכיות און ער האט דערנאך געפרעגט ״מעג איך האלטען דעם סידור פאר מיר? וועל איך דאוונען אין אים יעדן טאג״ פארשטענדליך אז מען האט אים געגעבן דעם סידור און אויך א פאר תפילין דערצו. דער איד האט נישט געווואוסט וואס צו טאן מיט זיך פאר גרויס שמחה. יא, מען קען זיך דאס נישט פארשטעלען ווען מען זעהט דאס נישט מיט די אויגן. אגב, דער איד האט נישט פארגעסן צו זאגן דעם ויקרב ״קץ״ משיחיה, וועלכעס האט אים נאנט אידענטיפיצירט צו זיין אייגנטליכן שורש נשמה.

עס איז שוין פרייטיג נאך האלבען טאג, דער זייגער ווערט שפעט און מען דארף זיך שוין אנפאנגען גרייטן צום שבת. גענוג מיט א שווער געפיל געזעגנט מען זיך פון

דעם הייליגן ארט, עס נאגען אין הארץ געפילן פון בענקשאפט און נאסטאלגיע, מען ווארפט נאך די לעצטע בליקן, דער אויטאבוס רירט זיך שוין פון ארט, מען פארט...

דער רבי שליט"א, גייט נאך אריין פארן אפפארען צום "מעיאר" בלויז אין דער באגלייטונג פונעם גבאי. ער האט צו אים א גרויסע בקשה אז מען זאל אים צוריקגעבן דעם "הויף", וואו מען זאל צוריק קענען עפענען דאס ביהמ"ד וועלכעס זאל ווערן אן ארט פון תפילה. עס פאדערט זיך איבערצוטראגען דעם פאבריק וועלכעס געפינט זיך היינט דארט ערגעץ אנדערש וואו און דער מקום קדוש זאל קענען צוריקקומען אונטער דעם רשות פון אירע אייגנטליכע בעלים. דער מעיאר הערט אויס דעם פארלאנג און ער איז מבטיח אנצואוועדן אלע מעגליכקייטן עס דורכצופירן. דער רבי שליט"א האט אויך אפעלירט צו די ארטיגע אידן אז זיי זאלן אנפאנגען קומען דאוונען אין דעם ביהמ"ד און מען וועט זיי ארויסהעלפן מיט אלע מעגליכקייטן.

נאכן עלי' לציון, מ'וואשט זיך די הענט ביי א דערבייאיגן ברונעם.

אוועקפארענדיג פון דעם אלטן בית החיים האבן די ארטיגע אידן אויסגעדריקט זייער וואונטש אז מען זאל אויך צו גיין צו דעם נייעם בית עלמין וואו עס געפינט זיך אויך דער מאסען קבר-אחים, וואו עס זענען נטמן געווארן זיבן טויזנט אידן, וועלכע זענען ל"ע אומגעקומען דורך די דייטשע רוצחים ימ"ש - די אזוי גערופענע "באבי-יאר". דער רבי שליט"א מיט אן ענגן קרייז פון זיינע מקורבים זענען צוגעפארען צו יענעם ארט וואו דער גבאי הרה"ח ר' ישעי' נ"י האט געמאכט א הארצרייסענדען ק-ל מלא. דער

מאמענט איז געווען אן אויפטרייסלענדער און די הייסע טערען האבן געפלאסן ביי אלע באטייליגטע.

נקום נקמת דם עבדיך השפוך, רעכט׳ס: א מאסן קבר פון די קדושים אין סקווירא, לינק׳ס: דער טרויער בארימטער "באבי יאר" אין קיעוו, מערקווירדיג - אויפן נוסח שטייט "בירגער" פון קיעוו, נישט דערמאנענדיג אידן...

דער עולם קומט אן צוריק קיין קיעוו עטליכע שעה פאר שבת, לאמיר זיין פונקטליכער, עס איז אזייגער 6:40 נאכמיטאג, צוויי און א האלבען שעה פאר כניסת השבת, עס ערווארטעט א פרישע איבערראשונג, מען באגעגענט זיך מיט א נייע שיירא פון נאך עטליכע מנינים היימישע פנים׳ער אמעריקאנער גענסט... וועלכע זענען געקומען צו פארן צום רבי׳ן שליט״א אויף שבת. אגב, די שיירא האט געהאט א כמעשה׳דיגן שכר הליכה אויפן רוסישן שטייגער, וועו זייער נסיעה האט געדויערט א קיימא לן פון דריי מעת לעת. די עסקנים זארגען זיך זיי צו פלאצירען, דער עולם פארלאזט זיך אז עס ליגט אין גוטע הענט און אליין גייט מען כאפן א דרימעל און מען מאכט די הכנות צום הייליגן שבת.

אין דעם טאג האט נאך אבער געווארט אן איבערראשונג. לאמיר געבן דאס ווארט פארן טאג בוך:

מיר פארן צו דער שול, בעסער געזאגט צו דער מקוה צו כאפן א טבילה לכבוד שבת.

אנקומענדיג צו דער קיעווער שול, דערווארט אונז אן איבערראשונג. ס׳טומל׳ט זיך, ס׳קאכט זיך. דער גאנצער שול-הויף איז געפאקט מיט מענטשן. רוסישע אידן בעיקר יונגע מענער מיט פרויען מיט קינדערלעך, שטייען מיט אפענע אויגן און באטראכטן אונז פון אלע זייטן... מ׳פרובירט צו פארבינדן א

שטיקל שמועס אויף אידיש. אביסל קומט צוניץ אונזער "פערפעקטער ענגליש" מיט וועלכן טייל פון זיי זענען באהאוונט. מיר דערוויסן זיך אז ס'איז צו זיי דערגאנגען די נייעס, אז ס'זענען אנגעקומען "אמעריקאנער בריידער", פרומע

די הערליכע קיעוער שול וואו דער שבת איז געפראווען געווארן.

עש"ק אין הויף פון דער קיעווער שול אין ברען פון די הכנות.

אידן, און אז זיי גייען האלטן שבת אין דער גרויסער שול. נו! זענען זיי געקומען זיך באקענען מיט די ברידער...

זיי שטייען און שטוינען אויף אונז - בלעה"ר אזא מספר היימישע אידן, מיט נאסע צעלאזטע "פאות" אפענע טליתים קטנים, וואס זיי האבן נאך אין לעבן נישט געזען. זיי פרעגן און באקומען תשובות, די געמיינזאמע קאמיוניקאציע איז "נישקשה". דער עיקר איז "הערצער פארשטייען זיך"...

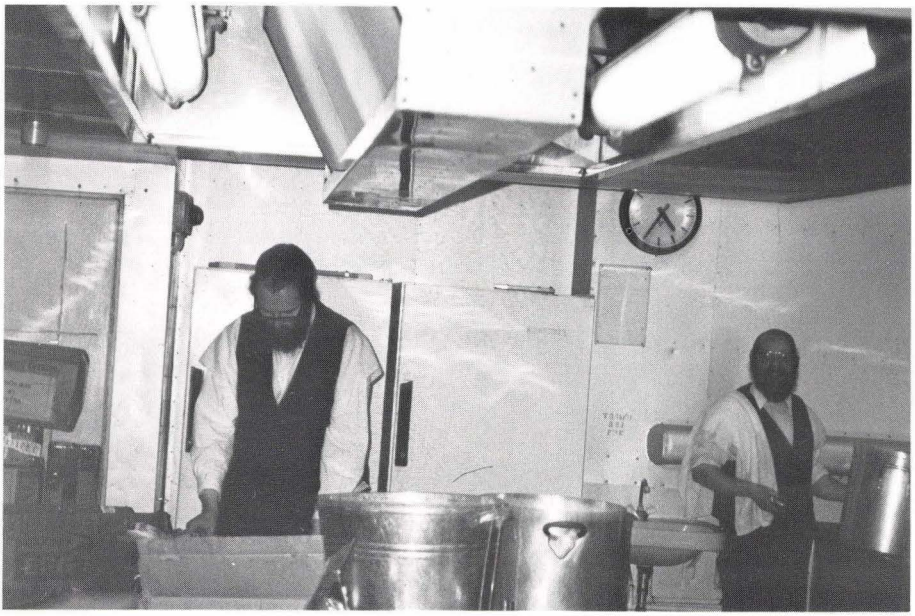
דא שטיי איך פון דער זייט און כ'זעטיג מיך פון דעם וואונדערליכן בילד! מ'זעט דאך עפעס דעם הימלישן כוח אזוי באשיינפערליך. עס געפונט זיך דא איצט עטליכע הונדערט מענטשן און זיי פארברענגען דא שוין א פאר שעה. וואס אייגנטליך ציט זיי דא אהער? כ'שעם זיך נישט, כ'גיי צו צוויי רוסישע יונגעלייט, לויט זייער אויסזעען אין עלטער פון עטליכע צוואנציג יאר. כ'פרעג זיי, "אנטשולדיגט ביטע: פאניע מאייעש אידיש - ענגליש...?" "אידיש - אביסעלע..." באקום איך אן ענטפער. כ'פרואוו זיי געבן צו פארשטיין מיין חידוש'ן זיך אויף זייער קומען. וואס טוען זיי דא? "וואס האט דיך דא איצט אהער געברענגט"? "קוועטש" איך איינעם צו ער אבער קוקט מיך אן און וואונדערט זיך אויף מיין פראגע. וואס הייסט, פארוואס איך בין געקומען? מיט א טריאומפירנדן טאן זאגט ער מיר: איך א... איד... איך א איד...

אידישע קינדער מיט און אן יארמולקעס קומען אן אויף שבת צום שיף-האטעל, אהיים זענען זיי שוין אלע מיט יארמולקעס...

ערב ש״ק, דאס עסן וואס איז נארוואס אנגעקומען אויפן קיעווער לופט-פעלד פון וואַרשע ווערט אריינגעפירט אין שיף.

די קיך אויף דער שיף וועלכע איז גע׳כשר׳ט געווארן פאר די געסט, רעכט׳ס: דער קעכער ר׳ יודל פרידמאן, לינק׳ס: זיין מיטהעלפער ר׳ ישי אונגער.

נו, דאס איז געגוג געווען... מיר האבן עס שנעל פארשטאנען, ווייל ס׳איז דאך ניט געווען דער ערשטער צוזאמענטרעף מיט רוסישע אידן. די פייערדיגע אותיות פון די ווערטער: ״איך א איד...״ האבן געגליט אין אונזערע הערצער, זיי האבן געווארימט דעם גאנצן ארום. איך בין זיך מודה: זיעענדיג די שמחה פון אט דעם איד ביי זיין תשובה ״איך... א איד״! זענען מיר געקומען טרערן אין די אויגן. איך האב געטראכט: הלוואי זאל אויך איך האבן די ריכטיגע געפילן פון שמחה, ווען מיר זאגן אלע טאג די ברכה פון ״שלא עשני גוי״...

איינע פון די שיף עס-זאלען אנגעגרייט לכבוד די סעודות שבת קודש.

אבטער קאפיטל

דער שבת אויפן דניעפער

די אממיינסטענס חשיבות׳דיגע היסטארישע מאמענטן פון דעם צען טאגיקען באזוך זענען געווען די שעות פונעם שבת׳דיגן טאג, מבואו ועד צאתו. עס איז געווען די צייט ווען די השפעה פון דער רייזע האט זיך אויסגעקריצט טיף טיף אויף די הערצער פון דעם רוסישן אידענטום, און וועלכעס האט גלייכצייטיג אויך געלאזט דעם גרעסטן רושם אויף די מיטפארער.

מיט א זאפטיגע שפראך איז געווען געשילדערט דאס פילפארביגקייט פון דעם שבת אין איינע פון די באריכטען פון די אידישע צייטונגען. צוליב איר רייכקייט וועלן מיר עס דא ציטירן:

א שבת ביי חסידים איז אלץ א געהויבענער. א שבת ביי חסידים צוזאמען מיט א רבי׳ן איז א גאר געהויבענער. סקווערער חסידים האלטען אז א שבת אין סקווירא איז גאר לעילא ולעילא מן כל ברכתא - אבער דאס איז כולי עלמא מודה, אז דער שבת אויפן דניעפער איז געווען אזוינס וואס עין לא ראתה. דוכט זיך אז אפילו ווען אין רוסלאנד האט געווירבעלט מיט הונדערטער טויזענטער חסידים איז קיינמאל נישט אפגעהאלטען געווארען א שבת אויפן סאמע דניעפער...

דער דניעפער איז דער באוואוסטער רוסישער טייך, וועלכער גייט פארביי א גרויסן צאל רוסישע שטעט. פילע חסיד׳ישע מעשיות גייען פארבינדען מיטן דניעפער, אזוי אז דער דניעפער איז שוין אן אלט פארצייטישער חסיד... אבער פונדעסטוועגן, צו דעם וואס דער דניעפער האט דערגרייכט דוקא אונטער גארבאטשאוו׳ס רעזשים, אז העכער זיינע כוואליעס זאל מען זינגען שבת׳דיגע זמירות, און דוקא נאך מיט א חסיד׳ישען טאנץ, דאס איז שוין עפעס ממשות.

די שיף וועלכע איז פארוואנדעלט געווארען אלס האטעל פאר דער חסידישער שיירא איז געווען געאנקערט אויף דעם דניעפער ביי קיעוו, אין איר איז געפראווט געווארען דער הערליכער חסיד׳ישער שבת אין רוסלאנד. אויף איר דעק האבן געטאנצען הונדערטער אידן צוזאמען, און צווישן אירע וועגט איז געגעסן געווארן א שבת׳דיגע סעודה, זייט ביי זייט אמעריקאנער חסיד׳ישע יונגעלייט מיט רוסישע אידן נעבעך וואס די אומשטענדען האבן זיי אויפגעצוויגן דערווייטערט פון אידישקייט

די פעדער איז צו ארים איבערצוגעבן דאס רייכקייט פון אזא שבת. וויפיל די פאנטאזיע קען אויסמאלען, וויאזוי עס האבן זיך געשפירט די פארוואגעלטע

רוסישע ברידער, וועו זיי האבן געקענט זיצן ביי א שבת טיש צוזאמען מיט חסידישע יונגעלייט, מיטהאלטען א רבי׳שען טיש, אוו שפירן א טעם שבת, וועט עס אלץ פארבלייבן בלאס אנטקעגן די הוילע ווירקליכקייט.

פארפאלען, אז מען איז נישט דארט געווען וועט מען בלייבן אומגעוואוסט אוו אומגעשפירט...

די קיעווער גאסען זענען געווען פיל געפאקט מיט אידן אין שטריימל בעקיטשע, מיט דעם טלית אויף דער פלייצע, למשל א שטייגער מען איז יעצט אין ניו יארק, וויליאמסבורג, בארא פארק, ניין, טאקע ניו סקווירא... אין די שפעטע נאכט שעה׳ן, בעסער געזאגט אין די פריע מארגן שעה׳ן, זענען די גאסען פיל מיט אידן וועלכע גייען אוו קומען פוו א רבי׳שען טיש... הא? היימיש...!

וואו קאמוניזם וואס קאמוניזם? מוצש״ק באגלייט מען דעם סקווערער רבי׳ן שליט״א פוו ביהמ״ד צום האטעל מיט געזאנג אוו טענץ. וואו? אין די קיעווער גאסען! וועו סטאלין ימ״ש וואלט אויפגעשטאנען פוו קבר אזא שבת וואלט ער צוריק אריינגעטראסקעט מיטן פנים אראפ אויף אזא וויסטע מפלה.

עס קומט שלש סעודות אוו מען דארף פארלעשן די ליכטיגקייט, רופט מען אריין די רוסישע מיליץ [פאליציי] אויף צום פארלעשן די לעקטער. זיי קומען נישט ארעסטירען ח״ו אויף דעם פארברעכען פוו פראקטיצירען אידישקייט אין דער עפנטליכקייט. מען וועט נישט פארשיקען קיין סיביר מיט שווערע קאטארזשע אויף דעם חטא פוו פראווען א שלש סעודות, געענדיגט, די טומאה האט געבראכען דעם קאפ. יעצט קומט די מיליצע ארויסהעלפן פירן א שלש סעודות, אוו טאקע ווי עס דארף צו זיין ...נמליכו וניחדו.

[״א קניפ מיט דער פארגאנגענהייט״, די צייטונג, פרייטיג פ׳ בהעלותך תש״נ]

עס איז קיין צווייפל נישט, אז דער שבת איז געווען פוו די סאמע הויכ-פונקטען. לאמיר עס באשרייבן אין כראנאלאגישן סדר, מיר וועלן גיין אין דער רייע.

דער זמן הדלקת הנרות פרייטיג פארנאכט איז געווען אום 9:20. קורץ דערנאך האט זיך דער עולם פארזאמעלט אין א ריזיגן זאל אויף דער דעק פונעם שיף, וועלכעס איז באשטימט געווארן אלס דער ביהמ״ד פאר דער פרייטיג צונאכט תפילה.

וואס אן אמת איז דער זאל געווען ״ריזיג״ נאר ביז וועו דער עולם האט זיך צוזאמענגעקליבן, גאנץ שנעל האט מען זיך ארומגעקוקט אז דאס פלאץ איז פשוט ענג

און עס דערהאלט קוים דעם גאנצען עולם. עס זענען געקומען צום דאוונען א באדייטענדער צאל רוסישע אידן, צענדליגער האבן מיטגעברענגט זייערע קינדער, און דאס איז געווען נישט נאר פון דער ארטיגער קיעוו נאר אויך פון אלע שכינות׳דיגע שטעט און שטעטלעך ארום און אפילו פון שטעט וועלכע זענען גארנישט אזוי אין שכינות. אט זעהן מיר אידן וועלכע קומען פון מאסקעווע, דאס מיינט צו זאגן אז זיי זענען געקומען צו "פליען" מיט אן עראפלאן, פון מאסקעווע קיין קיעוו איז "פאלג מיך א גאנג"... אט זענען אידן פון לעמבערג, און אפגערעדט פון דער נאנטער "בארדיטשוב" וועלכע איז "בלויז" עטליכע שעה מיט א קאר. א טייל פון זיי זענען געקומען טאקע "דאוונען" און א טייל זענען געקומען זעהן דאס "וואונדער" פון אזויפיל אידן... און טאקע אידן! אבער גאנץ שנעל האט מען אויך זיי היימיש געמאכט מיטן סידור. די עסקנים האבן אויסגעטיילט די סידורים מיט די רוסישע בוכשטאבן און זיי קענען שוין נישט ארויסרייסן די אויגן דערפון.

מען שטעלט זיך דאוונען מנחה מיט א שבת׳דיגן ברען, דער רבי שליט"א דאוונט קבלת שבת פארן עמוד. ביים זאגן "רב לך שבת בעמק הבכא" האט זיך עס אזוי ממשות׳דיג געפילט, אוי! והוא יחמול עליך חמלה... די רוסישע אידן שטייען ווי צוגעשמידטע צו זייערע ערטער, פארגאפט, געירט. מען קען ליינען אויף זייערע אנגעווייטאגטע פנימ׳ער דעם שטורעם וואס עס טוט זיך יעצט אין זייערע נשמות.

געענדיגט דאס דאוונען גייט מען אריין אין דעם גרויסן עס זאל אויף דער שיף וואו מען פראווט די סעודת שבת אינאיינעם. ביי אלע טישן האבן זיך צוגעזעצט רוסישע ברידער וועלכע האבן זיך געצויגן מיט נשמה פעדימער צו ווארן א טייל פון דעם שבת.

מיר ליינען אין טאג-בוך:

דער גרויסער עס-זאל אויף דער שיף איז היבש ענג געווען צו פארנעמען דעם ריזיקן עולם וועלכער זענען אנגעקומען לכבוד ש"ק, הן די היימישע געסט וועלכע זענען צוזאמען געקומען פון אלע וועלט טיילן, והן די רוסישע אידן פון מאסקווע, קיעוו, בארדיטשוב, לבוב, און נאך, וועלכע זענען זיך געקומען דערווארימען און מיטצולעבן אזא שבת וואס זיי האבן עס אין לעבן זיך נישט אזוי פארגעשטעלט.

א דאנק די ענערגישע עסקנות פון ר׳ נחמן אלבוים וועלכער האט געארבעט מיט א סך חסידישע געפילן, איז דאס גאנצע עסן אנגעקומען בשלום אין צייט אויף שבת. אזוי ארום איז געווען גענוג עסן פאר אזא ריזיקן עולם בלעה"ר. מ׳האט אויך צוגעלייגט דאפעלטע טישן און בענק און די "היימישע סערווירער" האבן פיבערהאפטיג געדעקט די טישן מיט כל טוב וטוב. מ׳האט אויך צוגענומען דעם פארטש פון שיף-דעק און עס פארוואנדלט אין אן עס-זאל, כדי אז ס׳זאל ריכטיג מקוים ווערן מעולם לא אמר אדם צר לי המקום...

איבער זעקס הונדערט אידן, מיט בערך נאך א הונדערט רוסישע פרויען דארטיגע איינוואוינער, אין א באזונדער ארט,האבן צוזאמען געפראווען די סעודת שבת קודש. ס׳איז שווער צו שילדערן דעם אמת׳דיגן טעם פון עונג שבת וואס מיר האבן דארט טועם געווען, אזא סארט התרוממות דקדושה דורכגעדרונגען מיט אן אחדות פון אידישע ברודערליכקייט. מ׳האט געזונגען און פארברענגט מיט די געסט ווי מיט בני-משפחה. כמעט ביי יעדען טיש, זענען געזיצן עטליכע רוסישע ״אורחים״, וואו מ׳האט זיי געפרואווט צו ווארימען לכבוד שבת מיט דער פולער האפענונג ס׳זאל ביי זיי אין הארצן אריינגעקריצט ווערן, און תמיד בלייבן ביי זיי אין הארצן.

אינעם באריכט וועגן די רוסישע ״געסט״ ליינען מיר אויף אן אנדער ארט אין טאג-בוך:

לכבוד ש״ק איז אנגעקומען א גאר וואזשנער גאסט ר׳ משה יעקב הכהן קאפלאן הי״ו וועלכער איז געקומען צו פארן פון ״מינסק״, א וועג פון צען שעה, לכבוד ש״ק צום רבי׳ן שליט״א. דער ר׳ משה יעקב איז בלעה״ר א איד אין די הויכע נייניציגער. א טשערנאבילער חסיד, געדענקט ער נאך דעם רבי׳ן ר׳ זוסיע - הה״ק ר׳ ישעי׳ משולם זוסיא בן הה״ק רבי אהרן טשערנאבילער זי״ע (דעם רבי׳נס שליט״א, אן עלטער-עלטער זיידע). דער איד טראַץ זיין טיפע זקנה, איז גאר יונג אין גייסט. ס׳איז אויף אים שטארק קענטיג דער מאמר חז״ל - ת״ח כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת. ער האט געשמועסט פון ספרים, און נאכגעזאגט בעל-פה שטיקער לשונות פון גמרא און מדרשים. מאמרי חז״ל זענען שגורים על פיו, ווי ער וואלט זיי נעכטן געלערנט. בכלל איז ער מלא חן. יעדער וואַרט קומט ארויס פון זיין מויל מיט אן אצילות׳דיקער אייידלקייט. ער שטעלט מיט זיך פאר ״גאלא״ טשערנאביל... דער עולם האט אויסגענוצט די געלעגנהייט. מ׳האט מיט דורשט געשעפט פון זיין ברונעם.

לעומת זה האט זיך אויך דער ר׳ משה יעקב נישט גענוג געקענט אפזעטיגן פון אט די ״יונגע אידישע פנימ׳ער״. עטליכע מאל האט ער זיך צעווייַנט בליקענדיק אויפ׳ן עולם פון חסידישע יונגעלייט. דער רבי שליט״א האט מיט אים היפש פארברענגט, שמועסנדיג פון דער אמאליגער אלטער היים. אגב איז עס פאר אונז געווען א מוסר השכל צו זען מיט וואס פארא סארט הכנעה און ביטול אזא זקן מופלג, שטייט באמונה פשוטה פאר׳ן רבי׳ן שליט״א. ס׳איז מן-הסתם געווען אט דאס חסידות וואס האט אים געהאלטן די גאנצע זיבעציג יאר פון שלטון הרשעים. ער האט לערך זעכציק יאר נישט טועם געווען אפילו קיין בשר עוף... זיך געקלאמערט ביי אידישקייט מיט עקשנות און פעסטקייט.

רירענד איז געווען דאס בילד מוצש״ק ווען ר׳ משה יעקב האט זיך געזעגנט פון רבי׳ן שליט״א. מיט א געשריי, אין וועלכן עס האט זיך אויסגעדריקט דאס פארשטומטע וויטאג פון צענדליגער יארען, האט ער זיך באדאנקט פארן רבי׳ן שליט״א וואס דורך זיין קומען אהער האט ער געהאט די

געלעגענהייט צוריק אויפצולעבען זיינע אמאליגע גאלדענע יארען און וועלכעס עס וועט אים באגלייטן אין דער אומבאוואוסטער צוקונפט.

אזוי האט דער עולם אויך פארברענגט מיט א צאל אנדערע פארבליבענע עלטערע קיעווער אידן, וועלכע האבן נאך געדענקט און זענען נאך געפארן צום רבי'ן ר' דוד'ל זי"ע. מיט פארטרערטע אויגן האבן זיי געקוקט אויף אונז, און אפגעקרעכצט אויף זייער ביטערן שיקזאל, אויף דער טראגעדיע זייערע וואס זיי מיט זייערע קינדער זענען נעבעך מיט געוואלד אוועקגעריסן געווארן פון אידישקייט. קוקענדיק אויף אונז, איז דער ווייטאג זייערער געווען דאפלט-שווערער.

עד כאן "טאג-בוך".

נאכן פארענדיגן די סעודה האט דער גאנצער עולם "שפאצירט" צו דער קיעווער שול, א וועג פון בערך א האלבע שעה, וואו דער רבי שליט"א גייט פירן דעם פרייטאג-צו-נאכט טיש. דער זייגער איז שוין נאך חצות, און די קיעווער גאסן רוישן פון שטריימל בעקישע אידן וועלכע גייען צו א "טיש"...

אבער עס זענען נישט נאר שטריימל בעקישע אידן וועלכע פילן יעצט אן די קיעווער גאסן, אויך הונדערטער, הונדערטער, רוסישע אידן וואס זייערע עלטערן זענען געווען, און זיי וואלטן אויך געוואלט זיין, שטריימיל בעקישע אידן, שטראמען אין די גאסען צו דער קיעווער שול. זיי ווילן אנוועזנד זיין ביים "טיש", דער אידישער שורש נשמה שלעפט זיי ווי מיט צוואנגען, זיי קענען אפילו נישט טראכטען פון גיין זיך לייגן יעצט שלאפן.

אין די קיעווער שול אליין איז פארוואנדעלט געווארן אין א חסיד'יש בית המדרש. עס זענען אויסגעשטעלט די פיל-שטאקיגע "פארענטשעס", ספעציעל געבויטע פארן היינטיגען שבת, אויף וועלכען עס שטייען הונדערטער אידן און ווארטען אז דער רבי שליט"א זאל אריינקומען פירן דעם טיש.

אט קומט דער רבי שליט"א אריין, צו פירן דעם טיש ווי געווענליך, די שטימונג איז אן הויך ערנסטע און א דערהויבענע, מיט א באזונדער התרגשות זינגט מען זמירות די הייליגע געפילן שטייגן פון מינוט צו מינוט און ווען מען הייבט אן זינגען דעם "קה-אכסוף" גייט דאס התלהבות אריבער אלע גרעניצן. דער עולם זינגט און הייבט זיך - "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשיך..." דער פירוש המילות פון די הייליגע ווערטער שפירט זיך אין די לופט, עס שווימט פאר די אויגן די בילדער וועלכע מען האט געזען אין פארלויף פון דער גאנצער וואך, אין וועלכען עס האט זיך אזוי בולט אנגעזען דעם שווערן מצב פון כלל ישראל אין גלות.

עטליכע סיפורים פון כ״ק מרן מהר״ד מסקווירא זצוקללה״ה געהערט מפ״ק פונ׳ם רבין שליט״א פרייטאג צונאכט ביי די תורות, אין קיוב.

כ״ק אאמו״ר זצוקללה״ה האט אמאל דערציילט אויף זיין טאטען כ״ק אאזמו״ר ר׳ דוד מסקווירא זצוקללה״ה וועלכער האט געוואוינט דא אין קיעוו א קורצע צייט פאר זיין הסתלקות אז איינמאל האט ער זיך טיף איינגעשניטן די פינגער מיט א מעסער און ס׳האט זיך געגאסען דאס בלוט פונם פינגער אזוי אז די אלע וואס זענען דארטן געווען האבן דאס נישט געקענט צוקוקען ביז דער דאקטער איז געקומען און האט זיך מטפל געווען און דער זיידע זצוקללה״ה איז געזעצען ביים טיש אריינקוקענדיג אין דעם ספר חק לישראל וואס ער האט געהאלטן אין די אנדערער האנט און דער דאקטער האט זיך מטפל געווען מיטן פינגער און ער האט עס אויס געפיצט און גאריסן און געשניטן ווי ס׳האט אויס געפעלט און די בלוט האט זיך געגאסן, און ער איז געזעצען און מען האט אויף אים גארנישט געקענט דערקענען, און אזוי ווי מען וואלט אים גארנישט געמיינט (ווייל ער האט אזוי אויס געארבעט זיין גוף, אז ער האט שוין גארנישט געפילט דעם גוף).

איינמאל איז געקומען צום זיידען זצוקללה״ה די זוהן פון הרה״ח ר׳ זיידל שוחט ע״ה ווען ער האט זיך געדארפט שטעלן צום פריזיוו (מיליטער) נאך א ברכה ער זאל פטור ווערן פונם פריזיוו האט איהם דער זיידע זצוקללה״ה געגעבן א קליינע מטבע א האלבע קערבל פאר שמירה, אנזאגענדיג אים דערביי ער זאל דאס גיט אפהיטן ער זאל עס נישט ארויס לאזן פון די הענט ער זאל עס האלטן מיט זיך ווי ער גייט, ווען ער איז געגאנגען זיך שטעלן צום פריזיוו פאר א בדיקה אויפן געזונט, האט ער פארגעסן דעם מטבע אין זיין מאנטל וואס ער האט איבעגעלאזט אינם פאדער שטוב, ווען ער איז אריין אינעווייניג האט ער זיך דערמאנט פון די מטבע, און אז דער רבי האט אים אנגעזאגט נישט ארויסצולאזן דעם מטבע פון די הענט, האט ער אנגעהויבן צו שרייען מיט קולי קולות אוי מיין געלט! און ער איז ארויס געלאפן פון שטוב מיט א בהלה נעמען די מטבע, ווען ער איז צוריק געקומען האט איהם דער דאקטער געבעטען ער זאל אים ווייזען די געלט האט ער איהם געוויזן דער מטבע און ווען דער דאקטער האט געזען אז ער איז דערשראקן געווארן פאר אזא קליינע מטבע האט ער אים געזאגט אז פאר אזא קליינע מטבע ביסטו געווארן אזוי דערשראקן ביסטו נישט ראוי פארן מיליטער.

עס איז געווען א עושר דא אין קיוב וואס האט געבויט א נייעם הויז און האט איינגעלאדענט דעם זיידן זצ״ל צו קובע זיין מזוזות אינם נייעם הויז, האט דער איד דערציילט אז שפעטער ווען עס איז געווען די פאגראמען רח״ל וכו׳ האבן די רשעים חרוב געמאכט אלע הייזער אין זיין שכינות און נאר די הויז וואס דער זיידע זצ״ל האט קובע געווען די מזוזות איז פארבליבן גאנץ, זיי האבן נישט געהאט קיין שליטה אויף דעם, און אלע פארזאמעלטע אין די הויז זענען געראטעוועט געווארן, ז״ע.

עס איז זייגער פיר פארטאגס: דער טיש איז פארענדיגט, דער עולם שפאצירט געמיטליך צוריק צו דער שיף, כאפן א קורצען דרימל אנצוגרייטען כוחות פאר דעם מארגענדיגן טאג.

בערך 9:30 א זייגער אינדערפרי האט זיך איבער די קיעווער גאסן אפגעשפילט א הערליכער סצענע. עטליכע הונדערטער אידן זענען זיך געגאנגען רואיג צום ביהמ״ד מקיים צו זיין דעם הילוכך תהא בנחת. די ״דעפילאדע״ האט זיך געצויגן אויף א שטרעקע פון א צווויי בלאק׳ס, מיט די טליתים אנגעטאן אויף די פלייצעס און די שטריימליך אויף די קעפ, ווי צו דעמאנסטרירן דעם שבת קודש אויף די קיעווער גאסן. הונדערטער און הונדערטער קיעווער איינוואוינער האבן זיך אפגעשטעלט צו קוקן אויף דעם זעלטענעם בילד. אידישע פונקן זענען צעפלאקערט געוואקסן און זיי זענען צוגעקומען רעדן צו אונז. איינער אן אלטער איד זאגט: אוי! משיח קומט! אפילו אין די גוטע צייטן, האט מען אויך מורא געהאט אזוי צו גיין אפן אויף די גאסן... א גאנצע שיירא פון אידן און אידענעס האבן זיך נאך אונז נאכגעצויגן און געגאנגען צום שול דאוונען.

דא ביים איינגאנג צו דער שול, חזר׳ט זיך איבער די נעכטיקע סצענע. הונדערטער רוסישע אידן, מענער מיט פרויען, פילן אן דעם הויף פון דער קיעווער שול, יעדער וויל אויפכאפן א אידיש ווארט. זיי לעכצן צו הערן, צו זען. זיי ווילן אויך דאוונען, זיי ווילן רעדן צו ג-ט. מיר פרואוון זיי צו בארואיגן. מ׳טיילט אויס סידורים מיט רוסישע בוכשטאבן. יונג און אלט שטופן זיך אריין אין שול, וועלכע ווערט איבערגעפאקט פון היימישע אידן צוזאמען מיט רוסישע.

מען שטעלט זיך דאוונען שחרית מיט ברען און פייער. עס ״פלאקערן״ דא נישט בלויז יונגעלייט וועלכע זענען ערצויגן געווארן אין חסיד׳ישען חדר, נאר אויך אידן אזעלכע וועלכע האבן שוין זיבציג יאר נישט געהאלטען קיין סידור אין די הענט.

דער טאג-בוך שילדערט:

דא זענען מיר א רוסישן עלטערן איד שטייט מיט א סידור׳ל אין האנט און פארדעקט זיך דערמיט דאס פנים. טרערן פליסן פון זיינע אויגן. ער כליפעט און כליפעט. זיין וויינען רייסט מיך מיט, און נישט באמערקנדיג באנעצן זיך אויך מיינע אויגן מיט טרערן. כ׳נעם זיך אן מיט מוט און בארואיג דעם אלטן. ס׳איז שבת - זאג איך אים - מ׳טאר ניט וויינען. אבער ענטפערט ער מיר: ניין! כ׳ווייס ניט פאר ווייטאג, כ׳ווייס, ווייל כ׳האב אפגעפונען ״מיינע ברידער״! שוין אזויפיל יאר ניט געזען אזעלכע אידישע שבת׳דיגע פנימער!

א היימישער זאגט מיט א רוסישן איד די תפלת פון נשמת כל חי... דערביי גיט ער אים צו פארשטיין די טייטש דערפון. דער איד ברעכט אויס מיט

א געוויין און שלעפט מיט די ארומיגע וועלכע ווייגען מיט. פיל אזעלכע און ענליכע סצענעס האבן אפגעשפילט ביי יענעם שחרית אין דער קיעווער שול. א סך ריינע לויטערע טערען האבן געוואשן נשמות אין דעם ש״ק. מיינט איר, אז דא רעדט זיך בלויז וועגן די דערשטיקטע נשמות פון די רוסישע אידן? לאו דווקא. ס׳זענען אויך ״אונזערע״ נשמות וואס האבן זיך גע׳טובל׳ט אין דעם ים פון טערען... איר האט דא געזעען אידן וואס האבן צום ערשטן מאל אין לעבן געזאגט קר״ש, נישט וויסנדיג אפילו דעם ריכטיגן באדייט פון קר״ש. און דאך האבן זיי עס געזאגט מיט אזויפיל הארץ און נשמה. ווי האט מען דא געקענט בלייבן גלייכגילטיג צו אזא דערהויבן בילד פון אידישער דערוואכונג צום רבונו של עולם!

און וואר קען אפשילדערן די בכיות און התרגשות ביים ר״ח בענטשן. דאס כליפן האבן זיך געהערט איבער דער גאנצער שול, ספעציעל פון דעם ״עזרת נשים״. דער רבי שליט״א האט מיט א געשטיקט קול פון טערען געזאגט דעם ״מי שעשה ניסים, הוא יגאל אותנו בקרוב ויקבץ נדחנו מארבע״ וכו׳ אז ס׳האט געשניטן ווי מיט מעסערס, דערנאך די תפלה פון ״יחדשהו - לשמועות טובות ולבשורות טובות וכו׳ ולגאולה קרובה״. ס׳איז א תפילה וואס וואר אלעמאל אין איבעראל געזאגט פון אידן מיט כוונה. דא אבער האט דאס אלעס געקלונגען ממשות׳דיקער, אקטועלער, אט אזוי צוגעפאסט צום מאמענט און צו דער צייט...

רירענד האט באמערקט א רוסישער איד צו א היימישען יונגערמאן: אילע [אלע] וואך האט איר אזא דאוונען? דאס איז דאך ממש א דאוועגען פון גן עדן!

נאכן דאוונען האט דער רבי שליט״א געשמועסט א ווייל מיט עטליכע ארטיגע זקנים וועלכע האבן דערציילט פארשידענס פון זייערע זכרונות פונעם אמאל. זיי האבן געווייגט דערמאנענדיג זיך פון זייער שיינעם עבר, און פון פרייד צו דעם וואס זיי האבן נאך זוכה געווען צו דערלעבן אין דעם שיינעם שבת. צווישען די גרופע זקנים האט זיך געפונען א זקן וועלכער האט פארציילט מיט נישט וויניג שטאלץ אז: דער רבי ר׳ דוד׳ל איז איינגעשטאנען אין זיין טאטענס שטוב זייענדיג אמאל אין קיוב, פונקטליך האט ער געשילדערט די יראת הכבוד צוגרייטונגען וואס זענען געמאכט געווארן צו די געלעגענהייט. און עס איז געווען קענטיג אז ער לעבט נאכאמאל דורך יענע הויכע געפילען, דער רבי שליט״א האט זיי געמיטליך אויסגעהערט און ביים ענדע זיי ווארים אנגעוואונטשען.

מיט א געהויבענער שטימונג איז דער עולם צוריקגעגאנגען צו דער שיף צו פראווען דער סעודת ש״ק. עס האבן זיך ווידעראמאל באטייליגט פיל רוסישע געסט, און צוזאמען פארברענגט אין הארציקע שמועסן און שבת׳דיקע זמירות. דער קלימאקס איז געווען נאך דער סעודה. דער עולם איז געווען אויפגעהייטערט און מונטער, איז מען

ארויס אויף א טאנץ אויפ׳ן דעק פונ׳ם שיף. דער היימישער עולם צוזאמען מיט די רוסישע אידן האבן זיך געשלאסן אין א רינג און פייערדיג געטאנצט קרוב צו צוויי שעה. די טענץ און ניגונים האבן אפגעהילכט אויף מיילן ווייט איבערן דניעפער. די עלטערע רוסישע אידן האבן זיך מיט פרייד און ווייטאג צוגלייך איינגעקוקט אין דעם הויך-שבת׳דיגן אטמאספער וואס איז געשאפן געווארן פון די פייערדיגע שבת׳דיגע טענץ, און ווישענדיג זיך די אויגן פון טערן האבן אייניגע פון זיי געשמועסט צווישן זיך איבער זייער פאר׳אומערטען מצב אין פארגלייך צו דעם ריינעם אידישען גייסט וועלכעס עס איז קענטיג אויף די חסיד׳ישע יונגעלייט.

אויך פון דער גאנצער געגענט ארום דער שיף האבן זיך פארזאמלט הונדערטער רוסן צו-קוקנדיג זיך צו די אידישע טענץ. אינטערעסאנט איז געווען, אז פונקט אנטקעגנאיבער דער שיף איז פאראן א ריזיקע געביידע אויף וועלכע קיינער האט נישט געלייגט קיין ספעציעלע אכט. בשעת׳ן טאנצן שבת נאכמיטאג זענען ביי דער געביידע פול געווארן אלע פענצטער, און מיט שפאקטיוון האט מען זיך פון דארט איינגעקוקט אויף דעם ״קאנטער-רעוואלוציע״ פון די אמעריקאנער געסט... שפעטער האט מען זיך דערוואוסט אז די געביידע געהערט גאר צו דער סאוויעטישער ק.ג.ב.... זיי די הויכראנגיקע באלשעוויסטישע פערזענליכקייטן האבן זיך דא לייכט איבערצייגט ווי נאך זיבעציג יאר פון אונטערדריקונג און פארשיקונג קיין סיביר, איז נצח ישראל לא ישקר...

דער שבת׳דיגער ״מיטאג טיש״ איז געפראווען געווארן נאכמיטאג אין דער קיעווער שול מיט דער באטיליגונג פון טויזענטער רוסישע אידן, וועלכע האבן געשעפט עמערס פון רוחניות׳דיגער דערהייבונג אין די הייליגע מאמענטן. גאנץ שנעל האבן זיך די רוסישע אידן אויסגעלערנט ״כאפן שיריים״ פון דער שבת נאכמיטאג׳דיגע קאשע, דער אידישער פונק וועלכעס טליעט אין זייערע הערצער האט זיך צופלאקערט, און הלואי רבוש״ע, אז דער פייער זאל פארוואנדעלט ווערן אין א להב אש פון ארגינעלער אידישקייט.

זייער איינדרוקספול איז געווען דער ״עונג שבת״ פאר די קינדערלעך וועלכעס ר׳ לייבל סורקיס האט צוגעגרייט שבת נאכמיטאג אין דער קיעווער שול. די קינדערלעך זענען געווען אנגעטאן מיט יארמולקעס און ציצית, וואס מ׳האט זיי ספעציעל אויסגעטיילט. זיי האבן מיטגעהאלטען א הערליכען פראגראם, געטיילט כשר׳ע נאשעריי, וואס זיי האבן נאך זיכער אין זייער לעבן נישט געזען און גערעדט צו זיי פון אמונה אין השי״ת און דאס הייליגקייט פונעם שבת, ווי אויך האט מען זיי ערקלערט אביסל פון דאוונען. בערך א שעה האט מען מיט זיי פארברענגט און אנגעווארעמט די יונגע הערצלעך מיט א בענקשאפט צו א תורה׳דיג לעבן. ס׳איז געווען א גאר רירנדע בילד צו זען רוסישע יונגלעך מיט יארמולקעס און ציצית אין דרויסן טאנצן מיטן פולן ברען, אידעלעך שרייט ש-ב-ת! לשנה הבאה בירושלים!

צו שלש סעודות האט זיך ווידער איבערגע׳חזר׳ט די זעלבע סצענע. דער טיש איז געפירט געווארן אין דער קיעווער שול, וועלכע איז געווען פול געפאקט מיט רוסישע אידן. לויטן חסיד׳ישען שטייגער האט מען געפראוועט שלש סעודות אין די טונקל, נאכדעם וואס מען האט אריינגערופן די רוסישע מיליץ צו פארלעשען דעם עלעקטער.

אין א באריכט וואס האט ערשינען אין איינע פון די אידישע צייטונגען ליינען מיר אן אינטערעסאנטע שילדערונג וועגן שלש סעודות:

עס איז געקומען שלש סעודות, איז עס געפראוועט געווארען מיטן גאנצען חסיד׳ישען פייער און ווען מען האט געדארפט פארלעשן דעם עלעקטער האט מען אריינגערופען די רוסישע מיליץ עס צו טאן... "נעבן מיר - דערציילט א יונגערמאן - איז געשטאנען א רוסישער איד, ער האט נישט געוואוסט וואס דא גייט פאר, ער האט נאר פלוצלינג דערזען ווי די מיליצע לעשן אויס דעם עלעקטער, איז ער געווארען אן אנגעצינדענער "די רשעים די גזלנים, זיי זעהן אז אידן זינגען צוזאמען קומען זיי אויסלעשן דעם עלעקטער" ער האט זיך עס גארנישט אנדערש פארגעשטעלט".

מוצאי שבת, עס איז שוין 1:00 נאך האלבער נאכט, אן עולם פון הונדערטער אידן באגלייטן אהיים דעם רבי׳ן שליט"א איבער די קיעווער גאסן מיט געזאנג און טענץ. אך! איז דאס א הערליך בילד! די "רוסישע" קיעוו שלאפט שוין, אבער די ניי-אויפגעלעבטע "חסיד׳ישע" קיעוו פארהילעכט די גרויסע גאסן מיט שיינע אידישע ניגונים. וואו האלבע נאכט? וואס האלבע נאכט? וואו קיעוו וואס קיעוו? וואו קאמוניסטישער רעזשים וואס קאמוניסטישער רעזשים? עס איז ב"ה געפראוועט געווארן א שבת וואס מען זעהט עס קוים אונטער די גרעסטע דעמאקראטיעס. גיט עס מען עס ארויס מיט געזאנג, וועלכע "ס׳זינגט זיך" פון איבערגעפולטע הערצער מיט שבח והודיה פאר השי"ת.

מען קומט אן אין דער שיף, דער עולם הייבט אן טראכטען פון וואשן זיך צו מלוה מלכה. דא קומט אן איבעראשענדע מעלדונג אויפן הויכ-הילכער: די שיף גייט יעצט אפשווימען אויפן "דניעפער" צו געבן אונז א בחינם׳דיגן "טור". דאס האלט גארנישט אפ די פלענער פון מלוה מלכה, דער עולם עסט מלוה מלכה און זינגט געמיטליך זמירות, און אין דער זעלבער צייט שווימט זיך די שיף און רייסט זיך דורך א וועג מיט קראפט צווישן די שטורמישע כוואליעס פון דניעפער. זעהט אויס, אז נאך א טוץ שטעט און שטעטלעך נעבן וועלכע מען איז פארביי געשווימען, האבן געדארפט "אנגעשטעקט" ווערן פון דעם הייליגן-גייסט וועלכעס די שיף האט מיט זיך פארגעשטעלט אין יענע געהויבענע מאמענטן.

...א שבת צום געדענקן!

מוצש״ק אין קיעווער שול ביי הבדלה.

במוצאי יום מנוחה אין שיף, בעת א שפאציר אויפן טייך דניעפער.

ניינטער קאפיטל

אין דער מחיצה פון צדיקים

זונטיג פרי האט מען געוועקט דעם עולם 7:30, דער עולם האט געמאכט די לעצטע הכנות צו פארלאזן קיעוו. די ווייטערדיגע פלענער פון דער נסיעה זענען געגאנגען אין אנדערע געגנטן וואו מען וועט שוין איינשטיין אין ארטיגע האטעלן - די "וואקאציע" אויף דער שיף האט זיך שוין געענדיגט!

מיט א שוועך געמיט האט מען זיך געגרייט צו פארלאזן דאס ארט וועלכעס עס האט זיך אזוי איינגעבאקן אין הארצן. עס האט געווייטאגט צו פארלאזן די קיעווער אידן וועלכע זענען געשטאנען מיט טרערן אין די אויגן און געקוקט ווי דער עולם פאקט זיך די טשעמאדאנעס צום אפפארען. מיט געשטיקטע שטימעס פון טרערן האבן זיי נאך געבעטן אין די לעצטע מינוטען מען זאל זאגן מיט זיי א פסוק קר"ש, לייגן תפילין, זיי געבן תפילין, און אפשר גאר נאך בלייבן אביסל מיט זיי... עס איז כדאי צו באמערקן אז נאך דעם אומגעהויערן איינדרוק וואס דער שבת האט געלאזט אויף די רוסישע אידן האבן זיי זיך ממש אנגעקלעבט אין דער שיירא און אויך צוגעברענגט אומצאליגע גוטע פריינד צו באגעגענען זיך מיט די נייע ברודער פון אמעריקע. זונטיג צופרי איז דאס קיעווער ביהמ"ד, וואו דער עולם האט געדאוונט שחרית, געווען אנגעפילט מיט פילע הונדערטער רוסישע אידן, סיי אזעלכע וואס האבן מיטגעהאלטען דעם שבת און פילע וועלכע זענען געקומען יעצט אריינכאפן דאס וואס זיי האבן פארפעלט. זיי האבן זיך ארויסגעגעבן דעם גאנצען בענקשאפט און נאסטאלגיע געפילן פון אלע יארן, אז עס האט אזש געריסן ביים הארצען. מען האט געלייגט מיט זיי תפילין, געזאגט מיט זיי פסוקים פון קר"ש און זיי געמוטיגט און געטרייסט מיט ווארימע ווערטער, וועלכעס איז געווען פאר זיי אזוי ווי באלזאם אויף זייערע פארוואונדעטע נשמות. באזונדער איז געבליבן איינגעקריצט אין די הערצער פון פילע א רירענד בילד, ווען א בחור'ל וואס האט דעמאלט באקומען א פאר תפילין פון די עסקנים, איז ארומגעגאנגען אין ביהמ"ד א גליקליכער און זיין פנים האט געשטראלט ווי די זיבן זונען, אך! וואו זענען מיר אמאל זוכה צו אזא זעלטענע שמחה של מצוה. ער האט דאס תפילין זעקל צוגעדריקט צום הארצען ווי אן אומשאצבארן אוצר און דאס גליק האט אראפגעשיינט פון זיין שטראלענדיג פנים.

עס האט געווייטאגט צו פארלאזן דעם אומגעגנט וואו מען האט זיך אין די לעצטע עטליכע טעג אנגעזאפט מיט אזויפיל קדושה וטהרה, און נאך עפעס... עס האט געווייטיגט צו פארלאזן דעם היימליכן אטמאספערע פון דער "שיף", מען האט געוואוסט אז אין די ווייטערדיגע סטאנציעס וואו מען וועט דארפן איינשטיין אין האטעלן, דא און דארט, וועט עס שוין נישט האבן דעם חסיד'ישען היימליכקייט וואס אט דער אייגנארטיגער "שיכון סקווירא" אויפן דניעפער האט מיט זיך פארגעשטעלט.

אייגנטליך איז געווען דער ארגינעלער פלאן אז מען וועט אפפארען באלד צופרי און דאוונען שחרית שוין אין בארדיטשוב, אבער לויט די אומשטענדן האט זיך דער פלאן געטוישט. עס איז געווען דער בארימטער תורה-מעצענאט, ר׳ בערל רייכמאן הי״ו וועלכע וויידמעט פיל פון זיין צייט און ענערגיע פאר דעם רוחניות׳דיגען ווידער-אויפבלי פון דעם רוסישען אידענטום. (אגב, ר׳ בערל ני״ו איז געקומען ספעציעל צו פליען מיט צו האלטען דעם ״חסידישען שבת״ אין רוסלאנד). וועלכער האט געבעטן ביים רבי׳ן שליט״א ער זאל אפשטאטען א באזוך אין דעם ״חדר״ אין קיעוו, און כדי צו ערפילן זיין בקשה האט מען געמוזט ענדערן דעם פלאן מיט עטליכע שטונדען.

גאנץ פרי האט דער רבי שליט״א אפגעשטאטעט דעם ספעציעלען באזוך אין דער זונטיג׳דיגער תלמוד תורה אין קיעוו. ביי דעם באזוך זענען געווען אנוועזענד די קינדער און ווי אויך די עלטערן פון די קינדער. דער רבי שליט״א האט געזעדט דברי חיזוק צו די קליינע קינדערלעך און פרובירט צו ערוועקן ביי זיי די נקודה הפנימית פון אידישקייט.

דערנאך האט דער רבי שליט״א אויסגעטיילט סידורים און אנדערע תשמישי קדושה פאר די קינדער און די עלטערען, די קינדערלעך האבן ״געזונגען״ עטליכע לידער מיט אידישן אינהאלט וואס זיי האבן שוין באוויזן זיך אויסצולערנען אין חדר, און דער אטמאספערע איז געווען זייער א ווארימע.

זונטאג צופרי נאך שחרית בשעת אויסטיילן תשמישי קדושה פאר קינדערליך פון דער דארטיגער רייכמאן-ת״ת אין קיעוו, אויפן אויבן אן: ר׳ נחמן איילבוים.

דברי חיזוק וואס דער רבי שליט״א האט געזאגט פאר די יונגע תלמידים פון די קיעווער תלמוד תורה זונטאג אינדערפרי

עס איז מיר געווען גאהר א גרויסע שמחה צו הערן דא אין רוסלאנד אז יודישע קינדער זיצען דא אין רוסלאנד און לערנען תורה.

עס זענען געקומען דא אסאך אידען מיט טרערען אין די אויגען ווייענדיג אז זיי ווילען זיך באמת פירען ווי ערליכע יודען, אבער זיי ווייסען נעבאך נישט ווי אזוי זיך צו פירען ווי אידן. דארפן די קינדער וויסען אז דאס איז א מתנה וואס מען האט אייך געגעבען (פון הימעל) און זאלען דאס מקבל זיין בשמחה.

די תורה וואס מען לערנט דא איז דאך דאס וואס אייערע זיידעס און עלטער זיידעס האבען אלע טאג געזאגט מיט א שמחה דעם ברכה נותן התורה, וויסענדיג אז דאס אידישע פאלק קען זיך נישט פירען נאהר אז מען וועט זיך האלטען ביי די תורה, ד.ה. לערנען די תורה און מקיים זיין די מצות פון די תורה, און דערפאר ווען מען האט זיי געוואלט חלילה אוועק רייסען פון די תורה האבען זיי געפילט אז מען רייסט זיי אוועק פונ׳ם יודישען פאלק, און דערפאר זענען זיי גרייט געווען צו גיין אין פייער אריין נישט צו צולאזען זיך אוועקרייסען פונ׳ם יודישען פאלק.

ממילא דארפען די קינדער פילען אז מיט דעם וואס זיי לערנען און זענען מקיים די מצות טוען זיי דאס זעלביגע וואס זייערע זיידעס און זייערע עלטער זיידעס האבען געטוהן, און אז דערמיט ווערען זיי א חלק פונ׳ם גאנצען יודישען פאלק וואס נעמט אריין הונדערטער טויזענט יודען כ״י וואס לערנען תורה און זענען מקיים מצות.

באמת איז דאך צוגעפירט געווארן מן השמים אז ס׳איז פונקט יעצט פאר די יו״ט פון קבלת התורה וואס דעמאלט דארף יעדער איד נאכאמאל אויף זיך מקבל זיין אליינס צו זיצען און לערנען און אויך משפיע זיין אויף די חברים און אויף אנדערע אידן אז זיי זאלן אויך זיצן און לערנען.

אין אמת׳ן לויט ווי דערמאנט אז מיר האלטן יעצט פאר שבועות דער זמן פון קבלת התורה דארף מען וויסען אז צוזאמען מיט די תורה דארף מען מקבל זיין אויף זיך מדות טובות אויכעט, אזוי ווי ס׳שטייט ביי קבלת התורה ויחן שם ישראל און ווי די חז״ל זאגען דערויף כאיש אחד בלב אחד, ממילא דארפן די קינדער וויסען, זיך ליב האבן איינער דעם אנדערען און זיין איידל איינער צום אנדערען, מ׳זאל אוועק געבן ווען מ׳האט א גוטע זאך איינער פארן אנדערן, ווי אויך צו זיין געווארענט אין כיבוד אב ואם און בכלל אכטונג געבען צו מאכן א קידוש השם אז מ׳זאל זהן אז א אידישע קינד וואס לערענט תורה פירט זיך אויף ווי עס דארף צו-זיין מיט מדות טובות.

חז״ל ברענגען אז ביי קבלת התורה איז אראפ געקומען א ליכטיגקייט אלע זענען אויס געהיילט געווארן און אלע וואס האבן געהאט צרות זענען דערפון געהאלפן געווארן.

וממילא אז איהר וועט יעצט פאר שבועות נאכאמאל מקבל זיין אויף זיך די תורה ומצות מיט איידעלקייט, וועט דער אויבירשטער העלפען אויך די השפעות טובות פון קבה״ת אז איהר זאלט זיין געזונט און די עלטערען זאלען פון אייך נחת האבען, און איהר זאלט זיין א לעכטיגקייט פארן גאנצען יודישען פאלק און פאר אלע יודען בכו״פ, אמן.

עס איז נישט געגעבן געווארן קיין ערלויבעניש פאר דעם עולם זיך צו באטייליגן ביי דער מסיבה אין ת״ת צוליב דעם אינטערעס פון די קינדערלעך אז זיי זאלן נישט געשטערט פון זייער אייגענע אטראקציע. אין לויף פון דער צייט וואס דער רבי שליט״א האט זיך אויפגעהאלטען ביי דער מסיבה, האט דער עולם פיבערהאפטיג פארפאקט די פעקלעך ארויף אויף די אויטאבוסן, כדי מען זאל קענען תיכף פארען אין א מזל׳דיגע שעה. אויסער די אייגענע געפעק איז אויך געווען די פילע פעק פון דעם ״ועד תשמישי קדושה״, וואס מען האט מיטגענומען אויף דעם ווייטערדיגן וועג, עס אויסצוטיילן אין די אנדערע ערטער וואוהין מען גייט נאך אנקומען. ענדליך האבן זיך געענדיגט אלע הכנות און די נסיעה האט זיך אנגעפאנגען.

מען פארט.

אייגנטליך פארט מען קיין בארדיטשוב, אבער אונטערוועגנס פארקירעווט מען דעם וועג אריינצופארען אויף פאסטאוו, אין ארגינעל ״כוואסטאוו״, וואו עס ליגן באהאלטען דער הייליגער ״מלאך״, רבי אברהם המלאך, דער זון פון גרויסן מגיד דער רבי ר׳ בער פון מעזריטש זי״ע, ווי אויך דער רבי ר׳ ישראל פאליצקער זי״ע איינער פון די חבריא קדישא פון הייליגן רבי ר׳ בער זי״ע. [ער ווערט דערמאנט אין ספר מאור עינים].

לויטן פארגעשריבענעם פלאן האט מען געדארפט זיין אין פאסטאוו דעם פארגאנגענעם דאנערשטיג, אבער צוליב דעם ווייטקייט פונעם וועג וואס די צייט האט זיך פארשלעפט איז עס נישט געווען דורכפירבאר. דאס איצטיגע פארקירעווען זיך קיין פאסטאוו איז גראדע געווען אראפ פון וועג קיין בארדיטשוב, אבער דער רבי שליט״א האט דאך נישט געוואלט מווהר זיין דערויף.

ביי דער געלעגנהייט האט מען זיך דערמאנט אין א מעשה שהיה, וועלכעס איז באקאנט צווישן סקווערער חסידים, און עס צוגעשטעלט צום איצטיגן פאקט. די מעשה איז געווען פאלגענד:

דער רבי ר׳ דוד׳ל, בעת ער איז אנטלאפן פון סקווירא קיין קיעוו, ביי די פאגראמען זומער תרע״ט, איז מען דאן געפארן מיט די באן-ליניע וואס פירט דורך פאסטאוו. ווען די באן האט זיך אפגעשטעלט אין פאסטאוו, האט דער רבי געפרעגט, וואו מ׳שטייט איצט. ווען מ׳האט אים געענטפערט פאסטאוו, האט ער זיך צעפלאקערט: ״אט דא ליגט דער מלאך און ר׳ ישראל פאליצקער. מיר גייען אהין צום הייליגן ארט״. עס איז דאן געווען די צייט וואס די לופט איז געווען פול מיט פולווער, די באנדעס האבן געבושעווען אין דער גאנצער געגנט אן מורא. ס׳איז געווען א גרויסע סכנה זיך צו באווייזן דאס אידישע פנים, ווער שמועסט נאך אזא פנים פון א רבי, דערפאר איז אזא באשלוס געווען א שטארקע געוואגטקייט. טראץ די אלע פרואוון פון דער משפחה און

מקורבים אים אפצוהאלטן פון זיין שריט, האט עס גארניט געהאלפן. און מיט עקשנות און פעסטקייט איז ער געגאנגען און דארט מתפלל געווען אן וועלכן פחד און מורא.

זעהט אויס - האבן חסידים זיך געטראכט יעצט פארענדיג אהין - אז אויף דעם מקום קדוש קען מען זיך טאקע נישט ערלויבן מנותר צו זיין.

אויפן מלאך האט זיין הייליגער טאטע דער גרויסער מגיד פון מעזריטש געזאגט: כ׳האב אראפגעברענגט א הייליגע נשמה און פארגעסן איר אריינצולייגן אין א גוף...

ס׳איז ידוע אז דער מלאך, פלעגט תמיד זיין פארשלאסן ביי זיך אין צימער. האט אמאל פאסירט ווען עס איז געווען א ברית מילה און מ׳האט מכבד געווען דעם ״מאור עינים״, דער רבי ר׳ נחום טשערנאבילער מיט אלע כיבודים, און הרה״ק דער מלאך מיט סנדקאות. דאס ביהמ״ד איז געווען געפאקט פול מיט אידן אים צו זען, אזוי ווי דער מלאך איז ארויס פון צימער אריין אין ביהמ״ד, איז דעם עולם באפאלן אזא געוואלדיגע פחד, אז יעדער איז זיך צולאפן, ס׳איז קוים געבליבן א מנין צום ברי״מ.

עס איז באקאנט אן עובדא וואס איז פארבינדן מיט דעם מנוחת קדשו פון הה״ק ר׳ ישראל פאליצקער אויף דעם ארט. הה״ק ר״י האט געוואוינט אין טברי׳ און מען האט אים ארויסגעשיקט קיין חוץ לארץ אלץ א שד״ר - ד.ה. צוזאם נעמען געלט פאר עניי ארץ ישראל. ער איז אנגעקומען קיין פאסטאוו, דארט האט זיך דאן אויפגעהאלטן דער רבי ר׳ זושא זי״ע, און דער ר״י פאליצקער איז ביי אים איינגעשטאנען. אינדערפרי האט דער רבי ר׳ ישראל דערציילט דעם רבי ר׳ זושא׳ן אז דעם רבינ׳ס זון ד.ה. דער מלאך, וועלכער ליגט דארט אין פאסטאוו, איז אים געקומען אין חלום און רופט אים צו זיין זיין שכן...[ד.ה. ער זאל דארט נסתלק ווערן און ליגן נעבן אים] האט אים דער רבי ר׳ זושא געזאגט אז ער זאל נישט מסכים זיין, ווייל ער איז דאך א שד״ר, טא וואס וועט ווערן מיט די עניי א״י? דער מלאך איז געקומען צו אים נאכאמאל און דער רבי ר׳ זושא האט אים נאכאמאל געהייסן ער זאל נישט מסכים זיין. דאס דריטע מאל איז ער געקומען און אים גאר שטארק מפציר געווען, אז ער וויל אים אלס שכן. דאן האט זיך דער רבי ישראל פאליצקער אויסגעדריקט: ס׳איז שוין נישט קיין כבוד פאר׳ן רבי׳זס [דער גרויסער מגיד פון מעזריטש] זון, אפצוזאגן אזויפיל מאל זיין בקשה... - און תיכף דערנאך איז ער דארט נפטר געווארען און געברענגט געווארן צו קבורה נעבן הרה״ק דער מלאך זי״ע.

זעהט אויס, אז נישט אזוי גרינג קומט אן א גוטע זאך ווייל אויפן וועג אהין האט מען גאנץ היפש געבלאנדזשעט, דער וועג ווייזער האט פשוט פארפירט אוועק פון דער ריכטונג איבער א שעה. מיר זענען אנגעקומען קיין פאסטאוו [כוואסטאוו] וועו עס איז שוין געווען נאך צוויי אזייגער נאכמיטאג.

דער עולם האט זיך געלאזט גיין אויף א וועג אונטער די הייזער ביז מען איז אנגעקומען צום נייעם ביה״ח, דארט האט מען געפונען דעם מקום קדוש. אויף דער מצבה וועלכעס ליגט אויף ביידע ציונים איז אויפגעקריצט: פה נפנו עצמות קדושות. ווי באקאנט האט מען געמוזט מפנה זיין די הייליגע צדיקים פון זייער פריערדיגן ארט און זיי לייגן אין א ניי פלאץ. דער ביה״ח אין אלגעמיין איז אין א גוטען צושטאנד, און עס געפינט זיך אין א חצר פון אן ארטיגן פויער.

אין פאסטאוו ביים ציון הק׳ פון הרה״ק ר׳ אברהם המלאך זי״ע,
מ׳דערקענט הרב יוחנן וואזנער, סקווירא דיין פון מאנטרעאל.

מען האט געזאגט עטליכע קאפיטלעך תהלים און דער רבי שליט״א האט אראפגעלייגט די קוויטלעך וואס מען האט צוזאמענגענומען פונעם עולם אויף דעם הייליגן ציון און נאך א קורצע צייט האט מען זיך געפונען שוין אויפן וועג קיין באדיטשוב.

בארדיטשוב - דאס הארץ צאפעלט צו הערן דאס ווארט. עס איז מקובל פון צדיקים אז בלויז דער נאמען איז מעורר רחמים. מ׳זאגט איבער אין נאמען פון הה״ק ר״י ריזשינער זי״ע, אז אזוי ווי די משנה אין דריטן פרק פון מסכת יומא דערציילט אונז אז ווען דער ממונה אין ביהמ״ק האט געפרעגט יום הכיפורים צופרי: ס׳טאגט שוין? האט מען אים געענטפערט: אז עס האט שוין אויפגעשיינט דער מזרח ביז דער שטאט חברון. זאגט דארט רש״י אויפן ארט, אז מען האט דערמאנט דעם נאמען ״חברון״ כדי צו דערמאנען דעם זכות פון די אבות הקדושים וועלכע זענען באהאלטען אין חברון, אזוי אויך, איז בלויז צו דערמאנען די שטאט בארדיטשוב שוין א סגולה אויף משפיע זיין רחמים.

מיר געבן דאס ווארט פאר דעם טאג-בוך:

דער זייגער רוקט זיך און מיר דערנענטערן זיך צו בארדיטשעוו, און דאס התרגשות פילט זיך אין דער אטמאספערע. דאס ווארט בארדיטשוב איז דאך ביי יעדען אזוי פארהייליגט און באליבט. אויף די אויטאבאסן דערציילט מען זיך עובדות פון דעם קדושת לוי ה״ק רבי לוי יצחק בן שרה סאשע זי״ע. מען רעדט פון זיין געוואלדיגע אהבת ישראל צו יעדן איינציגן איד; זיין לימוד זכות און וואונדערליכע מליצה ישרה פאר יעדן אשר בשם ישראל יכונה. טא טראכט מען ביי זיך: אט דא קומען מיר אן צו א הייליג ארט וואו יעדער איינציגער קען דארט גענפינען זיין מליץ יושר. אויף מיר - טראכט ניט איינער - וואלט דאך רבי לוי יצחק אויך נאך געפונען עפעס א לימוד זכות... די סטרונעס פון הארץ קלאפן האסטיג און פיבערהאפטיג, אט אט איז בארדיטשוב.

אט דערציילט א צווייטער, פון דעם הייליגן בארדיטשובער׳ס זי״ע פייער-פלאקער צו תורה און מצות. א דוגמא: ער פלעגט וואך-זיין א גאנצע נאכט פון ערשטן טאג סוכות, וויל פון גרויס תשוקה מקיים צו זיין די מצות פון נטילת ד׳ מינים, האט זיך ביי אים דאס אויג נישט פארמאכט. ענדליך איז שוין געווארן טאג איז ער צוגעלאפן צו דער שאפע נעמען דעם אתרוג. האט ער פון גרויס התלהבות נישט באמערקט די גלאזערנע טיר, און ער האט דורכגעבראכן די טיר מיט די בלויזע הענט, און געכאפט דעם אתרוג...

אזוי פארן מיר דער גאנצער קאראוואן לענג אויס דעם שאסיי פון זיטאמיר-בארדיטשוב. ס׳איז שוין שפעט נאכמיטאג ווען מיר דערגרייכן די טויערן פונ׳ם שטאט בארדיטשוב. גלייך ביים אנהויב שטאט איז דאס הייליג ארט וואו דער בארדיטשובער רב, דער קדושת לוי זי״ע ליגט. דער הייליג ארט איז ארומגעמויערט, און דער בית החיים שטייט נאך פארהעלטניסמעסיג כמעט אומבאריט. טיף אין צענטער פון בית עולם, איז פאראן דער ציון פון הה״ק רבי לוי יצחק בן שרה סאשיע, מיט זיינע דריי הייליגע זין נעבן אים. איצט שטייט איבערן ציון א פרעכטיגער נייער און ריזיקער אוהל, געבויט דורך ר׳ נחמן אלבוים, דער אנפירער פון אונזער נסיעה.

עד כאן דער טאג-בוך.

מען איז אנגעקומען קיין בארדיטשוב שפעט נאכמיטאג אום 6.30. מען רעכנט אריינצוגיין צום הייליגן ציון וועלכער איז באלד ביים אריינפאר פון שטאט און פון דארט תיכף פארן ווייטער קיין מעזיבוז וואוהין מען ווייל נאך אנקומען וועז עס איז נאך טאג, אבער דא ווארט אן איבעראשונג: באלד ביים אריינקומען אין שטאט באגעגנט זיך די שיירא מיט א געוואלדיגע באוועגונג פון הונדערטער מענער און פרויען, און פון זייערע פנימ׳ער שרייט אראפ זייער אנגעהעריגקייט צום אידישען פאלק, באלד דערוואוסט מען זיך אז אין דער בארדיטשובער שול זענען פארזאמעלט טויזענטער אידן אנשים נשים וטף וועלכע ווארטען אויף דער שיירא שוין פון ניין אזייגער אינדערפרי. מען האט זיי געמאלדען פון קיעוו אז מען פארט אין זייער ריכטונג, און זיי קענען נישט דורכלאזען די געלעגנהייט פון האבן אזעלכע געסט צו גאסט אין שטאט. זיי לעכצן צו זהען אידישע פנימ׳ער און הערן א אידיש ווארט.

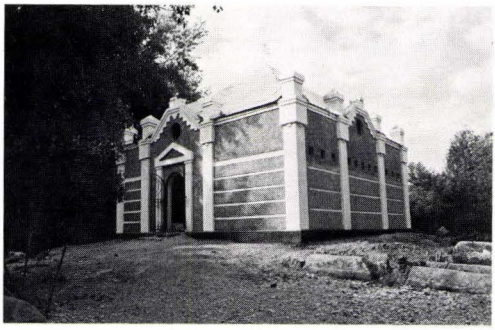
אזוי ווי זיי האבן דערזען דעם עולם פון דער נאנט האבן זיי פשוט באפאלען יעדן באזונדער און געבעטן מען זאל זיי געבן ציצית, תפילין, קאפלעך אאז״ו, זיי האבן פשוט נישט אפגעלאזט און יעדער האט זיך געזוכט אן אנדערען זכות פארוואס מען דארף דוקא פאר ״אים״ געבן אלעס וואס ער פארלאנגט.

דער עולם איז צוגעגאנגען מיט א הייליגן פייער צום ציון הקדוש פון הייליגן בארדיטשובער זי״ע. דער ריזיגער אהל נעמט אריין דעם גאנצען עולם אויף איינמאל, און דער אהל ווערט פארוואנדעלט אין א כל נדרי שטימונג. טייכן טרערן ווערן יעצט דא פארגאסען, אז עס קוקט אויס אז די וועגט ווייגען אזש מיט. יעדער ליידיגט זיך אויס זיין פערזענליך פעקל און עס וועט גרינגער אויפן הארץ, עס ווערט געשאפן דאס געפיל אז דער גרויסער און הייליגער מליץ יושר, דער רבי ר׳ לוי יצחק מבארדיטשוב זי״ע, וועט אנקלאפען אין די שערי רחמים און אויסבעטען א ישועה פארן גאנצען כלל ישראל בכלליות און פאר יעדן יחיד בפרטיות.

דער עולם האט געזאגט צוזאמען תהלים מיט התעוררות דקדושה און פילע באטייליגטע האבן געגומען צו זיך אלס ״שותף״ א רוסישען איד און געזאגט תהלים מיט אים ווארט נאך ווארט, וועלכעס האט זיכער געשפאלטען הימלען.

דער רבי שליט״א נעמט קוויטלעך פון יעדן באזונדער און דער עולם גייט אריין אין א הייליגן עקסטאז, מען הייבט אן צו זינגען, אזוי דורכגייענדיג דעם רבי׳ן שליט״א, דעם הייליגן זמר: ״רבש״ע לאמיר מאכען א בייט...״ וועלכעס שטאמט טאקע פונעם הייליגן בארדיטשובער זי״ע. די טענער פונעם ניגון הייבן זיך און צוזאמען דערמיט אויך די אינערליכסטע סטרונעס פון הארצען, און וועז מען קומט אן צום לעצטן פראז, גייט דער התלהבות אריבער אלע גרעניצן און צוזאמען מיט איין קול שרייט מען אויס ״...און איך.. לוי יצחק... בן שרה סאסיע זאגט... יתג- - - ד- - ל ויתק- - -ד - -ש שמי -ה ר- - - -ב- - א!!!.

עס איז קיין ספק נישט אז דאס מעכטיגע אויסגעשרייי פון הונדערטער ווארימע אידישע הערצער, דארט אין דעם פרייען פעלד אויף דער רוסישער טעריטאריע, ווו מען האט שוין נעבעך אזויפיל פרובירט צו באקעמפען דעם יתגדל ויתקדש... אז דאס האט אויפגעשטורעמט אלע הימלען און דער גרויסער מליץ יושר האט זיך צוגעשטעלט צום כסא הכבוד איינרייסן פאר אידישע קינדער בכל מקום שהם.

דער ציון פון הרה״ק מבארדיטשעוו זי״ע ווי עס האט אויסגעקוקט ביי דער ערשטער נסיעה. לינקס: דער ציון ווי ער זעהט אויס יעצט נאך דער רענאוואציע.

ילכו מחיל אל חיל. דער עולם איז אנגעווארימט אויף די העכסטע אקטאוועס, און מען לאזט זיך ארויס אין א פייערדיגן טאנץ אויף דעם ניגון ״פרוק ית ענך״ און די ווערטער דונערן ווייט ברייט ״ואפק ית עמך ואפק ית עמך ואפק ית עמך מגו גלותא, עמך עמך עמך די בחרת די בחרת מכל אומיא אוי אוי יוי״. די לופט איז אנגעהיצט און מען פלעכט פון איין ניגון צום צווייטן ״אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל״, וועלכער איז פאסיג צום בארדיטשובער רב, אויף וועמען צדיקים האבן געזאגט אז ער איז געקומען אויף דער וועלט מתקן צו זיין נשמת התנא אלקי רבי עקיבא בן יוסף אין זיינע ערשטע פערציג יאר איידער ער האט געלערנט תורה.

מען לאזט זיך ארויס פון אהל, אויפן וועג ווייזט איינער אן פארן רבי׳ן שליט״א דעם ציון פון הייליגן רבי ר׳ משה מרדכי ממקארוב זי״ע, דער רבי שטעלט זיך אפ א קורצע וויילע און זאגט א קאפיטל תהלים. דארט ביים טויער שטייט דער שול-שמש און וואַרט אפ דעם רבי׳ן, קוים וואס ער דערזעהט אים פונדערווייטענס שרייט ער אויס מיט ברען: ״רבי! קומט דאוונען אין אונזער שול, עס וואַרטען אויף אייך פיל אידן וועלכע לעכצן צו זען א אידישע צורה״ און אין זיין שטימע קלינגט אפ דאס בענקשאפט וועלכעס טוליעט אין אט די הערצער שוין אזויפיל צענדליגער יארען.

דער רבי פרובירט לכתחילה אים מסביר זיין אז עס איז שפעט און ער וואלט נאך געוואלט אנקומען קיין מעזיבוז צום ציון פון בעש״ט הק׳ וועז עס איז נאך טאג. עס איז דא א ציבור אידן וועלכע זענען געקומען פון אמעריקע בלויז פון פרייטיג ביז זונטיג

מיטן חשבון צו קענען זיין מיטן רבי'ן שליט"א ביים ציון פון בעש"ט הק' אין מעזיבוז און אויב וועט מען יעצט בלייבן אין בארדיטשוב וואלט דער פלאן אויסגערינען, וואס דאס וועט שאפן גרויס עגמת נפש פאר די אידן וועלכע האבן זיך געלאזט קאסטען שווערע געלטער, און עס איז א ווייטאג אז עס זאל נישט קענען צושטאנד קומען. אבער דער איד לאזט נישט נאך, ער רעדט שוין מיט חסיד'ישען פייער: "רבי! אויב איר וועט אונז געבן די מתנה און קומען אין שול וועט אייך די וועג אנטקעגן קומען, אזוי ווי עס איז אנטקעגן געקומען פארן בעש"ט".

דערהערענדיג אזעלכע דיבורים, וועלכע האבן געשפריצט פונקען פון תמימות און ריינע אידישקייט זענען אלע ארגומענטן געווארן בלאס און דער רבי שליט"א האט באשלאסען נאכצוקומען זייער פארלאנג. דער גאנצער עולם האט זיך געלאזט גיין צו דער שול.

אונטערוועגנס האט מען זיך אפגעשטעלט ביי א גארטען פון א הויז וואו עס געפינט זיך דער ציון פון הרה"ק רבי ליבער פון בארדיטשוב. ער איז געווען א מפורסם אלס א קדוש אלקי און בעל מקובל. ס'איז פאראן א מסורה אז ער פלעגט לערנען קבלה מיטן בעל "מגלה עמוקות" אלע נאכט אין חלום. איינמאל האט דער "מגלה עמוקות" אויפגעהערט צו קומען לערנען מיט אים אזוי ווי ער איז געווען געווואוינט, האט ר' ליבער געשיקט זיין זון קיין קראקע אויפ'ן בית החיים צו פרעגן דעם "מגלה עמוקות" וואס האט פאסירט, אז ער קומט נישט מער צו לערנען מיט אים, - ווייזט אויס אז דער זון זיינער איז אויך נישט געווען קיין קטלי קניא - האט אים דער מגלה עמוקות געענטפערט: אז דער בעש"ט הק' איז נסתלק געווארן און לכבודו האט מען פארמאכט די מתיבתא דרקיע אויף דרייסיג טעג צוליב דעם האט ער נישט געקענט קומען לערנען מיט אים, - זכותו הגדול יגן בעדנו.

דער רבי שליט"א מיט די מקורבים האבן זיך אפגעשטעלט דארט פאר א קורצע ווייל צו זאגן עטליכע קאפיטלעך תהלים און דער איבעריגער עולם האט מיטגעזאגט זיצענדיג אויף די באסעס.

דער עולם קומט אן אין שול, און מען באגעגנט זיך מיט אן אויסערגעווענליך בילד. דער טאג בוך שילדערט:

דער פעדער איז צו ארים און דאס פאפיר איז ניט גענוג לעבעדיג צו שילדערן וואס ס'איז פארגעקומען אין דער שטאט בארדיטשוב גופא. די שול-הויף מיט עטליכע גאסן ארום זענען געווען באלאגערט מיט אידן, טויזנטער בלעה"ר דורשטיקע אידישע נשמות, פארוואגלט און פארשטויסן האבן אויפגעלעבט דערזעענדיג אונז די אמעריקאנער געסט מיטן גאנצן אידישן טראכט און שטאלץ. זיי זענען אונז ממש באפאלן מיט ברידערליכע געפילן,

געקושט אונז מיט הייסע טערען. אויסגעלאשענע אויגן וועלכע זענען געווען, פארטריקנט פון וועלכע ס׳איז אידישע לחלוחית. האבן זיך פלוצים אנגעצונדן, זיך צעשטראלט און זיך באנעצט מיט אן אינערליכן לויטערן טרערן-קוואל. אוי ג-טניו! ענדליך געטראפן מיט אידישע ברידער!

הונדערטער, הונדערטער אידישע ברידער און שוועסטער זענען אונז באפאלן בעטנדיג זיך: גיט מיר א סידור, ציצית, א יארמילקע, אידישע ליין ביכל, א בריוו צו קענען פון דא ארויס! דא קען מען ניט זיין קיין איד!

מיר זענען געווען באלאדן נאך פונדערהיים און מיטגעברענגט טויזנטער תשמישי קדושה. מיר האבן שוין געהאט פארטיילט הונדערטער אין קיעוו, קאריסטשוב, אוסטראה, סקווירא, און אויך אנדערשוואו אונטערוועגנס. אבער אזא סארט פארנעם פון לעכצן נאך אידישקייט ווי אין בארדיטשוב, האבן מיר נאך נישט באגעגנט...

פון הונדערטער און טויזענטער האבן מיר געהערט דעם זעלבן געשריי: כ׳בין א איד, לאזט מיר זיין אידיש, העלפט מיר צו פירן זיך אידיש. די הרהורי תשובה וואס ס׳האט אונז באנומען אין בארדיטשוב, איז געווען נישט קיין פשוט׳ע, מיר האבן זיך געשעמט פאר זיך אליין צוזעענדיג אזא סארט דורשט, אזא סארט הונגער נאך דבר ה׳! וואו איז אונזער הונגער? ווי קוקט אויס אונזער דורשט? כ׳טראכט ביי זיך, אט מיר געפונען זיך אין בארדיטשובער רב׳ס שטאט, אה! ווי וואלט זיך דער בארדיטשובער רב מחי׳ געווען מיט אזא סצענע! וויפיל מטעמים וואלט ער געמאכט פון אזא געשעניש! וויפיל גזירות וואלט ער דערמיט מבטל געווען! ס׳שרייט זיך ארויס פון טיפן הארצן - אה! ״מי יגלה עפר מעיניך, בארדיטשובער רב, קוקט און זעט מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ!״ און אפשר טאקע איז דא באהאלטן דער סוד דערפון, וואס דווקא אין בארדיטשוב איז דא אזא סארט תשוקה פאר אידישקייט!

אלע מיטפארער פה אחד דערציילן מיט התרגשות פון דעם באזוך אין בארדיטשוב. אויסער דאס התעוררות ביים הייליגן ציון, איז אויך געווען אומבאשרייבליך ווען מען האט זיך באגעגנט מיט דעם פול-געפאקטען עולם אין דער שול מיט הונדערטער הונדערטער אידן. די שול איז געווען געפאקט מיט מענער, יונגע און אלטע, אויך קליינע קינדער, און די ווייבער שול איז געווען פול מיט פרויען. דער ״היימישער״ עולם האט אנגעפאנגען זינגען עטליכע ווארימע ניגונים וועלכע האבן דערמונטערט די אויסגעטריקענטע עצמות היבשות.

די יונגע קינדער און מענער האבן ארומגענומען די גאסט, זיי געקושט און זיך געטוליעט אין זיי מיט אזא התרגשות אז עס האט געצופט דאס הארץ. יונגע קינדערלעך האבן געשלעפט די בערד און זיי באדעקט מיט הייסע קושן. עס איז אויסגעטיילט

צווישן די רוסישע פאליציאנטן דערקענט מען הרב חיים ברוך גלוק פון ניו יארק, דערנעבן די פארזאמלטע מאסן ביים בערדיטשעווער שול.

דער עולם אויפן וועג אריין צו בערדיטשעווער שול.

געווארן דארט תפילין און תשמישי קדושה אז עס איז פשוט נישט געווען געגוג לויטן פארלאנג. יונגעלייט האבן זיך אויסגעטאן די קאפלעך און אהינגעגעבן, פארבלייבענדיג נאר מיט די קאפעלוטשען און מען האט נישט געקענט געגוג אנטקעגן קומען זייערע בקשות: "מיר ווילן זיין אידן...!"

אידן שטופן זיך נאך אלץ, פאר תשמישי קדושה, נאר ס'לאזט זיך אויס דער "שפייכלער". שוין נישטא קיין ציצית. א רוסישער בחור, א בעל תשובה בעט זיך ביים רבי'ן שליט"א ציצית. דער רבי בעט, מ'זאל אים דערלאנגען א טלית קטן, ס'איז נישטא! ר' נחמן אלבוים - א חסיד מיט א ברען, כאפט אראפ זיין אייגענעם טלית קטן און גיט עס איבער פאר'ן רבי'ן און דער רבי גיט עס פאר'ן בחור. דער בחור שטראלט אויף פאר שמחה. ער האט געפונען א טייערן אוצר... יא! דער טלית קטן! פאראן דען עפעס טייערער דערפון?

לא רעב ללחם... כי אם לשמוע את דבר ה'... אין דער בערדיטשעווער שול, אידן בעטן זיך פאר תשמישי קדושה.

אויך אין ווייבער שול זענען פארטיילט געווארן פאר די פארזאמעלטע פרויען קונטרסים פון וויכטיגע הלכות, דורך הרבנית הצדיקת תליט"א. איהר אנוועזנהייט און ווארעמע נאנטקייט צו יעדעם באזונדער האט זיי פיל מחזק געווען אין אידישקייט.

די געהויבענע אטמאספארע אין בערדיטשעווער שול.

דערנאך האט מען זיך געשטעלט דאוונען צוזאמען מנחה מיט אן אויסערגעווענליך התעוררות. נאך מנחה האבן זיי געבעטן אז דער רבי שליט"א זאל זיי זאגן עטליכע דברי חיזוק. דער רבי שליט"א האט זיי נישט אפגעזאגט און געזאגט עטליכע ווארימע ווערטער פאר די רוסישע אידן, אזוי שטייענדיג נעבן עמוד, וועלכעס איז אויפן פלאץ געווארן איבערגעזעצט אויף רוסיש, די ווערטער וועלכע האבן אויסגעדריקט דאס חשיבות פון יעדעס אידישע קינד אין וועלכע אומשטענדן ער זאל זיך נאר נישט געפינען האבן אויפגעהייטערט די צובראכענע געמיטער און עס האט אפגעהילעכט א דונערדיגער "אמן", וואס האט זיך זיכער אפגעקלונגען אין אלע עולמות. חסידים האבן זיך ארויסגעלאזט אין א טאנץ מיט דעם אידישען לידל "גיט אריין א נחמה'לע אין א אידישע נשמה'לע" וועלכעס האט מיטגעריסן די הונדערטער אידן מיט אזא פייער אז מען האט זיך אלע געבאדען אין שווייס און טרערן. נישט בלויז וואס די ביהמ"ד וועט האבן מיטגעטאנצט נאר עס האט זיך אויסעדוכט אז גאנץ בארדיטשוב טאנצט מיט.

מען שטעלט זיך אפ פאר אן הפסקה און ר' נחמן אלבוים נעמט דאס ווארט, און רעדט אויף רוסיש צום עולם. ער נוצט אויס די געלעגנהייט פון התעוררות פונעם עולם און איז מעורר אויף דער מצוות מילה. ער רופט דעם עולם צו זאגן פסוקי יחוד "שמע ישראל" צוזאמען, און דער גאנצער עולם ענטפערט. ער זאגט ווייטער: ברוך שם וכו' בקול רם, ווי אין יום הכיפורים צו נעילה, און: ד' הוא האלקים. עס האט זיך נאר געהאפט ביי אזא געהויבענעם מעמד צו הערן אט אט דער תקיעה גדולה פונעם לאנג-ערווארטענעם תקיעת שופר של משיח...

שפעטער איז דער עולם געווארן פארנומען מיט אנטאן תפילין פאר אידן, ס׳איז געווען א שיין בילד צו זעען ווי א גאנצע רייע רוסישע אידן זענען געשטאנען אויסגע׳שורה׳ט ווארטענדיג אויף זייער שאנס צו זאגן א פסוק קר״ש אין די תפילין.

דער שמש פון ביהמ״ד רופט זיך דא אן הויך אויפ׳ן קול: אז מיר זענען אזעלכע זאכן וואס קומען דא איצט פאר, זענען מיר אז ג-ט איז אייביג און אידן זענען אייביג!...

פון איין זייט איז עס א זעלטענער דערהויבענער מאמענט אבער פון צווייטן זייט קוקט מען מיט ווייטאג, אוי! טויכקעט דאס הארץ, אט דאס איז נעבעך געבליבן פון דעם אמאליגן בארדיטשוב מיט אירע 147 שולן, צווישן זיי אריינגערעכנט א הערליכע ״סקווירא קלויז״ - מיט צענדליגע טויזנטער יראים ושלמים. וואו אידישקייט האט געבליט אויף דעם שענסטן פארנעם.

מיט אנגעפולטע הערצער פון אזא איבערלעבעניש, פארלאזט מען בארדיטשוב. וואס וועט בלייבן איינגעקריצט טיף טיף אויף שטענדיג צו געדענקן.

אין נאטיצן וועלכע זענען געשריבן געווארן פון א מיטפארער אויפן באס פארענדיג אוועק פון בארדיטשוב ליינען מיר:

״צי קען איך פארצייכענען וואס מיר האבן היינט מיטגעלעבט אין דער בארדיטשובער שול?! בקיצור קען איך מיר אנצייכענען אז מיר האבן היינט צוריקגעקרוקט דעם קאלענדער מיט גאנצע זיבציג יאר. זיי האבן געמאכט א רעוואלוציע? הויבט זיך נישט אן! מיר האבן היינט רעוואלטירט דעם נצחיות פון עם ה׳ נישט חלילה מיט רשעות און רציחות ל״ע נאר מיט הונדערטער קאפלעך, ציצית, תפילין, מזוזות, קונטרסים וואס עס איז אויסגעטיילט געווארן צו הונדערטער אפענע בעטענדיגע הענט פון אידישע קינדער און קינדערלעך. די אידן האבן זיך געבעטן: ״נאך עפעס תשמישי קדושה..״ עפעס אנדערש האבן זיי נישט געדארפט״

שווער האט מען זיך געזעגנט פון בארדיטשוב, אבער מען איילט זיך פארט אין וועג אריין, שטייגט מען ארויף אויף דעם גרויסען באסעס-קראוואן און מען הייבט אן צו פארען. לענג אויס דעם גאנצען וועג שטייען הונדערטער אידן און שאקלען מיט זייערע פאטשיילעס אלס געזעגענונגס-צייכן, אויף זייער פנים אויסדריק זעהט מען זייערע פארקלעמטע הערצער.

אך רבש״ע! העלף שוין אידישע קינדער, וואו זיי געפינען זיך אין אלע עקן וועלט.

☆ ☆ ☆

אין בארדיטשעווער שול, וועלטער פון רבין שליט"א צו די אידן אין בארדיטשוב

יעדער ווייסט זיכער, אַז די קומענדיגע וואָך וועט זיין שבועות, וואָס איז דער זמן וועלן אידן האָבן מקבל געווען די תורה, און דער אמת איז אַז יעדער איד איז יעדעס יאָר פונדאָסניי מקבל די תורה, און זאָל מען נישט טראַכטן אַז דאָס איז נאָר פאַר די וואָס ווייסן אַסאַך, און זענען גרויסע תלמידי חכמים, און אַז נאָר זיי קענען מקבל זיין די תורה. דער אמת איז אַז יעדער איד קען מקבל זיין די תורה. ווי דער אויבערשטער אַליין זאָגט ביי "מתן תורה": **"והייתם לי סגולה מכל העמים"**, שרייבט דער ספר באר משה: אַז אפילו די נשמות וואָס זענען שוואַך אין לערנען און אין דאַוועגען, און מ'טראַכט אויף זיי כאילו זיי זענען עוממו"ת, אויסגעלאָשענע פונקן, זיי זאָלן זיין צו מיר אַן אוצר וסגולה און האָבן אַ חלק אין מיין תורה.

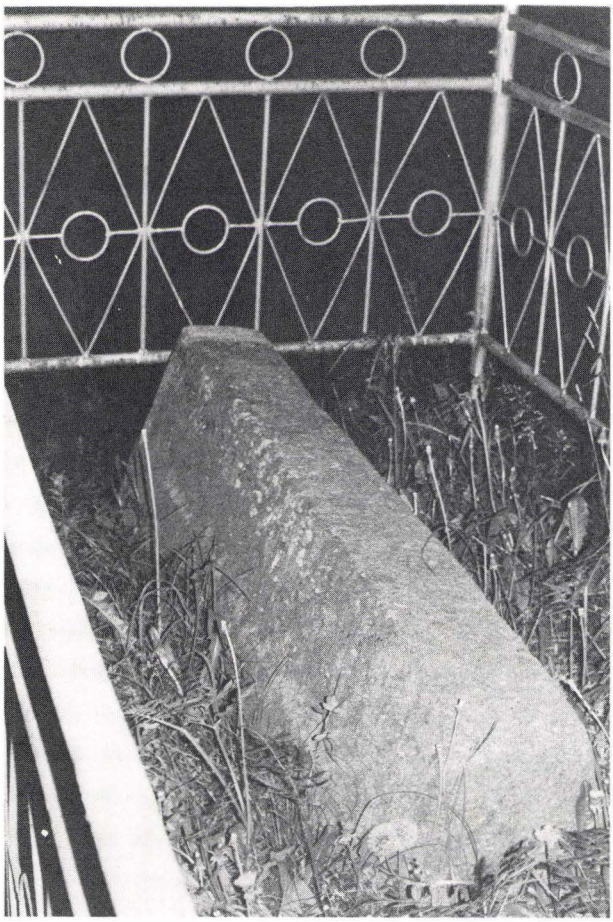
און יעדער איד האָט דאָך אַ חלק אין תורה, ווי דער בערדיטשעווער רב זאָגט די וואָך אין פרשה, אַז די נשמה פון יעדן איד איז אַ חלק פון די תורה, און די צאָל פון אידישע נשמות (דעמאָלט) איז גלייך ווי די צאָל אותיות התורה.

זעט מען פון דעם אַז יעדער איד, יעדער אידישער נשמה, זאָל זיך נישט מייאש זיין, און קיין שום איד טאָר זיך נישט מייאש זיין, און ער דאַרף זיך נישט מייאש זיין, יעדער אויב ער ווייל, האָט ער יעצט אַ הזדמנות (אַ געלעגנהייט) אָנצהויבן, און מקבל זיין די תורה צו מקיים זיין מצוות.

דער בערדיטשעווער זאָגט אויפ'ן יום טוב שבועות, וועלן עס קומט אָן די צייט פון שבועות, און אידן זענען פריש מקבל די תורה, טוט דער אויבערשטער אַזוי ווי ביי קבלת התורה אין מדבר, אַז אַלע חולאים ווערן אויסגעהיילט און פאַר יעדן ווערט דערפילט וואָס עס פעלט אים.

זאָל טאַקע דער אויבערשטער העלפן אַז אַלע אידן זאָלן זיין געזונט און האָבן נחת פון די קינדער, און האָבן פרנסה, און מען זאָל קענען מקבל זיין די תורה מיט אַלע השפעות טובות, אמן.

דער וועג גייט קיין מאכניווקע צום ציון פון הה״ק רבי יוסף מאיר׳ל זי״ע. א זון פונעם רבי׳ן הה״ק רבי אברהם יושע העשיל מסקווירא, דער בכור פון רבי׳ן ר׳ איציקל זי״ע. ער איז געווען דער פאטער פון הה״צ האדמו״ר ממאכניווקע זצוק״ל אין בני ברק.

דער הייליגער ציון פון הרה״ק ר׳ יוסף מאיר׳ל מאכניווקער זי״ע.

כ״ק מרן דער רבי זי״ע פלעגט פיל דערציילן פון הה״ק רבי יוסף מאיר׳ל זי״ע, פון זיין קדושה וטהרה. ער איז געווען שטארק מפורסם פון מסגף זיין זיין גוף, ער איז געווען אינגאנצן אויסגעדארט, זיין זון דער מאכניווקער רבי זצ״ל, האט דערציילט וועגן טאטן: דער טאטע האט אינגאנצן קיין גוף נישט געהאט...

ער האט באקומען סמיכה צו זיין א רבי ביים פעטער דעם הייליגן טריסקער מגיד זי״ע, ווי דער מנהג איז געווען ביי די טשערנאבילער רבי׳ס צו נעמען סמיכה ביי די טשערנאבילער קינדער. זיין פאטער דער רבי ר׳ אברהם יושע העשיל איז נסתלק געווארן גאר יונג, ג׳ כסליו תרמ״ז, דער טריסקער מגיד האט נאך געלעבט, איז דער רבי ר׳ יוסף

מאיר׳ל צו אים געפארן און אנגעקומען חודש שבט פר׳ בא, קרעכצענדיג זאגט ער צום טריסקער מגיד: אוי אוי! דער זיידע איז ניטא! דער טאטע איז ניטא! זאגט אים דער טריסקער מגיד: נא ווערט מען אליינס א זיידע. ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה, ג-ט ב״ה זאגט צום צדיק - אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא - בא אל פרעה, קום צו התגלות...

אן אינטערעסאנטע מעשה איז באקאנט אין אנבאלאנגט צום ציון אין מאכניווקע. דער שומר פון בית עלמין דערציילט אז דער רבי איז געקומען צו אים אין חלום און זיך געבייזערט: ״מיין פוס איז נאס!״ דער איד כאפט זיך אויף מיט שרעק, און לויפט ארויס אויפ׳ן הייליג ארט, ער זעט דער אוהל איינגעווארפן, ס׳לויפט א ריטשקעלע וואסער פונעם בארג אין אוהל אריין דורכן ציון, די הייליגע פוס זענען אפן ס׳ליגט אין וואסער... ר״ל. תיכף האט ער עס פארראכטן, איבער געבויט דעם ציון און געמאכט א גדר לפי כבודו ווי ס׳באדארף צו זיין, וועלכע ס׳שטייט אזוי עד היום.

דער ציון שטייט אויף א שפיץ בארג ארומגענומען מיט אן אייזערנעם צוים, צופוסענס פון בארג לויפט א כמעשה׳דיג טייכל. נישט ווייט איז אויך דער קבר פון זיין רעבעצן ז״ל. דער גאנצער עולם איז צוגעגאנגען צום ציון און געזאגט פרקי תהלים. דער רבי שליט״א האט געצינדען ליכט ווי איבעראל און ארויפגעלייגט קוויטלעך אויפן ציון.

דער זייגער ווייזט שוין שפעט ביינאכט. עס איז שוין נאך 11, פון פארען היינט קיין מעזיבוז קען נישט זיין קיין רעדע, פארקירעוועט מען זיך אין ריכטונג פון ״כמיעלניצקי״, א פארהעלטניסמעסיג היבשע שטאט מיט ניט צו פיל אידן. די היינטיגע כעמילניצקי, איז די אמאליגע ״פראסקוראוו״ מיט א שיינע גלאררייכע אידישע היסטאריע.

מען קומט אן, עס איז שוין 3:00 נאך האלבע נאכט, דער עולם ווערט פלאצירט אין עטליכע ארטיגע האטעלן, אבער עס זענען דא אזעלכע וואס טראכטען גארנישט דערווייל פון גיין שלאפן, פון מויל צו אויער גייט די ידיעה אז דער רבי שליט״א ווערט דאוונען שחרית גלייך ביים זון-אויפגאנג, האט מען זיך ארויסגעלאזט זוכען א מקוה און אויך געטראפן, עס איז געווען דער טייך ״פלאדזש״ וועלכעס שנייד דורך דעם שטאטישען פארק. די קעלט האט געשניטען שטיקער, אבער דער עולם וועלכע האבן געהאלטען ״ערב מעזיבוז״ האט אפילו נישט געווייגערט איין מינוט פון מוותר צו זיין אויף דער טבילה, אפילו ווען עס איז פארבינדען מיט א קאפיטשקע מסירת נפש, עס האנדעלט זיך דאך פון א ציבור וואס עס פליסט חסידיש בלוט אין זייערע אדערן און האבן מסירת נפש פאר א יעדן טאגיגען מקוה, און אודאי ווען עס איז ערב מעזיבוז ווי וועט מען דאס אנקומען קיין מעזיבוז אן א מקוה? אגב, דער איבעריגער עולם וועלכע האבן געדאוונט שפעטער איידער מען איז ארויסגעפארען האבן אויך טועם געווען דעם טעם פון דער ״חסיד׳ישער״ מקוה.

מים קרים על נפש עיפה... א טייך אין כעמלניצקי וואו מ׳האט געכאפט א טבילה פארן שחרית דאוונען, מאנטאג יום עלי׳ לציון קיין מעזשעבוזש.

עס איז געווען מאנטיג, נאנט צו דער מיטאג שעות, ווען עס איז ענדליך אנגעקומען די געגארטע מינוט, מען האט זיך ארויס געלאזט אויפן וועג קיין מעזיבוז.

מעזיבוז! עס כאפט אן א ציטער ווען מען דערמאנט דעם נאמען, אט דא איז דער מקור ושורש פון חסידות, כי שם חלקת מחוקק ספון, דא האט געלעבט און שפעטער באהאלטען געווארען דער מלאך ה׳ דער הייליגער בעש״ט זי״ע וועלכער האט באלאכטען דעם כלל ישראל פון זיין דור ביז ביאת המשיח מיט זיין הייליגן דרך החסידות. אט דא צווישן די גאסען פון מעזיבוז האט געשטראלט דאס גרויסע ליכטיגקייט, און אט דא איז געווען דאס ארט פון דער שכינה הקדושה.

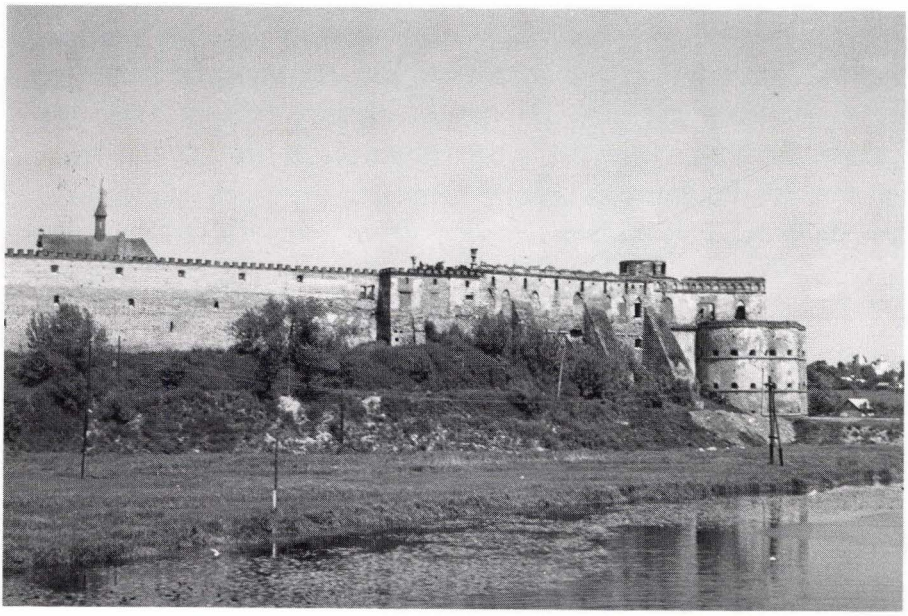
אויף דער רוסישער מאפע פארנעמט מעזיבוז גאר א קליין ארט. מעזיבוז איז א קליין שטעטל מיט ווייניג איינוואוינער, אבער אין דער אידישער וועלט איז מעזיבוז א הויפט שטאט, דער נקודת המרכז פון תורת החסידות.

כ״ק מרן דער רבי זי״ע, פלעגט זאגן, אז אין דער אמאליגער אלטער היים, ווען אלטע חסידים זענען אפגעזעסן א גאנצע נאכט און פארברענגט בתורה וחסידות, און דערביי דערמאנט דאס ווארט: ״בעש״ט״ איז געווען ארכבותיהם דא לדא נקשן... די קניען האבן געציטערט פאר פחד און שרעק, כלפי דאס אומבאגרייפליכע גרויסקייט פונעם הייליגן בעש״ט.

מיר געבן דאס וואָרט פארן טאג-בוך:

יעדער ביי זיך מאכט דעם חשבון הנפש מיט וועלכן פנים גייט מען צום אביהן של ישרא״ל, יעדער ווייסט און גלייבט באמונה שלימה אין די ווערטער וועלכע זענען מקובל בשם מרן הק׳ דער רבי מאטעלע דער טשערנאבילער מגיד זי״ע, אז: ״יעדער אידישער קרעכץ וואס וועט ארויסקומען פון א איד אפילו אין וויטן עק דייטשלאנד ביז משיח וועט קומען, איז עס נאר בכח הבעש״ט״ ד.ה. אז אונזער עקזיסטענץ ברוחניות ובגשמיות איז נאר בכוחו של אותו זקן - וואס בשבילו נברא העולם, ווי ס׳ווערט געברענגט אין אגרא דכלה, בראשי״ת ברא, ב׳שביל ר׳בנו י׳שראל ב׳על ש׳ם טוב נברא העולם.

מ׳פארט אלס נענטער און נענטער און מ׳טראכט ביי זיך: אט די וועגן זענען נתקדש געווארן דורך די הייליגע תלמידים, די חבריא קדישא, וואס דער בעש״ט הק׳ האט אויף זיי מעיד געווען אז יעדער איז אזוי גרויס וואס קען מחי׳ מתים זיין. ס׳הערשט א שטילקייט אין אויטאבוס. יעדער איז פארנומען מיט זיינע אייגענע געדאנקען. אט היינט איז, ווי בהשגחה, די ספירה ״יסוד שביסוד״. עס שווימען אויף די געדאנקען די הייליגע חרוזים ״יסוד צדיק בשבעה נעלם וכו׳ מעין הברכה צדיק יסוד עולם״ ווי פאסיג איז דאס לפי המקום והזמן.

די אלטע מעשזבוזשער חומה, פארבינדן מיט דעם היסטארישן נס פון ״פורים מעזשבוזש״.

אט דערזעט זיך שוין פון דערווייטנס די ״חומה״, די מויער וועלכע נעמט ארום די שטאט מעזיבוזש. דאס איז אן אלטער פעסטונג פון בערך 500 יאר

אלט. די מויער איז אונז גוט באקאנט, צוליב דעם וואס מיר פייערן יעדעס יאר "פורים מעזיבוזש" אין טאג פון י"א טבת. וועו אין די אנהויב יארן פון ת"ק לאלף השישי, האבן זיך אידישע שונאים געגרייט צו מאכן א פאגראם רח"ל, באראבעווען און צו רצח'נען די אידן פון מעזיבוזש, האבן זיך דאן געפינען אין מעזיבוזש א פאר פאלק (פון די צדיקים נסתרים) וואס זיין נאמען איז געווען "מרדכי", און איר האט מען גערופן "אסתר". זיי זענען אריבער די מויער און באוויזן איבערנאטירליכע כוחות פון וועלכע די פאגראמטשיקעס זענען דערשראקן געווארן און אנטלאפן. לזכר הנס האט מען דעם טאג י"א טבת באשטימט א פורים. מיר סקווירא חסידים וואס אונזער רבי שליט"א, איז אן אפשטאמיגער פון מרן הבעש"ט פון מעזיבוזש, האלטן דעם פורים עד היום. מ'זאגט אין דעם טאג נישט קיין תחנון.

מיר פארן אריין דורך דעם גרויסן טויער. א שווייס באגיסט אונז. אט זענען מיר שוין אין מעזיבוזש. עס לויפן זיך צוזאמען מאסן מענשן, זיענדיג מיטאמאל אזוי פיל "ראביניס"... זיי האבן א פנים גארנישט געווואוסט, אז מיט בערך 250 יאר צוריק זענען דארט יעדן טאג געווען פיל, פיל מער "ראביניס" און נאך וואס פארא... זיי האבן נישט געווואוסט, וואסערע "יחסנים" זיי זענען, צו וואוינען אין אט דער שטאט וואס די אויגן פון גאנץ כלל ישראל זענען געווען אהין געוואנדן. די גאנצע פמליא של מעלה איז געווען דארט טאג-טעגליכע באזוכער, די "שכינה מיטן קלימעקל" זענען דארט געווען איינקוואטירט, פון דאנעט איז ארויס די ליכטיגע שטראלן וועלכע ס'האט באלאכטן דאס גאנצע אידישער גלות, פון דאנעט האבן אידן געשעפט חיות דקדושה ביז דורי דורות, פון דאנעט האט מען געשעפט רוח הקודש מיט פולע עמערס, פון דאנעט האבן זיך אידן מתקדש ומטהר געווען און זיך דערהויבן פון די ערדישע מאטריאליסטישקייט, און דערגרייכט צו זיין העכער פון מלאכי מעלה, דא איז דאס ארט ווי הימל און ערד זענען צוזאמען געקומען אזוי ווי ביים מעמד הר סיני. עס גיט א טיוקע אין די געדאנקען מיט שרעק - אוי מי יעלה בהר ה'? האבן מיר באמת אט די זכי'?

מיר גייען צום הייליגן ארט. בחרדת הקודש טרעט יעדער צו. א הימלישער ציטער כאפט אן, אט דא ליגט באהאלטן דער בעש״ט הק׳ אויף וועמען זיין הייליגער תלמיד הה״ק ר״מ וויטעבסקער זי״ע האט זיך אויסגעדריקט:

היה היה דבר ה׳ ביד הבעש״ט ויגזור אומר ויקם אחד הי׳ ומהקדמונים לא קם כמוהו ואחריו לעפר מי יקום...

באגרייפן מיר עס?

דא הארט דערנעבן, ליגט באהאלטן מגדולי תלמידיו הק׳ הה״ק ר׳ זאב קיצעס זי״ע, וואס נאך דער הסתלקות פון זיין הייליגן רבי׳ן איז ער ארויפגעגאנגען אויף א הויכן בארג און אויסגעגעשריען: ווייסן מיר דען ווער דער רבי איז געווען? וואלט ער געווען בימי הראשונים וואלט ער געווען איינער פון זיי, וואלט ער געווען בימי רבנן סבוראי וואלט ער געווען איינער פון זיי, וואלט ער געווען בימי אמוראים וואלט ער געווען איינער פון זיי, וואלט ער געווען בימי התנאים וואלט ער געווען איינער פון זיי, אאז״וו, ביז וואלט ער געווען בימי האבות, וואלט מען היינט געזאגט אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב ואלקי ״ישראל״. הה״ק דער רבי ר׳ דוד משה מטשארטקוב זי״ע זאגט דערויף צו, אז מ׳וואלט געזאגט ביי די שמו״ע מגן ״ישראל״...

מען דערמאנט זיך די ווערטער פון כ״ק מרן מוה״ר יצחק׳ל מסקווירא: דער אויבערשטער כביכול האט געגעבן די תורה פאר משה רבנו סתום וגליא, רשב״י האט מגלה געווען נפש התורה, האר״י הק׳ האט מגלה געווען רוח התורה, הבעש״ט האט מגלה געווען נשמת התורה, משיח וועט מגלה זיין חי׳ יחידה.

עד כאן דער טאג-בוך.

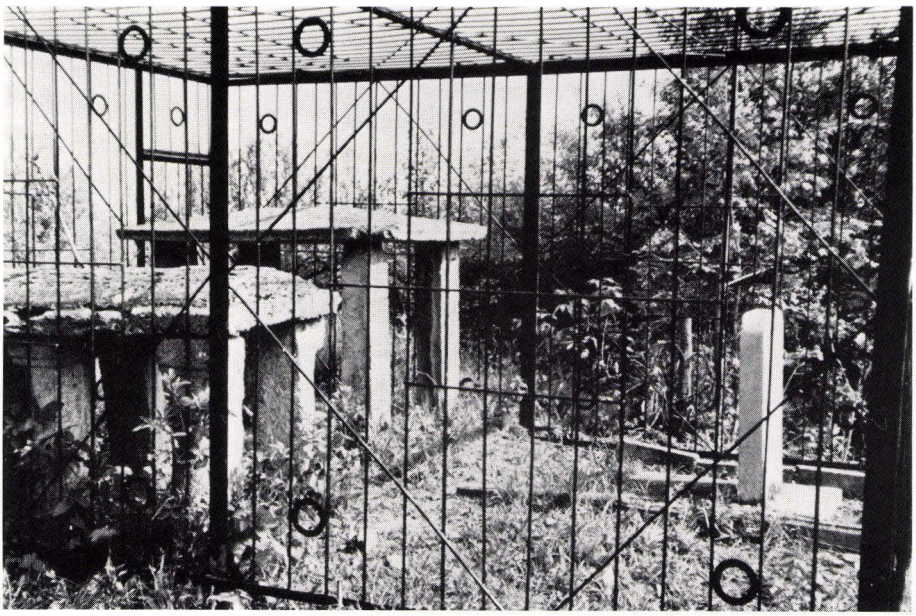
דער בית החיים אין מעזיבוז איז ארומגענומען אזוי ווי מיט א מויער. ארום די הייליגע ציונים איז דא אן אהל געבויט ווי א צוים ארום, אויך מיט א דאך. אויף מזרח זייט פון דער צוים, געגייגט צו צפון איז דער ציון פון הייליגן בעש״ט זי״ע, און צו זיין רעכטער זייט ליגט זיין גרויסער תלמיד דער הייליגער רבי וואלף קיצעס זי״ע. אויף דער מערב זייט געפינט זיך דער ציון פון הייליגן דגל זי״ע [אן א מצבה], פון הייליגן רבי ר׳ ברוכ׳ל מעזיבוזער זי״ע מיט א מציבה, און אויך דער ציון פון הייליגן אפטער רב זי״ע מיט א מצבה און א דעכל פון אויבן.

די גאנצע שיירא צוזאמען מיטן רבי׳ן שליט״א הייבן אן צו זאגן תהלים, נאכן צינדען די ליכט, דער רבי שליט״א פארענדיגט הויך יעדן קאפיטל. מען הייבט אן קודם מיט די טשערנאבלער קאפיטלעך און דערנאך זאגט מען אויס גאנץ תהלים אין דער רייע.

דאס התעוררות איז אין לשער, די סאמע נקודת הפנימית פון דער חסידישער נשמה גיט ארויס איר טיפע בענקשאפט מיט הייסע טרערן יעדער יחיד שפירט ווי ער שטייט ממש ביים שער השמים עס איז דאך אין די ד׳ אמות פון דעם אביהם ורבן של ישראל, און יעדער גיסט זיך אויס די אינערליכסטע ווייטאגן און קוועטשען ווי א בן יחיד וואס צערטעלט זיך צו זיין טאט׳ן, און מיט א טיפען ערנסטקייט זאגט מען די קאפיטלען איינס נאכצן אנדערען. פיר שעה אין א המשך האט געדויערט דער תהלים, אבער מען האט עס קוים געשפירט ווי די שעות לויפן, עס איז געווען א תענוג עילאי פון דערהויבענע שעות וואס מען שפירט עס זעלטן אין לעבן.

דער רבי שליט״א שטייט ביים ציון פונם בעש״ט הק׳ אין דער עולם גייט פארביי כבקרת רועה עדרו איבערגעבענדיג די קוויטלעך מען זינגט דערביי דער אור-אלטע ניגון פון הייליגען רבי ר׳ מיכל זלאטשובער זי״ע וואס די חסידישע קבלה ווייסט צו דערציילען אז דער בעש״ט הק׳ האט זיך אויסגעדריקט אויף דעם ניגון אז: וועז עס וועלען עס זינגן צעהן אידן מיט א הרהור תשובה וועט ער דארט זיך געפונען. דאס ערנסקייט אין דער אטמאספערע איז אנטאפענדיג, דער רבי שליט״א זאגט א קדיש און מען פארלאזט דאס ארט.

די חסיד׳ישע נשמה פלאמט ווי א פאקעל וועז מען איז זיך מתבונן אין וועמענס מחיצה מען געפינט זיך.

דער נייער ציון ארום דעם מקום קדוש פון הייליגן ציון פון בעש״ט הק׳ און א טייל פון זיינע תלמידים.

אצינד גייט מען צו צום ציון און אוהל פון הה״ק דער אפטער רב דער ״אוהב ישראל״, וועלכער איז געווען סוף ימיו רב אב״ד אין מעזבוזש. לויט דער מסורה, האט דער אפטער רב, דער גרויסער עניו, אוהב את הבריות און רודף שלום אליין געליטן פון כל׳ערליי רדיפות און ערשט אין מעזיבוזש זוכה געווען צו אביסל מנוחה. כאראקטעריסטיש איז אז נאר זיין אוהל איז דאס איינציגסטע וועלכעס איז איבערגעבליבן ארגינעל צוזאמען מיט א חלק פון דער מצבה מיט דער אויפשריפט. טאקע דורך דעם אוהל האט מען באוויזן צו באצייכענען דעם פונקטליכן ציון פון מרן הבעש״ט הק׳ זי״ע, וואו די הילצערנע געבוידע איז במשך הזמן געהאט איינגעפאלן.

די לעצטע וועריטער פונ׳ם הייליגן אפטער רב איידער זיין הסתלקות זענען געווען: הערט זיך גוט צו מיינע וועריטער וועלכע קומען ארויס פון מיין מויל, ווייל אפשר וועט איר נאך הערן אזעלכע דיבורים, אבער פון אזא פה קדוש וועט איר שוין מער ניט הערן. ס׳איז באקאנט, אז דער אפטער רב פלעגט זאגן בשעת די עבודה ביי מוסף שמו״ע יוה״כ, וכך הייתי אומר. ער האט ״זיך״ נאך געדענקט אין זיין פריערדיגער גלגול, אלץ דער כהן גדול בקודש הקדשים.

ביים ציון הק׳ אין מעזשעבוזש.

צו זיין רעכטער זייט ליגט באהאלטן הה״ק דער רבי ר׳ ברוכ׳ל מעזבושער זי״ע. אין דער וועלט האט מען געהאלטן דעם רבי ר׳ ברוך׳ל אלס א גברא קפדנא. ער פלעגט

זיך לכאורה פיל בייזערן. בשעת ער איז נסתלק געווארן איז ער געזעסן און געלערנט זוהר הק׳ פון פ׳ וישב די פ׳ השבוע פון י״ח כסליו דער טאג וואס ער איז נסתלק געווארן און דער דף איז געווען פארקנייטשט אויף דף ״קפד״ און פונקט ביי אט די שורה אין זוה״ק: ״אית רוגזא ואית רוגזא, אית רוגזא דמניהו מתברכין עילאה ותתאה ואיהי נקרא ברוך״... (פאראן פארשידענע סארט רוגזות, פאראן אזא סארט כעס דורך וועלכן ס׳ווערן געבענטשט עליונים ותחתונים, ס׳ווערט אנגערופן ברוך... א רמז אויפ׳ן רבי ר׳ ברוך...)

פון דער אנדערער זייט ליגט דער הייליגר ״דגל מחנה אפרים״ הה״ק מוה״ר משה חיים אפרים, מ״מ דק״ק סדילקאוו זי״ע א ברודער פונעם רבי׳ן ר׳ ברוך מעזיבוזשער, ביידע אייניקלעך פון מרן הבעש״ט הק׳. ס׳איז באקאנט וואס ער שרייבט אין זיין הייליגן ספר וועגן די חלומות וואס ער האט געהאט פון זיידן דער בעש״ט. פארשידענע הימלישע חזיונות אין וועלכע מיר האבן קיין שום השגה נישט. ווערט מען טאקע דורכגענומען מיט געפילן פון קדושה צו שטיין ביי אזא אדמת קודש.

ר׳ יצחק אייזיק ווייס פון שיכון סקווירא אויפן מעזשעבוזשער בית עלמין, ווערט ערשיטערט זעענדיג א געשענדעטער קבר וואס וואנדאלן האבן אויפגעגראבן און פארברענט. ר׳ איזיק מיט די הילף פון אנדערע האבן דאס גלייך מתקן געווען ווי עס באדארפט.

אויך אין מעזיבוזש האבן זיך אידענטיפיצירט די עטליכע אידן וועלכע וואוינען דארט. מ׳האט זיי אנגעטאן תפילין און געדאוונט מיט זיי. אן אלטער איד האט זיך מיט טרערן אין די אויגן באדאנקט: ״שוין ניט געלייגט קיין תפילין איבער זעכציג יאר. ביז צום מיליטער-דינסט האט ער נאך געהאט זיינע תפילין״.

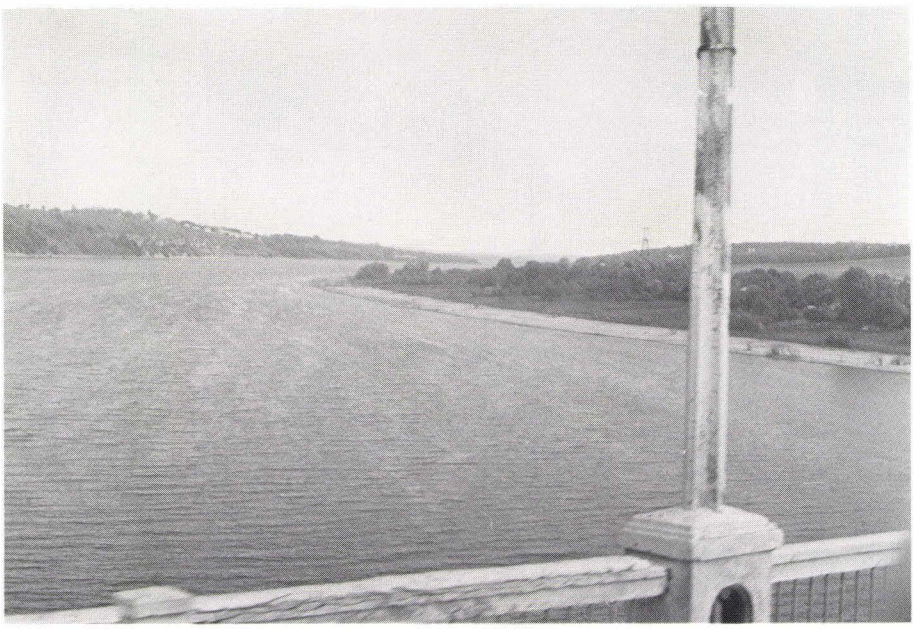
באו גוים בנחלתיך... דער ״פייער דערפארטמענט״ אין מעזשבוזש, אויפן ארט פון בית מדרש פונעם בעש״ט הק׳ זי״ע.

נאכן עלי׳ לציון אין מעזשעבוזש, צווייטער פון לינק׳ס דערקענט מען ר׳ אייזיק שווארץ פון מאנסי.

שפעטער האט דער רבי שליט"א ארויסגעגעבן די קליינע ס"ת צום ליינען. ס'איז געווען מאנטיג א יום הקריאה. מ'האט פארקויפט די עליות פאר גוט געלט, נישט פאר קיין רובלען... ווידעראמאל שטופט זיך דא דער אלטער איד, ער וויל זען דאס ספר תורה'לע. ער שטופט זיך אדורך מיט א כוח פון א יונגערמאן, גיט א קוק אריין אינעם ספר תורה, און לאזט ארויס א טרער פון אויג, א טיף־געפירטער שרייט ער אויס הויך: "ג־טניו! איצט קען איך שוין שטארבן, כ'האבן שוין געזען א תורה!

דער זייגער ווייזט שוין נאך פינף נאכמיטאג אבער דער פלאן זאגט היינט אן א "יומא אריכתא". מ'דארף פארן קיין סאדיגורא צום ציון פון הייליגן רבי ר' ישראל ריזשינער און זיינע הייליגע קינדער זי"ע. מ'איילט זיך אביסל אונטער. ס'איז א שטרעקע פון בערך 4 שעה נסיעה און מ'וויל נאך אנקומען בייטאג קיין סאדיגורא.

דער טייך דניעסטער ביי דער שטאט כאטין, וואו ס'איז אנגענומען אז דארט איז פארגעקומען דער באקאנטער נס מיטן בעש"ט הק'.

אויפ'ן וועג פארט מען אדורך כאטין, וואס איז די אמאליגע רוסיש־עסטרייכישער גרענץ. דארט לויפט דער טייך "דניעסטר", וואס ווי באקאנט פון בעש"ט הק', איז ער דורך אט דעם טייך מיט דער בלויזע אמונה פשוטה, דורך דעם זעלבן טייך האט זיך הרה"ק דער ריזשינער אריבערגעשווארצט בעת ער איז אנטלאפן פון דעם רוסישן צאר'ס סאטראפן. מען שטעלט זיך נישט אפ, פשוט, די צייט דערלויבט עס ניט.

אלזא, מען פארט ווייטער קיין סאדיגורע.

ווי געזאגט איז פון מעזיבוז ביז סאדיגורע א היפשער מרחק, עס איז גאנץ א ווייטער מהלך, אבער אין אזעלכע רוחניות׳דיגע שעות טראכט קיינער נישט פון זיינע גשמיות׳דיגע באקוועמליכקייטן. דאס התרוממות הנפש וואס מען האט נאר וואס מיטגעמאכט אין מעזיבוז באגלייט אויפן וועג קיין סאדיגורע, דארט וואו עס געפינען זיך די ציונים פון דעם הייליגן ריזשינער זי״ע און זיינע הייליגע קינדער.

א דאנק די ״משמר הכבוד״ וואס האט באגלייט די שיירא, א פאליציי-וואך פון פארנט און פון אונטן, און אויך עטליכע מאל פון אויבן א העליקאפטער. זענען מיר גיך געפארן. [אגב, דער העליקאפטער איז געווען דער ״עין רואה״ אין א בחינה פון דע מה למעלה ממך... צו אבזערווירן די קאנטער-רעוואלוציע וואס די אמעריקאנער בורזשויען וועלן נאך ערגעץ וואו אנמאכען...] זיי האבן זיך געשטעלט על פרשת דרכים און אפגעהאלטן דעם ״טרעפיק״ פאר קאראוואן. דאס האט פארשנעלערט דעם וועג מיט בערך א גאנצע שעה, און מען קומט אן בשלום קיין סאדיגורע צום הייליגן ארט וועו דער זייגער האט שוין געוויזן 8:00 נאכמיטאג, דא איז פאראן א ריזיקע געבויטער אוהל

דער נייי-געשריבענער נוסח המצבה.

דער ציון הק׳ פון הייליגער ריזשינער זי״ע,

אויפ׳ן ציון פון הייליגער ריזשינער זי״ע און זיינע זין הרה״ק רא״י זי״ע, הה״ק מלעווי זי״ע, מיט עטליכע קינדער פון הה״ק רא״י דער סאדיגורער זי״ע. דער אוהל איז א פארמאכטער מיט בעטאן צוליב די גוי׳אישע שכנים. עס איז פארהאן דארט א שולע פאר סטודענטן, וועלכע האבן זיך באנוצט מיט מצבות פאר זייערע צוועקן. זיי פלעגן אויך דארט טשעפן אידישע באזוכער. היינט איז פאראן א גדר ארום דעם הייליקן ארט וואס וועט געהאלטן מיט כבוד.

דער טאג-בוך שרייבט:

ווידעראמאל כאפט אן א ציטער דערמאנענדיג נעבן וועמען מ׳שטייט. אט איז דער ציון פון הייליגן ריזשינער זי״ע, וואס נאך זייענדיג גאר א יונגערמאן האט דער אפטער רב אים אנגעטאן א גארטל זאגנדיג דערביי, אז ער האט יעצט מקיים געווען די מצוה פון גלילת ספר-תורה... דער הייליגער צאנזער רב זי״ע האט אים צוגעגליכן צו ״הר המוריה״, אלס א צדיק וואס שטרעקט אויס זיין האלז יעדע רגע לכבוד שמו ית׳ פאר אייבערשטענ׳ס וועגן.

ביים תהלים זאגן אין סאדיגורא.

מען איז מתפלל דארט, דער רבי שליט״א נעמט קוויטלעך פון יענעם איינעם און מען זינגט דערביי דעם באקאנטען ניגון וועלכעס מען איז מייחס צום הייליגן ריזשינער זי״ע, און מ׳האפט אז די גרויסע זכותים זאלן זיין מליצי יושר בעדנו להושיע בכל משאלות לבנו לטובה ולברכה.

סאדיגורע איז א שטעטל, א פראווינץ פון טשערנאוויץ. עס וואוינען היינט נישט קיין אידן אין סאדיגורע אבער דער מלכות׳דיגער הויף פון הייליגן ריזשינער שטייט נאך אין איר פולן פראכט, עס איז ממש א קעניגליכער פאלאץ מיט אלע קליפערלעך. אויך דאס הויז אין וועלכען דער הייליגער ריזשינער האט געוואוינט פארכאפט אויך אן אויג מיט איר מאיעסטעטישען געבוי,

מנחה דאוונען אין סאדיגורע הויף

היינט איז ליידער שוועלים הלכו בו, ס׳איז דארט א פאבריק פאר רעפארירן טיילן פון אויטא-מאבילן. די שיירא קומט אן אויפן ארט, פארשטענדליך אז די אנוועזנהייט פון הונדרעטער ״גענסט״ שאפט א טומעל צו וועלכען זיי זענען נישט דארט געוואוינט, דער פאבריק דירעקטאר דערשרעקט זיך פאר אזא אנלויף... דער עולם קען צעברעכן די מאשינען. ער לאזט אריין אינעווייניק דעם רבי׳ן שליט״א וועלכער דאוונט דארט מנחה

אינעווייניג אין ריזשינער ביהמ״ד, וועלכע דינט היינט פאר א מאטאר פאבריק, מ׳דערקענט ר׳ אלי׳ יעקב ברוין פון שיכון סקווירא.

מיט א מנין. דער גרויסער עולם באנוגענט זיך מיט דאוונען מנחה אויפ׳ן ריזשינער הויף, און נאכען דאוונען האט מען ערלויבט דעם עולם א דורכצוגיין אייציגווייז צווישן די מאסע מאשינעריע.

דער עולם שטייגט אויף די באסעס און מען לאזט זיך פארען קיין טשערנאוויץ וואו מען וועט נעכטיגן. אויפן וועג האט מען געמאכט אן אפשטעל צו מאכען א טבילה אין דעם טייך פרוט וואס לויפט דארט דורך, ספעציעל לויט דעם אנגענומענעם מנהג צו גיין

א טייל פון דער באס-קאראוואן פארענדיג קיין טשערנאוויץ.

אין מקוה נאכדעם וואס מען גייט צו א ציון. מען קומט אן איז שוין דער זייגער צווי נאך האלבער נאכט מען נעכטיגט איבער אין די טשערנאוויצער האטעלן, וועלכע איז בין רגע פארוואנדלט געווארן אין חסידישע שטיבלעך. יעדע ווינקל איז אנגעלייגט געווארן מיט די זעקלעך און פעקלעך. אויך די "שווים-באסיין" איז פארוואנדלט געווארן צו א "מקוה". מ׳האט אפילו געפינען א צינור המשכה וואס לויט א דעה איז עס א מקוה כשרה. ס׳איז געווארן א גאנצער פלפול און מ׳האט עס "געכשר׳ט", אבער די רבי שליט"א און אנדערע פון די "מהדרין מן המהדרין" זענען זיך געגאנגען טובל׳ען אין טייך.

דער מאנטיג׳דיגער טאג איז פארענדיגט.

דער האטעל אין טשערנאוויץ.

די באסעס פון די חסידישע געסט פאטאגראפירט דורך א האטעל פענסטער.

דער יום שנכפל בו כי טוב איז אנגעקומען. היינט דארף מען זיין אין וויזניץ, קאסוב, און מען דארף נאך באווייזן אנצוקומען בעוד יום קיין "אסט-גאליציע" לבוב, די אמאליגע "לעמבערג" און קיין "בעלזא". מען האט געוועקט דעם עולם אום פינף אזייגער פארטאגס, לענגער צו מאכען דעם טאג, נאר עס איז געשען א "פאנטשער", דער וועג-וווייזער האט פארגעסן זיך צו פארבינדן מיט דער פאליציי כדי צו מאכן פריי דאס וועג ווי דאס איז געווען איבעראל. וואס דאס איז נויטיג געווען צוליב דעם גרויסן קאראוואן, מ׳זאל זיך קענען צוזאמען האלטן. אן די פאליציי הילף וואלט עס נישט מעגליך געווען.

אנשטאט ארויסצופארן תיכף צופרי, האט מען געווארט זיצנדיג אויף די אויטאבוסן עטליכע שטונדן אומגעדולדיג. דערווייל האט מען אפגעדאווענט, און געגעסען, עטליכע מנינים האבן געדאווענט אין דער לאבי , א טייל אויפ׳ן באס און אנדערע אויף דער לאנקע אינדרויסן פון טשערנאוויץ.

ענדליך, עס איז שוין אכט צופרי ווען דער באסעס-קאראוואן נעמט זיך רירן אויפן וועג, מען פארט קיין וויזניץ. מיט עטליכע שעות שפעטער קומט מען אן, עס איז שוין נאנט צו דער מיטאג שטונדע, און מען לאזט זיך גיין צו די הייליגע אהלים. דארט איז פאראן דער אוהל פונ׳ם הה״ק דער צמח צדיק דער רבי ר׳ מענדעלע וויזשניצער זי״ע, און זיין זון הה״ק דער רבי ברוך וויזשניצער זי״ע און נאך אנדערע צדיקים. עס דערמאנט זיך א סיפור וואס עס האט אמאל דערציילט הה״צ האדמו״ר "אמרי חיים" מוויזשניץ זצוק״ל. אז דער הייליגער זיידע, דער צמח צדיק איז געווען צוויי מאל ביים בעש״ט ציון אין מעזיבוזש. און אזוי געזאגט: "הייליגער רבי, איר האט אראפגעבראכט א נייעם דרך אויף דער וועלט, בעט איך אייך, נישט קיין חילוק ווער ס׳פארט, צו וועמען מ׳פארט, ווי אזוי מ׳פארט, אויף אייער דרך פארט מען! זאלט איר זען משפיע צו זיין אויף אלע כל השפעות חסדים ורחמים", און אזוי האט ער עס איבערגע׳חזר׳ט עטליכע מאל.

דער אהל איז א צוים געבויט אויף זוילן מיט א דעכל דערויף, מען גייט אריין אין אהל מיט טרעפ. אינווייניג געפינען זיך די קברים פון בערך 9 צדיקים וקדושים מיט איין ריזיגן שטיק בעטאן געגאסען איבער אלע ציונים. דער עולם האט געזאגט קאפיטלעך

תהלים זאגן אויפן ציון הק׳ פון די וויזשניצער רביים זי״ע.

תהלים און דער רבי שליט״א האט געזאגט קדיש און ארויפגעלייגט די קוויטלעך פונעם עולם אויף די הייליגע ציונים. מען איז דארט געווען בערך א שעה און דער נאך האט מען אום 12:30 מיטאג זיך ארויסגעלאזט אויפן וועג וויטער קיין קאסוב.

צווישן וויזניץ און קאסוב זענען פארהאן די ריזיגע קיטיווער בערג וואס די חסיד׳ישע מסורה דערציילט דור נאך דור, אז דער הייליגער בעש״ט זי״ע איז איבער זיי געגאנגען שפאצירן, פאר׳מח׳ט אין זיינע הייליגע מחשבות. די חסידישע אגדה דערציילט, אז דער בעש״ט איז אמאל דארט געגאנגען פאר׳מוח׳ט און פאר׳דבקות׳ט און ער האט נישט באמערקט אז ער איז אנגעקומען צום עק בארג. פלוצים האט זיך דער בארג גענומען רוקן צוזאמען מיטן בארג פון אנטקעגן איבער, ביידע האבן זיך צוזאמען באהאפטן און דער בעש״ט איז זיך וויטער געגאנגען שפאצירן ווי ס׳וואלט גארניט פאסירט...

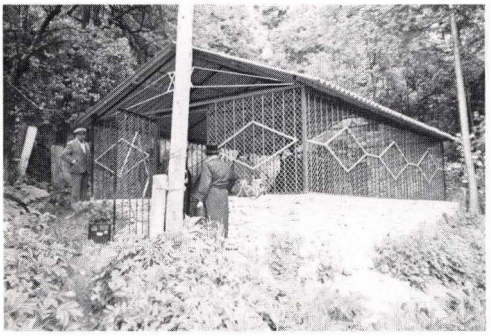
קיטוב, איז א שטאט אדער א שטעטל אין דער געגנט פון קאסוב און וויזשניץ, וועלכעס די שיירא איז אויך פארבייגעפארען און געהאט א געלעגנהייט צו כאפען א בליק אויף די בערג.

מען פארט וויטער און אט קומט אין געדאנק דאס אלט-פארצייטישע חסיד׳ישע לידל: ״צווישן וויזניץ און קאסוב איז א בריקעלע פארהאנען, וואס אויף איר איז דער

בעש״ט שפאצירען געגאנגען״. אויך אויף דעם ״בריקעלע״ האט מען א געלעגנהייט פארבייַ צו גיין און אריינאטעמען פון דער נאנט די לופט פון אזעלכע פארהיילִיגטע ערטער. דאס בריקל איז געבויט איבער דעם בעש״ט טייכל, וועלכער ס׳קומט ארויס פון א קוואל, און ס׳איז מקובל אז מרן הבעש״ט הק׳ פלעגט זיך דערין טובל זיין. ס׳איז מסוגל אויף רפואה. ווידער אמאל האבן די מחשבות געמומען ברויזן, קוקענדיג אויף אט די ריזיקע בערג און זיך פארשטעלן די נפלאות הבורא פון שידוד המערכות וואס האט פאסירט אט דא צוליב דעם הייליגן בעש״ט...

דער בארומטער קיטעווער טייך

ציון הק׳ אין קאסאוו.

אין קאסוב געפינען זיך די ציונים פון הייליגן בעל אהבת שלום און בעל תורת חיים זי״ע, מען וואַרט שוין קוים אנצוקומען אויף די הייליגע ערטער אבער דא שטעלט זיך פלוצלינג אלעס אפ, מען דערוואוסט זיך אז מען קען גארנישט אריינפארען קיין קאסוב. די פאליציי ביים טויער פון שטאט האבן באקומען א באפעל פון ״אויבן״ אונז נישט אריינצולאזן קיין קאסוב. פאראן דארט א געהיימניספולע מיליטערישע באזע וואס דערלויבט ניט קיין פרעמדע באזוכער. מען קערט זיך צוריק קיין קיטוב. מ׳שטייט און שטייט, מ׳פרואווט זיך משתדל זיין ביים מעיאר, ביי דער ק.ג.ב. אבער זיי זענען ברוגז פארוואס מ׳האט פאראויס נישט געמאלדן און געבעטן א וויזע. די שתדלנים האבן זיך געבעטן: מיר האבן איבעראל געקראגן א מלכות׳דיגע אויפנאמע, בלויז אין דעם פארווארפענער שטעטל מאכט מען אזא ״געשעפט״?! מען האט זיי געסטראשעט, אז וועַן מען וועט אנקומען צוריק קיין מאסקעווע וועט מען זיי ״פאר׳מסר׳ן״ פאר די ״כאווייַרים״ אין קרעמלין, אז דורכאויס די גאנצע רייזע איז ״קאסוב״ געווען דאס איינציגסטע ארט, וואו מען האט געשאפן פראבלעמען פאר דער אמעריקאנער שיירא. אט די שפראך האבן זיי גאנץ גוט פארשטאנען און זיי האבן געזאגט אז זיי גייַען עס נאכאמאל איבער טראכטען.

אין פארלויף פון די אלע שעות זענען געזיצן אונזערע אידעלעך צושפרייט איבער די גרינע לאנקעס צווישן וויזשניץ און קאסוב און גרופעס-וויַז געלערנט. אט זענען געזיצן חברותות און פארענדיגט דעם פארפעלטען שיעור אין דף היומי, א צווייטע גרופע

האט געלערנט דעם אוחה"ק פון דער וואך, אנדערע גרופעס האבן געלערנט אנדערע שיעורים, אזוי אז דער גאנצער ארום איז פארוואנדעלט געווארן אין א היימישן "כולל"...

ענדליך, נאך אפשטיין דריי גאנצע שעה'ן, און ווען זיי האבן שוין געענדיגט "טראכטען" האבן זיי ערלויבט אז בלויז דער רבי שליט"א מיט די משפחה האבן באקומען דערלויבניש צו פארן קיין קאסוב... בלית ברירה האט יעדער איבערגעגעבן די קוויטלעך פאר די באשטימטע עסקנים וועלכע האבן דאס דערלאנגט צו די גבאים עס צו געבן פארן רבי'ן שליט"א, דארט אויפן ארט און פועל'ן פאר אונזערטוועגן און כלל ישראל א ישועה.

דער רבי שליט"א פארט אריין און גייט צו מיט א געוויסער ווייטקייט צום ציון פון הייליגען אהבת שלום, לויט ווי עס איז אנגענומען צווישן די אייניקלעך, נישט צו גיין נאנט צום די ציון. דער נאך איז די רבי שליט"א צו געגאנגען מתפלל זיין ביים ציון פונם הייליגען תורת חיים זי"ע. ער זאגט דארט א טייל פון די טשערנאבלער קאפיטלעך און ער פארלאזט באלד דאס ארט.

אין פארלויף פון דער צייט וואס דער רבי שליט"א איז געפארן קיין קאסוב האט מען באשלאסען אז דער קאראוואן גייט פארען ווייטער. דער עולם גייט צוריק ארויף אויף די באסעס, טאקע געוג אויסגעמוטשעט אבער מיט א גליקליך געפיל אז עס איז פארט געלונגען אריינצופארען אויף קאסוב, און מיט א רוהיג געמיט אז מען האט עס איבערגעגעבן אין די הענט פון דעם גרויסן שליח ציבור וועלכער וועט זיכער פאר אלעמען אויס'פועל'ן דארט שפע ברכות און ישועות.

אויפן הויפט שאסיי וואס פירט קיין גאליציע, פארן אריינגיין טשארטקוב.

לויטן פארגעשריבענעם פלאן דארף מען יעצט פארען קיין בעלזא, דער קאראוואן פון די דרייצן באסעס, ניין, עס איז נישט דרייצען יעצט, ווייל דער באס נומער 11 אין וועלכן עס פארט דער רבי שליט״א און זיין פמליא זענען דאך דערווייל געבליבן אין קאסוב. אלזא וועלן מיר זיין ריכטיגער, דער קאראוואן פון די בלויז צוועלף באסעס הייבן אן זייער נסיעה, און אונטערווועגנס שטעלט מען זיך אפ פאר א ווייל אפצואווארטען דעם באס פון רבי׳ן שליט״א. דערווייל דאוונט מען מנחה און מען ווארט געדולדיג אז מען זאל זיך צוריק פאראייניגן, ענדליך איז דער באס אנגעקומען, און מען הייבט אן צו טראכטען פון ארויספארען ווייטער מיטן ציל קיין לעמבערג-בעלזא.

אבער פלוצלינג קומט אריין אן ענדערונג אינעם פלאן. וואס האט פאסירט? אן ארטיגער איד גיט איבער אז אין טשארטקאוו, נישט וויט פון דאנעט, געפינט זיך דער ציון פון הייליגן טשארטאקאווער זי״ע אין הויף פון א שפיטאל, און לויט א פלאן וויל דער שפיטאל ארויסבויען א בנין וועלכעס ברענגט אריין אין געפאר דעם מקום קדוש פון דעם ציון המציוינת.

לויטן ארגינעלן פלאן צו זיין אין בעלז נאך בעוד יום, וואלט נישט געווען קיין שום מעגליכקייט אפילו צו טראכטן וועגן טשארטקוב. נאר דא האט טאקע געהאלפן דער אפהאלט צוליב קאסוב, דאס האט געמאכט בייטן דעם פלאן, צו פארן קיין בעלזא נאך חצות ביינאכט, ממילא איז שוין דא א מעגליכקייט צו פארן קיין טשארטקוב, וואונדערליך!

דא איז אבער געווען א צווייטער אפהאלט, נעמליך, קיין איינער פון די עסקנים איז נאך קיינמאל נישט געווען אין טשארטקוב און דא איז שוין שפעט נאכמיטאג און ווער וויס ווילאנג עס וועט דויערן ווילאנג מען וועט געפינען אין א ווילד פרעמד ארט דאס בית החיים און פונקט דאס געגארטע ארט וואס מען זוכט? עס איז דערפאר באשלאסען געווארן אז דער הויפט פון די עסקנים וועט אריינגיין און אויב עס וועט אים געלונגען צו טרעפן דאס געזוכטע ארט ביז א קורצע וויילע וועט מען אריינגיין און אויב נישט, וועט מען יעצט פארען ווייטער און מען וועט עס לאזן פאר די עסקנים אויף א צווייטע געלעגנהייט.

דער קאראוואן פארט ווייטער, און דער באשטימטער עסקן איילט זיך אריין צו גיין אין שטאט, מיט א זעלטענע השגחה פרטית האט דער עסקן באלד געטראפן דעם פאסיגן פערזאן וועלכער האט אים געוואוסט צו ענטפערן אויף אלע זיינע פראגעס און אנווייזן דאס ארט וואס ער האט אזוי נייטיג געזוכט, בלויז א קורצע וויילע נאכדעם וואס דער עסקן איז אריין אין שטאט האט שוין דער גאנצער ציבור אים נאכגעפאלגט צום באשטימטען ארט.

מען קומט אריין קיין טשארטקוב עס כאפט אן א התרוממות׳דיג געפיל און עס דערמאנט זיך דעם אויסדריק וואס מען האט געהערט אויף אים פון כ״ק מרן דער רבי זי״ע: ״ער איז געווען קודש קדשים...״

דער זקן וועלכער גייט פאראויס און ווייזט דעם וועג באשטעטיקט, אז מ׳גייט בויען נאך א פליגל צום שטאטישען שפיטאל וועלכעס איז געבויט דערנעבן, און דאס קומען אהין פון אזא עולם אידן, קען אפשר העלפן צו ווייזן פאר די שטאט-ראט אז ס׳איז א הייליג-ארט וואס דאס פארבויען וועט מיט זיך ברענגען פראטעסטן אין דער פרייע וועלט... דאס וועט זיי מעגליך אפשרעקן. למעשה האט טאקע דער באזוך געמאכט א שטארקן רושם אין שטאט, ווייל ס׳זענען זיך צוזאמענגעלאפן טויזנטער גוים אין די שטאט האט געקאכט מיט דעם באזוך.

דער מקום קדוש פון ציון הרה״ק ר׳ דוד משה זי״ע אין טשארטקוב.

פון דעם בית החיים אין אלגעמיין איז שוין נישטא קיין זכר, בלויז ביים ארט וואו עס איז דער ציון פון הייליגן טשארטקובער זי״ע איז געגאסען געווארן א שטיק בעטאן. מען זאגט עטליכע קאפיטלעך תהלים, מען צינדט לעכט און מען גיט איבער די קוויטלעך צוזאמען פארן רבי׳ן שליט״א וועלכער לייגט זיי אראפ אויפן ציון.

עס איז כדאי צו באריכטען א דערפרייענדע בשורה, אז יעצט ווען די שורות וועלן געשריבן, שטייט שוין א פרעכטיגער אהל אויפן ציון, א דאנק די פעהיגע און אימערמידליכע ארבייט פון די עסקנים, פון דעם היינטיגן ריזשינער הויף.

אוועקגייענדיג פון דעם הייליגן ציון האט זיך ספאנטאניש ארויסגעריסן פון אלעמענס מיילער דאס געזאנג אויף די ווערטער "אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד אכזב וגו' וועלכעס איז פארפאסט געווארן אין דעם ווייטן אמאל לכבודו פון דעם הייליגן טשארטקובער הרה"ק רבי דוד משה זי"ע, און וועלכעס עס ווערט געזינגען אין סקווערער הויף ביי פארשידענע געלעגנהייטן.

דער מאיעסטעטיש פראכטפולער טשארטקאווער הויף.

ארויס פארנדיק פון טשארטקוב, האבן מען אויפ'ן וועג אויך געזעען דעם גרויסן בנין פון טשארטקובער ביהמ"ד שטארק ענליך מיט זיין מאיעסטעטישקייט צום סאדיגורע ביהמ"ד. דאס הארץ ווערט צעבראכן צוזעען אז דארט איז "שועלים הלכו בו". ליידער איז עס היינט א מוזיק און טאנץ-שולע.

עס איז שוין געווען נאנט צו נאכט וועז מען איז ארויפגעגאנגען אויף די באסעס אוועקצופארען פון טשארטקוב, מען רישט זיך צו פארען ווייטער. דער דינסטיג מיטן מיטוואך וועט שוין ווערן א יומא אריכתא, ווייל דער פלאן פון בלייבן שלאפן אין לעמבערג איז שוין געווארן צו נישט, ווילאנג מען וועט אנקומען קיין לעמבערג וועט שוין זיין צו שפעט, בעסער געזאגט עס וועט שוין זיין צופרי... די שיירא פארט אפ גראד קיין בעלזא. נישקשה, די זעלבע באסעס וועלכע האבן ביז יעצט באדינט די פאסאזשירן אלס לוקסוס "האטעלן", מעגן אויך אמאל פארוואנדעלט ווערן אלס לוקסוס "מאטעלן"...

מען פארט אפ בערך פיר-פינף שעה טיף אין דער נאכט. גראד איז דער סוף טייל פון וועג א שווערער. דער שאסיי איז אן אלטער און פול מיט שטיינער. דער אויטאבאס ווארפט זיך און ברעכט ממש די ביינער. מ׳שטעלט זיך פאר ווי אזוי ס׳זענען אויף דעם וועג אמאל געפארן די אידן קיין בעלזא אויף די צובראכענע וועגן מיט פערד און וואגן וואס פאראן מסירת נפש האבן די אידן מיטגעמאכט איידער זיי זענען אנגעקומען צו זייער רבי׳ן.

ענדליך בערך 4 פארטאג דערגרייכט מען בעלזא. א היבש קליין שטעטאלע, אבער ברייט באוואוסט פון לאנגע דורות פון אירע מנהיגי ישראל. עס באגעגנט אונז א שטילקייט, מ׳הערט נישט קיין שארך. קיינער פון אונז וויים נישט וואו איז דער בית עולם. פלוצלים דערזעט מען אזוי דארט אויפן וועג ווי עס פארט איינער אויף א ״מאטאר ביציקל״, מען שטעלט אים אפ און צו אלעמענס שטוינונג איז ער טאקע דער באטרעפענדער וואס אין זיין באזיץ געפינט זיך דאס שליסעלע צום בית החיים. מען דארף נישט פארגעסן, אז קיין בעלזא איז מען אנגעקומען אין א שפעטערע שעה ווי פאראויס אויסגערעכנט, אזוי אז עס איז פארלוירן געווארן דער חשבון וויאזוי צו טרעפן די ריכטיגע פערזאנען דורך וועלכע מען קען אריינגיין אויפן ביה״ח, און דאס טרעפן דעם פאסיגן פערזאן אין אזא אומפאסיגע שעה איז געווען א נס בתוך נס. ער פירט צו צום בית עולם וועלכע איז פארצוימט מיט אן אייזערנעם פלויט, אבער עס איז ניט פאראן דארט כמעט קיין איין גאנצע מצבה, ליידער. און אויסער די מצבות פון די בעלזא צדיקים זעט מען ניט מער ווי נאך צוויי דריי, צעווארפן דא און דארט.

פאר ״אשמורת הבוקר״ אויף די הייליגע ציונים פון הרה״ק אדמור״י בעלזא זי״ע.

די געפילן האבן ווידער געגומען אויפברויזן ווען מען האט זיך דערמאנט וואו מען געפינט זיך. אויסער דער געוואלדיגער התעוררות פון דעם הייליגן מקום, קומט אויך אויפן געדאנק אז דא אין בעלזא, האט דער כ״ק מרן דער רבי זי״ע פארברענגט בערך א צוויי יאר פון זיין הייליג לעבן, זיצענדיג אויף קעסט ביי זיין עלטער-שווער כ״ק הרה״ק מהרי״ד מבעלזא זי״ע נאך זיין חתונה מיט מחברתו הטהורה די רעביצין ז״ל, און דא איז געווען דאס ארט אויף וועלכען כ״ק מרן דער רבי זי״ע האט זיך אויסגעדריקט אין די שפעטערדיגע יארען, אז א דאנק דאס איבערגעגבנהייט פון די רעבעצן ע״ה, האט ער געקענט דעמאלט אנגיין מיט זיין עבודה אומגעשטערט לויט זיין באגער, און ״ער וועט דאס איר קיינמאל נישט פארגעסן״ און ״א האלב דערפון גיט ער איר אוועק״. אין יענע צוויי יאר האט זיין עלטער-שווער הרה״ק מהרי״ד זי״ע ארויסגעוויזן צו אים א חיבה יתירה וועלכעס איז געווען א זעלטנהייט צווישן זיינע באציאונגען מיט די אנדערע אייניקלעך. טאקע דא האט זיך דער הה״ק מהר״א מבעלזא באקענט מיט אים און שפעטער מיט יארען אויף אים מעיד געווען, אז ״ער איז א סוד פון א איד, א סוד פון א איד...״ און מען דארף נישט פארגעסן אז דאס איז געווען וועז כ״ק מרן דער רבי זי״ע איז אינגאנצן אלט געווען בלויז 25 יאר...

מיט א הייליגן ציטער גייט מען נאנט צו די הייליגע ציונים פון די בעלזא רביים הה״ק רב שר שלום מבעלזא זי״ע, בנו הה״ק מוה״ר יושע׳לע מבעלזא זי״ע, בנו הה״ק מוה״ר ישכר דוב מבעלזא זי״ע, וועלכע האבן פארשיינט די וועלט מיט זייער קדושה וטהרה. מלכות בעלזא איז געווען צעשפרייט איבער מזרח חלק פון גאליציע און אויך א היפש חלק פון אונגארן פון וואנען טויזנטער פלעגן קומען צו פארן אויף ימים טובים און שבתים. דער רבי זי״ע האט זיך אמאל אויסגעדריקט, אז: ״עס ליגט אים נאך אין די ביינער״ דער מעכטיקער אמן, וואס ער האט דארט געהערט ענטפערן פון טויזענטער אידן מוצאי שבועות. אויף שבועות איז געקומען צופארען א ריזיגער עולם צום מהרי״ד זי״ע און מוצאי שבועות איז ער ארויף אויפ׳ן גאניק פון זיין שטוב און זיך געזעגנט מיטן עולם און געגעבן א ברכה כללית, דערויף האט דער עולם געענטפערט א מעכטיגן אמן - וואס דאס האט אים ״געקלונגען אין די אויערן״ פאר לאנגע יארן.

מען האט געזאגט קאפיטלעך תהלים ביי יעדן ציון, אויך ביים ציון פון הה״צ ר׳ אלעזר, א זון פון הייליגן שר שלום זי״ע. ס׳האט געהאט א באזונדערן רושם די אנגעצונדענע ליכט אין מיטן פון דער נאכט. דער עולם איז געווען ארומגענומען מיט שטארקע ווארימע געפילן, ווי יום קדוש ביי די נעילה׳דיגע שמונה עשרה. עס איז דאך געווען דאס לעצטע הייליגע ארט פון דעם באזוך אין רוסלאנד.

דער רבי שליט״א האט געזאגט קדיש, און תיכף דערנאך רופט אויס דער גבאי ר׳ ישעי׳ בשם דעם רבי׳ן שליט״א אז מען בעט דעם עולם, היות ווי מ׳פארט היינט קיין מאסקווע, צו דער שמחה פון הכנסת ספר תורה, וואס וועט פארקומען היינט פארנאכט [פארגעסט נישט, עס איז שוין מיטוואך אויף דער וועלט...] זאל מען געדענקען ווי וויכטיק ס׳איז

דארט משמח צו זיין די דארטיקע רוסישע אידן. און כאטש אלע זענען שטארק אויסגעמאטערט פון די לאנגע וועגן און נישט שלאפן און עסן געהעריק, דארף מען זיך אבער מחזק זיין און אריינברענגן א פרישן חיות און א רוח חיים אין די רוסישע אידן און זיי מעורר צו זיין ליהדות ולתורה. דאס - פירט ער אויס בשם דעם רבי'ן - קען נאר זיין אז מ'איז אליין בשמחה, דאן קען מען משמח זיין אויך אנדערע.

דער רבי שליט"א נעמט קוויטלעך פון יעדן באזונדער, דערווייל זינגט דער עולם התעוררות'דיגע ניגונים פון די הקפות וואס מ'זינגט שמח"ת - איבערגענומען פון בעלזא, דאס זינגען מישט זיך צונויף מיט דעם סווישצען פון די פייגלעך, וועלכע זאגן שירה ברן יחד כוכבי בוקר.

דערווייל איז שוין ארויף דער מארגענשטערן און די גוים פון שטאט האבן צוביסלעך אויפגעכאפט און געשטוינט צו זען א קאראוואן פון אויטאבוסן. זיי האבן זיך פשוט דערשראקן, אויב ס'קומען נאכאמאל צוריק "אלטע צייטן"... זיי ווילן באוואהרפן דעם עולם מיט פראגן אויב מ'בלייבט דא? מען האט אבער איצט ניט מער קיין צייט פאר געשפרעכן. דער זייגער איז בערך 5.00 פארטאגס, דער עולם וואונטשט זיך ווארים איינער דעם אנדערן, מען זאל האבן געפועלט אלעס גוט'ס, און מיט געהויבענע געפילן אז עס איז טאקע אזוי, איילט מען זיך קיין לעמבערג אויפ'ן וועג קיין מאסקווע.

דער לאנגער קאראוואן פארט איצט צוריק קיין לעמבערג פון וואו דער פלאן איז אפצופליען מיטן עראפלאן קיין מאסקווע. אין מאסקווע ווארט נאך אפ די גרויסע געלעגנהייט, דארט גייט היינט נאכמיטאג פארקומען דער הכנסת ספר תורה.

צענטער קאפיטל

א ספר תורה מיט א קרוין אין די מאסקעווער גאסן...

אויב זענען די ביז-איצטיגע טעג אין רוסלאנד, ווען הונדערטער חסידים, אין שפיץ פון א חסיד׳ישען רבין האבן דורכגעשפרייזט אירע שטעט אין די לענג און אין דער ברייט, געפראווט א שבת און געטיילט תשמישי קדושה - געווען נייעס אין דער היסטאריע, איז געקומען דער לעצטער טאג, בעסער געזאגט, די לעצטע עטליכע שעה אויף רוסישער טעריטאריע, און געשריבן א גאלדען קאפיטל אין דער אידישער געשיכטע בכלל, וואס דערווייל איז מען נאכנישט אומשטאנד איר ריכטיג אפצושאצען.

מיר ליינען א באריכט אין איינע פון די אידישע צייטונגען:

"...עס איז אומגלויבליך אבער פארט א פאקט. עס האט זיך נישט געגלייבט אז דאס קען פאסירען אין דער ווירקליכקייט אבער עס האט דאך פאסירט, אז אין די מאסקעווער גאסען, איינעם מקום המשפט שם הרשע, איינעם שאטען פון קרעמלין, זאל פארקומען אזא גראנדיעזער חגיגת הכנסת ספר תורה, מיט מוזיק און טענץ אז די גאסען האבן זיך אזש געהויבן".

אויף א צווייט ארט ליינען מיר:

"נישטא די ווערטער צו שילדערן די געפילן פון צוזעען אזא שיין בילד, וואס נאך אזויפיל צענדליגער יארען וואס אידישקייט איז געווען אפגעשניטען מיט א שארף מעסער אין דער מדינה און וואס טויזענטער אידן האבן פארלוירן זייערע לעבענ׳ס אונטער שווערע פייניגונגען צוליב זייער וועלן האלטען זיך ביי דער תורה - האט מען יעצט דערלעבט צו קענען טאנצען מיט דער תוה"ק אונטער א הערליך באצירטער חופה אין די גאסען פון מאסקעווע."

"אין דער הויפט-שטאט פון רוסלאנד, האבן טויזענטער אידן געטאנצט אין דער עפנטליכקייט מיט דער תוה"ק און זיך געפרייט מיט דעם נותן התורה. נישטא די פעדער וועלכע זאל קענען ארויסגעבן דעם באדייט פון אזא געשעעניש און קוים וואס מיר זענען פעהיג עס ריכטיג אפצושאצען."

קיין ספק נישט אז דאס איז געווען א נצחון מיטן קאפ אין דער הויך פאר דער קדושה איבער דער טומאה, און דערפאר איז עס גארנישט קיין וואונדער אז עס איז שיער נישט געשטערט געווארן אין דער לעצטער מינוט.

שווערע מאמענטען האבן מיטגעמאכט די רייזענדע אין די לעצטע עטליכע שעה, איידער זיי זענען אנגעקומען צו דער פייערליכער חגיגה. דאס רוהיגקייט און קעניגליכער

באהאנדלונג וואס זיי האבן באקומען די גאנצע צייט, האט געבראכטן דעם רעקארד אין די לעצטע עטליכע שטונדען.

די נסיעה פון דער שיירא פון לעמבערג קיין מאסקווע איז פארוואנדעלט געווארן אין א פיזור הנפש, עס האט געהערשט א כאאס. און עס איז געווען א פולשטענדיגער סייעתא דשמיא אז עס איז געלונגען אין די לעצטע רגעים ממש זיך צו באהערשן איבער די אומשטענדען און די חגיגה פון הכנסת ספר תורה איז נישט געשטערט געווארן. מעגליך אז עס איז געווען א צופאל, אבער עס איז גרינגער צו גלויבן אז דאס איז געווען אן אויסגערעכנטער שריט מצד די מאסגעבענדע אינסטאנצען צו פרובירען שטערן די געהויבענע מאמענטן. עס איז שוין געווען צופיל פאר זייער מאגען צו פארדייען אזויפיל פרייהייט...

לאמיר געבן דאס ווארט פאר דעם טאג-בוך, וואס פון זיינע שורות קען מען נאך יעצט מערקן דעם אומרוהיגן מצב וואס האט ארומגענומען די הונדערטער באטייליגטע אין יענע עטליכע שוועריע שעות:

די ארגאניזירער פון דער נסיעה אין שפיץ פון ר׳ נחמן אלבוים הי״ו, האבן צוגעגרייט צו טראנספארטירן דעם עולם פון לעמבערג קיין מאסקווע, מיט דריי עראפלאנען, וועלכע האבן געדארפט אפ־פליען מיטוואך בערך 8:00 אזייגער פון א געוויסן לופט־פעלד אין לעמבערג. מען קומט אן אהין שיקט מען אפ דעם גאנצען עולם צו א צווייטן לופט פעלד מיטן אויסרייד אז די מאשינעריע איבערצוקוקן די געפעק איז נישט אין ארדענונג אויף דעם ארט. מידערהייט זעצט מען זיך צוריק אויף די באסעס און מען פארט צום אנדערן לופט פעלד, אנקומענדיג אהין, שלעפט מען זיך מיט די געפעק איבער די לאנגע קארידארן, עס איז טאקע דא א מאשין אבער עס איז נישטא קיין שום וואך, א טייל עולם לייגט יא ארויף די פעקלעך און א טייל נישט, א גרויסער עולם לאזט עס בכלל אין באס און קיינער גיט נישט קיין פיפס. הייסט עס מען האט זיך אומזיסט געשלעפט אהער...

אלזא מען פארט צוריק, און מען גרייט זיך שוין ארויפצוגיין אויף די עראפלאנען. זיצענדיג אויף די עראפלאנען, שוין ארום געבינדען מיט דעם ״רוסישן״ גארטל, שטעלט זיך ארויס אז די מאנשאפט לאזט נישט ארויפלייגן די געפעק אויף די זעלביגע עראפלאנען וואס מען פארט אויף זיי. די מאסגעבענדע פערזאנען שטעלן קלאר אז עס קומט נישט אין באטראכט אז דער עראפלאן פון רבי׳ן שליט״א זאל אפפליען איידער זיינע פערזענליכע חפצים וועלן זיך געפינען אויפן זעלבן עראפלאנען, וויל עס איז וויכטיג צו האבן ביי דער האנט תיכף ווי מען קומט אן. [אגב, האט זיך טאקע שפעטער ארויסגעשטעלט אז עס איז נישט געווען אן אומבאגרינדעטער זארג] עטליכע יונגעלייט נעמען איבער די ארבייט... מען שלעפט די פעקלעך פון איין עראפלאן

אויפן לעמבערגער לופט-פעלד, היימישע יונגעלייט נעמען איבער די ארבעט פון דער "ערפלאטע" מאנשאפט.

צום צווייטן, די מאנשאפט שטייען אין דער זייט פארלוירן, אין זייערע לעקציעס אלס פילאטען האט מען זיי, זעהט אויס, נישט אויסגעלערנט וויאזוי צו האנדלען אין אזא אויסערארדענטליכען פאל... עס האבן נאך מסתמא דעמאלט נישט געבלאזן אזעלכע פרייע ווינטען, און א ודאי האט מען נישט געטראכט פון חסידים מיט א רבי'ן.

אלזא, דעם רבי'נס פעקלעך געפינען זיך שוין אויפן פליגער און מען פארט שוין.

אנקומענדיק קיין מאסקווע, שטעלט זיך ארויס אז די עראפלאנען האבן נישט געלאנדעט אלע אויף די זעלבע ערטער. די צוגעגרייטע באסעס זענען געשטאנען ביי איין לופט־פעלד, אין צייט וואס נישט אלע עראפלאנען האבן דארטן געלאנדעט. דער עולם איז געווען צומישט, מען האט נישט געוואוסט וואו מען געפינט זיך, און די געפעק האבן זיך אויך טיילווייז געפינען ערגעץ אנדערש וואו. נאכמער איז דער שרעק ביי די וועלכע האבן געלאנדעט נישט אין דעם זעלבן לופט־פעלד ווי דעם רבי'ן שליט"א'ס עראפלאן און זיי האבן נישט געהאט קיין ידיעה איבער איר אנקום. נאך עטליכע שוועכע שעות איז שפעטער געקומען א ידיעה, אז "בטעות" האט מען פון "טאוער" באפוילן צו לאנדן דעם רבינ'ס עראפלאן אויף אן אנדערן לופט פעלד. אבער אינצווישן צייט איז שוין געווארן שפעט נאכמיטאג.

ענדליך האבן די עסקנים באוויזן צו קאנטראלירן די געשאפענע סיטואציע און ערלעדיגט אז אלע געפעק זאלן אנקומען אין האטעל און צוביסלעך האט דער עולם אפגעאטעמט פון די שווערע איבערלעבעניש.

עס איז שוין שפעט נאכמיטאג ווען דער רבי שליט"א איז אנגעקומען אין זיין האטעל. די אלע געשעענישן פון טאג האבן אויף אונז געלאזן דעם רושם, אז "זיי" האבן אונז געוואלט ווייזן אז מיר זענען נאך "געסט" און נישט קיין בעלי בתים, ווי אזוי אונזער ווערטשאפט האט שוין באלד אזוי געוויזן... אדער אפשר האבן זיי טאקע געוואלט סאבאטירן די חגיגת הכנסת ספר תורה...

עד כאן דער טאג־בוך

ווי עס האט זיך שפעטער ארויסגעשטעלט האבן זיי געהאט אלע רעכטן זיך צו שרעקן... אויב ביז יעצט האט די טומאה נאר געבראכטן דעם קאפ, איז ביי דער הכנסת ספר תורה שוין געווען א בחינה פון לבטלא לכל קליפין!

מען האט זיך נאך רעכט נישט געהאט מסדר געווען, איז מען שוין געקומען "אלארמירן" מ'זאל תיכף ומיד צופארן צום זאל פון חגיגת הכנסת ס"ת ווייל ס'איז שוין

Mr. Albert Reichmann
of
Toronto, Ontario, Canada
cordially invites you to attend
the completion of the writing of the
sacred Torah scroll
which will be presented
to the
Moscow Choral Synagogue.

A ceremonial celebration will
take place at
Molodeshny Zal
28 Komsomolsky Prospect
Moscow
Wednesday, May 23rd 1990
Reception at 5:30 pm
Ceremony at 6:15 pm

The completion of the formal lettering of the sacred Torah scroll will be carried out by Grand Rabbi David Twersky of New Square, New York, son of the renowned Grand Rabbi Jacob Twersky of Skvira, in the Ukraine SSR.

איינלאדענונג צו דער הכנסת ס"ת פון באריטטען תורה-מעצאנאט ר'
בערל רייכמאן, ארויסגעשיקט צו זיינע נאנטע און באקאנטע.

שפעט. דער בעל שמחה ר׳ בערל רייכמאן הי״ו וועלכער האט געלאזט שרייבען די ספר תורה און עס אריין געגעבען אין דער מאסקווע ישיבה ביי דער געלעגענהייט פון דעם באזוך פון רבי׳ן שליט״א אין רוסלאנד האט איינגעלאדנט חשוב׳ע דיפלאמאטן און הויכראנגיקע מיניסטארן פון רוסלאנד און ארום די וועלט, און ס׳איז וויכטיק, אז די שמחה זאל זיין צייטליך און אימפאזאנט. אגב, דער רבי שליט״א אליין, גייענדיג צום חגיגה, האט געטראפן יונגעלייט שטייענדיג אין האטעל, האט ער זיי צוגעאיילט. ״מ׳דארף מחזק זיין די רוסישע אידן. זיי וואַרטן אויף אונזער חיזוק... ס׳איז שפעט!״

מען זעצט זיך אריין אין באסעס וועלכע פירען צו צום זאל. ס׳איז א ריזיקע געביידע, וואס אנטהאלט צוויי פרעכטיגע זאלן, איין זאל איז געבויט ווי אן אמפי־טעאטער מיט בהדרגה׳דיקע טרעפ צו זיצן, מיט העכער צוויי טויזנט זיץ פלעצער. דער צווייטער זאל דערנעבן, א ריזיקער פרעכטיגער זאל, ווי אויך א גאלערי אין דער הויך וועלכעס איז באנוצט געווארן פאר די נשים.

דער זאל איז געווען דעקאַרירט מיט הערליכע שילדן לשון הקודש׳ע אויפשריפטן ווי: שישו ושמחו בשמחת תורה א.ד.ג. און וועדטליך איבערגעטייטשט אויף דער רוסיש׳ער שפראך. אויך זענען ספעציעל פאבריצירט געווארן ״באלאנען״ מיט די זעלבע אויפשריפטן און פענדלעך פאר די קינדערלעך לכבוד דער חגיגה. די גרעסט האבן יעדער באקומען א מתנה א ספעציעל אינהאלטסרייכע און אילוסטרירטע בראשור וואס האט אנטהאלטן פארשידענע אויפקלערונגען וועגן דער מצוות כתיבת ס״ת, ווי אויך איבערגעטייטשט די י״ג עיקרים, דער ״אני מאמין״ אויף רוסיש, פארשידענע מאמרי חז״ל אנבאלאנגט די עקרי יסודות פון תורה ומצוות, אילוסטרירטע בילדער פון יו״ט שבועות, א מאמר פון רבי׳ן שליט״א, וועלכעס איז געזאגט געווארן צו רוסישע אידן וועלכע האבן באזוכט שיכון סקווירא אין ניו יארק דעם פארגאנגענעם ווינטער. א באזונדערן איינדרוק האט געמאכט דאס ״דעקל״ פון דעם ביכל, ס׳האט סימבאליזירט א חופה מיט א תורה אנגעטאן אין א בלישטשענדיגע גאלדענע כתר תורה, וועמענס שטראלן דערגרייכן צום ״סאוויעטישן קרעמלין״ וועלכער איז געווען אויסגעמאלן אויף דעם אונטערגרונד...

טויזנטער רוסישע אידן, אנגעטאן יו״ט׳דיג, מיט שטראלענדיגע אויגן האבן כסדר געשטראמט צום זאל, אן אויפהער, פירנדיק ביי דער האנט יונגע קינדערלעך מיט יארמולקעס צוגעדעקט דעם קאפ. די קינדער האבן אלע געהאט פענדלעך מיט אויפשריפטן לכבוד די חגיגה. עס דערקענען זיך דא א היפשע צאל אידן וואס מען האבן שוין געטראפן אין קיעוו, סקווירא, בארדיטשעוו, (ר׳ נחמן אלבוים האט באזארגט טיקעט׳ס פאר צענדליגע אידן אין בארדיטשוב צו קומען צו די חגיגה), עס זענען אויך געקומען אידן פון לעמבערג, לענינגראד, און פון אנדערע מקומות אין רוסלאנד, אזש ביז טאשקענט, צוזאמען איז עס געווען א קאליפולער עולם פון מענער אלט און יונג און

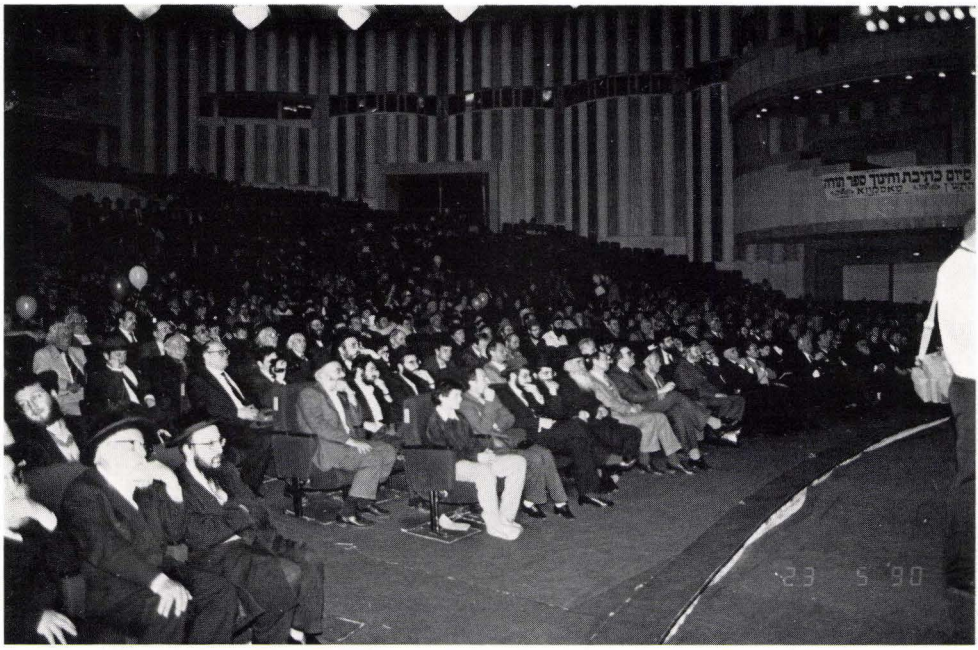

פאטא פון דעם אפיציעלן קונטרס אין רוסישער שפראך, ארויסגעגעבן צו דער געלעגנהייט פון דער הכנסת ס"ת אין מאסקווע.

אויך פרויען מיט מיידלעך, אלע אלע זענען געקומען זיך פרייען מיט דער תורה, דורך בייוואוינען צום ערשטן מאל אין זייער לעבן אזא חגיגה...

א סעודה כיד המלך פון טויזענטער פארציעס איז ספעציעל באשטעלט געווארן און געברענגט קיין מאסקווע פון דער וועלט-בארימטער פירמא "כדתיא" אין לאנדאן. לכתחילה איז געווען גערעכנט אז עס וועט אויך סטייען פאר דעם חסיד'ישען עולם אבער גאנץ שנעל האט זיך ארויסגעשטעלט אז עס איז א סעודה שאין מספקת... צוליב דעם גרויסן עולם פון רוסישע אידן צו דער חגיגה בלעה"ר האט די סעודה קוים געסטייעט פאר זיי, די אמעריקאנער געסט, טראץ וואס אין רוסלאנד האבן זיי גענוג געהאט די געלעגנהייט צו שפירן וויאזוי מען ווערט זאט, אדער בעסער געזאגט נישט זאט, אין רוסלאנד, האבן אבער בחפץ-לב געגעבן דעם פארצוג פון נהנה זיין פון א זאטע כשרע סעודה, פאר אונזערע רוסישע ברידער, זאל זיי וואויל באקומען נישט בלויז דער חציו לה' נאר אויך דער חציו לכם...

די חגיגה הייבט זיך אן

מאסקווע: אין ריזיגן זאל; דער אזוי גערופענער "יוגענד פאלאץ" וואו עס איז פארגעקומען די פייערונג פון סיום כתיבת ספר תורה.

א כאר פון א קאפעליע ארטיגע חזנים זינגט "שיבנה ביהמ"ק" א.ד.ג. די שטימונג אין זאל הייבט אן צו ווערן אויפגעהייטערט, פלוצלינג ווערט די לופט "הייס" עס קומט אן די ידיעה אז דער רבי שליט"א קומט שוין אן צו דער מסיבה. דער רבי שליט"א קומט

אריין אין זאל, וועו דער זייגער ווייזט שוין 6:30 און ווערט עמפאנגען מיט גרויס כבוד פון׳ם בעל שמחה און פון גאנצן עולם. דער גאנצער זאל הייבט זיך פון די ערטער לכבודו און מען זינגט ענטואזיסטיש "אור זרוע לצדיק".

יעצט גייט צום מיקראפאן דער טשערמאן מר. פיליפ סילער הי"ו און איז מכבד דעם בעל שמחה ר׳ בערל רייכמאן צו עפענען די חגיגה.

ר׳ בערל עפנט מיט א העפליכע אנטשולדיגונג און קלערט אויף די סיבה פון פארשפעטיקונג, ער ווייזט אן אז דער רבי שליט"א האט פארברענגט אויפ׳ן ווע גאנצע 10 שעה כדי אנצוקומען צום חגיגה, א צופאל וואס איז נישט מעגליך געווען פאראויס צוזעען און פארהיטן. נאך א הארציקן באגריסן אלע משתתפים, האט ער אויסגעדריקט א שבח והודי׳ לשמו ית׳, פאר האבן די גרויסע זכי׳ צו פארווירקליכן אזא זאך א סיום כתיבת ס"ת, א געשעעניש וואס איז נישט פארגעקומען אין רוסלאנד אזא לאנגער צייט, און וואס איז ניט מעגליך געווען פאר פיל יארן. ער האט אויסגעדריקט לויב און א דאנק דעם איצטיגן רעזשים פון די סאוויעטן-פארבאנד וועלכע האט דראסטיש געביטן איר שטעלונג אויך צו דער אידישער רעליגיע, און אזוי ארום דערמעגליכט אזא שמחה און פייערונג. אין א קורצן מעסעדזש ברענגט ער צום אויסדרוק זיינע הארץ געפילן צו דעם רוסישן אידנטום. די חגיגה פון א סיום כתיבת ספר תורה - האט ער געזאגט - פארנעמט גאר א וויכטיגער ארט אין א אידישן לעבן. תורה איז דער עץ חיים היא למחזיקים בה, שוין פאר איבער 3000 יאר (זינט קבלת התורה בהר סיני), איז תורה דער יסוד-הקיום פון כלל ישראל איבעראל, דערפאר איז עס א גליקליך געפיל צו האבן די גרויסער זכי׳ צו זיין דער וואס דערמעגליכט אט די וויכטיגע חגיגה.

דערנאך האט גענומען דאס ווארט הרב שייעוויץ דער אפיציעלער הויפט רב פון מאסקווע. ער האט איבערגעגעבן די באגריסונגען פון די רוסישע רעגירונגס-פארשטייער וועלכע האבן געמוזט פארלאזן די חגיגה צוליב דער פארשפעטיגונג. [עטליכע פון די הויכראנגיקע רעגירונגס פארשטייער, ווי למשל דער סאוויעטישער אויסערן-מיניסטער "שעווארדנאזע" האט זיך פארענטפערט אז ער מוז פארלאזן די צערעמאניע ער דארף אנקומען צו א וויכטיגער זיצונג וועלכער איז פארופן געווארן פארצובריייטן דעם "סאמיט קאנפערענץ" וועלכעס דארף פארקומען אין די קומענדיגע טעג.] ער האט אויך באגריסט די פארזאמעלטע אין לשון הקודש און אויסגעפירט, אז ער האפט און ער איז זיכער דאס דער דאזיגער חגיגה לכבוד התורה, וועט אויסטרעטן א נייעם פרייהייטס וועג צו דער אידישן רעליגיע אויף דעם סאוועיטישן באדן. ער דאנקט באזונדער דעם בעל השמחה ר׳ בערל רייכמאן פאר זיינע פילע טעטיקייטן לטובת אחינו בני ישראל בפרט און בכלל פארן וואוילזיין און פראגרעס פון סאוויעטן-פארבאנד.

דער עולם האט אים אפגעענטפערט מיט הילכיגע אפלאדיסמענטן.

דאן איז אויפגעטרעטן דער קאנאדישער אמבאסאדאר מר. טורנער, און האט געלייענט א באגריסונגס-בריוו פון דעם קאנאדישן פרעמיער מר. מולאראני, וואו ער דריקט אויס זיינע ווארימע געפילן פאר די אלע אנטיילנעמער אין די זעלטענע חגיגה. א סיום כתיבת ספר תורה אין רוסלאנד, - שרייבט דער קאנאדישער פרעמיער - ווייזט א קאנקרעטער פארבעסערונג אין באצוג צו דער אידישער רעליגיע און קולטור, אין די גרעניצן פון סאוויעט רוסלאנד. ס׳איז א גוטע האפנונג פאר א מער זיכערע צוקונפט לטובת מענטשהייט און אידנטום.

דערנאך איז ארויף אויף דעם פאדיום, דער דעפיוטי-הויפט עקזעקוטיוו קאמישאנער פון דער אמעריקאנער אמבאסאדע, מר. דזשאן נייקוס, און ער האט פארגעלייענט דעם ספעציעלן באגריסונגס-בריוו פון פרעזידענט דשארדזש בוש, וועלכער באגריסט די ספעציעלע פייערונג אין סאוויעטן פארבאנד, און דרוקט אויס זיין צופרידנהייט וואס דער בעל שמחה ר׳ בערל, האט אריינגעגעבן דעם ס״ת לכבוד דעם וויזיט פון סקווירא רבי׳ן אין רוסלאנד. דער פרעזידענט אין זיין ווארימען בריוו, לויבט די גייסטיגע און מאראלישע אויפטואונגען פון סקווערער רבי׳ן שליט״א צו זיינע טויזענטער אנהענגער אין די ראמען פון יונייטעד סטעיטס. ווי אויך אין דער גרויסער גארער וועלט, וועלכע פאלגן נאך זיינע אנווייזונגען. דער פרעזידענט שליסט זיין בריוו מיט א ווארימען אויסדריק אז מען זאל קענען אויפטאן פאר אידישקייט אין רוסלאנד מיט פיל הצלחה.

צום שלוס טרעט אויף מיט א גאר איינדרוקספולע רעדע הרב פנחס גאלדשמידט, דער אנפירער פון דער מאסקווער ישיבה.

היסטאריע חזר׳ט זיך איבער - זאגט ער - איר מיינע אידישע ברידער און שוועסטער זענט אוועק פון דא מיט עטליכע דורות צוריק קיין אמעריקע, און דארטן איבערגעפלאנצט דעם אידישן גארטן, אוועקגעשטעלט א תורה׳דיג לעבן, איצט קומט איר צוריק צו אונז מיט די זעלבע וועגן, און פארפלאנצט אידישקייט דא ביי אונז אויפסניי, מיר טוען אייך פאר דעם באגריסן און וואלים דאנקען.

ער זעצט פאר:

דער סיום כתיבת וחגיגת הכנסת ס״ת דא אין מאסקווע, איז דער ערשטער צייכן דערויף. ער ציטירט די ווערטער פון רבינו סעדי׳ גאון, אז ״אין אומתנו אומה אלא בתורתה״, דאס אידישע פאלק ווערט נישט פארעכנט אלץ א פאלק נאר דורך די תורה, וואס פירט צונויף און פאראייניקט אידן אין אלע עקן וועלט. אידן פון פארשידענע ציווילזאציעס, פארשידענע שפראכן און פארשידענע קאנטינענטן, ווערן פארקניפט דורך די הייליגע תורה.די תורה האט זיך נישט געביטן זינט זי איז געגעבן געווארן אויפן בארג סיני, מיר ענדיגן שרייבן די תורה אויפ׳ן זעלבן וועג ווי מ׳האט עס געשריבן פאר איבער

STATE OF NEW YORK
EXECUTIVE CHAMBER
ALBANY 12224

MARIO M. CUOMO
GOVERNOR

May 11, 1990

Dear Rabbi Twersky:

I understand that you and members of your congregation have traveled to Russia to visit Skvira and also to present the Holy Torah donated by the philanthropist Albert Reichman to the Jewish community of Moscow. I wish you a safe and fulfilling journey.

Let me also take this opportunity to express my admiration for your inspiring leadership as Grand Rabbi. You, the village of New Square, and the worldwide Chasidic movement represent the finest of civic and spiritual values. It is an honor to have you and your congregation among us.

Again, to you and your congregation, my best wishes.

Sincerely,

Grand Rabbi David Twersky
Moscow Youth Project
Moscow, U.S.S.R.

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

May 15, 1990

I am pleased to send my warmest greetings to everyone gathered for this special presentation of the Torah to the Jewish community of Moscow. I am especially pleased to note that this presentation is being made by Albert Reichmann in honor of Grand Rabbi David Twersky and his visit to the Soviet Union.

As leader of the first Chasidic Village in New York State, Grand Rabbi Twersky has provided valuable religious instruction and spiritual guidance to thousands of American Jews. Yet, thousands of other Jews around the world have also benefitted from his dedication and hard work. Through his efforts to promote religious freedom and tolerance, particularly in his ancestral homeland, he has set a wonderful example for all of us. I commend him for his continuing efforts to help preserve the culture of the Soviet Jewish community, and I congratulate him on this special tribute.

Barbara joins me in sending best wishes to Rabbi Twersky and to all of you for a memorable time together.

CHARLES E. SCHUMER
10TH DISTRICT, NEW YORK

WASHINGTON OFFICE
120 CANNON HOUSE OFFICE BUILDING
WASHINGTON, DC 20515
(202) 224-6616
TELEFAX (202) 226-1183

BROOKLYN OFFICE
1888 KINGS HIGHWAY
BROOKLYN, NY 11229
(718) 646-4400
TELEFAX (718) 998-9286

COMMITTEES
JUDICIARY
CHAIRMAN
SUBCOMMITTEE ON CRIMINAL JUSTICE

BUDGET
CHAIRMAN
TASK FORCE ON URGENT FISCAL ISSUES

BANKING, FINANCE AND URBAN AFFAIRS

NEW YORK STATE DEMOCRATIC DELEGATION TREASURER

WHIP-AT-LARGE

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, DC 20515

May 15, 1990

Dear Rabbi Twersky:

It gives me great pleasure to wish you a safe and fulfilling trip to Russia to present the Holy Torah donated by the philanthropist Mr. Albert Reichman to the Moscow Synagogue in honor of all Soviet Jewry. Mr Reichman has continuously demonstrated by his good work a type of life we would all be proud to follow.

What we have witnessed and are witnessing in the Soviet Union is one of the great triumphs of the human spirit, a people, denied their right to practice their religion for decade after decade joyously returning to the practices and beliefs of their forefathers, and returning to the community that fought so long to help free them.

I understand that the precept of writing a Sefer Torah is one which each individual is obligated to perform. Through the entire community's participation, each individual fulfills his personal obligation. Allow me to partake of the Sefer Torah from afar so that I too have a share in this beautiful mitzvah and share this auspicious occasion with you.

I would also like to express my admiration for your visionary leadership as Grand Rabbi of New Square.

Again, congratulations.

Sincerely,

CHARLES E. SCHUMER
Member of Congress

CES/jwb

BENJAMIN A. GILMAN
22D DISTRICT, NEW YORK

FOREIGN AFFAIRS COMMITTEE

SUBCOMMITTEES:
EUROPE AND MIDDLE EAST
(RANKING MINORITY MEMBER)
INTERNATIONAL OPERATIONS
VICE CHAIRMAN,
TASK FORCE ON
INTERNATIONAL NARCOTICS CONTROL

POST OFFICE AND CIVIL SERVICE COMMITTEE
(RANKING MINORITY MEMBER)

SUBCOMMITTEE:
INVESTIGATIONS

SELECT COMMITTEE ON NARCOTICS ABUSE AND CONTROL

SELECT COMMITTEE ON HUNGER

VICE CHAIRMAN,
TASK FORCE ON
AMERICAN PRISONERS AND
MISSING IN SOUTHEAST ASIA

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, DC 20515-3222

May 23,1990

Dear Friends:

On this momentous occasion, permit me by way of my personal envoy and dear friend, Rabbi Edgar Gluck, to take this opportunity to extend my sincerest greetings and best wishes from the Congress of the United States of America.

The Torah being dedicated today by the renown philanthropist, Mr. Albert Reichmann of Toronto, Canada, is in honor of one of our nation's most revered Hasidic leaders, Rabbi David Twersky, of New Square, New York. Mr. Reichmann has taken it upon himself to personally deliver this Torah to the Jewish community of Moscow, having traveled thousands of miles to fulfill this mitzvah. As the Torah has bound Jews to one another throughout the ages, across the mountains and oceans, so too do these precious holy scrolls bind the Jews of the Soviet Union to their brethren in North America.

This sacred Torah is here today because of a changing political climate. Its presence among you means that the study of Torah, which is one of the most important miztvot any jew can undertake, is indicative of this bright new era.

We know that you will cherish this newest religious addition to your community. Although I am unable to be with you today, you can be certain that I will be reciting the "Shehecheyanu" with you on this most auspicious occasion.

Chazak Venatz!

Sincerely,

BENJAMIN A. GILMAN
Member of Congress

TO 284-3412

PLEASE REPLY TO:

WASHINGTON OFFICE
2185 RAYBURN BUILDING
WASHINGTON, DC 20515-3222
TELEPHONE (202) 225-3776

DISTRICT OFFICE:
44 EAST AVENUE
P.O. BOX 358
MIDDLETOWN, NY 10940-0358
TELEPHONE (914) 343-6666

DISTRICT OFFICE
223 ROUTE 59
MONSEY, NY 10952-3498
TELEPHONE (914) 357-9000

DISTRICT OFFICE
32 MAIN STREET
HASTINGS-ON-HUDSON,
NY 10706-1802
TELEPHONE (914) 478-5550

THIS STATIONERY PRINTED ON PAPER MADE WITH RECYCLED FIBERS

געשיקטע באגריסונגס בריוו פון פרעזידענט פון די פאראייניקטע שטאטן, און אנדערע מלוכה פערזענליכקייטן.

3000 יאר צוריק, דערפאר איז אט די חגיגה דער ערשטער וואגיקער שריט אויפ׳ן וועג ארויף צו א פולקאמע אידישקייט פארן סאוועיטישן אידנטום, וואס וועט האפנטליך גיין מחיל אל חיל.

די רעדעס זענען פארענדיגט, אצינד זענען טויזענטער פאר אויגן געווענדעט דארט אהין צו איין פונקט. דער רבי שליט״א פארענדיגט שרייבן די לעצטע דריי ווערטער פון דער ספר תורה, באלד ווערט עס פארענדיגט און דאס איינגעהאלטענע שווייגן ברעכט אויס אין א שטורמיש הילכיג געזאנג און פייערדיגע טענץ לכבוד התורה וואס האבן באלד מיטגעריסן די רוסישע אידן. דער רבי שליט״א טאנצט בכל כחו אויפ׳ן ארט, און ווארט צו, אז די טינט זאל טריקן ווערן. ס׳איז געווען א הערליך בילד. דער גאנצער זאל איז ווי געווען אין די לופטן, אלעס הייבט זיך, אלעס הוידעט זיך. און דא גלאנצן און שטראלן באזונדערס די פנימ׳ער פון די רוסישע אידן. א טייל פון זיי ווישן זיך די טרערן פון שמחה. אנדערע זעט מען בחוש ווי זיי קוויקן זיך. דאס התלהבות גרייכט איבער אלע גרעניצן, אזוי ציט זיך עס בערך א פערטל שעה ביז דער פרישער טינט האט זיך געטריקנט.

נאך 70 יאר קאמוניזם, אידן אין סאוויעטישער הויפט שטאט פרייען זיך ווידער מיט דער תורה.

ביידע זייטן פון דעם "דגל התורה" וואס האט געפלאטערט מיט שטאלץ אין די הענט פון די רוסישע אידן אין דער שטאט מאסקווע, ווי מען האט ביז ניט לאנג צוריק געוואוסט פון בלויז איין רויטן פאן, וואס איז געווען דער דגל הכפירה...

יעצט גרייט מען זיך אויפצושטעלן די סאמעטענע חופה און ארויסגיין טאנצען מיט דער תורה איבער די מאסקעווער גאסען, אלס הקדמה נעמט דאס ווארט דער דינאמישער סקווערער עסקן הרב אברהם משה זילבערמאן הי״ו, דער יו״ר מרכז חסידי סקווירא העולמי, ער באגריסט דעם הויפט בעל שמחה ר׳ דוב רייכמאן און זיין גאנצע משפחה, און מיט פאסיגע ווערטער דריקט ער אויס די געהויבענע געפילן פונעם מאמענט. ער נוצט אויך אויס די געלעגנהייט צו באדאנקען זיך פאר די סאוויעטישע רעגירונגס פארשטייער וועלכע געפינען זיך אויפן ארט פאר דער מלכות׳דיגער אויפנאמע וואס די שיירא האט באקומען אין די פארגאנגענע צען טאג.

מיט געלונגענע רעיונות ציט ער דעם פאראלעל פון דעם באזוך פון רבי׳ן שליט״א צוזאמען מיט הונדערטער חסידים צו דער איצטיגער שמחה פון הכנסת ספר תורה וועלכע זענען ביידע אן אנזאג אויף א ליכטיגערע צוקונפט פאר דעם רוסישן אידענטום.

דא טוישט ער די טעמע און ווענדעט זיך דירעקט צום בעל שמחה מיט פלאמפייערדיגע טענער: - אשריך ר׳ דוב, וואס איר האט זוכה געווען אהערצושטעלן דעם מעמד מרומם פון קידוש שם שמים! די געטרייע הילף און מעשים טובים וועלכע איר שטיצט כלל ישראל פון איין עק וועלט ביז דער אנדערער עק וועלט, האט צוגעברענגט, אז מ׳האט אייך מזכה געווען מן השמים צו ווערן דער ״שליח ציבור״ פון דור. דער געטרייער שתדלן פון כלל ישראל.

ערשט מיט צוויי יאר צוריק - זאגט ער - זענען געווען דא אונזערע יונגע-לייט, זיי האבן ליידער געפונען דא א וויסטעניש אן קיין תורה אן גארנישט. און געטראכט ביי זיך מיט צווייפל ״התחיינה העצמות האלה״? היינט איז ב״ה פאראן ישיבות, חדרים,- שולן, מקוואות, און פיל פון דעם איז א דאנק אייך. קוקט נאר אויף די פנימ׳ער וואס לייכטן אזוי צוריק מיט א אידישער צורה. זעט וויפיל אידישע פונקן זענען דורך אייך צופלאקערט געווארן און וויפיל אידישע נשמות זענען דערנענטערט געווארן לאבינו שבשמים.

ער פארענדיגט מיט א ווארימע ברכה פאר דעם בעל שמחה, אויף וועלכען עס הילעכט אפ א מעכטיגער אמן, און מיט א דראמאטישען רעטאריק וועגדעט ער זיך צום רוסישען אידענטום אויף דער רוסישער שפראך און זאגט עס אויך באלד איבער אין היימישן אידיש: ברידער! מיר האבן אייך ביז היינט קיינמאל נישט פארגעסן און מיר וועלן אייך אי״ה ווייטער אויך נישט פארגעסן...

שטורמישע אפלאדיסמענטען וועלכע געדויערען לאנגע מינוטען זענען אן ענטפער אויף זיינע טיף-צילענדע ווערטער, עס שפירט זיך אין דער אטמאספערע אז עס האט זיך יעצט שטארקער פארקניפט דער נשמה-קשר מיט דעם רוסישען אידענטום.

אין דער צייט איז שוין אויסגעשפרייט געווארן די פלושענע חופה. דער רבי שליט"א נעמט די ס"ת אין די הענט און דער עולם גייט טאנצנדיג ארויס פון זאל אין די מאסקווער גאסן, אין אנפאנג זענען עס די חסידים וועלכע הויבן אן מיט "טוב לי, טוב לי

פון אלע טירן און טויערן פון "יוגענד-פאלאץ" שטראמט ארויס דער עולם צו פאראדירן מיט דער תורה אויף די מאסקווער גאסן.

עס טאנצט מיט דער תורה דער בעל שמחה ר' בערל רייכמאן, דערנעבן - ר' דוד אייזנבאך, ר' נחמן איילבוים, און ר' אברהם האלפערן.

תורת פיך" לכבוד השמחה. באלד אבער שליסן זיך אין זיי אן די טויזנטער רוסישע אידן און אויך זיי נעמען טאנצן מיט א פייערדיקן ברען, האנט ביי האנט און אקסל ביי אקסל מיט די חסיד'ישע יונגעלייט, אלע לאנג-יעריגע מחיצות ווערן אפגעווישט, דער ריקוד ציט זיך איבערן הויף, ארויס אין די גאסען פון מאסקווע און דאן פארקירעוועט מען צוריק צום צווייטן זאל. דא שטייען סדרנים און פירן דעם עולם, די פרויען גייען ארויף אויף דער גאלעריע, און דער עולם שטעלט זיך אין זאל אויס אויף א ברייטן רינג. מען מאכט פריי אין דער מיטן פונעם רינג א פלאץ פארן רבי'ן שליט"א צו טאנצן מיט די תורה.

אט קומט דער רבי שליט"א מיט די תורה אין האנט, און לאזט זיך ארויס מיט א פייער-פלאמענדיגן טאנץ, וועלכעס רייסט אלעמען מיט.

דער טאג-בוך שילדערט:

מיר האבן שוין מיטגעלעבט א סך שמחות מיטן רבי'ן אבער אזעלכעס האבן מיר ביז איצט נאך נישט געזעען. די רקידות מיט איבערמענטשליכע כוחות, איז נישט מעגליך צו באשרייבן. דער רבי וועלכער האט אין די גאנצע צען טאג כמעט ווי נישט טועם געווען נאר ביינאכט עפעס פארביסן, קימערט זיך כלל נישט דערמיט. נאר ער פירט אן דעם גאנצן פייערדיקן ריקוד. ער פאטשט מיט די הענט מיט א אויסער געוועלדיכע התלהבות'דיגע שמחה, און אלעס ווערט מיטגעריסן יונג און אלט. דער גאנצער עולם טאנצט אזוי אריבער א שעה, מיט געהויבענע געמיטער נישט שפירענדיג קיין מידקייט

ובאו כולם בברית יחד... אויף די מאסקווער גאסן.

געהויבענע געפילן ביי רוסישע אידן בשעת די פייערליכע טענץ ביים הכנסת ספר תורה.

די ריקודים וועלכע האבן זיך געצויגן שעה׳ן מיט פיל התלהבות.

די שמחה גרייכט איבער אלע גרעניצן. ס׳פילט זיך ווי די פמליא של מעלה איז זיך געקומען מיט־פרייען מיט דער געוואלדיגע שמחת התורה. אלע די צדיקים וקדושים שרפי מעלה, ביי וועמענס קברים מיר האבן מתפלל געווען, זיי האבן דא אונז באגלייט, אויך זיי טאנצן און פרייען זיך מיט, און דערהייבן דעם מעמד נשגב, ס׳פילט זיך א מעין עולם הבא. מ׳טאפט ממש מיט אלע חושים א דערהויבנקייט וואס מיר האבן נאך אזעלכעס נישט ביי־געוואוינט.

און זעענדיג ווי עס טאנצן די רוסישע אידן, דוכט זיך, אז די נשמות, די עלטערן פון אט די רוסישע אידן, זענען געקומען צו פליען פון די הויכע הימלען, זען וואס דא קומט פאר מיט זייערע דורות, און טאקע מיט־טאנצן און זיך מיטפרייען מיט זייערע קינדער. יא, אט די טויזנטער פארפיניקטע קיין סיביר, און מיט זיי טאקע אויך די פארטיליקטע אין "באבי־יאר", - אט די אלע וועלכע האבן דא פאר בערך 70 יאר אוועקגעגעבן דאס לעבן פאר אידישקייט, און בפועל מקיים געווען דעם כי עליך הורגנו כל היום, אט זיי די ליכטיגע אויסגעליטערטע נשמות, זענען געקומען מיט זייערע אייגענע אויגן זען ווי די תורה הקדושה אליין רעוואלטירט און זיגט אין די הויפט־גאסן פון קרעמלין, און וואונדער איבער וואונדער דער מלאך רע איז בעל כרחו יענה א הויכן אמן!

אינמיטן פון די שטורמישע ריקודים, איז ניט איינער פון אונז געשטאנען און זיך געוואונדערט: איז עס א ווירקליכקייט וואס דא קומט יעצט פאר? טוינזטער אידישע פארבענקטע נשמות כאפן זיך צו צו דער תורה, צום ערשטן מאל נאך אזא לאנגע הפסקה וואס מ׳האט פון זיי מיט געוואלד צוגעראבעוועט... עס טאנצען צוזאמען חסיד׳ישע יונגעלייט מיט רוסישע עלטערע אידן און טעם זקנים׳דיגע חסיד׳ישע אידן גייען אקסל ביי אקסל מיט רוסישע בחור׳לעך, דער גאנצער זאל פון עק צו עק איז ארעם־געשלאסען מיט איין גרויסן רינג פון אחדות.

קענען דען בכלל אזעלכע "פרייע" אידן ווי מיר עס ריכטיג באגרייפן וואס אזא שמחה באדייט? קענען מיר דען באגרייפן דעם מיסטעריעזן גייסט, וועלכע שטופט זיי צו טאנצן מיט אזעלכע איבערנאטירליכע כחות? קענען מיר דען זיך אויסמאלן די באהאלטענע געפילן פון אט די געפלאגטע נשמות, וועלכע האבן מיט איינמאל צוריק באקומען דעם שורש הנשמה זייערן, - דעם גרויסן גליק און טרוים פון זייער לעבן!

אט קומט א רוסישער איד און צעווייניט זיך: - אוי, ווען מיין טאטע וואלט דאס דערלעבט ער וואלט דאך א גליקליכער געשטארבן... דא קומט א צווייטער איד, ער כאפט מיך ארום מיט געוואלד, צוקושט מיך אין פנים און וויינט: אלע זענען מיר א לעבעדיגע ספר תורה - שרייט ער אויס - און א ספר קושט מען... און באלד דערויף נעמט ער זיך טאנצן מיט די לעבעדיגע ספר תורה...

הרב שאיאוויץ, מאסקווער רב. האלט די תורה

הרב שלמה גאלדענרייך פון טאראנטא.

דער הויפט בעל שמחה ר׳ בערל רייכמאן טאנצט מיט פיל עקסטאז, פון דעם מאנטעלע שיינט אראפ די פאלגענדע ווערטער: ספר תורה זה נתנדב ונתחנך לכבוד ביקורו של כ״ק אדמו״ר מסקווירא שליט״א, ולע״נ מוה״ר שמעיהו בן מוה״ר דוד ז״ל וזו׳ מרת רבקה בת מוה״ר אברהם ז״ל, מאסקווע תש״נ.

עס טאנצט מיט די תורה ר׳ שלמה נח מאנדעל - א בארימטער עסקן פאר ״קירוב רחוקים״ אין רוסלאנד.

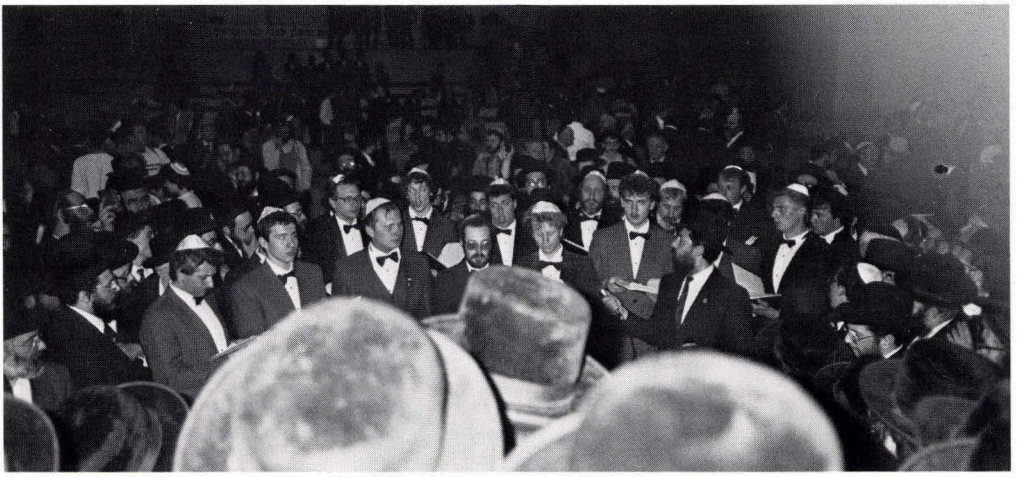
ר׳ מאטל שוחט, דער אלטער שוחט פון מאסקווע שפרינגט ווי א יונגערמאנטשיק ביים טאנצן. ער שרייט הויך אויפ׳ן קול: ״חסדי ה׳ כי לא תמנו!״ כ׳האב עס דערלעבט! לא שערנו ולא פללנו! און אזוי האט זיך אויך אויסגעדרוקט אן עלטערער איד, וועלכער האט געטאנצט מיט זיינע קוליעס; אוי! ווער האט זיך דען אמאל געקענט פארשטעלן, אז מען וועט דא אין מאסקווע זיך קענען פרייען מיט דער תורה אזוי אפן, צוזאמען מיט הונדערטער חסידים, און די פאליציי, ניט נאר וועט זי ניט שטערן, נאר גאר בייהילפיק זיין און צושטעלן יעדער הילף!...

אין פארלויף פון דער גאנצער צייט זענען די מאסקווער אידן כסדר צוגעגאנגען צום רבי׳ן שליט״א וועמען זיי האבן יעצט באגעגענט דאס ערשטע מאל. טרערן האט זיי

געשטיקט אין די העלזער און דאס התרגשות וואס האט זיי אויפגעשוידערט ביז אין די טיפסטע טיפענישן פון זייער נשמה האט מען געקענט אנזען אויף זייערע צופלאמטע פנימע׳ר אין יענע מאמענטן.

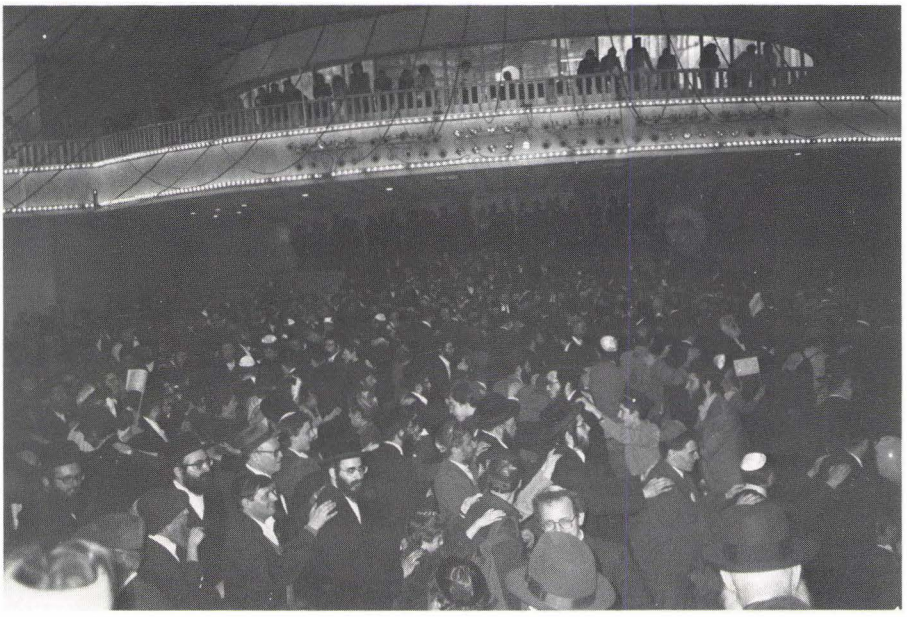

דער משב״ק ר׳ ישעי׳ אונגער, מכובד מיט גלילת הספר

דער כאר פון רוסישע זינגערס טוען קונסטליך אויסזינגען פארשידענע מעלאדיעס לכבוד דעם פייערונג.

ס׳איז נישט מעגליך אפצומאלן די שמחה וואס מען האט מיטגעמאכט ביי דעם סיום הספר. גאנצע שעה׳ן האט דער עולם געטאנצט אן קיין מידיקייט. די מוזיקאלישער קאפעליע וועמען דער בעל שמחה האט ספעציעל געלאזט ברענגען פון אמעריקע און וועלכע האבן פיל בייגעשטייערט צום פרייליכן אטמאספערע מיט זייער פאסיגער באגלייטונג האט קוים באוויזן איבערצושרייען דעם הויכן געזאנג פון דעם ריזיגן ציבור.

שוין נאכן זאגן די מזמורים, פון פיל התרגשות לאזט זיך דער עולם ווידער ארויס אין א פייערדיגן ריקוד.

קוים האט מען פאר אביסל מפסיק געווען, מען האט גולל געווען די ספר תורה צו דער פרשת השבוע און מען האט געזאגט די קאפיטלעך תהילים ווי עס איז דער מנהג, האט זיך ווי פונדאסניי אנגעהויבן מיט א פרישן ברען א נייער ריקוד, ווידער אן קיין אויפהער. און אזוי האבן זיך געצויגן די שעה׳ן אנגעפולט מיט ווארימע ברידערליכעקייט און ליבשאפט, פול מיט גרייטקייט צו העלפן די אחב״י אין רוסלאנד צו געפונען זייער אידישער שורש.

אלס השלמה צו דער שילדערונג איז כדאי צו ציטירען אויסצוגען פון אן ארטיקל וועלכעס איז ערשינען אין דער פרעסטיזשפולער הויך-אידעאלאגיש קאמוניסטישער טאג צייטונג ״איזוועסטיא״.

דאס קעפל: ״יום טוב פאר די תורה״

״די ערשטע מאל נאך דער צווייטער וועלט מלחמה, אין רוסלאנד אפיציעל, א בריטע צערעמאניע ביי די רוסישע אידן, א ספעציעלער טאג וואס מען האט

אריינגעטראגען די תורה וואס מען האט נאר וואס געענדיגט שרייבן. עס איז די 5 חומשים פון משה, די "בייבל" וואס דערציילט פון אלע זאכען זייט די וועלט איז באשאפן געווארן.

די תורה איז געגעבן געווארן אויפן בארג סיני נאך 26 דורות. די תורה לערנט וויאזוי א מענטש זאל זיך פירען..

ספעציעל איז געקומען פון אמעריקע קיין רוסלאנד א מנהיג פון חסידים און אנפירער פון ניי סקווירא רבי טווערסקי, מיט בערך 400 מענטשן פון אלע לענדער אמעריקע און אייראפע, פארן אנקומען קיין מאסקווע זענען די חסידים געפארען באזוכען אוקראינע ווי עס איז געבוירן געווארן זייער חסידות.

...אלע אנטיילנעמער פונעם גרויסן יו"ט האבן פארברענגט מיט הארציגע בזינגעריי און טאנצעריי, און עס איז אזוי געווען אז יונגע מיט אלטע וואס האבן צוזאמען געטאנצט זענען דערנאך געקומען אין געדאנק צום באשלוס: אז די אידישע רעליגיע גייט סוף כל סוף צוריק געבוירען ווערן אין די רעליגיעזע טראדיציע"

עד כאן פון "איזווסטיא" מאי 26 1990.

דוכט זיך אז קאמענטארען זענען שוין איבעריג. מיר האבן שוין דאס גענוגענדע בילד וואס די הכנסת ספר תורה האט געמיינט פארן רוסישן אידענטום אז אזא מלאך רע ווי דער איזווסטיא האט געמוזט ארויסקומען מיט אזא פאזיטיווען באריכט.

פאטאסטאט פון אַ בלעטל פון דער בראָשור אין אידיש און רוסיש וואָס איז פאַרשפרייט געוואָרן בייַם סיום־הספר אין מאָסקווע, וועגן עיקרי אמונה און באַדייטונג פון תורה און אידישקייט.

הד היום

שמחת הכנסת ספר תורה במוסקבה

מ/ה. הנייר חיוור והעט דלה מלבטא את עומק הרגש היהודי המתעורר למקרא הידיעה המתפרסמת בגליון זה, על טכס הכנסת ספר תורה לישיבה במוסקבה, במעמד אלפי יהודים שבאו מקרוב ומרחוק להיות שותפים למאורע המבטא את המהפך שהתחולל בבירה של מעוז הקומוניזם לשעבר, מרכז המרד באלוקי ישראל ותורתו. לא רק מי שזכה לראות מעמד מרגש זה מזל דמעות של גיל, כפי שעשו זאת כל האורחים ואנשי המקום גם מי שקרא את הדברים לא יוכל לכבוש את ההתרגשות. שבעים שנה השתוללה ברחבי רוסיה הסובייטית רוח רעה, רוח שאינה מצויה שעקרה משורש את פתי הכנסת, את מרכזי התורה והחסידות, ועתה נהפך הגלגל, לא בהחבא לא תחת תריסים מוגפים, לא בפחד בלשי הנ.ק.ו.ד. כי אם בגלוי במעמד אלפים מכנסים ספר תורה לישיבה, שבה עמלים בתורה בחורי חמד, הנצנים נראו בארץ זו ועת הזמיר הגיע.

מוסקבה, ישיבה, ספר תורה, חגיגה פומבית לכבודה של־תורה, אלה הם מלים שקשה לצרף אותם יחד. מי מילל ומי פילל: שמאורע זה על טהרת הקודש יתרחש במוסקבה. לא הרחק מן הקרמלין יתרחש מאורע כה מרגש. הנה אנו ממששים את פעמי משיח צדקנו, הנה זה עומד אחרי כותלנו. אנו חיים בשנת תש"ן עליה המליצו מכבר חכמי ישראל, "תהא שנת נסים" ותקוה זו הולכת ומתגשמת לנגד עיננו, עיני בשר ודם.

יש בו באירוע זה לחזק ולהשריש עמוק בלבו של כל יהודי מאמין, את אחד היסודות של האמונה ומלבנו פורצת השירה "אני מאמין בביאת המשיח, אף על פי שיתמהמה בכל זאת אחכה לו". מי העלה בדעתו מהפך זה, במקום שבו היתה אסורה התפילה בציבור, במדינה כפרנית, שנ־לחמה בכל האמצעים נגד האמונה, העבירה ילדי ישראל על דתם, אסרה להכנים יהודים בבריתו של אברהם אבינו, במקום שבו הובלו למאסר יהודים על "שחטאו" בהנחת תפילין, על שטירת הדת נשלחו לערבות סיביר שם גוועו מקור ומרעב. אחרי שבעים שנה נופצו האלילים, על חור־בותיה של יהדות רוסיה הולך ומתלהט הניצוץ לשלהבת ההולכת ומתלקחת, תורת אמת שניתנה מפי הגבורה חוזרת למרכז הבמה.

בתוך ההתרגשות הגדולה המקיפה אין אנו מתעלמים מן העובדה שחלקים גדולים של יהדות רוסיה זו, איבדו בדרך הארוכה את הזיקה והקשר לערכי היהדות. דרוש מאמץ עליון כדי להחיות את העצמות היבשות, להפיח בהם רוח חיים, חיים של תורה ומצוות, אך כבר אמרו לנו חז"ל: "גאולתן של ישראל בתחילה קימעה קימעה, כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת", כך לבנו מתמלא תקוה, כי מעט מן האור יגרש הרבה מן החושך, לא די מה שנעשה עד כה במסירות, מחובתנו להוסיף על הקודש, ואל יאמרו לנו, זה למעלה מהישג היד.

הברכה על ראשם של החלוצים שהלכו לפני המחנה והדליקו את נר התמיד של לימוד התורה שיאיר את מחשכי הגלות הקשה, שהשאירה צלקות גדולות בפניה של יהדות רוסיה, החלוצים מחייבים את כולנו, מגלגלין זכות על ידי זכאי שבידו נפלה הזכות לקדש שם שמים לאחר שקודם לכן עשה גדולות למען הישיבה במוסקבה, ר' בעריל רייכמן והפמליה של כ"ק האדמו"ר מסקווייר שערכו ברוב עם את הכנסת ספר תורה במוסקבה, ובכך הציתו את הנצוצות שנכבו בלבם של יהודים רבים.

זו ההזדמנות לחזור על מה ששמענו מיוצאי רוסיה, של־אחרונה חזרו מביקור ברוסיה, כי שם אפשר לעשות נפשות לתורה ומצוות, ומן המצווה לשגר לשם מלמדים שילמדו את בני ישראל ולהחזירם לחיק היהדות לפני שהם עולים לארץ ישראל, לפני שהם נתקלים כאן באותה רוח נלוזה וקלת ראש, שלֵ אנשים שפרקו עול תורה ומצוות. יש בו במאורע זה כדי ללמד ולהוכיח שיש שכר לפעולתנו, אם ניטול את המשימה בהתלהבות דקדושה, ואז נזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ואין ימים הראויים לשמחה זו כמו הימים שלפני חג מתן תורה המתקרב, אם נעשה נראה ברכה והצלחה במעשי ידינו, נעשה ונשמע.

בגליון זה מתפרסמות גם שתי כתבות על רשמי ביקורם של אבות העיר בני ברק, ביקור זה, מוכיח כי יש ערך רב לכל מיפגש עם היהודים שהורחקו בזרוע מן היהדות. והמראה של יהודים שומרי תורה הבאים מארץ ישראל, יש בו כח השפעה רבה. ומן הראוי לעודד אותם ביקורים שיש בהם משום תרומה נכבדה להחיות את רוחה של יהדות זו ולהכין אותה לקראת בואה לארץ ישראל, על מנת שתהא זו עליה מכל המובנים ולא להיפך. הנסיון לימד, שאפשר להחזיר צעירים לתשובה. ואסור להשאיר את השטח הפקר ליזמתם של אחרים שדרכם לילך ולהזיק.

פאקסימיליע פון דער תוכן־פולן עדיטאריאל אין דער חרדי־שער טאג צייטונג אין ארץ ישראל "המודיע", א טאג נאך דער הכנסת ס"ת פייערונג אין דער סאוויעטישער הויפט שטאט.

לוח הזמנים לעיר לבוב (רוסלאנד), חודש אייר תש"ן

ה' במדבר כ"ט אייר		ד' במדבר כ"ח אייר		ג' במדבר כ"ז אייר		ב' במדבר כ"ו אייר	
עלות:	4:46	עלות:	4:17	עלות:	4:18	עלות:	4:20
נץ:	5:28	נץ:	5:29	נץ:	5:30	נץ:	5:32
סזק"ש:	8:49	סזק"ש:	8:49	סזק"ש:	8:50	סזק"ש:	8:50
	9:25		9:25		9:26		9:26
שקיעה:	9:14	שקיעה:	9:13	שקיעה:	9:12	שקיעה:	9:10
צאת:	10:26	צאת:	10:25	צאת:	10:24	צאת:	10:22

לוח הזמנים לעיר מוסקווא (רוסלאנד), חודש אייר תש"ן

ה' במדבר כ"ט אייר		ד' במדבר כ"ח אייר		ג' במדבר כ"ז אייר		ב' במדבר כ"ו אייר	
עלות:	2:52	עלות:	2:53	עלות:	2:55	עלות:	2:57
נץ:	4:04	נץ:	4:05	נץ:	4:07	נץ:	4:09
סזק"ש:	7:39	סזק"ש:	7:40	סזק"ש:	7:41	סזק"ש:	7:42
	8:15		8:16		8:17		8:18
שקיעה:	8:50	שקיעה:	8:48	שקיעה:	8:47	שקיעה:	8:45
צאת:	10:02	צאת:	10:00	צאת:	9:59	צאת:	9:57

תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל ובתובם צקון לחשנו בעת עמדנו תור ד' אמותיהם של קברי הצדיקים הקדושים הללו וימליצו טוב בעד בולנו ובעד כל בית ישראל להיושע בכל מילי דמיטב וכל משאלות לבנו לטובה ולברכה.

קאפיע פון א זייט ווי מ'זעהט דעם זמנים טאוועל פאר די שטעט לבוב און מאסקווע, אזוי ווי ס'איז געווען אריינגעדרוקט אויף יעדן שטאט באזונדער אין דעם קונטרס "מסע החסידות"

עלפטער קאפיטל

מען פארט אהיים

אלזא, די געהויבענע טעג, די "עשרת ימי תשובה", ווי אזוי זיי זענען באצייכנט געווארן דורך די באטייליגטע אין דער נסיעה, האלטן שוין ביי איר שוועל, אט האט מען שוין מיטגעלעבט די לעצטע פאזע פון די טעג, די הכנסת ספר תורה, און עס איז שוין אנגעקומען די צייט, זיך גרייטן צום אהיימפארן.

עס איז שווער צו גלויבן, אבער עס וועלן עס באשטעטיגן אלע וואס האבן מיטגעהאלטען די געהויבענע צען טאג, אז טראץ וואס דאס געפיל פון פארן "אהיים" רופט ארויס איבערראשונג, אבער דא אין אונזער פאל, איז פארט אנגעקומען שווער דאס געזעגענען זיך פון דעם גאנצען ארום. די רוסישע אידן האבן זיך "געקלעבט" אין דער שיירא, זיי האבן כמעט נישט אפגעטרעטן פון דעם "האטעל ראסיא", איינע פון די סאמע באקוועמסטע און מאדערנסטע האטעלן אין מאסקווע, אין וועלכע די שיירא איז געווען פלאצירט די לעצטע נאכט אויף דער רוסישער טעריטאריע. עס האט געהאט דאס געפיל ווי דאס געזעגענען זיך, איז ווי צו נעמען א צווילינג און זיי אפטיילן אין צוויי.

מען איז געגאנגען אין מקוה צופרי אין ארטיגן שול, די רוסישע אידן האבן אונז באגלייט טריט נאך טריט, עס זענען געווען דארט אידן פון מאסקווע, פון בארדיטשוב, פון קיוב און פון אנדערע ערטער וואס מען איז געקומען צו פארן פון אלע זייטן. ספעציעל די בחורים׳לעך, תלמידים אין דער מאסקווער ישיבה, האבן נישט אפגעלאזט די שיירא, ווי אזעלכע וועלכע ווילן נישט זיך אפרייסן פון דאס וואס די געצוואונגענע אומשטענדן וועט עס באלד מוזן פונאנדערטיילן. הערצער זענען געווארן אזוי צוזאמענגעקניפט, די שיירא האט זיך געשפירט אזוי "שולדיג" אז מען פארט שוין באלד אוועק און מען לאזט זיי איבער, אז מען האט נישט געקענט איבערקומען דאס געפיל.

די גרופע האבן איבערגעלאזט אלע זייערע פארבליבענע מאכלים, פאר דער מאסקווער ישיבה אין וועלכען די תלמידים לעבן אין אויסערגעווענליכען נויט, און לויט ווי א תלמיד האט עס תמימות׳דיג געענטפערט אויף א פראגע, אז: "אלעס איז דא פארווע, ווייל עס קומט נישט אריין אהער נישט קיין מילכיגס און נישט קיין פליישיגס..."

דער גרעסטער טייל פון ציבור האבן געדאוונט שחרית אויפן עיר-פארט. אך, איז דאס געווען א תענוג רוחני מיטצולעבן, ווי דער רוסישער לופט-פעלד ווערט פארוואנדעלט אין א חסיד׳יש בית מדרש. דער עולם האט זיך דארט ארומגעדרייט מיטן טלית ותפילין, און עס האבן זיך געשטעלט מנינים אין אלע ווינקלען. עס האבן בלויז

געפעלט עטליכע וויכטיגע מעלדונגען אויפן וואנט, פון צדקה אקציעס און שכר לימוד צאהלונגען... און א קאווע צימער ערגעץ וואו אין א ווינקל.

דאס געפיל ווי די טומאה גייט מיטן פיטום אראפ, און ווי קאמוניזום באנקראטירט אנטקעגן דעם נצחיות פון דער קדושה האט אנגעפילט אלע ווינקלען. א בילד, נישט צו פארגעסן.

אלזא, מען פארט!

אויפן פוילישן "לאט" עראפלאן, בעת תפלת מעריב, פארענדיג צוריק קיין אמעריקע.

ווייטער האט זיך די שיירא צעטיילט אין צוויי גרופן, פון וועלכע איינע איז אפגעפלויגן קיין ווארשע און די צווייטע קיין בריסל, דארט אין בריסל איז זיך דער עולם צעגאנגען איש על מחנהו ואיש על דגלו, די אנ"ש פון ארץ ישראל זענען אפגעפלויגן קיין ארץ ישראל, די אייראפעער צו זייערע לענדער און אזוי קיין מאנטרעאל אד"ג. שווער, זייער שווער, איז געווען דאס געזעגענען זיך נאך דעם ברידערליכען צוזאמנלעבן אין אזעלכע הויכע מאמענטן. דער גרעסטער טייל פון דער גרופע זענען פון דארט דירעקט אפגעפלויגן קיין ניו יארק, וואו די גרופע האט געלאנדעט אויף דעם "קענעדי" עירפארט.

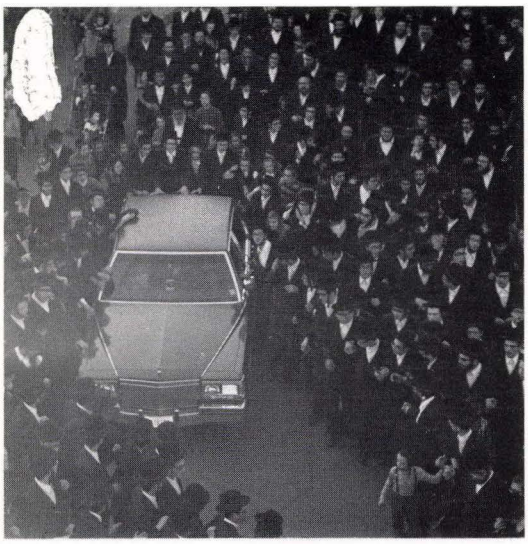

צוריק אויף אמעריקאנער באדן... אויפן "קענעדי" לופט פעלד אין ניו יארק.

אין "שיכון סקווירא" איז די לופט געווען העכסט אנגעצויגן צו ערווארטען מיט פרייד די צוריקגעקומענע. עס איז קיינער נישט פארבליבן אין שטוב, אלעס איז ארויסגעגאנגען צום טויער פון שטעטל אפווארטען די חשוב'ע גענט און שפיץ פון'עם רבי'ן שליט"א, מיט פרייד געזאנג און מיט ברענענדע פאקלען וועלכע האבן מיט זייערע העלישע פלאמען אנגעזאגט דעם גאנצען ארום איבער דער פריידיגער געשעעניש און ערווארטונג וואס קומט יעצט פאר אין שיכון סקווירא.

דער צוגעגרייטער קבלת פנים שילד אויפצונעמען דעם רבי'ן שליט"א.

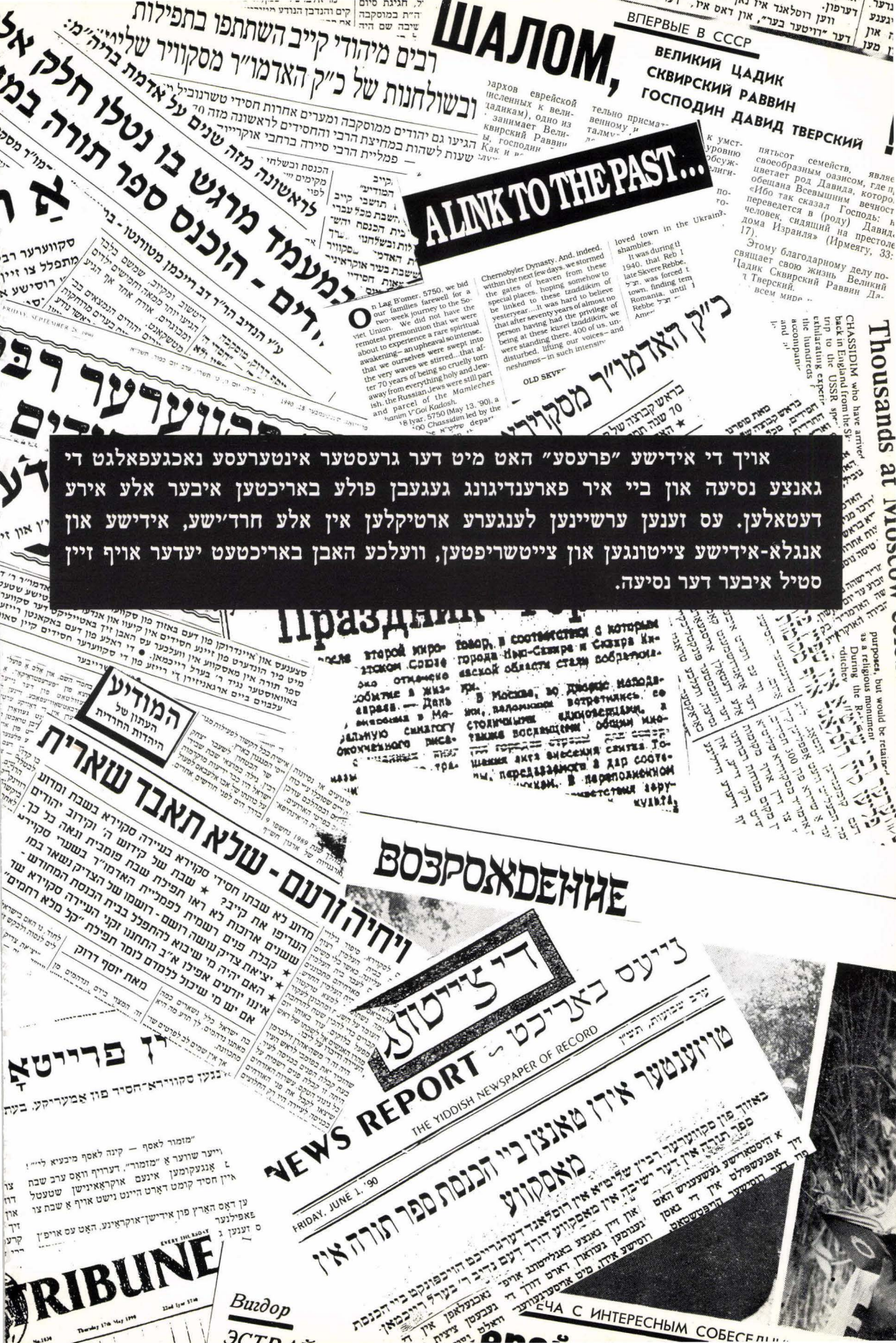
שיכון סקווירא אונטערן רושם פון רבי'ן שליט"א'ס אנקומען.

דער רבי שליט"א איז געפארען גלייך אין ביהמ"ד, וואו עס איז צוגעגרייט געווארן אן אימפאזאנטע "מסיבת לחיים" צו דער געלעגנהייט פון דעם קבלת פנים. עס איז געווען א רירענד בילד, וועו הגאון רבי משה נייטשלאס שליט"א, דער רב פון שיכון סקווירא, פון די זקני שארית הפליטה, האט "אוועקגענומען" דעם טאץ "לעקעך" פון רבי'ן שליט"א, און געבעטן, אז לויט זיינע יעצטיגע אפגעשוואכטע כוחות, זאל ער אצינד מוותר זיין אויף דער טירחא פון אויסטיילן אליין דעם לעקעך פאר דעם ריזיגן ציבור, און עס וועט זיין גענוג וועו דער עולם וועט אפנעמען א ברכה ביים געבען לחיים.

מיט געפילן פון אויפריכטיגער פרייד און בארעכטיגטע קנאה, האט מען אויך מקבל פנים געווען די הונדערטער צוריקגעקומענע. אויף וואכן לאנג איז די נסיעה געבליבן דאס געשפרעך פון טאג, וועו מען האט דערציילט און איבערגעשמועסט די מאמענטן וועלכע מען האט זוכה געווען מיטצולעבן.

אין לויף פון דער קומענדיגער וואך־צוויי זענען צענדליגער רבנים און רביים שליט"א פון אלע קרייזן און שיכטען געקומען באזוכען דעם רבי'ן שליט"א, צו דער געלעגנהייט פון זיין אהיימקומען פון אזא היסטארישער נסיעה. עס איז געווען א לעבעדיגער גרוס פון דעם רוסישן אידענטום וועלכע איז יארען לאנג געווען אן אפגעשניטענער גליד פון כלל ישראל, און אין אונזער תקופה זענען מיר זוכה צו דעם צוריק־פאראייניגונג.

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים.

אויך די אידישע "פרעסע" האט מיט דער גרעסטער אינטערעסע נאכגעפאלגט די גאנצע נסיעה און בייַ איר פארענדיגונג געגעבן פולע באריכטען איבער אלע אירע דעטאלען. עס זענען ערשיינען לענגערע ארטיקלען אין אלע חרד"ישע, אידישע און אנגלא-אידישע צייטונגען און צייטשריפטען, וועלכע האבן באריכטעט יעדער אויף זייַן סטיל איבער דער נסיעה.

ORT

YIDDISH NEWSPAPER OF RECORD

הגודינע

טאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

שנה מ"א גל' 11727

2.70 ש"ח כ' מע"ח

FOUNDED 1947

JEWISH TRIBUNE

Organ of Anglo-

EVERY THURSDAY

No.1031

Thursday 24th May 1990

28th Iyar 5750

HOPE FOR THE FUTURE

ПОЖАЛОВАТЬ!

ВЯТОЕ

НИЧЕСТВО

овершили около 40

ов, прибывших в

ан Европы и Ам

общественности ст

времяпроживан

ики. О паломн

по религиозны

нуданизм со

в этот де

юноши (уч

свою жи

ороченеста Тор

нившие традицион

наблюдали за тем

нас одеянии (

ов) соб

нет, Эт

жива

ее

ХАД

ГИЛ

שמחת הכנסת ספר תורה במוסקבה

ירושלים סקוירא ברוסיה נוגעת

תם מסיעתם

פרישער צוריקקער

JEWISH TRIBUNE

Organ of Anglo-

Thursday 24th May 1990

28th Iyar 5750

HOPE FOR THE FUTURE

יז סקווירא

• פון חיים לעווסקי

A History-Making Tr

To Russia, M

By Rabbi DANIEL GOLDSTEIN

Part I

The following article was written by Rabbi Daniel Gold-

a pioneer and esteemed first principal of the New

Girls School System and, at present the Village

of "Skvertown" and head of an active outreach move-

He participated in the 10 days Russian trip and thus

s first-hand impressions.

— The 10

— May 14-24, a his-

toric trip to the USSR was indeed,

made by the Skverer Rebbe, with the

from New Square. Arriving

York, accompanied by the Rive

chassidim. was buseo

modern air- entire st

packed all the

bed Tha

STILL HUNGRY

At the seuda, when one of the waiters called out: "Is anyone still hungry?" he received a young Russian teen-

I'm still hungry

Yidden, davening Kabollas Shabbos with deep joy. We had tapped a reservoir of spiritual yearning that was now flowing freely.

Taking part in our uplifting Shabbos was a 90-year-old Jew who had traveled ten hours by train from his hometown to join us in Kiev. He had remained steadfast to Yiddishkeit all these years, despite the threat that hung over his head. His old legs were very weary when he arrived, but he declared it more than worth the effort.

endowed us with a warmth, a pride, and a realization that to be a Yid is a privilege beyond words.

One old Russian Jew blinking back the tears which threatened his composure, told us: "Now that I saw Yidden like you, I can die in peace." But by his appearance, he was just beginning to live....

The one Shabbos of our trip, in Kiev, was spent aboard a ship on the Dnieper River, in the company of close to a thousand Russian Jews. The dancing and singing aroused a kedusha that permeated ranny of the ship. side with our

forsaken town, he ears that coursed and whis- w it was And he d years"

DIR

g else, that

צוועלפטער קאפיטל

ווייטערדיגע אקטיוויטעטן

סקווערער עסקנים־האבן נישט אנגענומען דעם כלל וואס די וועלט באשטעטיגט, אז: "ווייט פון די אויגן איז אויך ווייט פון הארצן". ערשט יעצט אנקומענדיג אהיים האט זיך אנגעפאנגען אן ערנסטע באוועגונג פון פילזייטיגע אקטיוויטעטן לטובת רוסישע אידן, אין גשמיות'דיגן און רוחניות'דיגן זין צוגלייך.

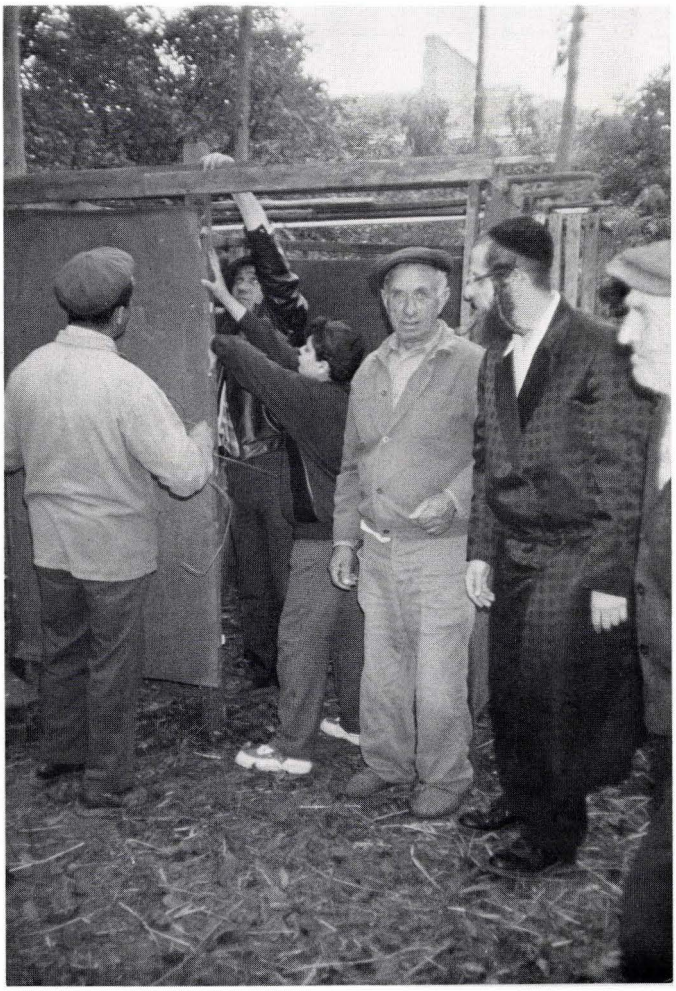
די ארגאניזאציע "יד ועזר" וועלכעס איז געגרינדעט געווארן פון סקווערער חסידים נאך איידער דער נסיעה, מיטן ציל פון דערלאנגען הילף פאר די רוסישע ברידער, האט יעצט באקומען א שטראם פון נייע כוחות. וואלונטירענדע עסקנים האבן אנגעטראגן גרייטקייט צו טאן אלעס וואס נאר מעגליך, בגוף ובממון, צו פארשטארקען די פעולות פונעם וועד, און מיט באנייטע כוחות פון רע־ארגאניזאציע האט דער וועד פארטאפלט און פארדרייפאכיגט די הייליגע ארבייט.

דער רבי שליט"א, האט מיט א קורץ ווארט אנגעצייכנט די ליניע פון די הייליגע ארבייט, "אז נאכדעם וואס די אידן האבן פון אונז געבעטן די הילף, זענען מיר מחויב צו דערלאנגען און העלפן זיי איבער אלע מעגליכקייטן".

בכלל האט דער רבי שליט"א אויסגעדריקט זיין מיינונג מערערע מאל אין שמועסן וואס ער האט געהאט מיט רבנים און רביים שליט"א, אז די אויפגאבע פון כלל ישראל צו די רוסישע אידן איז, זיי צו העלפן אנטוויקלען זייער אידישקייט דארט אין רוסלאנד, און צוגרייטונג צו זייער ארויסקומען און באזעצן זיך אין אמעריקע אדער ארץ ישראל, -וואו זיי באגעגענען זיך מיט נייע נסיונות, און "וואו די נסיונות קענען זיי אפקילען פון אידישקייט"!.

דער צענטראלע פון "יד ועזר" אין רוסלאנד געפינט זיך אין בארדיטשוב און פון דארט זענען אויסגעשפרייט אירע אקטיוויטעטן אויף ארומיגע ערטער. אמעריקאנע שלוחים פון "יד ועזר" געפינען זיך כסדר אין רוסלאנד אין געטוישטע משמורות, און פירען דארטן אן פארצווייגטע אקציעס פון אריינברענגן אידישקייט אין די הערצער פון דארטיגע אידן און אריינבלאזען אין זייערע פארטריקענטע ביינער א חיות פון קדושה.

עס וועט זיכער זיין א פריידיגע בשורה צו הערן אז אין דער שול פון בארדיטשוב געפינט זיך היינט א מנין וואו מען דאוונט דריי מאל א טאג. הייסט עס, נישט איין מנין, נאר עטליכע מנינים אידן קומען כסדר צום דאוונען. א דריי-פיר צענדליג אידן קומען טעגליך צום דאוונען מיט א באשטימטען קביעות, און נאך עטליכע צענדליגע וועלכע "פאלן אריין" פון צייט צו צייט צום דאוונען, און נאך אפטער קומען זיי אריין צום לייגן תפילין.

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות... שליח פון "יד ועזר" ר' גבריאל יוסף ראזענבערג מיט בארדיטשעווער אידן בעת'ן אויף שטעלן די סוכה.

באגייסטערטע בארדיטשעווער זקנים נאכן מקיים זיין דעם "לישב בסוכה" און נאכן אפקרעכצן אויף דאס וואס זיי פלעגען נעבאך מאכן "די" ברכה אונטער א פארמאכטן דאך....

א פארטראג אין תורה אידישקייט אין בארדיטשעוו, פאר געסט פון זיטאמיר.

פאטא, ביים געזעגענען זיך פון די שלוחים ר׳ גבריאל יוסף און ר׳ יחיאל שמואל ראזנבערג מיט די בארדיטשעווער אידן-נאך די פארגאנגענע ימים נוראים תשנ״א.

א נייער דור אין קאמוניסטישן אוקראינע: אידישע קינדערליך פארווויילן מיט שפיל געצייג געברענגט פון אמעריקא דורך ״יד ועזר״ - אין די צווישן לערן שעות אין בארדיטשעווער חדר.

אויך איז דא אן אלגעמיינע קיך, וואו מען גיט טעגליכע כשר'ע סעודות פאר יעדן איינעם, און עס זענען שוין דא פילע וועלכע נעמען נישט אין מויל קיין אנדערע עסן אויסער דאס וואס זיי קענען באקומען דארט, צו זיין זיכער אז זיי ווערן נישט נכשל אין טריפות ח"ו.

ביי א פארברענג מיט איבער 130 אידען ווערט געזעהן א טייל פון די אידן: עס קוקט אהער א הארציגער איד מיט'ן נאמען ר' פישל קונטאנטינאווסקי וועלכער העלפט צו די ארבייט פון די שלוחים מיט גרויס איבערגעגעבנקייט.

לעצטנס האט מען שוין אויך באוויזן בעזהי"ת צו שחט'ן כשר אין בארדיטשוב גופא, אן היסטאריש געשעניש אין דער קאמוניסטישער אוקריינא. אן היימישער שוחט וועלכער ווילט דארט, אין שליחות פון "יד ועזר" האט געשחט'ן פאר דעם דארטיגן געברויך און אידן האבן געטאנצען פאר שמחה צו דעם וואס זיי האבן דערלעבט.

א באזונדער ארבייט זענען די שבתים, וואס מען פראווט אלגעמיינע שבת'דיגע סעודות אין וועלכען עס באטיליגן זיך צענדליגער, דער רושם פון

אזעלכע סעודות שבת זענען געוואלדיג און די השפעה לאזט זיך דערקענען אויך א גאנצע וואך. בעת די סעודות אפעלירט מען צו זייער געוויסן מיט די פאסיגע ווערטער און דער געמיינזאמער צוזאמענקופט און א באטייליגונג אין אזא רוחניות'דיגער העכערע לופט איז נישט צום אפשאצן.

די שלוחים ר׳ דוד בערגער און ר׳ אהרן ברייער פון שיכון סקווירא ביים אנגרייטן די פירות טעלערלעך אויסצוטיילן חמשה עשר בשבט פאר די בארדיטשובער אידן.

אויך דער זונטיג טאג, ווען מען איז אין אלגעמיין פריי ווערט ברייט אויסגענוצט אויף מאכען צוזאמענקומען צו שטארקען זיך אין אידישקייט. מען לערנט מיט זיי הלכות און יסודות פון אידישקייט, און עס וועט זיכער זיין אן אנגענעמע איבערראשונג צו הערן אז פילע האבן זיך שוין געלאזט פארהערן די וויכטיגסטע הלכות און ארויסגעוויזן שיינע ידיעות אין הלכה.

א באזונדער קאפיטל מיט גאלדענע אותיות אין דער באנייטער אידישער געשיכטע אין רוסלאנד, איז די תלמוד תורה אין בארדיטשוב, אין וועלכען עס לערנען שוין בליעה"ר פופציג קינדער. אין דעם זונטיג'דיגן טאג איז עס א פולער

טאג צווישן די וועגט פון דעם "חדר", און די איבעריגע טעג פון דער וואך כאפט מען אויך אריין שעות צו לערנען תורה.

די שלוחים גיבן איבער דערפרייענדע באריכטען איבער די געוואלדיגע הצלחה וואס מען האט מיט די יונגע קינדער און בחורים'לעך. אויב ביי די עלטערע איז שוין טיילמאל אביסל שווער צו טוישן זיך דעם לעבענס-שטייגער, טוען זיי אבער דערמוטיגן די אייגענע קינדער צום גיין אין חדר און פירן זיך לויט

רעכט׳ס דערקענט מען ר׳ אהרן בער ראטה, לינק׳ס ר׳ דוד בערגער, עס ווערט אויסגעטיילט אין די טעלערלעך "אתרוג-איינגעמאכטס" לכבוד חמשה עשר.

ווי מען לערנט זיי. נאכמער איז די דערמוטיגונג פון די זיידעס צו די אייניקלעך וועלכע געדענקן נאך מער פון דער פארגאנגענהייט, זיי האבן א מורא'דיגע השפעה אויף די יונגע קינדער, צו "גיין אין חדר".

און אויך די השפעה פון אט די זיידעס און טאטעס, איז א דאנק די אקטיוויטעטן פון "יד ועזר". עס זענען די ספעציעלע אסיפות וואס ווערן גערופן פון צייט צו צייט אויף א גרויסן פארנעם, אין וועלכע עס ווערן אויפגעקלערט די

הויפט פרינציפאלע יסודות פון אידישקייט, און עס ווערט זיי נענטער געברענגט צום הארץ און געפיל, וועלכעס גיט זיי נאכדעם דאס געפיל צו שיקן די קינדער אין "חדר". ביי איינס פון אזעלכע אסיפות וועלכע זענען געווען געוואהר דעם פארגאנגענעם "חמשה עשר בשבט" האבן זיך באטייליגט איבער פינף הונדערט אידן!

א פארזאמלונג פון הונדערטע אידן אין גרויסן קולטור צענטער אין בארדיטשוב, וואו ר׳ אהרן בער ראטה האט געהאלטן א פארטראג וועגן דעם באדייט פון דעם יו״ט ט״ו בשבט, ארויסברענגענדיג אז די נייע לעבן וואס בלאזט אריין אין די אויסגעטריקענטע ביינער, דינט אלס ריכטיגער ביישפיל אז נאך אזויפיל יארן פון אפגעטריקנטקייט זאל אריינקומען א פרישע חיות אין דעם נייי אנגעהויבענעם אידיש לעבן.

אט איז יעצט אנגעקומען "פרישע" נייעס פון "יד ועזר" אז דעם פארגאנגענעם פסח איז אראנזשירט געווארן, א "סדר" אין דער עפנטליכקייט ביי וועלכעס עס האבן זיך באטייליגט נאנט צו זעקס הונדערט אידן. בכלל זענען אויסגעטיילט געווארן מצות און אנדערע וויכטיגע פסח'דיגע פראדוקטען צו מאכען זיכער אז אידן ווערן נישט נכשל אין קיין חמץ ח״ו.

בעת א שיעור אין מדרש, אין בארדיטשעווער שוהל.

טעגליכע מאלצייטן פון כשר׳ע עסן פאר די בארדיטשעווער ישיבה בחורים.

שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו... אידישקייט לעבט אויף, גליקליך צופרידענע אידן מיט די מצות אין די הענט, אנקומענדיג פון קיעווער מצות פאבריק.

אין פארלויף פון דער תקופה וואס "יד ועזר" איז אקטיוו אין רוסלאנד האבן זיי שוין דורכגעפירט איבער הונדערט ברית'ן, פאר יונגערע און עלטערע און די ליסטע וועלכע וואלטן להיכנס בבריתו של אברהם אבינו איז ב"ה א לאנגע.

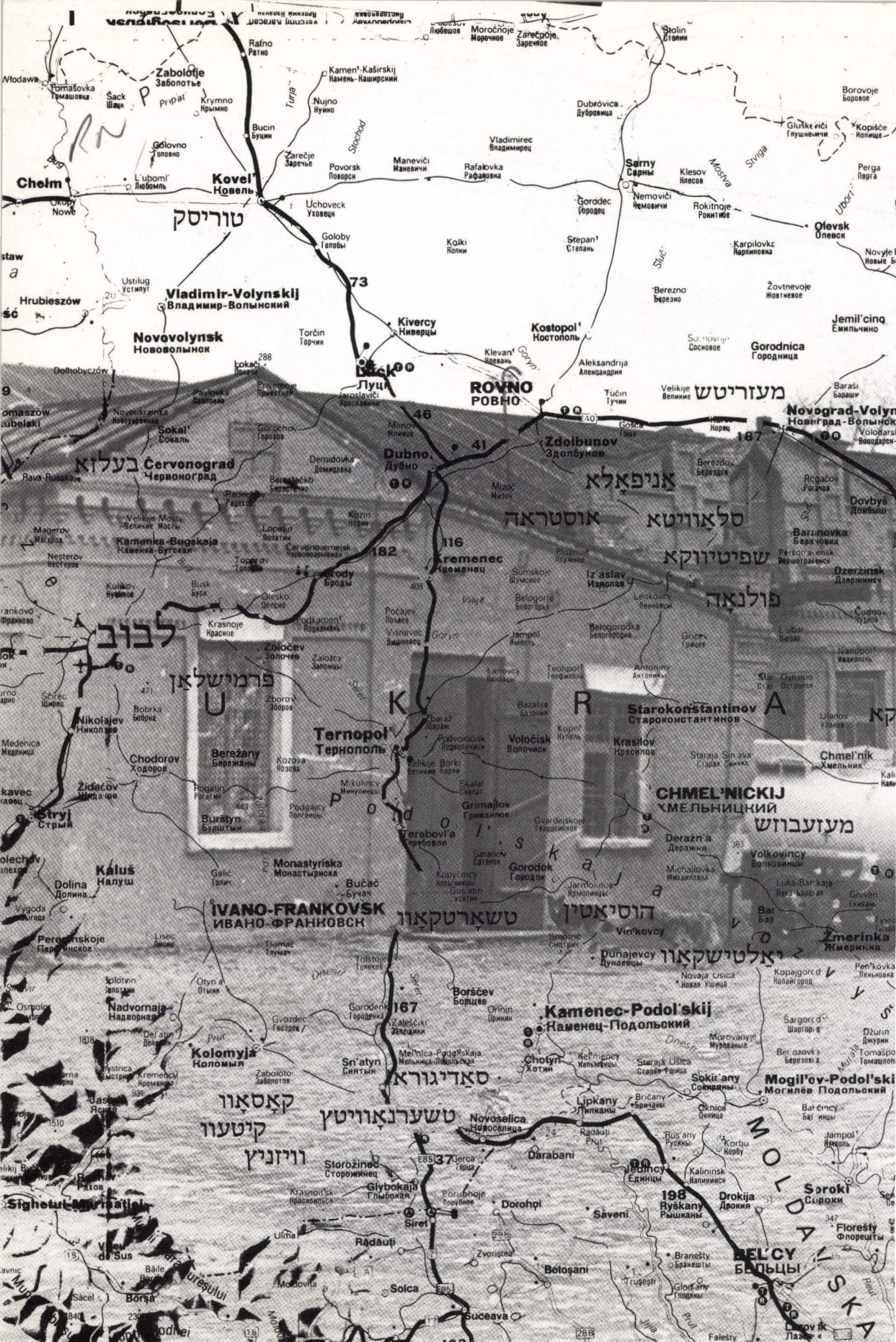
די אלע זאכען זענען פארבינדען מיט אימערמידליכע ארבייט און אומגעהויערע הוצאות, אבער וואס קען דען זיין אן אפהאלט, ווען עס האנדלט זיך אין פארשפרייטען דעם דבר ה' צווישן אידישע קינדער? עס זאל נאר זיין פון וואו צו דעקן די פילע אויסגאבען וועלכע גרייכן אסטראנאמישע ציפערן קען מען פיל מער אויסשפרייטען די ארבייט, מיטן אייבערשטענס הילף.

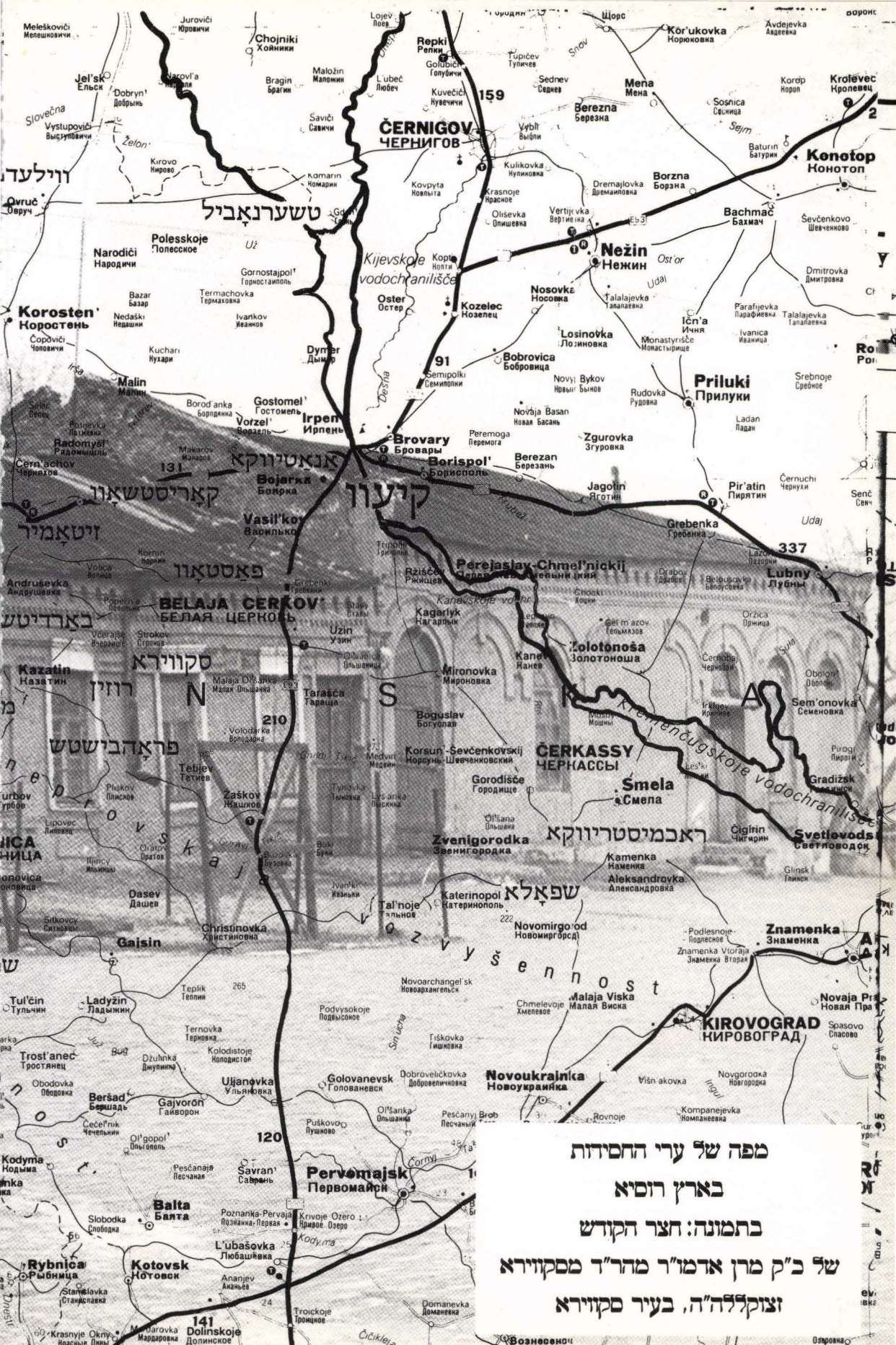
עס בלייבט איבער צו האפן אז די היסטארישע נסיעה, "דער היסטארישער צוריקקער" אזוי צו זאגען, וועלכעס האט אנגעצינדען "דאס חסיד'ישע פייער אויפן רוסישן אייז" וועט זיין אן באנייטער אנפאנג צו א בליענדער צוקונפט פארן רוסישן אידענטום בעזהי"ת.

ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים!

חלק מחצר הקודש של מרן אדמו"ר מוהר"ד מסקווירא זצוקללה"ה
בעיר סקווירא

Chełm
Kovel'
Ковель
Turija
Stochod
Vladimirec
Владимирец
Sarny
Сарны
Moskva
Sviga
Olevsk
Олевск
Ubort
Vladimir-Volynskij
Владимир-Волынский
Kivercy
Киверцы
Kostopol'
Костополь
Gorodnica
Городница
Novovolynsk
Нововолынск
Lutsk
Луцк
ROVNO
РОВНО
Zdolbunov
Здолбунов
Dubno
Дубно
Kremenec
Кременец
Ternopol'
Тернополь
Starokonstantinov
Староконстантинов
Chmel'nik
Хмельник
CHMEL'NICKIJ
Хмельницкий
Berežany
Бережаны
Stryj
Стрый
Kalúš
Налуш
IVANO-FRANKOVSK
Ивано-Франковск
Kamenec-Podol'skij
Каменец-Подольский
Mogil'ov-Podol'ski
Могилёв Подольский
Kolomyja
Коломыя
Novoselica
Новоселица
Storožinec
Сторожинец
Siret
Rădăuți
Botoșani
Suceava
Dorohoi
Săveni
Ryškany
Рышканы
Drokija
Дрокия
Soroki
Сороки
Florești
Флорешты
BEL'CY
БЕЛЬЦЫ
Darabani
Sighetul Marmației
Vișeu de Sus
Borșa
Solca
Falești
MOLDAVSKA
Dnestr
Prut
Siret
Mureșului
Bistrița
Moldovița
Uima
Zvoriștea
Trușești
Glodeni
Briceni
Edinci
Lipkany
Липканы
Orhei
Оргеев
Lazo
Лазо
Ocnița
Kalininsk
Калининск
Sokiryany
Сокиряны
Korbu
Корбу
Rus'any
Русяны
Jampol'
Ямполь
Murovanyje
Муровані
Kelmency
Хотин
Sokiryany
Сокиряны
Zaleščiki
Залещики
Gorodenka
Городенка
Borščev
Борщев
Tlumač
Тлумач
Tolstoje
Толстое
Otyn'a
Отыня
Nadvornaja
Надворная
Delatyn
Делятин
Jaseniv
Яремче
Vygoda
Выгода
Dolina
Долина
Galič
Галич
Bučač
Бучач
Monastyriska
Монастыриска
Zoločev
Золочев
Krasnoje
Красное
Busk
Буск
Olesko
Олесько
Radekhiv
Радехов
Brody
Броды
Dubno
Дубно
Lopatin
Лопатин
Demidovka
Демидовка
Gorochov
Сокаль
Sokal'
Červonograd
Червоноград
Rava-Ruskaja
Hrubieszów
Dołhobyczów
Ustiług
Устилуг
Włodawa
Pomašovka
Тромашовка
Šack
Шацк
Zabolotje
Заболотье
Ratno
Ратно
Kamen'-Kaširskij
Камень-Каширский
Nujno
Нуино
Krymno
Крымно
Bucin
Буцин
Gološno
Головно
Chełm
L'uboml'
Любомль
Uchoveck
Ухоевцы
Goloby
Головы
Torčin
Торчин
Lokači
Локачи
Pavlovka
Павловка
Novovolynsk
Нововолынск
Ustiług
Устилуг
Zarečje
Заречье
Povorsk
Поворск
Manevičі
Маневичи
Rafalovka
Рафаловка
Kolki
Колки
Stepan'
Степань
Gorodec
Городец
Nemovičі
Немовичи
Rokitnoje
Рокитное
Klesov
Клесов
Karpilovka
Карпиловка
Žovtnevoje
Жовтневое
Berezno
Березно
Sosnovoje
Сосновое
Jemil'cinq
Емильчино
Novyje
Новые
Perga
Перга
Borovoje
Боровое
Kopišče
Копище
Gluskevičі
Глушкевичи
Dubrovica
Дубровица
Stolin
Столин
Moročnoje
Морочное
Zarečnoje
Заречное
Ljubešov
Любешов
Velikije
Великие
Tučin
Тучин
Aleksandrija
Александрия
Klevan'
Клевань
Gorin
Горынь
Mizoč
Мизоч
Mlynov
Млынов
Gorochov
Горохов
Demidovka
Демидовка
Berestečko
Берестечко
Radekhiv
Радехов
Červonohrad
Червоноград
Lopatin
Лопатин
Kozin
Козин
Velikije Mosty
Великие Мосты
Kamenka-Bugskaja
Каменка-Бугская
Nesterov
Нестеров
Toporov
Топоров
Kulikov
Куликов
Busk
Буск
Olesko
Олесько
Podkamen'
Подкамень
Krasnoje
Красное
Zoločev
Золочев
Založcy
Заложцы
Zborov
Зборов
Bobrka
Бобрка
Nikolajev
Николаев
Medenica
Медеиица
Chodorov
Ходоров
Kozova
Козова
Židačov
Жидачов
Rogatin
Рогатин
Mikulinci
Микулинцы
Podgajcy
Подгайцы
Burštyn
Бурштын
Grimajlov
Гримайлов
Gvardejskoje
Гвардейское
Terebovl'a
Теребовля
Gorodok
Городок
Jarmolinci
Ярмолинцы
Derazn'a
Деражня
Volkovincy
Волковинцы
Michajlovka
Михайловка
Luka-Barskaja
Лука-Барская
Bar
Бар
Vin'kovcy
Винковцы
Smotrič
Смотрич
Dunajevcy
Дунаевцы
Kopajgorod
Копайгород
Nova Usica
Новая Ушица
Sargorod
Шаргород
Murovanyje
Муровані
Berezovka
Березовка
Džurin
Джурин
Tomašpol
Томашполь
Zmerinka
Жмеринка
Penkovka
Пеньковка
Kelmency
Хотин
Staraja Usica
Старая Ушица
Briceni
Бричаны
Ocnița
Оргеев
Lipkany
Липканы
Radăuți Prut
Darabani
Rus'any
Русяны
Korbu
Корбу
Jampol'
Ямполь
Kalininsk
Калининск
Edinci
Единцы
Ryškany
Рышканы
Drokija
Дрокия
Soroki
Сороки
Florești
Флорешты
Branești
Бранешты
Trușești
Глодяны
Glodeni
Глодяны
Falești
Falesty
Lazo
Лазо
Orhei
Оргеев
Botoșani
Săveni
Dorohoi
Porubnoje
Glybokaja
Глубокая
Krasnoilsk
Красноильск
Storožinec
Сторожинец
Gerca
Герца
Novoselica
Новоселица
Darabani
Radăuți Prut
Siret
Rădăuți
Uima
Zvoriștea
Botoșani
Solca
Suceava
Moldovița
Vișeu de Sus
Borșa
Sighetul Marmației
Rahov
Рахов
Bistrița
Mureșului
Dnestr
Prut
Siret
Moldova
Ukraine
Romania
Poland
Slovakia
Hungary
Belarus
Russia
Lithuania
Latvia
Estonia
Finland
Sweden
Norway
Denmark
Germany
Czech Republic
Austria
Switzerland
Italy
France
Spain
Portugal
Ireland
United Kingdom
Iceland
Greenland
Canada
United States
Mexico
Cuba
Jamaica
Haiti
Dominican Republic
Puerto Rico
Trinidad and Tobago
Barbados
Grenada
Saint Lucia
Saint Vincent and the Grenadines
Antigua and Barbuda
Saint Kitts and Nevis
Dominica
Guadeloupe
Martinique
Aruba
Curaçao
Bonaire
Saint Martin
Saint Barthélemy
Anguilla
Montserrat
British Virgin Islands
United States Virgin Islands
Cayman Islands
Turks and Caicos Islands
Bermuda
Saint Pierre and Miquelon
Greenland
Canada
United States
Mexico
Cuba
Jamaica
Haiti
Dominican Republic
Puerto Rico
Trinidad and Tobago
Barbados
Grenada
Saint Lucia
Saint Vincent and the Grenadines
Antigua and Barbuda
Saint Kitts and Nevis
Dominica
Guadeloupe
Martinique
Aruba
Curaçao
Bonaire
Saint Martin
Saint Barthélemy
Anguilla
Montserrat
British Virgin Islands
United States Virgin Islands
Cayman Islands
Turks and Caicos Islands
Bermuda
Saint Pierre and Miquelon

מפה של ערי החסידות
בארץ רוסיא
בתמונה: חצר הקודש
של כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ד מסקווירא
זצוקללה"ה, בעיר סקווירא